

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

5/2022. (IV. 14.) AB határozat	a Kúria Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítélete és a Fővárosi Törvényszék 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbenső ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	1417
7/2022. (IV. 26.) AB határozat	a Miskolci Törvényszék 3.Pkf.20.755/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány elutasításáról	1439
6/2022. (IV. 26.) AB határozat	a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapításáról, megsemmisítéséről és alkalmazási tilalmáról.....	1451
3255/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1461
3256/2022. (VI. 3.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1465
3257/2022. (VI. 3.) AB határozat	bírói döntés megsemmisítéséről	1474
3258/2022. (VI. 3.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1483
3259/2022. (VI. 3.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1490
3260/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1498
3261/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1504
3262/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1507
3263/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1515
3264/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1522
3265/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1530
3266/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1533
3267/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1538
3268/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1544
3269/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1547
3270/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1550
3271/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1553
3272/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1556
3273/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1561

3274/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1566
3275/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1571
3276/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1576
3277/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1581
3278/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1585
3279/2022. (VI. 3.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1589

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 5/2022. (IV. 14.) AB HATÁROZATA

a Kúria Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítélete és a Fővárosi Törvényszék 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbenső ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Márki Zoltán, dr. Salamon László és dr. Szabó Marcel* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Dienes-Oehm Egon* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítélete és a Fővárosi Törvényszék 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbenső ítélete alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Cseszlai János ügyvéd) eljáró indítványozók alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás során megállapított tényállás jelen alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából releváns főbb elemei az alábbiak szerint összegezhetőek.
- [3] 1.1. Egy Budapest XXIII. kerületi ingatlan 1950. május 2. napjától kezdődően egészen 1991. szeptember 1. napjáig a Magyar Állam tulajdonában állt. Az ingatlan kezelője 1967. július 14. napjától kezdődően a Budapest XX. Kerületi Tanács VB Házkezelési Igazgatósága, a Budapesti XIX., XVIII., XX. Kerületi Ingatlankezelő Vállalat jogelődje lett (mely vállalat végül 1996. március 8. napján jogutód nélkül megszűnt).
- [4] Az ingatlan tulajdonjoga 1991. szeptember 1. napján, az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzatok tulajdonába adásáról szóló 1991. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: 1991. évi XXXIII. törvény) hatálybalépésével Budapest XX. Kerület Pesterzsébet-Soroksár Önkormányzat tulajdonába került át. Az ingatlan bejegyzett kezelője ekkor az ingatlan-nyilvántartásban változatlan maradt.
- [5] Az új tulajdonos önkormányzat az ingatlant egy 1993. november 30. napján kelt adásvételi szerződéssel ruházta át az alapügyben II. rendű alperesként részt vevő magánszemélyre. Az ingatlan-nyilvántartásba 1994. január 24. napján jegyezték be a II. rendű alperes magánszemély tulajdonjogát, és ekkor került sor a kezelői jog törlésére is.
- [6] A II. rendű alperes magánszemély 2003. december 5. napján kelt adásvételi szerződéssel adta el az ingatlant az alapügyben I. rendű alperesként részt vevő gazdasági társaságnak, a tulajdonjog bejegyzésére 2004. február 16. napján került sor. Az I. rendű alperes ezt követően az ingatlanon két darab új, háromlakásos lakóépületet

épített, a lakásokat az I. rendű alperes 2006–2007-ben értékesítette az alapügy I. és II., IV. és V., VI. és VII., VIII., IX. és X. rendű felperesei, valamint az V. és VI. rendű alperesek számára. Az V. és VI. rendű alperesek az ingatlant 2010-ben értékesítették a III. rendű felperes részére.

- [7] 1.2. 1954. augusztus 19. napján W. Gy. kisiparos gyártási engedély iránti kérelmet terjesztett elő purinsav, pikrinsav és szalalkáli étkezési célra történő előállítására vonatkozóan. A Budapest XX. Kerületi Tanács VB III. Iparosztálya 1954. december 10. napján W. Gy. részére az iparigazolványt kiadta, a VB IV. Ipari Osztálya pedig a gyártási engedélyt is megadta.
- [8] W. Gy. a fentiek mellett a XX. Kerületi Tanács 59/V/44-1954. számú, 1954. augusztus 23. napján kelt határozatával népgazdasági érdekből, honvédelmi célokból folytatott kisipari vegyipari tevékenység végzésére is engedélyt kapott. Az 1955. április 28. napján kelt 9371/55. és 599/V/582-954. számú határozatok alapján W. Gy. tevékenysége során elsősorban pikrinsavat használt fel. 1955. május 7. napján a XX. Kerületi Tanács VB osztálya átirattal élt a XIII. Kerületi Tanács III. VB Osztályának, mely szerint W. Gy. „vegyi kisiparos népgazdasági érdekből gyártott exportcikkek kötésének akar eleget tenni”.
- [9] W. Gy. a fentiek szerint rekonstruálható vegyipari tevékenységét a perbeli ingatlanon 1955-től kezdődően egészen az 1979. december 10. napján bekövetkezett haláláig folytatta.
- [10] 1.3. W. Gy. vegyipari tevékenységével kapcsolatban 1955-től számos alkalommal érkeztek konkrét panaszbejelentések a Kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságához a szomszédoktól, illetőleg a környéken élőkől. A panaszbejelentések szerint (melyek közül az első már 1955. június 11-én, nem sokkal W. Gy. tevékenységének megkezdését követően kelt) a vegyi üzem mérgezi a levegőt, veszélyes a környéken lakókra, a háziállatokra és a növényzetre, a szabadba engedett vegyszerek a talajvizet is szennyezik, a környező kutak vizét elszínezték és a vizet ivásra, mosakodásra, mosásra is alkalmatlanná tették. A panaszbejelentések ellenére az állami szervek semmilyen érdemi intézkedést nem tettek, W. Gy. 1979. december 10. napján bekövetkezett haláláig zavartalanul folytatta tovább a tevékenységét.
- [11] 1.4. W. Gy. halálát követően a XX. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya 1980-ban felmérte az ingatlant, a felvett jegyzőkönyv szerint az ingatlanon található épület rossz állapotú, szanálása javasolt, az ingatlan emberi tartózkodásra veszélyes. A Budapest XX. Kerületi Tanács VB Igazgatási Osztálya 1981. június 3-án határozatában felhívta néhai W. Gy. örökösét és özvegyét, hogy az ingatlant még azon a napon bocsássák a XX. Kerületi Tanács rendelkezésére. Nem rekonstruálható annak pontos időpontja, hogy néhai W. Gy. örököse és özvegye mikor adták át az ingatlant, az azonban egyértelműen megállapítható, hogy W. Gy. halálát követően az ingatlanon már vegyipari tevékenység nem folyt.
- [12] 1.5. A Fővárosi XX. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya 1987. február 10. napján kelt átirata szerint „a területen nagy mennyiségű mérgező és robbanó vegyület található”. 1987. október 15. napján a Főváros XX. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya vállalkozási szerződést kötött egy környezetvédelmi és számítástechnikai gazdasági munkaközösséggel az ingatlan veszélyeshulladék-mentesítésére. A szerződés szerint a munkálatok célja az ingatlanon megtalált környezetszennyező, mérgező, tűz- és robbanásveszélyes, egészségre ártalmas veszélyes hulladékok eltávolítása és szakszerű ártalmatlanítása volt annak érdekében, hogy ezek a veszélyes hulladékok további szennyezést ne okozzanak, az ingatlan hasznosításában a környezetre, valamint az ott dolgozókra, a későbbi lakókra veszélyt ne jelentsenek.
- [13] A Főváros XX. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya 1988-ban a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalattal szerződést kötött talajszennyeződési vizsgálatok elvégzésére is, melynek során 35 helyen vett fúrási minták alapján megállapításra került, hogy az ingatlan egy része veszélyes hulladékkal szennyezett. Az elkészült szakvélemény javasolta az ingatlanon található épületrészek elbontását, és ezek környezetében 0,5 méter mélységben az erősen szennyezett talaj kitermelését, különös tekintettel arra, hogy „az ingatlant kertés családi ház építése céljából kívánják értékesíteni”.
- [14] 1.6. Miután az ingatlan tulajdonosa Budapest XX. Kerület Pesterzsébet-Soroksár Önkormányzata lett (1991. szeptember 1. napján, az 1991. évi XXXIII. törvény rendelkezéseinek megfelelően), az új tulajdonos egy kft.-től szakértői véleményt rendelt, mely szakértői vélemény azonban már nem lelhető fel. Az ezt követően keletkezett iratok alapján azonban kétséget kizáróan megállapítható, hogy a tulajdonos önkormányzat indokolt-

nak tartotta a talaj szanálását, azzal, hogy szükséges 15 m³ föld kitermelése és 600 m³ föld visszatöltése, a talaj-kitermelés után pedig a területen ellenőrző vizsgálatokat kell végezni, összesen 50 fúrasi ponton.

- [15] Az önkormányzat ezt követően értékesítette az ingatlant a II. rendű alperes magánszemély részére. Az adásvételi szerződés rögzítette, hogy az ingatlan talaja szennyezett, ezért az ingatlanon termőföld-csere szükséges. A II. rendű alperes kötelezettséget vállalt arra, hogy a környezetszennyezés megszüntetésére saját költségén szakvéleményt készített, és azt a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőséggel jóváhagyatja, a jóváhagyott szakvélemény alapján pedig az ingatlan mentesítését saját költségén elvégezteti legfeljebb 6 hónapon belül. Az ingatlan mentesítése az adásvételi szerződés szerint a II. rendű alperes tulajdonszerzésének feltétele volt.
- [16] A II. rendű alperes az adásvételi szerződésben foglaltaknak megfelelően eljárva egy kisszövetkezettől szerzett be szakvéleményt, a szakvélemény alapján pedig a rendelkezésre álló dokumentumok szerint 1994. június 1. és július 6. napja között földcserét végeztetett el, és sík, építkezésre alkalmas terepet alakított ki. A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség 1994. szeptember 21. napján kelt és a Budapest Főváros XX. Kerületi Polgármesteri Hivatalhoz címzett, KF:20.000-3/1994. számú átirata szerint megállapítható, hogy az ingatlanról a szennyezett talaj elszállítása megtörtént, amivel az ingatlanon korábban történt szennyezettséget megszüntette a II. rendű alperes, ezzel a II. rendű alperes teljesítette az adásvételi szerződésben vállalt kötelezettségét és az ingatlan tulajdonosává válhatott.
- [17] 1.7. Az 1994. december 11. napján megtartott népszavazást követően kiválással alakult meg Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzata (a per III. rendű alperese), mely 1996. április 24. napján megállapodást kötött Budapest Főváros XX. Kerület Pesterzsébet Önkormányzatával (a per VII. rendű alperesével). A megállapodás rögzítette, hogy a szerződés szerinti határokon belüli önkormányzati ingatlanok a közigazgatásilag illetékes önkormányzatok tulajdonát képezik, az ezen ingatlanokon fennálló jogosultságok vagy kötelezettségek az illetékes önkormányzatot illetik, illetőleg terhelik.
- [18] 1.8. A II. rendű alperes magánszemély a talajszennyeződés a fenti I/1.6. pont (Indokolás [14] és köv.) szerint igazolt mentesítését követően az ingatlant egy, a résztulajdonában álló gazdasági társaság rendelkezésére kívánta bocsátani összeszerelő műhely, valamint járműtároló építése céljából. A gazdasági társaság építési engedélyezési tervdokumentációt készíttetett, és építési engedély kiadása iránti kérelmet nyújtott be Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzat Polgármesteri Hivatalához (a per VIII. rendű alpereséhez). Az építési engedélyezési eljárásban sor került szakhatóságok megkeresésére is, e körben egyik szakhatóság sem jelzett a talajjal kapcsolatos kifogást. Az építkezés végül meghiúsult, a II. rendű alperes pedig az ingatlant egy banki kölcsön fedezeteként ajánlotta fel, melyhez kapcsolódóan ingatlanforgalmi szakértői vélemény is készült, amely az ingatlannal kapcsolatosan semmilyen rendkívüli körülményt nem rögzített.
- [19] 1.9. A II. rendű alperes 2003. december 5. napján kelt adásvételi szerződéssel adta el az ingatlant az I. rendű alperes gazdasági társaságnak, a tulajdonszerzés ingatlan-nyilvántartási átvezetésére 2004. február 16. napján került sor. A felek a szerződést a Budapest XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzata Tervtanácsa 2003. december 2. napján kelt jegyzőkönyvének ismeretében kötötték meg, mely rögzítette, hogy az ingatlan két darab háromlakásos társasház építésére alkalmas.
- [20] A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési Osztálya 2004. június 21. napján kelt határozatával megadta az építési engedélyt az ingatlanon két darab új, háromlakásos lakóépület építésére. A határozat indokolása rögzíti, hogy a hatóság helyszíni szemlét is tartott, ahol az engedély megtagadására szolgáló tény, körülményt nem észlelt. Az építést követően a VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési Osztálya 2006. december 15. napján előbb négy, majd ezt követően további két lakásra vonatkozóan is végleges jelleggel megadta a használatbavételi engedélyt. A határozat indokolása szerint az elvégzett építési munka az építési engedélynek megfelel, az épület rendeltetésszerű és biztonságos használatra alkalmas, a használatbavételi engedély megadása ellen településrendezési, építésrendészeti, közegészségügyi, tűzvédelmi és egyéb szempontból kifogás nem merült fel.
- [21] Ezt követően az I. rendű alperes értékesítette a lakásokat az I. és II. rendű felperesnek, a IV. és V. rendű felperesnek, a VI. és VII. rendű felperesnek, a VIII. rendű felperesnek, a IX. és X. rendű felperesnek, valamint az V. és VI. rendű alperesnek. Az V. és VI. rendű alperesek utóbb, 2010. április 12. napján a lakóingatlanukat értékesítették a III. rendű felperesnek. Az egyes adásvételi szerződések megkötéséhez több, a perben utóbb

alperesként részt vevő bank nyújtott kölcsönt, mely kölcsönösszegek biztosítására az egyes ingatlanokra jelzálog jog bejegyzésére is sor került.

- [22] 2. 2010. június 18. napján a IX. és X. rendű felperesek tulajdonát képező lakásnál több robbanás történt a lakás alatt és a bejárati ajtó előtt, majd néhány nappal később, 2010. június 21. napján újabb robbanás történt. A robbanások következtében a két szélső lakás (a VIII. rendű, valamint a IX. és X. rendű felperesek tulajdonában álló lakások) komolyan megsérült, a felpereseknek ki kellett költözniük az ingatlanból.
- [23] A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztálya 2010. június 21. napján egyetemlegesen kötelezte a IX. és X. rendű felpereseket, hogy a lakás életveszélyes állapotát szüntessék meg, valamint egyetemlegesen kötelezte az ingatlan valamennyi tulajdonosát, hogy 10 napon belül készíttessenek szakértői véleményt, és azt a VIII. rendű alpereshez soron kívül nyújtsák be, a IX. és X. rendű felperes lakásának használatát pedig a rendeltetésszerű használatra való alkalmasság helyreállításáig megtiltotta. A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal megbízásából a helyszínrre kiszállt statikus szakértő szerint az épület alapvető szerkezete nem volt életveszélyes, de a lakás belső aljzata alatt feltehetően üreg van, ami a lakás használatát életveszélyessé tette. A VIII. rendű alperes Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztálya utóbb, 2010. július 20. napján a VIII. rendű felperest is kötelezte a lakás életveszélyes állapotának megszüntetésére, és ennek a lakásnak a használatát is megtiltotta a helyreállításig terjedő időtartamra.
- [24] A VIII. rendű alperes határozatának megfelelően a felperesek felkértek egy szakértőt a robbanás okainak megállapítására. A szakértő a feltárás során megtalálta egy pince négy határoló falát, a helyszínen talált anyagok vizsgálatára pedig egy gazdasági társaságot is megkeresett. Ezen társaság elemzése szerint a mintákban robbanószer és katalizátor (pikrinsav, nitrát) maradékai, valamint erősen rákkeltő anyagok találhatóak. A társaság elemzése szerint a szennyezettség miatt kockázatos a területen bármilyen felszín közeli földmunka végzése, és nem zárható ki, hogy az épületek alatti teljes terület hasonlóan szennyezett erősen rákkeltő és robbanásveszélyes anyagokkal.
- [25] A felperesek által felkért szakértő kérésére 2010. október 18. napjára készült el a környezetvédelmi igazságügyi szakértő véleménye, mely szerint súlyos mértékű környezetszennyezés található az ingatlanon, a terület környezeti állapota és a lakófunkció összeegyeztethetetlen. A szakértő kizárta az ingatlan jelenlegi tulajdonosainak felelősségét a veszélyes hulladékok keletkezésével, elhelyezésével kapcsolatosan, és rögzítette, hogy a szennyezés kémiai összetétele alapján olyan vegyipari tevékenységet feltételez, amelyet csak megfelelő vegyipari infrastruktúrával, hatósági engedélyek birtokában és folyamatos ellenőrzés mellett lehetett volna folytatni.
- [26] A szakvélemény birtokában a felperesek által felkért szakértő arra a következtetésre jutott, hogy a társasház valamennyi lakásából haladéktalanul ki kell költözni, mert egészségkárosodást, rákot okozó és mérgező anyagok vannak jelen, robbanás, beláthatatlan jellegű károsodás bármikor felléphet. Az alapügy felperesei a társasház összes lakásából kiköltöztek.
- [27] 3. Az I–X. rendű felperesek (az összesen hat darab lakás tulajdonosai a robbanás időpontjában) 2011. február 9. napján terjesztették elő keresetüket a Fővárosi Törvényszéken az ingatlan korábbi természetes és jogi személy tulajdonosai (I. és II. rendű alperesek), az ingatlan korábbi állami és önkormányzati tulajdonosai (III., IV. és VII. rendű alperesek), a 2010-ben adásvételi szerződéssel átruházott lakás előző tulajdonosai (V. és VI. rendű alperesek), a használatbavételi engedélyeket kiadó önkormányzat polgármesteri hivatala (VIII. rendű alperes), a kármentesítés megtörténtét igazoló Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség jogutódja (IX. rendű alperes), valamint a lakások megvásárlásához kölcsönt nyújtó hitelintézetek (X–XIII. rendű alperesek, akik közül a XII. rendű alperessel szemben a bíróság a pert elállás miatt utóbb megszüntette) ellen. Utóbb, 2014. május 8. napján felperesként perbe léptek az I–X. rendű felperesek családtagjai, gyermekei is, akikkel együtt költöztek be az ingatlanokba (XI–XXIV. rendű felperesek).
- [28] A felperesek az I. és az V–VI. rendű alperesekkel szemben hibás teljesítésre hivatkozással, az I–IV. rendű alperesekkel szemben kártérítés egyetemleges megfizetésére kötelezés iránt terjesztettek elő keresetet. A felperesek keresetüket utóbb kiegészítették és módosították, és annak megállapítását is kérték, hogy a VII. rendű alperesnek a II. rendű alperessel 1993. november 30. napján kötött adásvételi szerződése érvénytelen, melynek következtében érvénytelen az I. és II. rendű alperesek 2003. december 5. napján kötött adásvételi szerződése, és ennek folyományaként érvénytelen az I–X. rendű felpereseknek az I. rendű alperessel, valamint a III. rendű felperesnek az V–VI. rendű alperessel kötött adásvételi szerződése is. E körben a felperesek az eredeti állapot helyreállítását kérték. A módosított kereseti kérelmükben a felperesek a kártérítés megfizetését a VII–IX. rendű

alperesekkel szemben is követelték, ugyancsak egyetemlegesen, míg a X–XIII. rendű alperesekkel szemben a jelzálogszerződések érvénytelenségének megállapítását kérték.

- [29] A Fővárosi Törvényszék 2018. november 6. napján kelt 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbenső ítéletével a II–VII. rendű, a IX–XI. és XIII. rendű alperesekkel szembeni kereseteket és az adásvételi szerződések érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseteket elutasította, a XII. rendű alperessel szemben pedig a pert megszüntette.
- [30] A Fővárosi Törvényszék az (időközben felszámolás alá került) I. rendű alperes gazdasági társaság felelősségét azért állapította meg, mert a társasházak építéskor a pincét nyilvánvalóan észlelnie kellett, ennek ellenére további intézkedés nélkül folytatta az építkezést. Az ítélet szerint a II. rendű alperesnek a talajszennyezettség mentesítésekor nem kellett szükségszerűen észlelnie a pince létét, ezért a bíróság a II. rendű alperes felelősségét felróható jogellenes magatartás hiányában nem állapította meg. A III. és VII. rendű alperesek jogutódjai az ingatlanon 1991-ben tulajdont szerzett önkormányzatnak, azonban ez az önkormányzat a környezetet veszélyeztető tevékenységet (azaz jogellenes, felróható magatartást) nem folytatott, ekként a III. és VII. rendű alperesek felelőssége sem került megállapításra.
- [31] Az indítványozók három okból állították a IV. rendű alperes Magyar Állam felelősségét. Egyfelől, W. Gy. népgazdasági érdekből, állami engedély alapján, tehát álláspontjuk szerint nyilvánvalóan az állam érdekében végezte a tevékenységét (üzembentartói felelősség). Másfelől, az ingatlan a rendszerváltást megelőzően állami tulajdonban állt, annak kezelője pedig egy kizárólag állami tulajdonban lévő állami vállalat, előbb a Budapesti XX. Kerületi Tanács VB Házkezelési Igazgatósága, majd a Budapesti XIX., XVIII., XX. Kerületi Ingatlankezelő Vállalat volt (mely 1996-ban jogutód nélkül megszűnt, ekként a felelősséget kizárólag a tulajdonos Magyar Állammal szemben lehet érvényesíteni). Végezetül pedig a korábban hatályos, az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény (a továbbiakban: Ekv.) alapján az államnak tulajdonosként és a közhatalom birtokosaként is kötelessége lett volna a környezet védelmére vonatkozó szabályokat betartani és betartatni, azaz megakadályozni a szennyezést, és a szennyezővel szemben fellépni, a szennyezést pedig elhárítani, mely kötelezettségének a Magyar Állam annak ellenére nem tett eleget, hogy a szennyezésről már annak kezdetétől fogva igazolhatóan tudomása volt. A Fővárosi Törvényszék azonban arra a következtetésre jutott, hogy a IV. rendű alperes Magyar Állam felelősségét egyik jogcímen sem lehetséges felhívni.
- [32] A Fővárosi Törvényszék elsőfokú ítélete szerint ugyanakkor a használatbavételi engedélyt kiadó VIII. rendű alperes kártérítési felelőssége megállapítható volt az engedély kiadása során elkövetett szabálytalanság miatt. A VII. rendű alperes önkormányzat és a IX. rendű alperes (a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőség jogutódja) kártérítési felelősségét a bíróság ugyancsak nem látta megállapíthatónak.
- [33] 4. Az indítványozók, valamint a II., III. és VIII. rendű alperesek fellebbezése alapján másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 2019. május 7. napján kelt 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta, és a VII. és IX. rendű alperessel szemben a keresetet elutasító, valamint a VIII. rendű alperes kártérítési felelősségét megállapító rendelkezéseket hatályon kívül helyezte, és e körben az elsőfokú bíróságot újabb tárgyalásra és újabb határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárásban utóbb az eljáró bíróságok a VIII. rendű alperes kártérítési felelősségét sem állapították meg.
- [34] A Fővárosi Ítéltábla az indítványozók IV. rendű alperes Magyar Állammal szembeni kártérítési igényével összefüggésben arra a következtetésre jutott, hogy a Magyar Államnak mint az ingatlan korábbi tulajdonosának nem áll fenn kártérítési felelőssége, az igényt a rendszerváltást követően (1996-ban) jogutód nélkül megszűnt kezelővel szemben lehetett volna csak érvényesíteni.
- [35] 5. A másodfokú részítélettel szemben az indítványozók terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének részbeni megváltoztatását, az adásvételi szerződések érvénytelenségének megállapítását, valamint a II–IV. rendű alperesek kártérítési felelősségének megállapítását kérték. Az indítványozók másodlagos felülvizsgálati kérelme a jogerős részítélet elsőfokú rész- és közbenső ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítására irányult. A Kúria 2020. október 27. napján kelt, Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítéletével a jogerős részítéletet hatályában fenntartotta.
- [36] A Kúria az adásvételi szerződések érvénytelensége vonatkozásában egyetértett a jogerős ítélet megállapításával és jogi indokolásával. A Kúria (a másodfokú bírósággal egyezően) rögzítette, hogy a perbeli ingatlanon 1979-ig folytatott vegyipari tevékenység okozta a környezet szennyezettségét, ami a 2010 júniusi robbanásokhoz

vezetett (Kúria ítélete, Indokolás [103]). A II. rendű alperes magánszemély (az ingatlan 1993 és 2003 közötti tulajdonosa) kártérítési felelőssége ennek megfelelően a perben nem állapítható meg, már csak azért sem, mert a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi Felügyelőségtől az 1993-ban kötött adásvételi szerződésben vállalt kármentesítési kötelezettségéhez a szakhatósági jóváhagyást megkapta, azaz a II. rendű alperes esetében jogellenes magatartás nem állapítható meg.

- [37] A IV. rendű alperes (a Magyar Állam) kártérítési felelősségével kapcsolatosan a Kúria rögzítette, hogy az Ekv. a környezetszennyezést előidéző személy (és nem pedig a Magyar Állam mint tulajdonos) cselekvési kötelezettségét írta elő, így pedig nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely aktív környezetszennyező magatartás hiányában a IV. rendű alperes Magyar Állam közvetlen kártérítési felelősségét megalapozhatná. Ezen túlmenően a Kúria maradéktalanul egyetértett a jogerős részítélet Magyar Állam kártérítési felelősségének hiányát megállapító rendelkezéseivel.
- [38] 6. Az indítványozók ezt követően terjesztették elő az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukat, melyben a Kúria Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítéletére is kiterjedő hatállyal. Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott bírói döntések ellentétesek az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével, XV. cikk (1) bekezdésével, XXI. cikkével, XX. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel, valamint a 28. cikkel, továbbá az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 2. cikkével, 6. cikkével, 8. cikkével, 13. cikkével és Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkével, az alábbiak szerint.
- [39] 6.1. Az indítványozók álláspontja szerint sérti a XXVIII. cikk (1) bekezdését és a XV. cikk (1) bekezdését az eljáró bíróságok azon megállapítása, hogy a Magyar Állam közvetlen kártérítési felelőssége egyáltalán nem vethető fel. Az indítványozók álláspontja szerint jelen esetben vagy az állapítható meg, hogy W. Gy. az állam érdekében (polgári jogi értelemben jelen esetben: üzembentartóként) járt el, és akkor az ő magatartásáért az állam mögöttesen felel, vagy pedig az, hogy W. Gy. az államtól függetlenül járt el, mely esetben azonban az állam kétséget kizáróan elmulasztotta a jogszabályokból fakadó ellenőrzési kötelezettségét. Az indítványozók e körben hivatkoztak az Európa Tanács 1984. évi állami kárfelelősségi ajánlására is mint értelmezési zsinórmértékre.
- [40] Az indítványozók kiemelik: már a veszélyes hulladékok keletkezésének ellenőrzéséről és az azok ártalmatlanításával kapcsolatos tevékenységekről szóló 56/1981. (XI. 18.) MT rendelet értelmében is a perbeli ingatlanon található talaj veszélyes hulladéknak minősült, és kétséget kizáróan megállapítható, hogy W. Gy. tevékenységével kapcsolatosan számos lakossági bejelentésre került sor, ennek ellenére egyetlen állami ellenőrzésnek vagy intézkedésnek sincs nyoma.
- [41] Az indítványozók érvelése szerint ugyanakkor W. Gy. magatartásáért az állam felelőssége közvetlenül is megállapítható: a perhez csatolt levéltári iratok alapján megállapítható, hogy népgazdasági érdekből volt az szükséges, hogy W. Gy. a tevékenységét folytathassa. Az indítványozók szerint kétséget kizáróan megállapítható, hogy a „népgazdasági érdek” valójában „államérdeket” jelentett, mely szempontot azonban a Kúria ítéletében egyáltalán nem vett figyelembe.
- [42] 6.2. Az indítványozók álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, 28. cikkével és XV. cikk (1) bekezdésével is ellentétes a Kúria azon megállapítása, hogy „nincs tehát olyan rendelkezés, amelynek alapján a IV. rendű alperes közvetlen felelőssége más személy környezetszennyező magatartásáért felvethető lenne”. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban azt is kiemelik, hogy maga a Kúria állapította meg korábban hasonló környezetszennyezési ügyben, hogy „a perbeli időszakban az állami tulajdon dominanciája érvényesült, ezért az állam magatartásának megítélésénél a közjogi szerepét is értékelni kell” (Pfv.I.20.474/2018. számú ügy), melyet jelen ügyben a Kúria ugyancsak elmulasztott figyelembe venni. Az indítványozók a Kúria azon megállapítását is alaptörvény-ellenesnek tartják, miszerint a tulajdonosi jogokat az ingatlan kezelője (és nem pedig a IV. rendű alperes Magyar Állam) gyakorolta, mely kezelő időközben jogutód nélkül megszűnt, a kezelő megszűnése pedig a Kúria ítéletéből következően azt eredményezte, hogy az indítványozók senkivel szemben sem jogosultak kárigényük érvényesítésére.
- [43] Az indítványozók kiemelik: W. Gy. tevékenysége idején már hatályban voltak olyan környezetvédelmi tárgyú jogszabályi rendelkezések, amelyek egyértelműen szabályozták a kárfelelősség kérdését, ám ezeket a szabályokat a Kúria (és a Fővárosi Ítéltábla is) önkényesen figyelmen kívül hagyta, annak ellenére, hogy az indítvá-

nyozók erre kifejezetten hivatkoztak, és ezáltal a támadott bírói döntés nem egyszerűen csak *contra legem*mé, hanem az alkalmazandó jog indokolás nélküli figyelmen kívül hagyása miatt *contra constitutionem*mé vált.

- [44] 6.3. Az indítványozók szerint az Alaptörvény 28. cikkének sérelmét eredményezi, hogy az eljáró bíróságok a korábban hatályos Alkotmány rendelkezéseit nem tekintették olyan jogi normának, amely a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 200. § (2) bekezdése szerinti jogszabályba ütközés megállapítására alkalmas lenne.
- [45] 6.4. Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, valamint az EJE 13. cikke szerinti hatékony jogorvoslathoz való jog sérelmeként értékelik, hogy sem a Fővárosi Ítéltábla, sem pedig a Kúria nem nyújtott számukra hatékony jogvédelmet azáltal, hogy figyelmen kívül hagyták ítélezésük során a hatályos jogot, az Alaptörvény rendelkezéseit és szellemiségét.
- [46] 6.5. Az indítványozók az EJE 2., 6., 8. cikke, az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke, az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, XX. cikk (1) és (2) bekezdése, valamint XXI. cikke sérelmeként értékelik a Kúria azon megközelítését, mely a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelősségének elvi lehetőségét is kizárta. Az indítványozók e körben ismételten hangsúlyozzák: egyfelől a Magyar Állam 1955 és 1979 között figyelmen kívül hagyta az egyének érdekeit a népgazdaság érdekeivel (az államérdekkel) szemben, majd pedig a környezet-szennyezésről való tudomásszerzést követően elmulasztotta a hatékony állami intézkedések megtételét a környezetszennyezés megszüntetése érdekében, továbbá nem nyújtott hatékony tájékoztatást a környezeti károk felszámolásáról sem.

II.

- [47] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”

„XXI. cikk (1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

(2) Aki a környezetben kárt okoz, köteles azt – törvényben meghatározottak szerint – helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni.

(3) Elhelyezés céljából tilos Magyarország területére szennyező hulladékot behozni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

„XXVIII. cikk (7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe

venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

- [48] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt.
- [49] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók jogi képviselője a Kúria ítéletét 2021. január 21. napján vette át, az alkotmányjogi panasz pedig 2021. március 21. napján, határidőben került benyújtásra az első fokon eljáró bíróságon. Az indítványozók jogi képviselője az Alkotmánybíróság eljárásában képviseleti jogosultságát igazolta. Az indítványozók a jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozók jogosultnak és érintettnek tekinthetők, tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás felperesei voltak.
- [50] 2. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont, Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont], hogy az indítványozók a panaszukban valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzanak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében az Alaptörvény XX. cikk (2) bekezdése és 28. cikke az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot, ezért ezen alaptörvényi rendelkezések állított sérelme sem vetheti fel az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét {a XX. cikk (2) bekezdésére: 27/2021. (X. 5.) AB határozat, Indokolás [55]; a 28. cikkre: 3525/2021. (XII. 13.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az alkotmányjogi panasz ezért ebben az elemében nem teljesíti az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltételeket.
- [51] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt akkor fogadhatja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [52] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panasa az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése, XX. cikk (1) bekezdése, továbbá XXI. cikk (1)–(3) bekezdései vonatkozásában nem tartalmaz érdemi, alkotmányjogilag értékelhető indokolást. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában annak állítása, hogy a támadott bírói döntés az indítványozók számára kedvezőtlen, még nem tekinthető alkotmányjogilag értékelhető indokolásnak, az indítvány érdemi elbírálásának pedig akadálya, ha az nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a támadott bírói döntéssel, illetőleg jogszabályi rendelkezéssel {legutóbb például: 29/2021. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [21]}. Az alkotmányjogi panasz ezért ezen elemeiben nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja követelményét.
- [53] 4. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban arra is hivatkoznak, hogy a Kúria ítélete nemzetközi szerződésbe (az EJE 2., 6., 8. és 13. cikkeibe, valamint az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkébe) ütközik, mely érvelés nem tekinthető érdemi elbírálásra alkalmas indítványi elemnek. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja értelmében kizárólag jogszabály (és nem pedig egyedi bírói döntés) nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata kérhető, az Alkotmánybíróságnak pedig nincs hatásköre az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára {legutóbb például: 3207/2021. (V. 19.) AB végzés, Indokolás [20]}. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt is megjegyzi, hogy az Abtv. 32. § (2) bekezdése értelmében nemzetközi szerződésbe ütközés Alkotmánybíróság általi vizsgálatát egyébként is kizárólag meghatározott indítványozói kör (az országgyűlési képviselők egynegyede, a Kormány, a Kúria elnöke, a legfőbb ügyész, az alapvető jogok biztosa, illetőleg az egyedi ügyben eljáró bíró) kezdeményezheti, illetőleg kezdeményezi, az indítványozók pedig nem tartoznak ebbe az Abtv. 32. § (2) bekezdése által taxatív módon meghatározott indítványozói körbe, így nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálatának kezdeményezésére egyébként sem lennének jogosultak.

- [54] 5. A Kúria Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítéletével a Fővárosi Ítéltábla jogerős részítéletét hatályában fenntartotta, ami azt jelenti, hogy az eljárás a Kúria ítéletét követően részben a VII., VIII. és IX. rendű alperesek kárfelelősségének megállapítása, részben pedig a kárfelelősség esetleges összezszerősége kérdésében maradt folyamatban az alsóbb fokú bíróságok előtt az alkotmányjogi panasz benyújtásakor, egyebekben, így különösen a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelőssége tekintetében azonban az eljárás lezárult. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban a támadott bírói döntés azon elemeit sérelmezték, melyek a IV. rendű alperes Magyar Állam kárfelelősségének kizárását érintik, mely vonatkozásban ezért, figyelemmel az Alkotmánybíróság 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalására is, a még folyamatban lévő eljárás ellenére is helye van alkotmányjogi panasznak.
- [55] 6. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [56] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése sérelmét állító indítványi elem kapcsán az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy következetes gyakorlatának megfelelően az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik, ebből következően nem terjed ki a felülvizsgálatra, mint rendkívüli jogorvoslatra, így pedig nem hozható összefüggésbe a felülvizsgálat során hozott bírói döntéssel sem {legutóbb például: 3558/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [36]}. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően pedig azt is megállapítja, hogy az indítványozók az alkotmányjogi panasz alapját képező peres eljárásban élhettek és kétséget kizáróan éltek is a jogorvoslathoz való jogukkal, az ügyben eljáró bíróságok számára pedig a jogszabályi környezet lehetőséget biztosított az elsőfokú bírói döntés indítványozók számára kedvező megváltoztatására. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése ugyanakkor csak a jogorvoslathoz való jogot biztosítja, nem pedig azt a jogot, hogy a jogorvoslati kérelem az indítványozók számára pozitívan kerüljön elbírálásra {legutóbb például: 3558/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [36]}, ekként az indítvány ebben az elemében sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességi kétyet, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel.
- [57] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító indítványi elem, figyelemmel az Alkotmánybíróság Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos eddigi gyakorlatára, ugyancsak nem fogalmaz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést. Felvetheti ugyanakkor az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétyét az a jogértelmezés, mely részben azért zárja ki a Magyar Állam kártérítési felelősségének az elvi lehetőségét is egy, a rendszerváltás előtti időszakban a Magyar Állam tulajdonában álló ingatlanon történt környezetszennyezés vonatkozásában, mert az ingatlanok egy azóta jogutód nélkül megszűnt kezelője (egy állami vállalat) is volt (az állam tulajdonosi felelőssége körében), részben pedig azért, mert a Magyar Állam mulasztása egyébként sem lehet alapja a környezetvédelmi szabályok megsértése miatti kártérítési felelősségnek, azt ugyanis csak aktív, tevőleges magatartás alapozhatja meg (az állam tulajdonosi és közhatalmi felelőssége körében egyaránt).
- [58] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befordási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el.

IV.

- [59] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [60] 1. Az indítványozók a Magyar Állam mint a per IV. rendű alperese kártérítési felelősségét az alábbiak miatt tartották megállapíthatónak.
- [61] Egyfelől, az indítványozók megítélése szerint a Magyar Állam azért felel, mert W. Gy. „népgazdasági érdekből”, azaz a Magyar Állam érdekében végzett vegyipari tevékenységet a perbeli ingatlanon (üzembentartói felelősség). Másfelől, a Magyar Állam felelőssége azért is megállapítható, mert az ingatlan kezelője a Magyar Állam kizárólagos tulajdonában álló Ingatlankezelő Vállalat volt, mely 1996. március 8. napján jogutód nélkül megszűnt, ekként a követelés már csak a Magyar Állammal szemben érvényesíthető. Harmadfelől, a Magyar Állam felelősségét az is megalapozza, hogy a Magyar Állam szervei adtak engedélyt W. Gy. számára a vegyipari

tevékenység folytatására, mely engedélyben foglaltak betartását és betartatását kifejezett jogszabályi kötelezettsége ellenére a Magyar Állam nem ellenőrizte, a szennyező tevékenység megszűnését (W. Gy. halálát) követően pedig nem gondoskodott a terület kármentesítéséről.

- [62] A Kúria Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítélete a IV. rendű alperes Magyar Állam felelősségét egyik, az indítványozók által megjelölt jogcímen sem tartotta megállapíthatónak. A Kúria ítéletében elfogadta azt az alsóbb fokú bíróságok által tett megállapítást, hogy nem állapítható meg, hogy W. Gy. az állam érdekében, üzemeltetőként járt volna el, melynek oka, hogy a „népgazdasági érdek” megjelölés abban az engedélyben, amely alapján W. Gy. a perbeli ingatlanon az étkezési célú vegyipari tevékenységet végezte, nem szerepel. Másodsorban, a Kúria arra a következtetésre jutott, hogy tekintettel arra, hogy a perbeli ingatlan jogi személyiséggel és önálló felelősséggel rendelkező kezelője volt, ezért ez a szerv (nevezetesen az 1996-ban jogutód nélkül megszűnt Ingatlankezelő Vállalat), és nem pedig a perben IV. rendű alperesként szereplő Magyar Állam kártérítési felelőssége lenne (illetőleg jelen esetben lett volna) csak felhívható. Végezetül, az Ekv. rendelkezéseinek alapulvételével a Kúria azt állapította meg, hogy a IV. rendű alperes Magyar Államot nem terhelte cselekvési kötelezettség a környezetszennyezéssel összefüggésben, az kizárólag a szennyezést előidéző személyre (jelen esetben W. Gy.-re) vonatkozott, így pedig a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelőssége W. Gy. környezetszennyező magatartásáért nem állapítható meg (Kúria ítélete, Indokolás [105]).
- [63] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában, legutóbb pedig a 29/2021. (X. 10.) AB határozatában vizsgálta részletesen azt a kérdést, hogy mely esetekben eredményezheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az eljáró bíróság Alaptörvény biztosította értelmezési tartományon túlnyúló döntése.
- [64] A 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban az Alkotmánybíróság akként foglalt állást, hogy „[a] bírói függetlenségnek nem korláta, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja.” (Indokolás [23])
- [65] Önmagában egy *contra legem* ítélet még nem szükségképpen alaptörvény-ellenes (*contra constitutionem*) ítélet. Kivételesen, kellően súlyos esetekben azonban egy *contra legem* jogalkalmazás is felemelkedhet alkotmányjogilag értékelhető szintre, és a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapításához vezethet [29/2021. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [28]]. Ilyen kivételes esetként nevesítette az Alkotmánybíróság a 29/2021. (X. 10.) AB határozatában, ha a bíróság ítélete az Alaptörvény megszabta értelmezési tartományt megsérti, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz, a bíróságok ugyanis csak az Alaptörvény biztosította kereteken belül, az Alaptörvény 28. cikkének megfelelően végezhetik a jogszabályok értelmezését. Ennek megfelelően, az Alkotmánybíróság nem avatkozhat be minden olyan esetben a bíróságok tevékenységébe, amikor valamilyen (állítólagos vagy tényleges) jogszabálysértő jogértelmezésre vagy jogalkalmazásra került sor, a bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése ugyanis nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást [lásd például: 3234/2021. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [68]]. Azokban az esetekben azonban, amikor az eljáró bíróságok túllépnek az Alaptörvény biztosította értelmezési tartományon, az Alkotmánybíróságnak nem csupán lehetősége, hanem az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként alkotmányos kötelezettsége az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntés megsemmisítése. A 29/2021. (X. 10.) AB határozat a fentiekén túlmenően azt is rögzítette: „ha az Alkotmánybíróság egy határozatában formálisan alkotmányos követelmény kimondása nélkül foglal állást valamely jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezéséről, vagy éppen ellenkezőleg, azt mondja ki, hogy valamely értelmezés ellentétes az Alaptörvénnyel, arra az eljáró bíróságnak ugyancsak tekintettel kell lennie ítéletének meghozatala során.” (Indokolás [29])
- [66] 3. Az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is következetes, hogy „az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetőleg a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülvizsgálatára” [legutóbb például: 3516/2021. (XII. 13.) AB határozat, Indokolás [48]]. Az Alkotmánybíróság nem vizsgálhatja, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek, valamint a tényállás megalapozottak-e, illetőleg hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott

érveket, ugyanis a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}. A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye ugyanakkor a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást minden esetben megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az indokolt bírói döntéshez való jogból „nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásait is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]}, azonban az indokolásnak az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre minden esetben ki kell terjednie {legutóbb például: 3557/2021. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [28]}. Az Alkotmánybíróság e körben megjegyzi: ha az eljáró bíróság valamely jogkérdésben eltér az Alkotmánybíróság által valamely jogi norma Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezésére vonatkozó megállapításától, az eljáró bíróságnak különös gondossággal kell arra figyelemmel lennie, hogy ezen eltérés indokairól döntésében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megfelelően számot adjon, ez az eltérés ugyanis minden esetben az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésnek tekinthető.

- [67] 4. Az állam magánjogi (tulajdonosi) felelősségének kizárhatóságával összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [68] Peradat, hogy az ingatlan kezelője 1967. július 14. napjától kezdődően a Budapest XX. Kerületi Tanács VB Házkezelési Igazgatósága, a Budapesti XIX., XVIII., XX. Kerületi Ingatlankezelő Vállalat jogelődje lett, mely vállalat 1996. március 8. napján végelszámolással, jogutód nélkül megszűnt. Részben ezen kezelői jog fennállására, részben a kezelő jogutód nélküli megszűnésére tekintettel rendelkeztek úgy az ügyben eljáró bíróságok, hogy a IV. rendű alperes Magyar Állam mint az ingatlan tulajdonosa kártérítési felelősségét közvetlenül nem lehet felhívni, a tulajdonosi felelősséget ugyanis csak a kezelővel szemben lehet (lehetett volna) érvényesíteni.
- [69] 4.1. A rendszerváltást megelőzően hatályos Alkotmány 8. § (2) bekezdése akként rendelkezett, hogy „[a]z állam tulajdona mindenekelőtt: a föld méhének kincsei, az állami földterület, a természeti erőforrások, a jelentős üzemek és bányák, a vasút, a közutak, a vízi és légi utak, a bankok, a posta, a távíró, a távbeszélő, a rádió és a televízió”. Ezzel összhangban a rendszerváltást megelőzően hatályos régi Ptk. 89. §-a értelmében „[a]z állami szocialista tulajdon az egész nép vagyona: a népgazdaságban meghatározó szerepe van. Az állami szocialista tulajdon elsősorban az alapvető termelési eszközökre és a népgazdaság számára döntően fontos más vagyontárgyakra terjed ki, és az ország jólétének, erejének legfőbb anyagi alapja és biztosítója.” A régi Ptk. 170. §-a akként rendelkezett, hogy az állami tulajdon egységes és oszthatatlan, a 171. § (1) bekezdése értelmében pedig „[a]z állam tulajdonjogát nem érinti az, hogy egyes vagyontárgyait állami szervek – különösen állami vállalatok és állami gazdaságok – kezelésébe adja; az állam irányítja és ellenőrzi szervei gazdálkodását, és jogosult az egyes szervek kezelésébe adott vagyontárgyak átcsoportosítására és újrafelosztására”.
- [70] 4.2. Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1972. évi 31. tvr. végrehajtásáról szóló 27/1972. (XII. 31.) MÉM rendelet 1999. december 31. napjáig hatályban volt 11. § (1) bekezdése akként rendelkezett, hogy „[a]z állam tulajdonjogának bejegyzésénél tulajdonosként a Magyar Államot kell feltüntetni és egyidejűleg be kell jegyezni a kezelői jogot is”. A 11. § (2) bekezdése értelmében pedig „[k]ezelőként csak állami szervet vagy társadalmi szervezetet lehet bejegyezni”. Az állami tulajdonban álló ingatlanok kezeléséről szóló 9/1969. (II. 9.) Korm. rendelet 6. §-a szerint a kezelő gyakorolta a tulajdonost megillető jogokat és teljesítette a tulajdonos kötelezettségeit.
- [71] 4.3. A rendszerváltás előtti időszakra vonatkozóan a kezelői jog sajátos természetét az Alkotmánybíróság korábban már számos határozatában vizsgálta. A 17/1992. (III. 30.) AB határozat megállapítása szerint „[a] rendszerváltást megelőző jogrendben a tulajdoni felfogás tekintetében, bár különböző időszakokban eltérő módon, de mégis a meghatározó a társadalmi tulajdon, ezen belül pedig az állami tulajdon szerepe volt; az állami tulajdon magyarázatát pedig elsősorban nem a polgári jogi intézmények keretében keresték, hanem abban a közhatalmi elemek túlsúlya dominált. A régi Alkotmány és az irányadó törvényi rendelkezések az állami tulajdon „egységességét és oszthatatlanságát” tételezték.” (ABH 1992, 104, 105) A 17/1992. (III. 30.) AB határozat azt is egyértelművé tette, hogy a kezelői jog „nem azonosítható a tulajdonjoggal, hanem az a tulajdonjognak a korábbi magyar jogrendszerben kialakult olyan mutációja, amelyben a tulajdonosi jogosítványok magán

a tulajdonjogviszonyon belül átrendeződnek belső (kötelmi) és külső (dologi) jellegű jogviszonyok jogosultságivá és kötelezettségeivé” (ABH 1992, 104, 107). Ennek oka, hogy „a tulajdonviszonyon belül mindig az állam szerepe állt előtérben: az államnak teljes tulajdonosi rendelkezési hatalma volt a kezelésbe adott tulajdoni tárgy felett. Ezt fejezte ki az állami tulajdon alkotmányosan deklarált egysége és oszthatatlansága; az állam bármikor visszavehette tulajdonát a kezelőktől és azt feloszthatta, átcsoportosíthatta stb. közöttük.” (ABH 1992, 104, 106) Az Alkotmánybíróság ezen megállapítását a későbbiekben is irányadónak tekintette, és megerősítőleg hivatkozta [lásd például: 50/2004. (XII. 6.) AB határozat]. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az Alkotmánybíróság értelmezéséből egyenesen következően az állami tulajdon egységességével és oszthatatlanságával lenne ellentétes, ha egyes, kezelői joggal terhelt ingatlanok vonatkozásában a kezelő a tulajdonos pozíciójába léphetne. Ellenkezőleg: a kezelő és a tulajdonos állam közötti jogviszony csupán a tulajdonjogon belüli „belső” jogviszonynak minősült, mely kifelé (harmadik személyek felé) nem a tulajdonos állam tulajdonosi minőségéből fakadó felelőssége alóli mentesülését alapozta meg, hanem éppen ellenkezőleg, a tulajdonos felelőssége mellett (és nem pedig ahelyett) megteremtette a kezelő felelősségét is.

- [72] 4.4. A 3009/2012. (VI. 21.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „a tulajdonhoz való jogot tartalmilag megegyező megfogalmazásban tartalmazta az Alkotmány 13. § (1) bekezdése is. Az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság feladata az Alaptörvény védelme. Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben felhasználhatja azokat az érveket, amelyeket az Alaptörvény hatálybalépése előtt hozott korábbi határozatai az akkor elbírált alkotmányjogi kérdéssel összefüggésben tartalmaztak, feltéve, hogy az Alaptörvény konkrét – az Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú – rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges. Az Alkotmányon alapuló alkotmánybírósági döntésekben kifejtett elvi jelentőségű megállapítások értelemszerűen irányadók az Alaptörvényt értelmező alkotmánybírósági döntésekben is. Ez azonban nem jelenti az Alkotmányon alapuló határozatokban kifejtettek vizsgálódás nélküli, mechanikus átvételét, hanem az Alkotmány és az Alaptörvény megfelelő szabályainak összevetését és gondos mérlegelést kíván. A jelen ügy kapcsán megállapítható, hogy a tulajdonhoz való jogot, mint alapjogot, az Alkotmányhoz hasonlóan az Alaptörvény is garantálja, így a tulajdonhoz való jog értelmezése során az Alkotmánybíróság által korábban tett megállapítások továbbra is irányadónak tekinthetők.” {Indokolás [49]; legutóbb megerősítette: 25/2021. (VIII. 11.) AB határozat, Indokolás [97]}
- [73] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően (indítvány hiányában) nem vizsgálta a rendszerváltás előtti időszakra vonatkozóan egyes, kizárólagos állami tulajdonban álló ingatlanok vonatkozásában fennálló kezelői jog természetét. Figyelemmel a korábban hatályos Alkotmány 13. §-a és a jelenleg hatályos Alaptörvény XIII. cikke közötti tartalmi egyezőségre, az Alkotmánybíróság a rendszerváltás előtti időszakra vonatkozó kezelői jog természetével kapcsolatos korábbi megállapításait változatlanul irányadónak tekinti.
- [74] Mindez azonban egyben azt is jelenti, hogy amikor az eljáró bíróságok úgy foglaltak állást, hogy az a tény, hogy a perbeli ingatlanok 1967. július 14. napjától kezdődően a tulajdonosi jogokat gyakorló bejegyzett kezelője volt, automatikusan kizártta tette a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelősségének vizsgálhatóságát, a kezelői jogot olyan tartalommal ruházták fel és egyben a tulajdonos jogait olyan módon szűkítették, mely ellentétes az Alkotmánybíróság idézett határozataiból következő megállapításokkal. Ahogyan arra az Alkotmánybíróság az előzőekben már rámutatott, ha az eljáró bíróság valamely jogkérdésben eltér az Alkotmánybíróság által valamely norma (jelen esetben a kezelői jog jogi természete) Alaptörvénnyel összhangban állóként megfogalmazott értelmezésétől, az eljáró bíróságnak különös gondossággal kell arra figyelemmel lennie, hogy ezen eltérés indokairól döntésében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének megfelelően számot adjon. Megfelelő, alkotmányjogi értelemben is értékelhető indokolás esetén, erre irányuló indítvány alapján pedig az Alkotmánybíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy az eljáró bíróság által választott (és az Alkotmánybíróságtól eltérő) jogértelmezés túlmegy-e az Alaptörvény 28. cikke által biztosított értelmezési tartomány alkotmányos keretein, ennek megítélése alapján állapítható csak meg, hogy a vizsgált bírói döntés *contra constitutionem* vált-e. Az Alkotmánybíróság határozatából következő jogértelmezés indokolás nélküli figyelmen kívül hagyása azonban szükségképpen a támadott bírói döntés Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével való ellentétét és a támadott bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítését eredményezi.
- [75] Jelen esetben az Alkotmánybíróság jogértelmezése [egészen a 17/1992. (III. 30.) AB határozatig visszavezethető módon] következetes abban a kérdésben, hogy a kezelői jog rendszerváltás előtti jogosultjai nem minősültek polgári jogi értelemben véve tulajdonosnak, a kezelő és a tulajdonos állam közötti jogviszony pedig csak „belső” jogviszonynak minősült. Az Alkotmánybíróság korábban éppen ezért találta alkotmányosnak (a tulajdonhoz

való jog rendelkezéseivel összhangban lévőnek) azon jogszabályi rendelkezéseket, melyek a kezelői jog ellentételezés (kártalanítás) nélküli megszüntetését mondták ki. Nyilvánvalóan ellentétes ezzel a megközelítéssel az a jogértelmezés, mely szerint a rendszerváltást megelőző időszakban a külső jogviszonyokban dologi jogi (tulajdonosi vagy azzal egyenértékű) pozícióba a kezelői jog jogosultja került, kizárva ezáltal az állami tulajdonos tulajdonosi minőségéből egyébként közvetlenül fakadó felelősségét. Ez a jogértelmezés az állami tulajdon egységességének és oszthatatlanságának, valamint a kezelői jog alkotmányos tartalmának a lényegével ellentétes. A rendszerváltást megelőző időszakra vonatkozóan az állami tulajdon egységességéből és oszthatatlanságából ugyanis éppen az következik, hogy a Magyar Állam tulajdonosi minőségén alapuló kártérítési felelőssége kivétel nélkül, minden esetben felhívható, azonban egyes esetekben a Magyar Állam tulajdonosi felelőssége mellett a kezelő felelőssége is felhívásra kerülhet. Azáltal azonban, hogy a Kúria ítéletében semmilyen indokát nem adta annak, hogy miért választott a kezelői jog lényegi tartalmának meghatározása során olyan jogértelmezést, amely kifejezetten ellentétes az Alkotmánybíróság határozataiból következő megközelítéssel, azaz a kezelői jog alkotmányos tartalmával, az Alkotmánybíróságnak jelen esetben nem azt kellett értékelnie (és megfelelő ítéleti indokolás hiányában nem is értékelhette), hogy az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési tartományon belül helyezkedik-e el a Kúria által választott jogértelmezés, hanem azt kellett megállapítania, hogy a támadott bírói döntés már önmagában az alapügy lényegi elemére vonatkozó indokolás hiánya miatt alaptörvény-ellenessé vált.

- [76] Az Alkotmánybíróság e körben megjegyzi: ugyancsak peradat, hogy az ingatlanra vonatkozó kezelői jog 1967. július 14. napján jön létre, miközben az állam tulajdonában álló ingatlanon W. Gy. által folytatott tevékenységre vonatkozóan 1955-től kezdődően már folyamatosan érkeznek panaszbejelentések. Mindez egyben azt is jelenti, hogy több, mint egy évtizeden keresztül az ingatlan tulajdonosának (a IV. rendű alperes Magyar Államnak) az igazolható tudomásával úgy zajlott az ingatlanon szennyező tevékenység, hogy ebben az időszakban az ingatlan az ingatlan-nyilvántartás közhiteles adatai szerint kezelője sem volt.
- [77] 5. Az ügyben eljáró bíróságok az előző pontban vizsgáltakon túlmenően azt is megállapították, hogy a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelőssége már csak azért sem hívható fel, mert „a szennyező tevékenységet nem az állam valamely szerve vagy az állam érdekében eljáró személy vagy szerv folytatta”. A Kúria tehát az ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezéseket akként értelmezte, hogy a környezetszennyezés miatti kártérítési felelősség kizárólag aktív magatartás folytatása esetén hívható fel, mulasztás pedig nem lehet oka a környezetszennyezésnek és az ezért való felelősség megállapíthatóságának.
- [78] 5.1. Peradat, hogy a kérdéses ingatlanon W. Gy. vegyipari tevékenységével kapcsolatosan már 1955-től kezdődően folyamatosan panaszbejelentések érkeztek a Kerületi Tanács Végrehajtó Bizottságához a szomszédoktól, mert észlelték a kút vizének, valamint a levegőnek a szennyezettségét. A bejelentések szerint a W. Gy. által folytatott tevékenység „megrontja, mérgezi a levegőt, veszélyes mind a lakókra, mind pedig a háziállatokra és növényzetre egyaránt. A szomszédok kiskorú gyermekei állandó veszélynek vannak kitéve”, továbbá W. Gy. tevékenysége „nem csak a levegőt, de a talajvizet is fertőzi, a szabadon kieresztett ártalmas folyadékok a talajban kiszivárogtak és a panasztevő udvarában levő kútban is azt sárgás színűre festették, nem csak ivásra, de mosakodásra, mosásra is alkalmatlanná tették” (Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete, 4. oldal). Az is kétséget kizáróan megállapítást nyert, hogy a Fővárosi XX. Kerületi Tanács VB Műszaki Osztálya 1987. február 10. napján úgy nyilatkozott, hogy „a területen nagy mennyiségű mérgező és robbanó vegyület található” (Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete, 5. oldal).
- [79] 5.2. A rendszerváltást megelőzően hatályos Alkotmány 1972. április 26. napjától kezdődő hatállyal elismerte, hogy „[a] Magyar Népköztársaságban az állampolgároknak joguk van az élet, a testi épség és az egészség védelméhez. Ezt a jogot a Magyar Népköztársaság a munkavédelem, az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, az emberi környezet védelmével valósítja meg.” [57. § (1) és (2) bekezdés] Ez a rendelkezés alkotmányi szinten teremtette meg a környezet védelmére vonatkozóan az állam intézményvédelmi kötelezettségét, ahogyan azt az Alkotmányt módosító 1972. évi I. törvény indokolása is rögzítette: „Alkotmányunk elfogadása óta szélesedett az állampolgári jogok biztosítékainak köre. Ez szükségessé teszi, hogy az e téren elért vívmányokat is beiktassuk Alkotmányunk rendelkezései közé. A javaslat ennek megfelelően az élet, a testi épség és az egészség védelmével kapcsolatban – az orvosi ellátás megszervezése mellett – biztosítékként

utal a munkavédelemre, az egészségügyi intézményekre, valamint az emberi környezet mindinkább szükségesé váló védelmére [57. § (2) bekezdés].”

- [80] 5.3. Az 1976. április 1. napjától hatályos Ekv. 3. §-a értelmében „[a]z állami szervek, vállalatok, szövetkezetek, társadalmi szervezetek és az állampolgárok kötelesek az emberi környezet védelmét szolgáló szabályokat megtartani, megtartatni és a környezetvédelmet a tevékenységi körükben előmozdítani”. A törvény ennek megfelelően két szempontból is lehetővé tette az állam felelősségének felhívását: az emberi környezet védelmét szolgáló szabályok megtartása, illetőleg megtartatása vonatkozásában.
- [81] Az Ekv. 46. §-a értelmében „[a]ki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz, a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles a kárt megtéríteni”. A törvény 43. §-a azt is egyértelművé tette, hogy a környezetet veszélyeztető magatartás tevékenység vagy mulasztás formájában egyaránt megvalósulhat. Ezt az értelmezést kétséget kizáróan igazolja a törvény 43. §-ának jogalkotói indokolása is: „Az emberi környezet védelmét szolgáló rendelkezések megsértése miatt fennálló felelősség szabályai minden olyan esetre irányadók, amelyben tevékenység vagy mulasztás következtében az emberi környezet szennyeződését, ártalmát károsodását idézik elő.”
- [82] Az államot ugyanakkor az Ekv. rendelkezéseiből, különösen a 3. §-ból adódóan többletkötelezettség, nevezetesen a környezet védelmére vonatkozó szabályok betartatásának kötelezettsége is terhelte. Ilyen, az államot mint közjogi szereplőt érintő többletkötelezettségnek tekinthető például az Ekv. 38. § (1) bekezdése, mely kifejezetten azt rögzítette, hogy „[t]elepülési környezetben csak olyan üzem, létesítmény építhető vagy tartható fenn, illetőleg olyan tevékenység folytatható, amely a lakosság életfeltételeit károsan nem befolyásolja”. Ezen jogszabályi rendelkezés betartatásának kötelezettségéből fakadóan az állam, mint közjogi szereplő kötelezettsége volt fellépni a környezetszennyező tevékenységgel szemben, mely kötelezettséghez társult az állami tulajdonban álló ingatlanok esetében az állam tulajdonosi felelőssége is.
- [83] Önmagában az Ekv. rendelkezéseinek tartalmi értelmezése egy olyan szakjogi-törvényértelmezési kérdésnek tekinthető, melynek vizsgálata az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik. Az Ekv. azon rendelkezései azonban, melyek a környezet védelmére, illetőleg jelen esetben az állam tevékenységére vonatkozóan tartalmazznak szabályokat, közvetlenül visszavezethetők az 1972. április 26. napjától hatályos Alkotmány 57. § (1) és (2) bekezdéseire. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint annak vizsgálata pedig már mindenkor az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés, hogy az eljáró bíróságok az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben alkalmazandó jogszabályokat az alkotmányos (alaptörvényi) rendelkezésekkel összhangban, az alkotmányos szinten megfogalmazott alapjogok tartalmát érvényre juttató módon értelmezték-e.
- [84] 5.4. A rendszerváltást megelőző időszakban az állami tulajdon dominanciája érvényesült, valamennyi jelentős gazdasági tevékenység folytatása vagy egy kizárólagos állami tulajdonban álló állami vállalat útján, vagy pedig az állam kifejezett engedélye alapján valósulhatott meg. Ennek megfelelően az állammal szemben egyaránt vizsgálható és vizsgálandó, hogy mind tulajdonosként, mind pedig közjogi szereplőként az akkor hatályos környezetvédelmi törvénynek, illetőleg a Polgári Törvénykönyv szerinti felelősségi alakzatnak megfelelően járt-e el. Még kivételesen sem értékelhető az állam, mint tulajdonos javára, hogy az állam, mint közjogi szereplő engedélyezte, illetőleg hivatalos tudomása ellenére mulasztásával eltúrta valamely állami tulajdonban álló ingatlanon a nyilvánvaló környezetszennyező tevékenységet akkor, amikor erre vonatkozóan már egyértelmű jogszabályi rendelkezések voltak hatályban. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megjegyzi: már csak a jelen alapügyben bekövetkezett robbanáshoz hasonló helyzetek elkerülése érdekében is kívánatos volna, hogy nyilvánosan elérhető legyen egy olyan, a teljességre törekvő közhiteles adatbázis (akár az ingatlan-nyilvántartás részeként, akár attól elkülönült formában), mely az állami szervek rendelkezésére álló adatok alapján a lehető legteljesebb mértékben tartalmazza az egyes magyarországi ingatlanok szennyezettségét, az ezzel kapcsolatos hatósági aktusokat, illetőleg a kármentesítés körében tett intézkedéseket és azok eredményét.
- [85] 5.5. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint „az egészséges környezethez való jog körében meghatározó jelentősége van az elővigyázatosság és a megelőzés elvének” {4/2019. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [74]}. Az Alkotmánybíróság már a 28/1994. (V. 20.) AB határozatában azt rögzítette, hogy „a környezethez való jog védelmének eszközei között a megelőzésnek elsőbbsége van, hiszen a visszafordíthatatlan károk utólagos szankcionálása nem tudja helyreállítani az eredeti állapotot” (ABH 1994, 134, 140). A megelőzés elve „a poten-

ciális szennyezés forrásánál, de még a szennyezés bekövetkezését megelőzően történő fellépés kötelezettségét jelenti: annak biztosítását, hogy a környezetet esetlegesen károsító folyamatok ne következzenek be” {13/2018. (IX. 4.) AB határozat, Indokolás [20]}.

- [86] Az Alkotmánybíróság a 3223/2017. (IX. 25.) AB határozatában rögzítette: „a környezet és természet védelmének jogszabályokkal garantált szintje egyedi hatósági döntéssel nem rontható le. Amíg azonban a jogalkotónak megvan az a lehetősége, hogy új jogi szabályozás elfogadásával folyamatosan előmozdítsa a környezet és természet védelmét, addig a jogalkalmazónak a fennálló jogszabályi környezet keretein belül kell érvényesítenie a visszalépés tilalmát, részben a hatályos jogi szabályozás betartásával és betartatásával, részben a többféle döntést lehetővé tevő szabályozás esetén a környezeti és természeti szempontok megfelelő (egyebek között a szükségességi-arányossági tesztre is tekintettel levő) figyelembevételével.” (Indokolás [29]). Ennek oka, hogy „a természet és környezet védelmének elmulasztása visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat meg” {13/2018. (IX. 4.) AB határozat, Indokolás [20]}.
- [87] Az Alaptörvény XXI. cikk (2) bekezdésében immáron önállóan is nevesített „szennyező fizet” elve mind a magyar, mind a nemzetközi, mind pedig az uniós jogban kiemelt jelentőséggel bír, és szorosan hozzátartozik a környezet minőségének megőrzéséhez, védelméhez és javításához, az emberi egészség védelméhez, a nemzet közös örökségébe tartozó természeti erőforrások gondos hasznosításához és megóvásához. A szennyező fizet elve „nem csupán a jogalkotás számára ír elő abszolút tartalmi korlátot, hanem az egyedi ügyekben eljáró jogalkalmazóknak is mindenkor tekintettel kell lenniük ezen elv érvényesülésére a jogszabályok alkalmazása során” {3162/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [18]}.
- [88] 5.6. Ahogyan arra az Alkotmánybíróság az előzőekben már utalt, már az Ekv. is egyértelműen rögzítette az állami szervek és vállalatok számára is az emberi környezet védelmét szolgáló szabályok megtartásának és megteremtésének kötelezettségét (3. §), továbbá ugyanezen törvény kifejezetten megteremtette a környezet szennyeződése miatti felelősség szabályait (46. §), visszautalva a régi Ptk. rendelkezéseire. Ezen rendelkezések alkotmányjogi értelemben közvetlenül az akkor hatályos Alkotmány 57. § (1) és (2) bekezdéseire vezethetők vissza. Az a bírói jogértelmezés, mely a fentiek ellenére nem tartja vizsgálhatónak az állam, mint tulajdonos, illetőleg egyben az állam, mint a közhatalom gyakorlója környezet védelmére vonatkozó szabályok betartására és betartására vonatkozó, jogszabályokban is kifejezetten nevesített kötelezettsége elmulasztása miatti felelősségét, az Alaptörvény XXI. cikke szerinti egészséges környezethez való jog lényegi tartalmát üresíti ki. Annál is inkább igaz ez, mert az Alkotmánybíróság az egészséges környezethez való joggal összefüggésben kifejezetten és következetesen azt hangsúlyozza, hogy az „az élethez való jog objektív, intézményvédelmi oldalának része, amely az emberi élet természeti alapjainak fenntartására vonatkozó állami köteletséget külön alkotmányos jogként nevesíti” {először: 48/1998. (XI. 23.) AB határozat, ABH 1998, 333, 343; az Alaptörvény hatálybalépését követően ezzel egyezően: 16/2016. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [85]; ezt követően például: 17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [83]}. Az egészséges környezethez való jog egyszerre jeleníti meg az alanyi alapjogot (melynek alanya mindenki) és az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségét. Az államnak éppen ezért különös gondossággal kell eljárnia a környezet védelmére vonatkozó szabályozás megalkotása, betartása és betartatása során, melyet az egyének az állammal szemben az Alaptörvény XXI. cikkből fakadóan számon is kérhetnek.
- [89] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: a környezetszennyezés (hasonlóan bármely más károkozáshoz) nem csupán aktív, tevéleges magatartás, hanem mulasztás következtében is bekövetkezik, e körben (tehát a felelősséget megalapozó magatartási formák körében) ugyanis a környezetszennyezésért való felelősség semmilyen sajátossággal nem bír más típusú károkozásokhoz képest. E tekintetben pedig kiemelten kell értékelni azt az esetet, amikor valamely jogszabályi rendelkezés (mint ahogy jelen esetben az Ekv. szabályai) kifejezetten megteremtették a környezetet szennyező magatartással szembeni fellépés kötelezettségét. Nyilvánvalóan ellentétes az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése szerinti egészséges környezethez való jog [és jelen esetben egyben a korábban hatályos Alkotmány 57. § (1) és (2) bekezdése] lényegi tartalmával az a jogértelmezés, mely kizárja a környezetszennyező magatartás esetén azon szereplő (jelen esetben a IV. rendű alperes Magyar Állam) felelősségét, akit a jogszabályok mind közjogi szereplőként, mind pedig tulajdonosként köteleznek a környezet védelmére vonatkozó szabályok betartására és betartatására. Azáltal, hogy a Kúria döntésében oly módon értelmezte az Ekv. környezetszennyezésért való felelősséget megalapozó szabályait, hogy kizárta a mulasztás eredményeként bekövetkező környezetszennyezésért való felelősség lehetőségét, nem csupán *contra legem*

értelmezte az Ekv. vonatkozó rendelkezéseit, hanem az egészséges környezethez való jog lényegi tartalmát üresítette ki, és ezáltal a Kúria ítélete tartalmilag is alaptörvény-ellenessé vált.

- [90] 6. Mindezen szempontokra tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria Pfv.III.21.484/2019/12. számú ítélete alaptörvény-ellenes, és azt a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.
- [91] 7. Az Abtv. 43. § (4) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítéletében, a Fővárosi Törvényszék pedig a 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbenső ítéletében a Kúria megsemmisített ítéletével egyezően ítélte meg a IV. rendű alperes Magyar Állam kártérítési felelősségének elvi kizártságát (különösen: Fővárosi Ítéltábla részítélete, 19. oldal; Fővárosi Törvényszék rész- és közbenső ítélete, 35–36. oldal). Az Alkotmánybíróság ezért az Abtv. 43. § (4) bekezdése szerinti jogkörében eljárva a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.124/2019/16. számú részítéletét és a Fővárosi Törvényszék 36.P.24.412/2015/139. számú rész- és közbenső ítéletét is megsemmisítette, a rendelkező részben foglaltak szerint.
- [92] 8. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az abban foglalt elvi megállapításokra tekintettel rendelte el, az Abtv. 44. § (1) bekezdése második mondata alapján.

Budapest, 2022. március 22.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [93] Egyetértek a rendelkező részben foglaltakkal, ugyanakkor lényegesnek tartom az alábbiak kiemelését.
- [94] Álláspontom szerint a jelen ügy alapjogi relevanciáját önmagában megalapozza az Alaptörvény XXI. cikk (1) és (2) bekezdése, és ezért szükségtelennek tartom a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] körében a *contra legem* jogértelmezés alkotmánybírói gyakorlatára történő utalást.
- [95] Az Alaptörvény XXI. cikkével kapcsolatban a határozat helyesen utal az Alkotmánybíróság azon gyakorlatára, amely szerint „az egészséges környezethez való jog körében meghatározó jelentősége van az elővigyázatosság és a megelőzés elvének” {4/2019. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [74]}. Az Alkotmánybíróság már a 28/1994. (V. 20.) AB határozatában azt rögzítette, hogy „a környezethez való jog védelmének eszközei között a megelőzésnek elsőbbsége van, hiszen a visszafordíthatatlan károk utólagos szankcionálása nem tudja helyreállítani az eredeti állapotot” (ABH 1994, 134, 140). A megelőzés elve „a potenciális szennyezés forrásánál, de még a szennyezés bekövetkezését megelőzően történő fellépés kötelezettségét jelenti: annak biztosítását, hogy a környezetet esetlegesen károsító folyamatok ne következzenek be” {13/2018. (IX. 4.) AB határozat, Indokolás [20]}.
- [96] Lényegesnek tartom annak kiemelését is, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában már rámutatott, hogy az Alaptörvény XXI. cikk (2) bekezdésében megjelenő „szennyező fizet” elve mind a magyar, mind a nemzetközi, mind pedig az uniós jogban kiemelt jelentőséggel bír, és szorosan hozzátartozik a környezet minőségének megőrzéséhez, védelméhez és javításához, az emberi egészség védelméhez, a nemzet közös örökségébe tartozó természeti erőforrások gondos hasznosításához és megővéséhez. Ekként a szennyező fizet elve az egészséges környezethez való joggal összefüggésben nem csupán a jogalkotás számára ír elő abszolút tartalmi korlátot, hanem az egyedi ügyekben eljáró jogalkalmazóknak is mindenkor tekintettel kell lenniük ezen elv érvényesülésére a jogszabályok alkalmazása során {3162/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [18]}.
- [97] Ezen szempontok már az Ekv. szabályozásában is megjelentek, és a jogalkotó egyértelműen rögzítette az állami szervek és vállalatok számára az emberi környezet védelmét szolgáló szabályok megtartásának és megtartatásának kötelezettségét (3. §), továbbá ugyanezen törvény kifejezetten megteremtette a környezet szennyeződése miatti felelősség szabályait (46. §), visszautalva a régi Ptk. rendelkezéseire.
- [98] Véleményem szerint a jelen ügy alapjogi relevanciáját ezért az Alaptörvény XXI. cikk (1) és (2) bekezdése alapozza meg. Az alaptörvény-ellenesség pedig abban áll, hogy az eljáró bíróságok nem tartották vizsgálhatónak az államnak – mint tulajdonosnak és egyben a közhatalom gyakorlójának – a környezet védelmére vonatkozó szabályok betartására és betartására vonatkozó, jogszabályokban is kifejezetten nevesített kötelezettsége elmulasztása miatti felelősségét.

Budapest, 2022. március 22.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [99] A határozat rendelkező részét támogattam, a megsemmisítést alátámasztó indokolással azonban részben nem értettem egyet.
- [100] 1. A határozatot azért támogattam, mert meggyőzőnek tartottam azt a konklúziót, amely szerint a támadott bírósági döntések kiüresítették az indítványozók Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésében elismert alapjogát.
- [101] A környezet állapota szoros kapcsolatban áll az élet – ezen belül az emberi élet – természeti alapjainak fenntarthatóságával. A hivatkozott alapjog mindenki számára garantálja az élet meghatározott minőségét, amely szoros kapcsolatban áll a környezet állapotával, hiszen a környezet állapota közvetlen kihatással van az (emberi) élet minőségét alapvetően meghatározó tényezőre, az egészségre. Fontosnak tartottam, hogy az Alkotmánybíróság ebben a döntésében is megerősítette az egészséges környezethez való jog objektív intézményvédelmi

oldalán túlmutató – a 17/2018. (X. 10.) AB határozattal megalapozott – alanyi alapjogi vetületét (lásd a határozat indokolásának IV/5.5. pontját, Indokolás [85] és köv.).

- [102] Úgy vélem tehát, hogy önmagában az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének a sérelme szükséges és egyben elégséges alapot szolgáltatott volna a támadott bírói döntések megsemmisítésére.
- [103] 2. Korábban elfogadott többségi határozatokban számos alkalommal felhívtam már a figyelmet a tisztességes (fair, méltányos, kiegyensúlyozott) eljáráshoz való jog védelmi körének túlzó/túlzott kiterjesztésére (lásd például a 3002/2021. (I. 14.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolás (Indokolás [74]–[80]); 20/2017. (VII. 18.) AB határozathoz fűzött különvélemény (Indokolás [37]–[45]) stb.). Ezért a jelen többségi határozat esetében is kétségesnek tartottam azt az érvelést, amely szerint a XIII. cikk (1) bekezdésének bíróságok általi téves értelmezése a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére vezethetett volna.
- [104] Mindemellett véleményem szerint elbizonytalaníthatja a bírói gyakorlatot az is, ha az Alkotmánybíróság az Alaptörvény Záró és Vegyes rendelkezések 5. pontja értelmében hatályát veszített, de az Alaptörvény hatálya alá át nem mentett alkotmánybíróági határozat [17/1992. (III. 30.) AB határozat] tartalmát, „kifejtett joghatásokat” kéri számon a bírói jogértelmezésen.

Budapest, 2022. március 22.

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett*

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [105] 1. Egyetértve a határozat rendelkezésével és annak alapját adó indokolással; az alapügy (szerinti jogvita) lényegét tekintve párhuzamos indokolást csatolok a döntéshez [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [106] 2. Amint a határozat indokolása is rögzíti (jelen ügy peradata alapján) kétségtelen, hogy az állam tulajdonában álló ingatlanon, az állam (mint tulajdonos) igazolható tudomásával, egy magánszemély által, több mint egy évtizeden keresztül, szennyező tevékenység zajlott. E tevékenység (az állami engedély szerint népgazdasági érdekből, honvédelmi célokból folytatott kisipari vegyipari tevékenység) mibenléte, megvalósulása a magánszemély azon magatartása, aminek eredményeként az adott ingatlan földjébe (földalatti földtestébe) környezetet szennyező, mérgező vegyület került. A támadott bírói döntés szerint viszont nincs olyan rendelkezés, amelynek alapján az állam (mint az ügyben IV. rendű alperes) közvetlen felelőssége más személy környezetszennyező magatartásáért felvethető lenne.
- [107] Messzemenően egyetértek azzal, hogy ez így nem helyénvaló és jelen ügyben nem maradhat.
- [108] 3. Álláspontom szerint a meghatározó, hogy a tulajdon társadalmi felelősséggel jár. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének második mondata nem (amint az első sem) tesz különbséget tulajdonlás mibenléte, mikéntje között. A tulajdonjog lényege hagyományosan, hogy biztosítja a tulajdonos cselekvési autonómiájának anyagi alapját. Következésképpen a tulajdonjoghoz fűződő alkotmányos védelem sem a tulajdonlás mikéntjének, vagy a tulajdon mibenlétének, állagának ad védelmet, hanem a tulajdonosságnak, a tulajdonosi autonómiának. Ehhez képest természetesen nyilvánvaló, hogy a tulajdonnal járó társadalmi felelősség sem különbözhet – s így a XIII. cikk (1) bekezdés második mondata sem különböztet – a tulajdonlás mibenléte között. Megjegyzem egyébként, hogy az Alaptörvény XIII. cikke – azon túlmenően, hogy értelemszerűen tradicionális gyökerű – valójában nem igényel legitimitási visszavezető igazolást a perva korához, lévén a társadalmi tulajdon dominanciája talajáról a társadalmi (állami) felelősséget nehéz lenne (ki)mellőzni. Másfelől kétségtelen az is, hogy a környezeti érték, illetve megóvásához fűződő érdek nem az alkotmányos berendezkedés mikéntjének függvénye.
- [109] Valójában tehát arról van szó, hogy az állam – hagyományosan (s egyébként minden időben) meglévő, fennálló – területi főhatalma, illetve ebbéli rendelkezési joga az, amiből eleve fakad jelen ügyben is a felelősség alapja. Ennek megnyilvánulása (többek között), hogy örökös hiányában az állam a törvényes örökös [a Polgári Törvény-

könyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:74. § (1) bekezdés]; ingatlan tulajdonjogával felhagyni nem lehet [Ptk. 5:30. § (2) bekezdés]; az állam kizárólagos tulajdonába tartozik a föld méhének kincsei természetes előfordulási helyükön [a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 4. § (1) bekezdés c) pont]; állami tulajdon a Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet (a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 8. §); az állam tulajdona a szabadon élő vad [Ptk. 5:53. § (1) bekezdés; a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény 9. § (1) bekezdés].

- [110] 4. Ehhez képest nyilvánvaló, hogy az állam tulajdonosi, tulajdonnal járó felelőssége nem lehet szelektív, és időtlensége nem korlátozódhat szerzésre, arra, hogy ami gyarapítja, azt meg kell óvnia. A tulajdonnal járó felelősségének időtlensége kiterjed ellenkező irányba, arra is, aminek általa szándékolt következménye számára haszonnal nem jár, illetve számára vagy különösen más számára káros. Az állam, aminek hatalmában áll szabályoznia az elévülést, nem felejt, nem felejtethet.

Budapest, 2022. március 22.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Márki Zoltán
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [111] A rendelkező részben foglalt ítéletek megsemmisítését támogatom. Az indokolással kapcsolatban az alábbiakra kívánok rámutatni.
- [112] Azzal a megközelítéssel egyetértek, hogy a kezelő nem tulajdonos, másfelől azzal is, hogy a Magyar Állam kártérítési felelőssége kizárásának az az elvi alapja, hogy a környezetszennyezés miatti kártérítési felelősség kizárólag aktív magatartás folytatása esetén merülhet fel, sérti az egészséges környezethez való jogot. Ezért is tartom támogathatónak az ítéletek megsemmisítését, mert a Magyar Állam mint IV. rendű alperes vonatkozásában – a többségi indoklás által is kifogásolt értelemben – valóban kiüresítették az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésében foglalt egészséges környezethez való jog lényeges tartalmát.
- [113] A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének megállapításával a kifogásolt bírói jogértelmezés értékelését illetően azonban nem értek egyet. Többször kifejtett nézetem szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog kizárólag processzuális kérdésekre vonatkozik; így ha a bírói jogalkalmazás során nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi jogszabály sérül, nem állapítható meg alkotmányjogiag értékelhető összefüggés a jogsérelem és az Alaptörvény e rendelkezése között {legutóbb: 29/2021. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [58]}.
- [114] Az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben fontosnak tartom ugyanakkor rámutatni arra, hogy az ítéletek megsemmisítése nem jelenthet prejudikációt a Magyar Állam felelősségének megállapítása tekintetében. Az ugyanis szakjogi kérdés. Ennek elbírálása során majd a bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy az államot terheli-e az Ekv. szerint mulasztás; a konkrét mulasztással kapcsolatban megállapítható-e egyáltalán és milyen törvényi előírások megsértése, valamint, hogy az állam esetleges mulasztása az ügyben bekövetkezett károkkal okozati összefüggésbe hozható-e, tekintettel arra, hogy az I. rendű alperes mulasztásból eredő károkozási felelőssége jogerősen megállapítást nyert. Ez utóbbi tekintetében tehát az a kérdés, hogyha az I. rendű alperes nem követ el mulasztást, akkor a Magyar Állam esetleges korábbi mulasztása eredményezte-e volna a kár bekövetkeztét, illetve hogy miképpen ítéltető meg az oksági láncolat.
- [115] Mindezek, mint előbb utaltam rá, törvényességi-szakjogi kérdések, de az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozatának egyértelműsége szempontjából fontos annak jelzése, hogy az a fentiek értelmében nem jelent prejudikációt. Amennyiben azonban a Magyar Állam mulasztásának és ebből okozatilag levezethető károkozásának ténye szakjogi értelemben megállapítható lenne, akkor az Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdésére tekintettel – mely a Magyar Államra vonatkozó releváns időszakban hatályos alkotmányjogi szabályozás [1949. évi XX. törvény 57. § (1) és (2) bekezdés] emberi környezet védelmére vonatkozó kötelezettségének előírását

tartalmi értelemben a már jogállami alkotmány alapjogi szabályozásának részeként tartalmazza – a Magyar Állam felelősségének megállapítása alkotmányjogi szempontból sem lenne mellőzhető.

Budapest, 2022. március 22.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [116] A támadott bírói döntések megsemmisítésével egyetértettem. Az ügy egyedi körülményeivel összefüggésben az alábbiakat fontosnak tartom külön is hangsúlyozni.
- [117] 1. W. Gy. vegyipari kisiparos (az ügyben eljáró bíróságok által relevánsnak ítélt engedélye szerint) purinsav, pikrinsav és szalalkáli „étkezési célra” történő előállítására kapott engedélyt 1954-ben. A szocializmus időszakában a vegyipar minden aspektusában a legszorosabb állami – és titkosszolgálati – ellenőrzés alatt állt.
- [118] A pikrinsav a harcászatban használt robbanószerkezetek egyike, mely az 1950-es években még Magyarországon is igazoltan használatban volt (lásd például: Robbantási segédlet, A Honvédelmi Minisztérium kiadványa, szolgálati használatra, 1950.). Ugyanezen könyv jegyzi meg azt is, hogy „[n]agy hibája a melanitnek az, hogy nedveség jelenlétében vassal, rézzel, cinkkel könnyen egyesül. Ebből ütésre és dörzsölésre igen érzékeny pikrátnak nevezett anyag képződik. Azon melanit kezelése, amelyen pikrát képződik, nagyon veszélyes.”
- [119] A robbanást követően, 2010 októberében készült építésügyi szakértői vélemény egyértelműen igazolta a területen a pikrinsav jelentős mértékű jelenlétét: „Közismert, hogy a pikrinsav robbanásban részt vesz, előidézhetheti azt. A telken a korábbi tapasztalat – a robbanás utáni állapot – azt mutatja, hogy igen jelentős mennyiség volt jelen (a padozat eltört, a válaszfal alsó és felső pontján megsérült, a lakásban tartózkodókat levette a lábáról).” A Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség 2014. július 9. napján kelt határozata pedig a pikrinsav mellett más, rendkívül súlyosan mérgező és rákkeltő anyagok jelenlétére is utal. A határozat egyenesen azt rögzítette, hogy „a rákkeltő és mutagén anyagok közül a dioxinszennyezés koncentrációja a felszín közeli 0,0–0,5 m mélységű rétegben meghaladja a határérték 100-szorosát, a sekély 0,5–1,0 m mélységben 300–400 szorosa a határértéknek”.
- [120] Ezen (és az ügyben keletkezett számos további) iratanyag alapján megítélésem szerint legalábbis valószínűsíthető, hogy az ingatlanon W. Gy. (még megengedő értelmezés esetén is) nem kizárólagosan „étkezési célú” vegyipari tevékenységet végzett. A Nemzeti Környezetügyi Intézet 2014 áprilisában készített „Tényfeltárási záródokumentáció és beavatkozási terv”-e pedig azt is megállapítja, hogy a perbeli ingatlanon „az 1950-es évektől az 1970-es évekig állami megrendelésre egy kisiparos (W. Gy.) vegyipari tevékenységet folytatott” (az aláhúzás az eredeti dokumentumban, annak vezetői összefoglalójában is szerepel).
- [121] 2. Az indítványozók a perben egyaránt hivatkoztak a Magyar Állam tulajdonosi minőségéből fakadó felelősségére és az állam közhatalmi tevékenysége körében tett intézkedéseire és mulasztásaira. Az eljáró bíróságnak éppen ezért a kereseti kérelem kimerítésének kötelezettségére tekintettel mindkét szempontot megfelelően vizsgálnia kell. E körben fontosnak tartom külön is kiemelni a határozat azon megállapítását, miszerint „[m]ég kivételesen sem értékelhető az állam, mint tulajdonos javára, hogy az állam, mint közjogi szereplő engedélyezte, illetőleg hivatalos tudomása ellenére mulasztásával eltúrte valamely állami tulajdonban álló ingatlanon a nyilvánvaló környezetszennyező tevékenységet akkor, amikor erre vonatkozóan már egyértelmű jogszabályi rendelkezések voltak hatályban”.

- [122] 3. Az Ekv. 43. §-ának jogalkotói indokolása is egyértelművé teszi, hogy az emberi környezetet veszélyeztető magatartásért való felelősséget tevékenység és mulasztás egyaránt megalapozhatja. E körben pedig külön is értékelnie kell a bíróságnak, hogy W. Gy. tevékenységére vonatkozóan az első panaszbejelentést már 1955. június 11. napján (azaz közvetlenül W. Gy. tevékenységének megkezdését követően) megtették a környéken lakók.
- [123] Meglátásom szerint összességében ezért jelen esetben annak valójában nincs is jelentősége, hogy W. Gy. a tevékenységét az 1954-ben kelt engedélye keretei között („étkezési célra”), vagy attól eltérően végezte-e.

Budapest, 2022. március 22.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [124] Nem értek egyet a határozat rendelkező részével és a IV. részében (Indokolás [59] és köv.) foglalt indokolással, a következőkre tekintettel.
- [125] 1. Álláspontom szerint a határozat alapvető jogi tévedése az, hogy meghatározó (valójában ügydöntő) módon egy már hatályon kívül helyezett és az adott ügyben való alkalmazás szempontjából irreleváns alkotmánybírói döntésre, a 17/1992. (III. 30.) AB határozatra alapozza azokat az alkotmányos követelményeket, amelyek alapján – elhatározott szándéka szerint – megsemmisíthette a bírósági eljárásokban hozott ítéleteket.
- [126] A hivatkozott alkotmánybírói határozat ugyanis már azért sem szolgálhatna alapul alkotmányos követelmény megállapításához, mivel nem összevethető ügyben és odaillő kérdésben keletkezett. Az 1992-ben született határozatában a társadalmi szervezetek kezelői jogának megszüntetéséről szóló 1990. évi LXX. törvény 1. § (1) bekezdése alkotmány-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat utasított el az Alkotmánybíróság a társadalmi szervezeteknek a tulajdonosi jogaik védelme címen kezdeményezett eljárásában. Ennek tárgya a „kezelői jog” volt, amelyet a hivatkozott határozat korábbi, a rendszerváltozás előtti magyar jogrendszer termékének nevezett és az 1989. évi alkotmányrevízió után alkotmányosan „definíálhatatlannak és értelmezhetetlennek” tekintett (ABH 1992, 104).
- [127] Nyilvánvaló tehát, hogy a jelen ügyben az 1996-ig állami vállalként ingatlankezelési feladatokat ellátó jogi személy jogi helyzetére és azzal összefüggésben a Magyar Állam közvetlen felelősségére vonatkozóan a 17/1992. (III. 30.) AB határozat nem lehet ügydöntő kiindulási pont, illetőleg a felelősség megállapításának alkotmányos hivatkozási alapja.
- [128] 2. A jelen határozat indokolása a IV. rendű alperes, a Magyar Állam felelősségét három okból tartja megállapíthatónak (lásd a határozat indokolásának IV/1. pontját, Indokolás [60] és köv.), amelyet az alábbiakra tekintettel nem tudok elfogadni.
- a) A Magyar Állam üzembentartói felelősségét igazoló bizonyítékot – a perbeli ingatlanon „népgazdasági érdekből” végzett vegyipari tevékenység tekintetében – az eljáró bíróságok nem állapítottak meg. Ennek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre.
- b) Az ingatlankezelő állami vállalat feladatkörében elkövetett esetleges károkozásért az ingatlankezelő vállalat, mint jogi személy önállóan felelős. Ebben a körben az államnak a rendszerváltozás előtt sem volt közvetlen felelőssége. A Magyar Állam saját felróható magatartására az eljáró bíróságok által megállapított tényállás alapján nincs adat.
- c) Hasonló az eredete a jelen határozat indokolásával szemben a Magyar Állam felelősségét megalapozható utolsó vizsgálati körre vonatkozó álláspontomnak is. A kiadott engedélyek és azok ellenőrzése tárgyában elkövetett állami mulasztások állításával összefüggésben az alapeljárásban az elsőfokú bírói ítélet az államigazgatási jogkörben a kártérítésért való egyetemleges felelősséget a VIII. rendű alperes, önkormányzati hatóság terhére megállapította ugyan, de azt a jogerős ítélet alapján megismételt új eljárás hozott során hozott végső döntés nem igazolta. Alapvetően tényállásról és bizonyítékok felülvizsgálatáról lévén szó az Alkotmánybíróságnak

tehát jellemzően ebben a tekintetben sincs felülvizsgálati hatásköre, az esetlegesen fennmaradó kisebb jogi kérdések pedig törvényességi és nem alkotmányossági jellegűek.

Budapest, 2022. március 22.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/816/2021.

Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 66. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 7/2022. (IV. 26.) AB HATÁROZATA

a Miskolci Törvényszék 3.Pkf.20.755/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Márki Zoltán és dr. Szívós Mária* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Miskolci Törvényszék 3.Pkf.20.755/2016/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (Debreczi Ügyvédi Iroda) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Miskolci Törvényszék 3.Pkf.20.755/2016/3. számú végzése, a Miskolci Járásbíróság 3.P.21.211/2014/48-II. számú végzése és az Ózdi Járási Ügyészség B.1797/2013.2. számú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az Ózdi Rendőrkapitányság büntetőeljárásban nyomozást folytatott rablás bűntettének kísérlete tárgyában. Az indítványozót a bűncselekmény elkövetésével meggyanúsították, majd a Miskolci Városi Bíróság elrendelte az indítványozó előzetes letartóztatását. Az indítványozó 2012. április 17. napjától 2012. április 19. napjáig bűnügyi őrizetben, 2012. április 20. napjától 2013. július 17. napjáig előzetes letartóztatásban volt. Az Ózdi Járási Ügyészség határozatával 2013. szeptember 2. napján a nyomozást megszüntette. Az indítványozó a nyomozást megszüntető határozatot 2013. szeptember 3. napján szabályszerűen átvette.
- [3] Az indítványozó 2014. május 29. napján a Miskolci Járásbírósághoz (a továbbiakban: Járásbíróság) megküldött kereseti kérelmében kártalanítás jogcímén 7 500 000 forint, valamint ezen összegnek a nyomozás megszüntetéséről szóló határozat keltétől számított késedelmi kamatainak és perköltségnek a megfizetésére kérte kötelezni a Magyar Államot mint alperest. Az indítványozó a kereseti kérelme előterjesztésével egyidejűleg igazolási kérelmet is előterjesztett arra való hivatkozással, hogy a kártalanítási igény érvényesítésének hathónapos jogvesztő határidejéről, illetve a határidő kezdő időpontjáról először a jogi képviselője tájékoztatását követően 2014. május 15. napján szerzett tudomást. Az indítványozó azt állította, hogy a kártalanítási igény érvényesítésére nyitva álló határidőt a nyomozó hatóság törvényben meghatározott kötelezettségének elmulasztása miatt önhibáján kívül mulasztotta el, ugyanis a nyomozó hatóság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 583. § (5) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségének nem tett eleget. Az indítványozó kifejtette, hogy a nyomozó hatóság határozata nem tartalmazta a régi Be. által előírt tartalmi kellékeket, így álláspontja szerint a kívánt joghatás kiváltására csak részben alkalmas. Ezekre tekintettel az indítványozó perbeli álláspontja az volt, hogy a kártalanítási igénye érvényesítésére nyitva álló jogvesztő határidő az ügyészség jogszabálysértése miatt nem indult meg, így az indítványozó keresete időben előterjesztettnek minősül. A Járásbíróság álláspontja szerint a 4/2003. Polgári jogegységi határozatban foglalt iránymutatásra tekintettel a régi Be. 583. § (1) bekezdésében meghatározott hathónapos határidő anyagi jogi természetű, annak elmulasztása nem menthető ki, elmulasztása esetén igazolási kérelemnek nincs helye. Az indítványozó a perben többször hivatkozott arra, hogy a kártalanítási igény érvényesítése tekintetében azért lépte túl a jogvesztő határidőt, mert a szükséges tájékoztatást nem kapta meg az ügyészségtől. A Járásbíróság álláspontja szerint a per tárgya a kártalanítási igény, amelyet nem az ügyészséggel, hanem a Magyar Állammal szemben terjesztett elő az indítványozó.

- [4] Mivel a Járásbíróság álláspontja szerint az ügyészség esetleges mulasztásából eredő károkat az indítványozó a perben kártalanítási igényként nem érvényesíthette, az igény érvényesítésére meghatározott határidőt elmulasztotta, a keresetlevelét elkészen nyújtotta be, ezért végzésével az indítványozó által a Magyar Állam ellen kártalanítás megfizetése iránt indított perét megszüntette.
- [5] A Miskolci Törvényszék (a továbbiakban: Törvényszék) végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta. A Törvényszék nem osztotta az indítványozó azon álláspontját, hogy a jogvesztő határidő arra tekintettel nem kezdődött meg, hogy a nyomozást megszüntető ügyészség az indítványozót nem tájékoztatta a kártalanítási igény érvényesítésének lehetőségéről. A Törvényszék szerint a régi Be. 583. § (1) bekezdése szerinti jogvesztő határidő nem a tájékoztatás megtörténtétől, hanem a nyomozást megszüntető határozatnak az indítványozóval való közlésétől kezdődött meg. A Törvényszék szerint az eljárás során nem volt vitatott, hogy az indítványozóval az ügyészség mikor közölte a nyomozást megszüntető határozatot, és az sem, hogy az indítványozó a rendelkezésre álló hat hónap elteltével terjesztette elő keresetét. A Törvényszék indokolása szerint a jogvesztő határidő azt jelenti, hogy az érvényesíthető alanyi jog szűnt meg, így az igény nem érvényesíthető. Ezt nem befolyásolja más hatóság esetleges mulasztása sem.
- [6] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a végzések ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogbiztonság követelményével, a IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz és személyi biztonsághoz való joggal, a IV. cikk (4) bekezdésével (jogtalan fogvatartás miatti kár megtérítése), a XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal.
- [7] Az indítványozó szerint a támadott határozatok azért sértik a tisztességes eljáráshoz való jogát, mert az eljáró bíróságok jogellenesen utasították el a kártalanítási igény érvényesítése tárgyában benyújtott keresetét, figyelemmel az annak benyújtására előírt határidő jogvesztő jellegére. Hivatkozott továbbá arra, hogy a bírósági döntések ellentétesek a jogbiztonság követelményével és az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésével (jogtalan fogvatartás miatti kár megtérítése), valamint arra, hogy sérült a szabadsághoz és személyi biztonsághoz való joga.
- [8] Az indítványozó utalt a 104/2009. (X. 30.) AB határozatra (ABH 2009, 894) (a továbbiakban: Abh.), amelyben az Alkotmánybíróság azt az igényt fogalmazta meg, hogy az eljáró hatóság legyen köteles tájékoztatni a terheltet a kártalanítási igény jogalapja, az igény érvényesítésének határideje és a határidő kezdő időpontja tekintetében. Az indítványozó szerint az Alkotmánybíróság az Abh.-ban kifejtette, hogy a tájékoztatás elmaradása alaptörvény-ellenes helyzetet eredményezhet, mely a konkrét ügyben megvalósult, így sérült az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésében biztosított joga.
- [9] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelme tekintetében az indítványozó előadta, hogy a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása a tisztességes hatósági eljárás követelményével ellentétes. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében írt tisztességes bírósági eljárás követelményének azért nem felelt meg a bírósági eljárás, mert azok a fentiek szerinti alaptörvény-ellenes hatósági eljárást igazolták. Az indítványozó ilyen okok mentén kezdeményezte a kifogásolt ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítását és azok megsemmisítését.

II.

- [10] 1. Az Alaptörvény alkotmányjogi panaszban felhívott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„IV. cikk (1) Mindenkinnek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

[...]

(4) Akinek szabadságát alaptalanul vagy törvénysértően korlátozták, kárának megtérítésére jogosult.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[11] 2. A régi Be. érintett rendelkezései:

„580. § (1) Kártalanítás jár az előzetes letartóztatásért, a házi őrizetért és az ideiglenes kényszergyógykezelésért, ha

I. a nyomozást azért szüntették meg, mert

c) nem a gyanúsított követte el bűncselekményt, illetve a nyomozás adatai alapján nem volt megállapítható, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el,”

„582. § (1) A kártalanítás módjára és mértékére a Polgári Törvénykönyvnek a kártalanításra és a sérelemdíjra vonatkozó rendelkezéseit az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) A kártalanítás az annak alapjául szolgáló nyomozást megszüntető határozat kézbesítésével, illetve a felmentő ítélet, az eljárást megszüntető végzés, az 580. § (1) bekezdés III. pontja és (2) bekezdése szerinti bűnösséget megállapító ítélet, valamint a rendkívüli jogorvoslat eredményeképpen hozott határozat jogerőre emelkedésével válik esedékessé.”

„583. § (1) A terhelt a nyomozást megszüntető határozat, a jogerős felmentő ítélet, a jogerős megszüntető végzés, az 580. § (1) bekezdés III. pontja és (2) bekezdése szerinti bűnösséget megállapító ítélet, a rendkívüli jogorvoslat eredményeképpen hozott jogerős határozat vele történő közlésétől számított hat hónapon belül terjeszthet elő kártalanítási igényt. E határidő elmulasztása jogvesztő.

[...]

(5) A terheltet kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről az (1) bekezdés szerinti határozat közlésével egyidejűleg tájékoztatni kell.”

[12] 3. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) érintett rendelkezései:

„401. § (4) Az eljárást megszüntető határozat kézbesítésével egyidejűleg tájékoztatni kell a terheltet a kártalanítási igényének jogalapjáról, arról, hogy választása szerint igényét egyszerűsített kártalanítási eljárásban vagy kártalanítás iránti vagyoni jogi perben (a továbbiakban: kártalanítási per) érvényesítheti, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről.”

III.

[13] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.

[14] Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

[15] Az Alkotmánybíróság fenntartja korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén {3051/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [15]–[16]} – lehet alapítani. Az indítványozó sérelme viszont nem tartozik a fentiek szerint megjelölt kivételes esetek körébe, az általa előadottak nincsenek összefüggésben a visszaható hatályú jogalkotással vagy jogalkalmazással, vagy a felkészülési idő hiányával. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem felel meg

az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének b) pontján alapuló feltételnek, így az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatának nincs helye.

- [16] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását, jelen ügy befogadását azonban mindkét szempont alátámasztotta.
- [17] A panasz azt az – egyedi ügyön túlmutató, és az Abh.-ban felmerült és rendezett alkotmányjogi kérdéstől eltérő – alkotmányjogi jelentőségű kérdést veti fel, hogy összeegyeztethető-e az Alaptörvény IV. cikk (1) és (4) bekezdésével a régi Be. 583. § (1) és (5) bekezdése közötti kapcsolat hiánya, azaz, hogy a terhelt kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről való, a régi Be. 583. § (5) bekezdésében előírt tájékoztatás nélkül is a régi Be. 583. § (1) bekezdése szerinti határozat, ítélet vagy végzés közlésével kezdődik a hathónapos határidő. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességhez vezethet az, hogy a hatóságok, amelyek az előírt tájékoztatás megtételét elmulasztják, e mulasztásukkal megsértik a tisztességes hatósági eljárás követelményét, valamint a IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz való jog egyik garanciájától megfosztják az érintetteket.
- [18] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság tanácsa 2017. május 2-i tanácsülésén megállapította, hogy az Alaptörvény IV. cikk (1) és (4) bekezdésével, a XXIV. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panasz a befogadási feltételeknek megfelel, ezért azt befogadta.

IV.

- [19] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

- [20] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmének alátámasztására az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (1) és (4) bekezdésének sérelme tekintetében előadottakat ismétli, illetve a jelen ügyben az Alaptörvény IV. cikk (1) és (4) bekezdésének sérelme a tisztességes hatósági, valamint bírósági eljárás sérelme szempontjából speciális. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatban előadottakat az Alaptörvény IV. cikk (1) és (4) bekezdésének sérelme vizsgálata során bírálta el.
- [21] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként a régi Be. Abh. által érintett rendelkezéseit, azok keletkezésének körülményeit és a kapcsolódó jogalkotói indokolást vizsgálta meg. Az Abh. következtében az Országgyűlés a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességét a régi Be. 583. §-ának kiegészítésével orvosolta. Az 583. § (5) bekezdését az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXI. törvény 49. §-a iktatta be a következő szöveggel: „(5) A terheltet kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, és a határidő kezdő időpontjáról a nyomozást megszüntető határozat, a felmentő ítélet, a megszüntető végzés, illetve a rendkívüli jogorvoslat eredményeképpen hozott határozat közlésével egyidejűleg tájékoztatni kell.” A beiktatott bekezdés 2011. január 1-jén lépett hatályba. A jogalkotó a törvény általános indoklásában utal az Abh.-ra. Az indoklás szerint alkotmányellenes, hogy a régi Be. 583. §-a nem rendelkezik az ügyészt és a bíróságot terhelő tájékoztatási kötelezettségről a terhelt kártalanítási igényének jogalapja, az igény érvényesítésének határideje és a határidő kezdő időpontja tekintetében. A törvény részletes indoklásában pedig rögzíti, hogy az Abh.-nak megfelelően a terhelt tájékoztatást kell, hogy kapjon a kártalanítási igényének jogalapja, az igény érvényesítésének határideje, és a határidő kezdő időpontja tekintetében.
- [22] A régi Be. 583. § (5) bekezdésének szövegét – az (1) bekezdéssel egyidejűleg – az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvény módosította 2012. január 1-jei hatállyal. A törvénymódosítás általános indoklás szerint „pótolja azon hiányosságokat, amelyeket a régi Be.-nek a tájékoztatási kötelezettség körében a 104/2009. (X. 30.) AB határozatban foglaltak alapján tartalmaznia kellene”. A részletes indoklás szerint az Abh.-ra hivatkozva „az ügyészt és a bíróságot tájékoztatási kötelezettség terheli a terhelt kártalanítási igényének jogalapja, az igény érvényesítésének határideje és a határidő kezdő időpontja tekintetében. A régi Be. 583. § (5) bekezdésében a tájékoztatási kötelezettség körében az Alkotmánybíróság határozatában

foglaltak ellenére nem szerepel azon eset, amikor a kényszerintézkedés tartama meghaladja a bűnösséget megállapító ítéletben kiszabott büntetés, illetve javítóintézeti nevelés tartamát. Nincs rendelkezés arról sem, hogy a régi Be. 580. § (2) bekezdése szerinti esetekben – amikor a kártalanítás jogcíme az, hogy a kényszerintézkedés tartama meghaladta a jogerősen kiszabott büntetés, illetve javítóintézeti nevelés tartamát – mi az igény érvényesítésének a határideje, ennek hiányában pedig a törvény nem rendelkezhet annak jogvesztő jellegéről sem. A törvény nem rendelkezik továbbá arról, hogy a házi őrizet esetén melyik bíróságnál kell előterjeszteni a kártalanítási igényt. Tekintettel arra, hogy a régi Be. szabályozza a kártalanításra vonatkozó polgári anyagi jogi szabályokat, a határidő végső időpontjának értelmezése az igényérvényesítők körében félreértéseket eredményez, sokszor az igényérvényesítők (jogi képviselővel eljáró felek is) a 6 hónapos határidő utolsó napján »csak« postára adják a kérelmüket (keresetlevelüket), aminek következtében a keresetük elkésztettnak minősül. Figyelemmel arra, hogy a 6 hónapos igényérvényesítési határidő anyagi jogi határidőnek minősül a jogvesztő jellege miatt (ld. 4/2003. Polgári jogegységi határozatban foglaltakat is) igazolásnak sincsen helye, mert nem elévülési jellegű a határidő. A törvény megfogalmazása jobban elősegíti az állampolgárok számára az igényérvényesítésre vonatkozó határidők számítását, és a határidő elmulasztása következményeinek alkalmazását is. A törvény ezeket a hiányosságokat kívánja pótolni, továbbá szabályozza, hogy a régi Be. 580. § (1) bekezdés II. és III. pontjában, (2) bekezdésében, valamint az 581. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben a kártalanítási igényt az alapügyben első fokon eljáró bíróságnál kell előterjeszteni.”

- [23] Az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvény 75. §-a szerint a régi Be. 583. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lépett: „(1) A terhelt a nyomozást megszüntető határozat, a jogerős felmentő ítélet, a jogerős megszüntető végzés, az 580. § (1) bekezdés III. pontja és (2) bekezdése szerinti bűnösséget megállapító ítélet, a rendkívüli jogorvoslat eredményeképpen hozott jogerős határozat vele történő közlésétől számított hat hónapon belül terjeszthet elő kártalanítási igényt. E határidő elmulasztása jogvesztő.” Az előbbi törvény 77. §-ának megfelelően a régi Be. 583. § (5) bekezdése helyébe pedig a következő rendelkezés lépett: „(5) A terheltet kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről az (1) bekezdés szerinti határozat közlésével egyidejűleg tájékoztatni kell.”
- [24] Az indítványozó 2012. április 17. napjától 2012. április 19. napjáig volt bűnügyi őrizetben, 2012. április 20. napjától 2013. július 17. napjáig pedig előzetes letartóztatásban. Az Ózdi Járási Ügyészség 2013. szeptember 2. napján szüntette meg a nyomozást. Az indítványozó a nyomozást megszüntető határozatot 2013. szeptember 3. napján vette át. Tekintettel arra, hogy a régi Be. korrigált 583. § (5) bekezdése 2012. január 1-jén lépett hatályba, annak rendelkezései már alkalmazandók voltak az indítványozó esetében.
- [25] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában, illetve annak kiegészítésében is hivatkozik az Abh.-ra. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság szükségesnek látta az Abh. felidézését. Az Abh. rendelkező része szerint az Alkotmánybíróság – többek között – hivatalból megállapította, hogy „az Országgyűlés az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 8. § (1)–(2) bekezdésének és 55. § (1) bekezdésének sérelmét okozó, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idézett elő azáltal, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 583. §-ában nem rendelkezett az ügyészt és a bíróságot terhelő tájékoztatási kötelezettségről a terhelt kártalanítási igényének jogalapja, az igény érvényesítésének határideje, és a határidő kezdő időpontja tekintetében.”
- [26] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban idézte a 41/2003. (VII. 2.) AB határozatban (ABH 2003, 430) tett megállapítását, mely megerősítette, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 55. § (3) bekezdése a kifejezetten törvénysértő (nem a törvényben meghatározott okokból és nem a törvényben meghatározott eljárás alapján történt) előzetes letartóztatás vagy más, akár a büntető hatalom gyakorlásához kötődő, akár egyéb, rendészeti, egészségügyi fogvatartás esetére állapítja meg az állam kárfelelősségét, amelynek részletes szabályai, feltételei és korlátai a polgári jog területére tartoznak. A kártalanítás (visszatérítés) intézménye az állam büntető hatalmának gyakorlása során előforduló tévedések orvoslását szolgálja; feltételeit és korlátait a büntetőeljárás jogszabályok határozzák meg (ABH 2003, 430, 436–437).
- [27] A 41/2003. (VII. 2.) AB határozatban (ABH 2003, 430) az Alkotmánybíróság kifejtette: „A kártalanítás intézménye legáltalánosabban [...] az Alkotmány 2. § (1) bekezdésben normatív tartalommal megállapított jogállamiságra vezethető vissza. Az állam kártalanítási kötelezettségének alapja ugyanis nem az eljárási kényszerintézkedés (vagy a büntetés) jogtalansága, hanem az, hogy a jogállam nem háríthatja el a büntető hatalom gyakorlásából adódó felelősséget olyan esetben, amikor valaki formailag jogszerűen, de érdemben alaptalanul szenved joghátrányt a büntető igazságszolgáltatásban. A szabadságelvonást tartalmazó büntetőeljárás kény-

szerintézkedések (illetve büntetések) esetében a kártalanítás intézménye a jogállamiság mellett az Alkotmány 55. § (1) bekezdésének és a 8. § (1)–(2) bekezdésének egymásra vonatkoztatásával meghatározható alkotmányossági követelményekből is következik. [...] A büntető hatalom gyakorlásához kapcsolódó szabadságelvonás arányosságának egyik szükségképpen eleme tehát, hogy a bíróság tévedése esetén az állam kárfelelőssége körében biztosított legyen a sérelmek elfogadható mérvű kiküszöbölése.” (ABH 2003, 430, 445)

- [28] Az Alkotmánybíróság több határozatában következetesen képviselte azt az álláspontot, hogy a büntető igény érvényesítésének kockázata az államot terheli. A törvényességi óvás alkotmányellenességét megállapító határozatban mondta ki először az Alkotmánybíróság, hogy a jogállamban a bűnüldözésnek szigorú anyagi jogi és eljárási korlátok között kell folynia, a bűnüldözés sikertelenségének kockázatát pedig az állam viseli. Ez a kockázatelosztás az ártatlanság védelmének alkotmányos garanciája [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1990, 59, 70]. A büntető igény elévülési szabályai visszamenőleges módosítására irányuló törvényhozói törekvések kapcsán állapította meg az Alkotmánybíróság: nem hárítható az elkövetőre annak terhe, hogy az állam mulasztása miatt a büntetőeljárás ideális célja, az igazságos és rendeltetését betöltő büntetés kiszabása nem teljesülhet. Ennek az alkotmányos teherelosztásnak a szempontjából közömbös, hogy az állam rosszul vagy egyáltalán nem érvényesítette a büntető igényét, és közömbös az is, hogy milyen okból [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 92].
- [29] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban rögzítette, hogy a régi Be. akkor hatályos – azaz a régi Be. tájékoztatási kötelezettség előírása nélküli 583. §-a – szövegében a kártalanítás szabályainak körében nem írta elő külön kötelezettségként, hogy az ügyész, illetve a bíróság a kártalanítás alapjául szolgáló határozatában utaljon a kártalanítási igény benyújtásának lehetőségére, a hat hónapos jogvesztő határidőre és annak a határozat kihirdetésétől vagy a kézbesítésétől történő számítására. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[m]iután nem csupán a terhelt szorosan vett büntetőeljárási jogairól, hanem az állammal szemben a határozattal keletkező reparációs igényről és érvényesítése feltételeiről van szó, a speciális tartalmú tájékoztatási kötelezettség előírásának hiánya alkotmányellenes helyezethet: a kártalanítás elmaradásához, a szabadságtól megfosztás alkotmányossága által megkívánt arányossági feltétel gyakorlati megfűszérléséhez vezethet.”
- [30] 3. Tekintettel arra, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdése beiktatásának alapjaként az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 8. § (1)–(2) bekezdésének és 55. § (1) bekezdésének sérelmét okozó, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség szolgált, az Alkotmánybíróság megvizsgálta a szabadsághoz és személyi biztonságához való jog szabályozásának egyezéseit és különbözőségeit az Alkotmányban és az Alaptörvényben.
- [31] Az Alkotmánybíróság Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítása (2013. március 25.) hatálybalépését követően, az Alaptörvény Záró és egyes rendelkezések 5. pontjára tekintettel úgy foglalt állást, hogy „az újabb ügyekben vizsgálandó alkotmányjogi kérdések kapcsán felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal fennálló tartalmi egyezése, az Alaptörvény egészét illető kontextuális egyezősége, az Alaptörvény értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indokolásába történő beillesztése” [13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]].
- [32] Az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése általános érvénnyel deklarálja a szabadsághoz való jogot, mely szerint mindenkinek joga van a szabadságra és biztonságra, senkit nem lehet szabadságától másként megfosztani, csak törvényben meghatározott okból és a törvényben meghatározott eljárás alapján. A szabadsághoz való jog az Alaptörvény IV. cikkének megengedő rendelkezései alapján korlátozható. A szabadság jogszerű, törvényes elvonása is okozhat azonban alaptalan sérelmet. Az egyes korlátozó rendelkezések akkor állnak összhangban az Alaptörvénnyel, ha az általuk elérni kívánt és alkotmányosan elismert célhoz képest a korlátozás szükséges és arányos. Az arányosság értékelésénél azt is figyelembe kell venni, hogy a korlátozás folytán esetlegesen bekövetkező jogsérelem elfogadható mértékű enyhítésére megfelelő garanciák legyenek. A szabadsághoz való jog korlátozásának feltételei ezért az Alaptörvény IV. cikkében foglalt rendelkezéseknek az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével együtt és egymásra vonatkoztatva történő értelmezésével határozhatók meg. Az alapvető jogok korlátozhatóságának általános formai kritériumát az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés első mondata rögzíti, miszerint az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapíthatja meg. A szabadsághoz való joggal összefüggésben az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése külön kiemeli, hogy az egyént csak törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárás alapján lehet megfosztani szabadságától. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése rendelkezik az alapvető jogok tartalmi korlátozásának lehetőségéről.

Ennek értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Ebből az is következik, hogy a szabadság jogszerű, törvényen alapuló elvonása is csak akkor tekinthető az Alaptörvénnyel összeegyeztethetőnek, ha az általa elérni kívánt és alkotmányosan elismert célhoz képest a korlátozás szükségszerű és arányos {3025/2014. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [49]–[51]}.

- [33] A szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jogot az Alaptörvény az Alkotmány rendelkezéseire képest nagyban hasonlóan szabályozta. A részben hasonló tartalmú szabályozás mellett azonban az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése eltér az Alkotmány megfelelő rendelkezésétől, azt tartalmában kiegészíti. A jelen alkotmányjogi panasz szempontjából a legjelentősebb különbséget az jelenti, hogy az Alaptörvény nemcsak a törvénysértő, hanem az alaptalan szabadságkorlátozás esetén is lehetővé teszi a kár megtérítését.
- [34] Az Alkotmány 55. § (3) bekezdése a törvénytelen letartóztatást és fogvatartást említi mint kártérítésre jogosító alapot. Az Alaptörvény azonban alaptalan vagy törvénysértő szabadságkorlátozásról szól. Az Alkotmány 55. § (3) bekezdését az Alkotmánybíróság úgy értelmezte, hogy az említett törvénytelenesség alatt az eljárási szabályok megsértésével történő letartóztatás értendő, azaz, ha valakit bírói határozat nélkül – például az Alkotmány 55. § (2) bekezdésének megsértésével – fogva tartanak, akkor kártérítésre jogosulttá válik az Alkotmány 55. § (3) bekezdése alapján. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az anyagi jogilag törvénytelen letartóztatásért vagy szabadságelvonásért is kártérítéssel tartozik az állam, azonban az Alkotmánybíróság ezt az igényt nem az Alkotmány 55. §-ára alapozta, hanem a 8. § (2) bekezdésére, a jogállami klauzulára és az 57. § (1) bekezdés szerinti bírósághoz fordulás jogára. Ezt az értelmezést rögzítette az indítványozó által is felemlített Abh. (ABH 2009, 894, 921). Ehhez képest azonban az Alaptörvényben a törvénytelenesség mellett kifejezetten megjelenik az alaptalanság mint a kár megtérítésére való jogosultság jogalapja. Az alaptalanság ebben a kontextusban, a törvénytelen fogvatartással összehasonlítva a tartalmilag megalapozatlan fogvatartást jelenti. Az Alaptörvény szerint így tehát minden jogellenes fogvatartás, szabadságkorlátozás alapot ad, alkotmányos jogot keletkeztet a kártérítésre.
- [35] Tekintettel arra, hogy az Alkotmány 55. § (3) bekezdésében írt szabályt az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése is magában foglalja, a fentiekre tekintettel nincs akadálya annak, hogy az Alkotmánybíróság az Alkotmány 55. § (3) bekezdésével kapcsolatban megfogalmazott érvelését az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdését érintő ügyekben is felhasználja.
- [36] 4. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban a szabadsághoz való jog egyes, jelen ügghöz kapcsolódó garanciáit, illetve azok tartalmát vizsgálta.
- [37] Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja az állami büntetőhatalom gyakorlásával összefüggésben annak a következetes gyakorlatában is hangsúlyozott tételnek a felidézését, hogy „[a]z Alaptörvény rendelkezéseiből levezethető az állami szervek joga és egyben kötelessége a büntető igény érvényesítésére. Ennek a feladatnak a teljesítéséhez a büntetőhatalmat gyakorló szervek számára hatékony eszközöket kell biztosítani, amely szükségképpen együtt jár súlyosan jogkorlátozó kényszerintézkedések alkalmazásának megengedésével. A kényszerintézkedések alkalmazásának szükségessége azzal is igazolható, hogy a bűncselekmények éppen más személyek alapvető alkotmányos jogait veszélyeztetik vagy sértik. Az érintettek elsősorban a terhelt alkotmányos alapjogainak korlátozása a büntetőeljárásban ezért más személyek, illetve a társadalom védelme érdekében is történhet. A két érdek közötti egyensúly megteremtésének feltétele a garanciák beépítése a büntetőeljárásba.” {3025/2014. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [58]} „A büntetőjog alaptörvényi korlátainak egyik legfontosabb eleme, hogy az egyén védelmet élvez a büntetőjogi eszközök állam általi önkényes felhasználásával szemben. A büntetőjogi szankciók alkalmazhatósága alkotmányos kereteinek szélső értékeit egyrészt az emberi méltósághoz (Alaptörvény II. cikk), a szabadsághoz és biztonsághoz való jog (Alaptörvény IV. cikk), másrészt a kínzásnak, a kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmódnak és büntetésnek a tilalma (Alaptörvény III. cikk) jelöli ki.” {23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [56]}
- [38] Az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése általános érvennyel deklarálja a szabadsághoz való jogot, amelyről – (2) bekezdés értelmében – mindenki csak törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárás alapján fosztható meg {3025/2014. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [49] és [51]}. A szabadsághoz való jog korlátozhatóságának kritériumait tehát egyrészt az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében szereplő, az alapjogi korlátozásra általában vonatkozó előírások, másrészt pedig az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésében rögzített, a szabadságmegvonás feltételeire vonatkozó konkrét szabályok határozzák meg. Az Alaptörvény IV. cikke

a szabadság korlátozásával, illetőleg az attól történő megfosztással kapcsolatosan egyrésről a törvényességet állítja a középpontba, megkövetelve azt, hogy az elvonás csakis törvényben meghatározott okból és törvényben rögzített eljárás alapján történhet. Nem zárható ki azonban természetesen az, hogy az egyént alaptalanul, avagy törvénysértő módon fosztják meg szabadságától, ezért szigorú garanciális követelményként rögzíti az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése azt, hogy ilyen esetekben az elszenvedett sérelem orvoslásához joga van. A szabadság alapjogának korlátozásával szembeni kritérium tehát az esetleges kártérítési igényre vonatkozó, törvényben rögzített eljárási rend szerinti hatékony jogérvényesítési lehetőség {3142/2013. (VII. 16.) AB határozat, Indokolás [18]}.

- [39] Alkotmányos követelményként állította fel az Alkotmánybíróság, hogy az arányosság értékeléséhez hozzátartozik az is, hogy a korlátozás folytán esetleg bekövetkező és eleve ki nem küszöbölhető sérelmek elfogadható mérvű enyhítésére garanciák legyenek. Megfelelő garanciák nélkül a szabadságelvonásra lehetőséget adó jogszabályok alkotmányosságuk válhat kétségessé [66/1991. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1991, 342, 347]. Az Alaptörvény azonban a törvénytelen fogva tartás mellett az alaptalan szabadságelvonás esetén is lehetővé teszi a kárigény előterjesztését, amely megfogalmazás újabb, az eddigieknél szélesebb értelmezésre adhat okot a kárigény alapja tekintetében.
- [40] A fentiek összefoglalásaként kimondható, hogy az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében rögzített szabadsághoz való jog érvényesülésének garanciális követelménye az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésében írt kár megtérítése mint a törvénytelen vagy alaptalan fogvatartás miatt bekövetkezett sérelem orvoslásának eszköze. Továbbá az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt tájékoztatási szabály az Abh.-ra figyelemmel az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése által biztosított jog érvényesítése Alaptörvényből eredő garanciájának minősül. A tájékoztatás hiánya ugyanis a kártalanítás elmaradásához, a szabadságtól megfosztás alkotmányossága által megkívánt arányossági feltétel gyakorlati megghiúsulásához vezethet. A régi Be. 583. § (5) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség nemcsak eljárási szabály, hanem az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésében írt kár megtérítése érvényesítésének egyik garanciája, illetve áttételesen az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdése szerinti szabadsághoz való jog érvényesülésének egyik garanciája.
- [41] 6. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügyészség azzal, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdésében előírtaknak megfelelően nem tájékoztatta az indítványozót a kártalanítás érvényesítésére vonatkozó szabályokról, alaptörvényi garanciát sértett. Tekintettel arra, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának nincs semmilyen jogkövetkezménye, nem az ügyészség határozata vagy az eljáró bíróságok kártalanítási igényt elutasítás miatt elutasító végzései üresítették ki a régi Be. 583. § (5) bekezdésében írt szabályt, hanem ez a jogszabályi hiányosság. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az ügyészség eljárása az indítványozót nem zárta el az igényérvényesítéstől, de számottevően nehezebbé tette számára azt. A régi Be. 583. § (5) bekezdésében írt tájékoztatás elmaradásának – erre vonatkozó kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában – semmilyen jogkövetkezménye nincsen. Így nem jogkövetkezménye az sem – amire az indítványozó alkotmányjogi panaszában is felhívta a figyelmet –, hogy a határidő elmulasztása miatti jogvesztés ne állna be.
- [42] Az alkotmányjogi panasz alapján vizsgálendő volt az is, hogy összhangban áll-e az Alaptörvénnyel az eljáró bíróságok jogértelmezése, amely az alaptalan fogvatartás miatti kártalanítási igény benyújtására rendelkezésre álló határidő tekintetében annak jogvesztő jellegét érinti csak.
- [43] Ténykérdés, hogy a bíróságok a régi Be. szabályainak megfelelően jártak-e el. Jelen eljárásban az Alkotmánybíróság a bírói döntések vizsgálata során figyelemmel volt az Alaptörvény 28. cikkére, amely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések kógens jellegére tekintettel az eljáró bíróságok számára nem állt rendelkezésre bármilyen mozgásteret biztosító értelmezési tartomány, az eljáró bíróságok nem választhattak olyan értelmezést, amely az alaptörvényi garanciát a jogszabály szövegének ellenére érvényre juttathatta volna. A jelen esetben az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglalt szabadsághoz való jog, valamint a IV. cikk (4) bekezdése szerinti kár megtérítéséhez való jog érvényesülését nem az eljáró bíróság korlátozta, hanem az alkalmazandó jogszabályi környezet, a jogvesztő határidő és a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának hiányzó jogkövetkezménye. Az Alkotmánybíróság a támadott végzés kapcsán megállapította, hogy nem a bíróság jogalkalmazása korlátozta az Alaptörvény IV. cikk (1) és (4) bekezdései érvényesülését, hanem az irányadó jogszabályi környezet, és ezért a Törvényszék

végzése nem alaptörvény-ellenes. Az Alkotmánybíróság erre figyelemmel a Törvényszék végzésének megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

V.

- [44] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 28. § (1) bekezdése értelmében a 27. §-ában meghatározott bírósági döntés vizsgálatára irányuló eljárásban a 26. §-a szerinti, jogszabály Alaptörvénnyel való összhangját illető vizsgálatot is lefolytathatja. Ezen vizsgálat lefolytatását mérlegelve az Alkotmánybíróság a konkrét esetben figyelembe vette, hogy az Abtv. 41. § (3) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezett jogszabály alaptörvény-ellenességét akkor állapíthatja meg, ha a jogszabályt konkrét esetben még alkalmazni kellene. Jelen az esetben azonban ez a feltétel nem teljesül, így alaptörvény-ellenesség kimondására a régi Be. 583. § (5) bekezdése tekintetében nem volt törvényi lehetőség.
- [45] A fentiekkel együtt az Alkotmánybíróság a következőket tartja szükségesnek kiemelni. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a régi Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt szabály pusztán a tájékoztatási kötelezettséget írja elő, azonban nem szabályozza a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának következményeit. Így a szabadságtól megfosztás alkotmányossága által megkívánt ezen garancia megsértése semmilyen következménnyel nem jár. Erre tekintettel a szabályozás hiányos. Megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság, hogy a szabályozás Alaptörvénnyel való összhangja és egyúttal belső koherenciája azáltal lenne maradéktalanul biztosítható, ha a szabadságtól megfosztás alkotmányossága által megkívánt ezen garancia megsértéséhez olyan jogkövetkezmény kapcsolódna, amely a kártalanítási igény előterjesztésére nyitva álló határidő számítására kihatással lenne.
- [46] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a régi Be. helyett 2018. július 1-jétől a Be. lépett hatályba. Ennek alkotmányosságát azonban erre irányuló indítvány és az alapügyben való alkalmazás hiányában nem vizsgálhatta. Az Alkotmánybíróság azonban erre irányuló vizsgálat nélkül is megállapította, hogy a Be. 401. § (4) bekezdése azt írja elő, hogy „[a]z eljárást megszüntető határozat kézbesítésével egyidejűleg tájékoztatni kell a terheltet a kártalanítási igényének jogalapjáról, arról, hogy választása szerint igényét egyszerűsített kártalanítási eljárásban vagy kártalanítás iránti vagyoni jogi perben (a továbbiakban: kártalanítási per) érvényesítheti, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről”. E rendelkezés szövegéből látható, hogy a jogalkotó a Be.-ben sem a fenti követelményekkel összhangban határozta meg a tájékoztatási kötelezettség teljesítését. Erre vonatkozóan nem tartalmaz utalást a Be. jogalkotói indokolása sem. A Be. kártalanítással összefüggő szabályozása ezért az Alkotmánybíróság szerint hasonló alkotmányos aggályokat vet fel.
- [47] Megjegyzendő, hogy bár az Alkotmánybíróság számára rendelkezésre álló eszközök nem tették lehetővé az indítványozót a kártalanítással összefüggésben ért sérelem orvoslását, az indítványozó számára nyitva állt a lehetőség kárigényének érvényesítésére a határidő elmulasztásáért adott esetben felelőssé tehető szervvel vagy személlyel szemben.

VI.

- [48] Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [49] Egyetértek a határozat rendelkező részében foglaltak szerint az indítvány elutasításával, és a döntés indokolásban foglalt szempontjaival is.
- [50] Különösen fontosnak tartom, hogy az Alkotmánybíróság a kártalanítási igény érvényesítésével összefüggésben rámutat: a régi Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt szabály pusztán tájékoztatási kötelezettséget írt elő, azonban nem szabályozta a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának következményeit. Így a szabadságtól megfosztás alkotmányossága által megkívánt ezen garancia megsértése semmilyen következménnyel nem járt. Erre tekintettel a határozat a szabályozást hiányosnak minősítette.
- [51] Álláspontom szerint a régi Be. 583. § (5) bekezdésében és a Be. 401. § (4) bekezdésében egyaránt rögzített tájékoztatási kötelezettség az Alaptörvény IV. cikk (1) és (4) bekezdései mellett az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog érvényesítése szempontjából is garanciális rendelkezés. Úgy vélem, hogy az ügyszségnek az alapul fekvő büntetőeljárásban tanúsított – ezen garancia sérelmét előidéző – mulasztása nem csupán a szabadsághoz, hanem relatív eljárási szabálysértésként a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése tekintetében is vethetett fel alkotmányos aggályokat.
- [52] Az érintett alapjogok sérelmét pedig olyan módom látom kiküszöbölhetőnek, ha a tájékoztatási kötelezettségből fakadó garancia megsértéséhez a szabályozás rendszerében érdemi jogkövetkezmény kapcsolódna. Ezért a jogalkotó kiemelt felelőssége, hogy a garancia megsértése esetére annak szankcionálásáról megfelelően gondoskodjon.
- [53] Mindazonáltal maradéktalanul egyet tudtam érteni a határozatnak a szabadsághoz való jog sérelmének vizsgálata során kifejtett érveivel, és az azok alapján levont konklúzióval, amely szerint a bíróság kifogásolt határozata megfelelt a régi Be. rendelkezéseinek és összhangban állt az Alaptörvény vizsgált rendelkezéseivel.

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [54] 1. Egyetértek a határozat rendelkezésével, ugyanakkor az ennek alapját adó indokoláshoz képest eltérő hangsúlyaim okán párhuzamos indokolást csatolok a döntéshez [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [55] Nem tartom egyértelműen és általánosan igazolhatónak, hogy az adott tájékoztatási kötelezettség teljesítésének elmulasztása esetére szóló jogi következmény hiánya, (illetve az ilyen) nem szabályozása esetében/miatt/folytán alapjogi sérelem áll fenn. S ehhez képest jelen ügyben sem tartom feltétlen elvárhatónak, elvártnak, illetve jogkövetkezményhez vezető kötelezősségző mulasztásnak annak elmaradását.
- [56] 2. Eljárási törvény esetében – hagyományosan – egyrészt a szóba jöhető alanyok, másrészt a cselekvések köre vár szabályozást. Az eljárási cselekményekre vonatkozó rendelkezések magatartási szabályok, részint olyanok,

amelyek betartása szankcionált, ehhez képest érvényességi (feltételes vagy feltétlen) kellékek, részint olyanok, melyek (tudva és akarva) nem szankcionáltak (*lex imperfecta*).

- [57] Utóbbi indoka, hogy ezen szabályok egyrészt vagy az államnak a munkakör ellátására vonatkozó szabályai, vagy csupán ún. pedagógiai szabályok, amelyek betartása egyfajta eljárási kultúrát is jelez, követ, s bevetté tesz.
- [58] Ugyanakkor az államnak joga, hogy meghatározza az általa alkotott eljárási szabályok esetében melyiket tartja olyannak, amely esetében a szabály megszegése érvénytelenséghez vezet, azaz az ilyen eljárási cselekmény nem lesz alapja az igényérvényesítésnek.
- [59] 3. Az eljárási garanciák esetében az eljárási érvényességet jogi úton számos módon lehet biztosítani, ugyanakkor kétségtelen az is, hogy nem csupán jogi eszközök, hanem azzal együtt nem jogi eszközöknek is lehet/van szerepe. Ezek együttélése, egymás mellett léte is realitás, sőt sok esetben nem kompetitívek, hanem komparatívok, sőt kombinálhatóak (ehhez képest magyarázható, hogy – eltekintve a leglényegesebbektől – nem léteznek feltétlen nemzetközi kánonok a nemzeti jogra nézve).
- [60] Kétségtelen, hogy vannak olyan eljárási szabályok, amelyek betartása feltétlen engedelmességet követel (megszegése feltétlen hatályon kívül helyezéshez vezet), vannak olyanok, amelyek betartása az adott ügyben eljáró hatóság/bíróság belátására van bízva (megszegése ún. relatív szabálysértés), s vannak olyanok, amelyek be nem tartása nem jelent érvényességi deficitet.
- [61] Álláspontom szerint a relatív eljárási szabálysértések és az ún. pedagógiai szabályok (érvényességi következménnyel eleve nem járó) elvétése esetében rendkívül sokféle, adott esetben szabályozási rendszerfüggő azok mikénti hatása. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabályok megszegése eleve jogrendi, alkotmányossági szempontból is jelentőséggel bír. Ez előrelátható, kiszámítható.
- [62] Az ún. relatív eljárási szabálysértések érvényességi terjedelmének tágítása révén – álláspontom szerint – éppen úgy visszaélésekre nyílik szélesebb lehetőség, mint amilyen a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésekkel szembeni közömbös eljárási magatartás.
- [63] 4. Ehhez képest valójában abban kell állást foglalni, hogy az adott eljárási cselekmény érvényessége szempontjából a tájékoztatási kötelezettség (mint magatartási szabály) elmaradása, megszegése közömbös, avagy sem.
- [64] Az adott eljárási cselekmény jelen esetben egy igény érvényesítése, illetve annak – törvényben szabott, ekként megismerhető, előrelátható – határidőn túli érvényesítése esetén az érvényesítés elutasítása.
- [65] Álláspontom szerint ezen, illetve ilyen (kártalanítási) igény esetében a tájékoztatási (valójában kitanítási) kötelezettség, illetve annak teljesítése nem mérhető ahhoz a joghelyzethez, amikor az egyén ellenében az állam lép fel (vádol), és az egyén védekezéshez fűződő joga vonatkozásában áll fenn hivatalból kitanítási kötelezettség.
- [66] Kétségtelen, hogy állami magatartás (is) adja az ilyen peresítendő igény alapját, ám ez – álláspontom szerint – még nem jelenti azt, hogy az adott tájékoztatási kötelezettség elmaradása esetére szóló jogi következmény kifejezett kilátásba helyezése eleve (alkotmányosan) elvárt kell legyen. Ilyen irányú elvárás – álláspontom szerint – perfekcionista szabályozási igény lenne.

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [67] Egyetértek a határozat rendelkező részével, ugyanakkor az indokolás tekintetében az Abtv. 66. § (3) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva a következő párhuzamos indokolás csatolását tartom szükségesnek.
- [68] Álláspontom alapján, miután az Alkotmánybíróság elutasította az indítványt, az indokolásban a támadott jogszabályhely hiányosságának és alaptörvény-ellenességének kimondása (még ha csak utalás szinten is) aggályos. Az indokolás egyértelműen ezzel a jogalkotó mulasztására utal. A rendelkező rész és az indokolás így részben ellentmond egymásnak, az nem koherens. Ezen felül hangsúlyozom, hogy az efféle jogalkotói „figyelemfelhívás” felesleges arra tekintettel is, hogy ennek egy esetlegesen a gyakorlatban történő megjelenése – szükségtelenül – a Be. túlszabályozásához vezethet, holott jelen ügyben azt nem is alkalmazták. Ennek ellenére

az indokolásban lényegileg burkoltan kimondott alaptörvény-ellenesség, illetve jogalkotói mulasztás nem nyújtott és nem is nyújt segítséget az indítványozónak, valamint a helyzet megoldását sem mozdítja előre, tekintettel arra, hogy (miként a többségi határozat is utal rá) a Be. változatlan tartalommal szabályozza az alapul fekvő kérdést. Önmagában tehát a régi Be. egy szakasza alaptörvény-ellenességének kvázi megállapítása a jelenlegi és a jövőbeni jogalkalmazás esetleges problémáit nem rendezi, sőt elnehezítheti. Véleményem szerint az indítványban részletezett helyzet nem vetett fel olyan jellegű alkotmányossági aggályokat, amelyek alapján a fentebb részletezett megoldások indokoltak lennének.

- [69] Megjegyezném továbbá, hogy a tájékoztatási kötelezettség elmaradása nem feltétlen jár alapjog sérelemével, ahogy véleményem szerint alapügyben sem éri el az alaptörvény-ellenesség szintjét. Minden esetleges az Alaptörvényben biztosított jogot nem érintő kötelezettség elmulasztásának szankcionálása az (eljárásban résztvevő) alanyok részéről egyértelműen a Be. túlszabályozottságához vezetne. Ennek kapcsán utalnék az Alkotmánybíróság – többek között – a 3068/2013. (III. 14.) AB határozatban megerősített gyakorlatára, miszerint: „Ha egy jogszabály tényállása túl részletező, túl szűk, túlságosan eseti, az megköti a jogalkalmazót és megakadályozza, megnehezíti, hogy a jogszabály az életviszonyok szabályozásában betöltse szerepét. [...] A jogszabálynak ezért az életviszonyok tipikus vonásait kell figyelembe vennie.» (ABH 1993, 607, 608) Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányellenessé csak az a jogszabály nyilvánítható, amely értelmezhetetlen voltánál fogva teremt jogbizonytalanságot, mert hatását tekintve nem kiszámítható és címzettjei számára előre nem látható, csak a jogalkalmazás számára eleve értelmezhetetlen jogszabály sérti a jogbiztonságot [36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 232; 42/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 299, 301].” {Lásd: 3068/2013. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [23]}
- [70] Álláspontom szerint jelen esetben a jogalkotó részéről tudatos szabályozásról (nem pedig mulasztásról) van szó, ahogyan ez az alapul fekvő ügyben alkalmazott régi Be. több pontján is tetten érhető a tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban [lásd például: régi Be. 48. § (1) bekezdés].
- [71] Nem beszélve továbbá arról sem, hogy az indítványozó az alapügyben jogi képviselővel járt el, akinek kötelessége lett volna a kártalanítás lehetőségéről tájékoztatni ügyfelét. A régi Be. 46. § b) pontja alapján a védő részvétele az eljárásban kötelező volt, mivel az indítványozó fogva volt, és a védőt terhelte az 50. § c) pontjának második fordulata szerint, hogy védencét a jogairól tájékoztassa. Mindez a védő mulasztását is felvetheti, amely alapján az indítványozónak lett volna lehetősége az igényének érvényesítésére (más úton keresztül is).

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1563/2016.

Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 70. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 6/2022. (IV. 26.) AB HATÁROZATA

a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapításáról, megsemmisítéséről és alkalmazási tilalmáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és dr. Szalay Péter* alkotmánybírók párhuzamos indoklásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.
2. Az alaptörvény-ellenessé nyilvánított és megsemmisített rendelkezés nem alkalmazható a Fővárosi Törvényszék előtt 9.K.706.808/2020. számon folyamatban lévő ügyben, továbbá valamennyi, bármely bíróság előtt folyamatban lévő, ugyanilyen tárgyú ügyben.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék bírója (a továbbiakban: indítványozó) az előtte folyamatban lévő 9.K.706.808/2020. számú, közigazgatási jogvita elbírálása iránt indított peres eljárásban az eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Nftv. Vhr.) 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenességét állapítsa meg, azt semmisítse meg, továbbá rendelje el a megsemmisített jogszabályi rendelkezés alkalmazásának kizárását, tekintettel arra, hogy az indítványozó szerint a támadott jogszabályi rendelkezés ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, T) cikk (3) bekezdésével, az I. cikk (3) bekezdésével, a XV. cikk (4) és (5) bekezdéseivel, valamint a 15. cikk (4) bekezdésével.
- [2] 1.1. Az alapügyben megállapított tényállás szerint az alapügy felperese (egy doktorjelölt) a 2014/2015. tanév I. félévére nyert felvételt az egyik magyarországi egyetem doktori iskolájának költségterítéses PhD képzésére. A felvételtől szóló, 2014. július 10. napján kelt határozat a következőképpen rendelkezett: „A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal Szakértői Bizottságának 08-007408-2011 NRSZH iktatási számú szakvéleménye alapján a doktori felvételi eljárás és a fokozat szerzés során a nyelvvizsga követelmények alól mentesítem azzal a feltétellel, hogy a jelentkező minden töle elvárható megtesz idegen nyelvi tudásának javítására.” Az alapügy felperesének a felvételtől szóló határozatban is megjelölt szakértői véleménnyel igazolt diszlexiája és diszgráfiája van.

- [3] A felvételi döntés meghozatalának időpontjában már hatályos volt az Nftv., melynek 49. § (8) bekezdése jelen indítvány elbírálása szempontjából releváns rendelkezése szerint a fogyatékossgal élő hallgatót „[s]zükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól”. Az Nftv. 49. § (8) bekezdése azt is előírta, hogy a mentesítés „kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez”. Az Nftv. Vhr. a felvételtől szóló határozat meghozatalakor még nem került megalkotásra.
- [4] 1.2. Az alapügy felperese 2019. január 31. napján abszolutóriumot szerzett. A felperes 2018. november 27. napján nyújtotta be a doktori eljárás megindítására vonatkozó kérelmét, 2019. február 1. napján pedig sikeres doktori szigorlatot tett. 2019. február 17. napján a doktori iskola vezetője arról tájékoztatta a felperest, hogy „[a] doktori fokozat odaítélésének feltételeként a két nyelvvizsga igazolását az Nftv., a doktori kormányrendelet és a kategorikus felmentési tilalmat az Nftv. végrehajtási kormányrendelete írja elő. Ezeket az Egyetem nem tudja megváltoztatni. Így bekövetkezhet az a helyzet, hogy az Egyetem sikeres nyilvános védés után sem tudja odaítélni a doktori fokozatot a nyelvvizsgák hiányában, és az egyéves eljárási határidő lejárta után a fokozat kiadása nélkül meg kell szüntetni a doktori eljárást.” Ezt erősítette meg az érintett kar dékánja is 2020. május 5. napján kelt levelében, mely szerint „[n]yelvvizsga teljes hiányában, vagyis a nyelvvizsga legalább egy elemének teljesítése nélkül ugyanakkor a doktori fokozat megszerzésének jelenleg jogszabályi akadály van”.
- [5] 1.3. Az alapügy felperese 2020. június 4. napján kérelmet nyújtott be a felsőoktatási intézmény illetékes karához, melyben a nyelvvizsga alóli teljes mentesség megadását, a fokozatszerzési eljárás határidejének meghosszabbítását, és ehhez kapcsolódóan a doktori értekezés benyújtási határidejének módosítását kérte. A kérelmet a kar dékánja 2020. július 2. napján kelt határozatával elutasította. A határozat jelen bírói kezdeményezés elbírálása szempontjából releváns indokolása szerint az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése értelmében a fogyatékossgal élő hallgató a doktori képzés keretében a nyelvvizsga szintje alól nem mentesíthető.
- [6] A felperes fellebbezése folytán másodfokon eljáró Hallgatói Jogorvoslati Bizottság az elsőfokú határozatot 2020. augusztus 18. napján kelt határozatával helybenhagyta. A határozat jelen bírói kezdeményezés elbírálása szempontjából releváns indokolása szerint „a Kar dékánja helyesen állapította meg, hogy a doktorjelölt esetében, a doktorjelölt képzésére hatályos szabályok alapján teljes nyelvvizsgamentesség nem biztosítható, miután azt kógens jogszabályi rendelkezés tiltja”.
- [7] 1.4. A másodfokú határozattal szemben a felperes terjesztett elő keresetet, melyben elsődlegesen a Hallgatói Jogorvoslati Bizottság határozatának megváltoztatását, másodlagosan annak az elsőfokú határozatra is kiterjedő megsemmisítését, harmadlagosan annak az elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályon kívül helyezését és az első fokon eljáró szerv új eljárás lefolytatására utasítását, negyedlegesen (az előző kereseti kérelmek elutasítása esetére) pedig annak megállapítását kérte, hogy a 2014. július 10. napján kelt felvételi határozat jogsértő volt. A Fővárosi Törvényszék előtt 9.K.706.808/2020. számon megindult peres eljárásban az alperes felsőoktatási intézmény kérte a Fővárosi Törvényszéket, hogy kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását, ugyanis megítélése szerint az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése ellentétes az Alaptörvénnyel.
- [8] 2. Az indítványozó érvelése szerint az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdésének alaptörvény-ellenessége az alábbi indokok alapján állapítható meg.
- [9] 2.1. Az indítvány szerint az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése a jogforrási hierarchia követelményét sérti, ami végső soron a támadott rendelkezés közjogi érvénytelenségét eredményezi. Az Nftv. 49. § (8) bekezdése értelmében a fogyatékossgal élő hallgatót szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. Az Nftv. 110. § (1) bekezdés 11. pontja értelmében a Kormány arra kapott felhatalmazást, hogy „rendelettel szabályozza a fogyatékossgal megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat”.
- [10] Az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése az egyik lehetséges értelmezés szerint lényegében akként értelmezi az Nftv. 49. § (8) bekezdését, hogy doktori képzés esetén soha nem lehet szükséges a mentesítés. A mentesítés szükségességének megítélése ugyanakkor a jogalkalmazó egyedi, és nem pedig a jogalkotó általános aktusára tartozó kérdés, mely kérdés megítélésére a Kormány számára az Nftv. egyébként sem adott felhatalmazást.

Ez a lehetséges értelmezés tehát ahhoz vezet, hogy az Nftv. Vhr. támadott rendelkezése túllép a felhatalmazáson, ekként közjogilag érvénytelen, azaz alaptörvény-ellenes.

- [11] Az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdésének másik lehetséges értelmezése az az indítványozó szerint, hogy a doktori képzésben a mentesség szűkebb körű, mint amit az Nftv. 49. § (8) bekezdése tartalmaz. Abban az esetben, ha a két szabályozás azonos jogforrási szinten helyezkedne el, akkor a *lex specialis derogat legi generali* elve alapján az Nftv. Vhr. rendelkezése alkotmányosan helyénvaló lehetne. Azáltal azonban, hogy az Nftv. Vhr. a jogforrási hierarchiában alacsonyabb szinten helyezkedik el, nem ronthatja le a magasabb (törvényi) szintű szabályozást. Mindez azt eredményezi az indítványozó szerint, hogy az Nftv. Vhr. ezen lehetséges értelmezés alapján is túllépett a felhatalmazáson.
- [12] Mindezen szempontokra figyelemmel az indítványozó azt állítja, hogy az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése törvénybe ütközik, közjogilag érvénytelen, ezáltal sérti az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését, ami végső soron pedig a B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvének sérelmére vezet. Mindez pedig egyben azzal a következménnyel jár, hogy az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdése is sérül, melynek értelmében jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.
- [13] 2.2. Az indítványozó álláspontja szerint ugyanakkor a támadott rendelkezés azért is alaptörvény-ellenes, mert sérti az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, XV. cikk (4) és (5) bekezdését, az alábbiak szerint.
- [14] Az Alaptörvény XV. cikk (4) és (5) bekezdéséből az következik, hogy bár az állam „külön intézkedésekkel segíti” az esélyegyenlőség megvalósulását, illetőleg „külön intézkedésekkel védi” a fogyatékossgal élőket, ilyen intézkedések megtételére nem keletkezik alanyi jogosultság. A jogalkotó kötelezettség ezen államcélok vonatkozásában arra terjed ki, hogy ne hozzon az államcél megvalósulását kifejezetten ellehetetlenítő vagy elnehezítő jogszabályokat. Az Alaptörvényből nem vezethető le a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés kötelezettsége, annak Nftv. általi biztosítása *ex gratia* juttatásnak tekinthető. Amennyiben a jogalkotó úgy dönt, hogy ezt az *ex gratia* juttatást az Nftv. rendelkezéseinél szűkebb körben kívánja biztosítani a fogyatékossgal élő hallgatók számára, ezt megteheti, de az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből fakadóan kizárólag törvényi szinten és kizárólag a szerzett jogok védelmére figyelemmel. Ez pedig azt eredményezi az indítványozó szerint, hogy az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése nem felel meg az alapvető jogok korlátozására vonatkozó szabályoknak, így ez a megközelítés ugyancsak a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására vezet.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány elbírálása előtt az Ügyrend 36. § (3) bekezdése alapján megkereste az emberi erőforrások miniszterét, az igazságügyi minisztert és az innovációs és technológiai minisztert. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma tájékoztatása szerint a felsőoktatással összefüggő feladat- és hatáskörök az innovációért és technológiáért felelős miniszter feladat- és hatáskörébe tartoznak. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium az álláspontjáról közigazgatási államtitkára útján, az Igazságügyi Minisztérium álláspontját figyelembe véve tájékoztatta az Alkotmánybíróságot. Az Igazságügyi Minisztérium válaszában ugyancsak megerősítette, hogy egyetért az Innovációs és Technológiai Minisztérium álláspontjával, azt nem kívánja kiegészíteni.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„T) cikk (3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„XV. cikk (4) Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„15. cikk (4) A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.”

[17] 2. Az Nftv. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„49. § (8) A fogyatékossgal élő hallgató részére biztosítani kell a fogyatékossgához igazodó felkészítést és vizsgáztatást, továbbá segítséget kell nyújtani részére ahhoz, hogy teljesíteni tudja a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségeit. Indokolt esetben mentesíteni kell egyes tantárgyak, tantárgyrészek tanulása vagy a beszámolás kötelezettsége alól. Szükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. A vizsgán biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli beszámolón lehetővé kell tenni a segédeszköz – így különösen írógép, számítógép – alkalmazását, szükség esetén az írásbeli beszámoló szóbeli beszámolóval vagy a szóbeli beszámoló írásbeli beszámolóval történő felváltását. Az e bekezdés alapján nyújtott mentesítés kizárólag a mentesítés alapjául szolgáló körülménnyel összefüggésben biztosítható és nem vezethet az oklevél által tanúsított szakképzettség megszerzéséhez szükséges alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez.”

„110. § (1) A Kormány felhatalmazást kap arra, hogy rendelettel szabályozza
[...]

11. a fogyatékossg megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat,”

[18] 3. Az Nftv. Vhr. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„62. § (11) A nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet. A nyelvvizsga egy része alóli mentesség azonban a szakértői véleményben megállapított fogyatékossg típusától függően illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet.”

III.

[19] A bírói kezdeményezés megalapozott.

[20] 1. Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés az Abtv. 25. §-ában és 52. §-ában előírt feltételeknek eleget tesz {vö. 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [8]–[24]; 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3064/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [8]–[13]}. A támadott jogszabályi rendelkezést az eljárásban alkalmazni kell, az eljárás felfüggesztése megtörtént, és az indítványozó kezdeményezte a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, továbbá alkalmazásának kizárását.

[21] 2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény XV. cikk (4) és (5) bekezdései állami intézményvédelmi, szabályozási, intézkedési kötelezettségeket rögzítenek, melynek elsődleges címzettjei állami szervek {elsőként: 3001/2016. (I. 15.) AB határozat, Indokolás [44]; legutóbb például: 17/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [20]}. A XV. cikk (4) és (5) bekezdései államcélokat fogalmaznak meg. A XV. cikk (4) bekezdése általánosságban az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkóztatás védelméről szól, melynek értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. A XV. cikk (5) bekezdése külön is kiemeli néhány konkrétan nevesített, külön-

leges gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő társadalmi csoportot (családok, gyermekek, nők, idősök és fogyatékkal élők) [lásd például: 13/2020. (VI. 22.) AB határozat, Indokolás [32]]. A XV. cikk (4) bekezdése szerinti „segítés”, és a XV. cikk (5) bekezdése szerinti „védelem” azt jelenti, hogy az állam nemcsak az egyébként az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből fakadó alapjog-védelmi köteletségének kell, hogy eleget tegyen, hanem az esélyegyenlőség érdekében további intézkedések megtételére is köteles [40/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [57]; legutóbb: 13/2020. (VI. 22.) AB határozat, Indokolás [33]]. E kötelezettség ugyan, szemben az Alaptörvény XV. cikk (1)–(3) bekezdésében garantált, Alaptörvényben biztosított jogokkal, az érintettek részéről alkotmányjogi panasz eljárás keretében nem kikényszeríthető, az Alkotmánybíróság azonban a hatáskörének keretei között ezen alaptörvényi rendelkezések esetleges sérelmét is vizsgálhatja más, az alkotmányjogi panasz eljárástól különböző eljárásaiban, így például az Abtv. 25. §-a szerinti bírói kezdeményezés során.

- [22] Az államacélok alkotmányjogi jelentőségével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság a 24/2019. (VII. 23.) AB határozatában a következőket rögzítette: az államacélok „a jogalkotót csak annyiban kötelezik, amennyiben nem alkothatnak az adott államacél megvalósulását kifejezetten ellehetetlenítő vagy azt akadályozó szabályozást. Az államacélokból azonban (szemben az Alaptörvényben nevesített jogosultságokkal) csak annyiban következik az adott államacél jogalkotással történő kifejezett biztosításának kötelezettsége, amennyiben ezt a jogalkotási kötelezettséget maga az Alaptörvény rögzíti. A jogalkotó ugyanakkor még ilyen kifejezett jogalkotási kötelezettség hiányában sem alkothat az adott államacéllal ellentétes tartalmú, az államacél megvalósulását kifejezetten ellehetetlenítő vagy elnehezítő jogszabályokat. Abban az esetben pedig, ha a jogalkotó valamely, az Alaptörvényben nevesített államacél megvalósítása érdekében korábban intézkedéseket fogadott el, ezen intézkedések visszavonása esetén az Alkotmánybíróságnak esetről esetre kell vizsgálnia az intézkedés visszavonásának indokoltságát, illetőleg azt, hogy az intézkedés visszavonása az államacél megvalósulását mennyiben lehetetleníti vagy nehezíti el. Ezen szempontok vizsgálata során pedig az Alkotmánybíróságnak arra is tekintettel kell lennie, hogy az adott államacél megvalósulását a jogalkotó milyen további intézkedésekkel segítette elő adott esetben.” (Indokolás [65])

- [23] 3. Az Nftv. és az Nftv. Vhr. azon szabályai, amelyek a fogyatékossgal élő hallgatók felsőoktatási tanulmányaikra vonatkozóan tartalmazznak könnyítéseket, nem vitásan a XV. cikk (4) és (5) bekezdése hatálya alá tartozó, az itt megjelölt államacélok megvalósulását elősegítő intézkedésnek minősülnek. Mindez azt jelenti, hogy a fogyatékossgal élő hallgatóknak nincs Alaptörvényben biztosított és alkotmányjogi panasz eljárás keretében kikényszeríthető joguk arra, hogy a jogalkotó konkrét intézkedésekkel, jelen esetben az általánoshoz képest kedvezőbb nyelvvizsga-követelményekkel segítse a fogyatékossgal élő hallgatók (doktoranduszok, doktorjelöltek) tanulmányainak sikeres befejezését. Abban az esetben azonban, ha a jogalkotó már elfogadott ilyen intézkedéseket, azok visszavonása csak a 24/2019. (VII. 23.) AB határozatban megjelöltek szerint történhet, azaz vagy akkor, ha a kérdéses intézkedés (már) nem segíti elő az államacél megvalósulását, vagy pedig akkor, ha a jogalkotó az adott államacél megvalósulását már olyan további intézkedésekkel is elősegítette, melyekre tekintettel a kérdéses intézkedés visszavonása nem csökkenti az adott államacél megvalósulása érdekében tett intézkedések védelmi szintjét. Különösen igaz mindez akkor, ha a kérdéses államacél megvalósulását a jogalkotó nem a költségvetést érintő, pénzügyi jellegű intézkedések megvalósulásával segítette elő.

- [24] 4. A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: régi Ftv.) már a hatálybalépésétől (2006. március 1. napjától) kezdődően tartalmazta azt a rendelkezést, hogy a fogyatékossgal élő hallgatót „[s]zükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetőleg szintje alól” [rég. Ftv. 61. § (1) bekezdés]. Ugyan a 68. § (5) bekezdés *b)* pontja a doktori fokozat megszerzésének feltétele „két idegen nyelv – a tudományterület műveléséhez szükséges – ismeretének a doktori szabályzatban meghatározottak szerinti igazolása” követelményét írta elő, ám a 61. § (1) bekezdése szerinti mentesítés lehetősége – ezt kifejezetten kizáró jogszabályi előírás hiányában – a doktori képzésben részt vevő hallgatókra is vonatkozott. Ezt az értelmezést támasztja alá a régi Ftv. 68. § (4) bekezdése is, mely szerint a doktorjelölt jogaira és kötelezettségeire – ha jogszabály másként nem rendelkezik – egyebekben a hallgatói jogokra és kötelezettségekre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, a régi Ftv. pedig ilyen eltérő rendelkezést nem fogalmazott meg.

- [25] Nem tartalmazott a doktori képzésben részt vevő hallgatókra vonatkozó speciális szabályt a régi Ftv. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: régi Ftv. Vhr.) sem. A régi Ftv. Vhr. ugyanakkor már a hatálybalépésétől kezdődően tartalmazott kifejezett előírást a diszlexiás-diszgráfiás hallgatók vonatkozásában: a 18. § (5) bekezdés *b)* pont *bb)* alpontja értelmében, ha a hallgató fogyaté-

kossága miatt nem képes az államilag elismert „C” típusú nyelvvizsga írásbeli követelményeinek teljesítésére, felmentést kaphat a „B” típusú (írásbeli) nyelvvizsga letétele alól, míg a *bc*) alpont értelmében, ha a hallgató a fogyatékosága miatt nem képes az államilag elismert „C” típusú nyelvvizsga szóbeli követelményeinek teljesítésére, felmentést kaphat az „A” típusú (szóbeli) nyelvvizsga letétele alól. A felsőoktatás területét érintő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 372/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet 11. §-a pedig a régi Ftv. Vhr. 18. § (5) bekezdés *b*) pontját egy új *bg*) alponttal egészítette ki, egyértelművé téve, hogy amennyiben a diszlexiás-diszgráfiás hallgató „fogyatékosága miatt nem képes az államilag elismert »C« típusú nyelvvizsga szóbeli és írásbeli követelményeinek teljesítésére, felmentést kaphat a nyelvvizsga letétele alól”, mely rendelkezés 2008. február 1. napján lépett hatályba, és egészen 2015. augusztus 15. napjáig (a régi Ftv. Vhr. hatályvesztéséig) hatályos volt. A régi Ftv. Vhr. rendelkezései ugyanakkor a jogszabályban megjelölt módon kifejezetten a régi Ftv. végrehajtásához kapcsolódtak, ekként a régi Ftv. hatályvesztését követően az Nftv. vonatkozó, 2012. szeptember 1. napján hatályba lépett rendelkezéseivel összefüggésben annak ellenére sem minősülhetnek alkalmazandó jogszabályi rendelkezésnek, hogy az Nftv. Vhr. rendelkezései csak lényegesen később, 2015. április 17. napján léptek hatályba.

- [26] 5. Az Nftv. 2012. szeptember 1. napjától hatályos 49. § (8) bekezdése a régi Ftv. 61. § (1) bekezdésével szövegszerűen is lényegében azonosan rendelkezik, amikor azt írja elő, hogy a fogyatékosággal élő hallgatót „[s]zükség esetén mentesíteni kell a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól”. Az Nftv. 53. § (5) bekezdése a doktori fokozat megszerzésének feltételeként (a régi Ftv.-vel lényegében, a siket doktorjelöltekre vonatkozó kedvezmény szabály kivételével, azonos módon) két idegen nyelv tudományterület műveléséhez szükséges ismeretének a doktori szabályzatban meghatározottak szerinti igazolását írja elő, ideértve a nem magyar jelnyelv elfogadásának a lehetőségét is siket doktorjelöltek esetében. Azáltal, hogy az Nftv. a doktori képzésben részt vevő hallgatókra vonatkozóan (a régi Ftv.-hez hasonlóan) nem zárja ki az Nftv. felsőoktatásban részt vevő hallgatókra vonatkozó „általános” rendelkezéseinek alkalmazását, azok a doktori képzés vonatkozásában változatlanul irányadóak.
- [27] Az Nftv. jelen bírói kezdeményezés elbírálása szempontjából releváns előírásai 2012. szeptember 1. napján léptek hatályba. Az alapügy alperese (a felsőoktatási intézmény) 2014. július 10. napján határozott az alapügy felperesének a költségtérítési PhD képzésre való felvételéről, és egyben a határozat rendelkező részében előírta, hogy a felperest „a doktori felvételi eljárás és a fokozat szerzés során a nyelvvizsga követelmények teljesítése alól mentesítem azzal a feltétellel, hogy a jelentkező minden tőle elvárhatóat megtesz idegen nyelvi tudásának javítására”. Ezen határozat meghozatala során az alapügy alperese számára kizárólag az Nftv. rendelkezései jelentették a figyelembe veendő jogszabályi környezetet: a régi Ftv. Vhr. rendelkezései (tekintettel arra, hogy azok a kormányrendelet szövegében is kifejezetten megjelölt módon a régi Ftv. szabályainak végrehajtására születtek) már nem, az Nftv. Vhr. rendelkezései pedig még nem voltak alkalmazhatóak.
- [28] Az Nftv. Vhr. az alapügy felperesének PhD képzésre történő felvételét követően, 2015. április 17. napján lépett hatályba. Az Nftv. Vhr. vonatkozó rendelkezései megalkotásának jogszabályi alapját felhatalmazó rendelkezésként az Nftv. 110. § (1) bekezdés 11. pontja teremtette meg: eszerint a Kormány rendeletben szabályozhatja „a fogyatékoság megállapításának és igazolásának rendjét, a fogyatékosággal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyben részesítési szempontokat és eljárási szabályokat”. Az Nftv. Vhr. 62. § (6) bekezdés *a*) pont *ad*) alpontja a diszlexiás-diszgráfiás-diszortográfiás hallgatók esetében kedvezményként nevesíti a mentesítést a nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alól. Ez a rendelkezés eltérő szövegezése ellenére tartalmilag teljesen azonos a régi Ftv. Vhr. 18. § (5) bekezdés *b*) pont *bb*), *bc*) és *bg*) alpontjaiból következő szabályaival.
- [29] Az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése ugyanakkor kifejezetten azt rögzítette, hogy „[a] nyelvvizsga vagy annak egy része, illetve szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében nem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót illetve a doktorjelöltet”.
- [30] A jogalkotó utóbb az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdését a felsőoktatás szabályozására vonatkozó és egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 191/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet 64. §-ával, 2019. augusztus 1. napjával akként módosította, hogy bár a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés a doktori képzés tekintetében továbbra sem illeti meg a doktori képzésre jelentkező hallgatót, a doktorandusz hallgatót és a doktorjelöltet, azonban a nyelvvizsga egy része alóli mentesség a szakértői véleményben megállapított fogyatékoság típusától függően a doktori képzésben részt vevő hallgatók esetében is biztosítható.

- [31] 6. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény (a továbbiakban: CRPD Egyezmény), melyet Magyarországon a 2007. évi XCII. törvény hirdetett ki, a 25. cikk 5. pontjában kifejezetten azt a kötelezettséget rögzíti, hogy a részes államoknak biztosítaniuk kell, hogy a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetés nélkül és másokkal azonos alapon férjenek hozzá az általános felsőfokú oktatáshoz, a szakképzéshez, felnőttoktatáshoz és élethosszig tartó tanuláshoz. A CRPD Egyezmény 4. cikk 2. pontja pedig általános kötelezettségként támasztja a részes államok számára a CRPD Egyezményből fakadó jogok fokozatos előmozdítását. Ezen kötelezettségtől való eltérést, azaz a védelem már elért szintjének csorbítását a CRPD Egyezmény, illetőleg az Alkotmánybíróság gyakorlata is csupán kiemelkedő súlyú gazdasági-társadalmi közérdek (így például a szociális ellátórendszer fenntarthatósága, vagy éppen súlyos gazdasági válsághelyzet elkerülése) esetén teszi lehetővé [lásd: 21/2018. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [23]]. Jelen esetben a vizsgált szabályozás (a fogyatékossgal élő hallgatók PhD képzésére vonatkozóan a nyelvvizsga alóli mentesülés kérdése) alapvetően nem gazdasági-pénzügyi természetű.
- [32] 7. Az indítványozó az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdésével összefüggésben egyebek között azt állította, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés a felsőoktatási hallgatók számára egyébként már jogszabállyal biztosított jogot (a fogyatékossgal élő hallgatók számára indokolt esetben a nyelvvizsga szintje alóli mentesítés lehetőségét) a hallgatók meghatározott csoportjától (a doktori képzésben részt vevő fogyatékossgal élő hallgatóktól) elvont, mely elvonást azonban a jogalkotó az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére figyelemmel kizárólag törvényi szinten szabályozhatott volna, végrehajtási rendeleti szinten nyilvánvalóan nem, ezáltal pedig a szabályozás ellentétessé vált az Alaptörvény XV. cikk (4) és (5) bekezdésein keresztül az I. cikk (3) bekezdésével.
- [33] 7.1. Az Alkotmánybíróság a 30/2021. (XII. 1.) AB határozatában foglalkozott legutóbb azzal a kérdéssel, hogy valamely törvényi szabályozáshoz kapcsolódó végrehajtási rendelet mely esetben sértheti az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését. A határozat megállapítása szerint az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből az következik, hogy az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvénynek kell megállapítania. „Az alkotmánybírósági gyakorlat értelmében az alapjogokkal való nem mindenfajta összefüggés követeli meg a törvényi szintű szabályozást. Valamely alapjog tartalmának meghatározása és lényeges garanciáinak megállapítása csak is törvényben történhet, törvény kell továbbá az alapjog közvetlen és jelentős korlátozásához is. Az alkotmányos jogokkal ugyancsak kapcsolatban álló, de azokat csupán távolról, közvetetten érintő, technikai és nem korlátozó jellegű szabályok rendeleti formában történő kiadása önmagában nem minősül alaptörvény-ellenesnek. Ebből az is következik, hogy mindig csak a konkrét szabályozásról állapítható meg, hogy – az alapjoggal való kapcsolata intenzitásától függően – törvénybe kell-e foglalni vagy sem.” [30/2021. (XII. 1.) AB határozat, Indokolás [21]] Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában az ünnepnapok kapcsolattartás pótlása mérlegelést nem tűző kizárását olyan, az alapvető jog lényegi tartalmát érintő szabálynak tekintette, melynek rendeleti szintű korlátozása már önmagában a végrehajtási rendeleti szintű szabályozás tényére tekintettel alaptörvény-ellenesnek minősült.
- [34] 7.2. Az Alkotmánybíróság megkeresésére adott válaszában az innovációs és technológiai minisztérium közigazgatási államtitkára formálisan arra hivatkozott, hogy az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése „csupán az Nftv. rendelkezéseit konkretizáló, láttató részletszabályt állapít meg”, tekintettel arra, hogy az Nftv. Vhr. támadott rendelkezése más jogszabályi rendelkezésekből, így különösen magából az Nftv.-ből következő előírást rögzít. Ahogyan azonban arra az Alkotmánybíróság jelen határozat III/4. és III/5. pontjaiban (Indokolás [24] és köv.) már utalt, az Nftv. rendelkezéseiből, kifejezett kizáró szabály hiányában valójában éppen az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdésével ellentétes követelmény vezethető le. Mindez pedig egyben azt is eredményezi, hogy jelen esetben valójában az Nftv. Vhr. nem közvetett, technikai jellegű szabályt tartalmaz, hanem közvetlenül maga valósítja meg a fogyatékossgal élő, doktori képzésben részt vevő hallgatók nyelvvizsga-követelmények alóli felmentésének teljes kizárását, ekként nem felel meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdéséből fakadó követelményeknek. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenes, és azt a rendelkező részben foglaltak szerint megsemmisítette.
- [35] Az Alkotmánybíróság az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdésének megsemmisítésével összefüggésben az alábbiakat tartja fontosnak külön is hangsúlyozni. Egyfelől, a megsemmisítés nem jelenti azt, hogy ne lenne szabály a fogyatékossgal élő, doktori képzésben részt vevő hallgatók felmentésére vonatkozóan, és nem jelenti azt sem, hogy a bármely fogyatékossgal élő, doktori képzésben részt vevő hallgató a jövőben automatikusan felmen-

tést kaphat a nyelvvizsga-követelmények teljesítése alól. Ellenkezőleg: az Nftv. 49. § (8) bekezdéséből következően a mentesítés csupán „szükség esetén”, azaz kizárólag a fogyatékoságára tekintettel illetheti meg a doktori képzésben részt vevő, fogyatékosággal élő hallgatókat. Annak megítélése, hogy az adott fogyatékosággal élő hallgató a fogyatékoságára tekintettel képes-e a nyelvvizsga-követelmények teljesítésére vagy sem, és ezáltal indokolt-e a mentesítése a nyelvvizsga-követelmények vagy azok egy része alól, minden esetben szakkérdés. Másfelől, az Nftv. 49. § (8) bekezdéséből az is következik, hogy a mentesítés nem vezethet az alapvető tanulmányi követelmények alóli felmentéshez, azaz az Nftv. 49. § (8) bekezdése arra is egyértelműen lehetőséget biztosít a felsőoktatási intézmények számára, hogy figyelemmel az egyes szakterületek tudományos követelményeire (az adott doktori iskola és doktori képzés sajátosságaira), a nyelvvizsga-követelmények alóli mentesítési kérelmek elbírálása során ne csupán a kérelmező fogyatékoságára, hanem az adott doktori képzés tudományos sajátosságaira is tekintettel legyenek.

- [36] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére visszavezethető tisztességes hatósági eljárásból fakadó indokolási kötelezettség ugyanakkor azt a követelményt támasztja a mentesítési kérelemről döntő szerv eljárásával szemben, hogy amennyiben úgy ítéli meg, hogy az adott doktori képzés tudományos sajátosságaira tekintettel nem adható felmentés a nyelvvizsga követelményei alól, ezen álláspontját megfelelően, érdemi felülbírálatra alkalmas objektív módon indokolja meg. Annak érdekében pedig, hogy a fogyatékosággal élő hallgatók számára ne okozzon utólag nem reparálható sérelmet a nyelvvizsga követelményei alóli mentesítési kérelem esetleges elutasítása, az Alkotmánybíróság azt is kívánatosnak tartja, hogy (miként azt a jelen bírói kezdeményezés alapján szolgáló peres eljárás felperese is tette) a jelentkező már a doktori tanulmányok megkezdése előtt megfelelően tájékozódjon az általa választani kívánt doktori képzéssel kapcsolatos nyelvi követelményekről, ideértve a mentesítés lehetőségét vagy annak kizárását is részben a jelentkező saját fogyatékoságára, részben az adott doktori képzés tudományos sajátosságaira tekintettel.
- [37] Az Alkotmánybíróság végezetül azt is megjegyzi továbbá, hogy részben az Abtv. 25. § (1) bekezdéséből, részben pedig az indítványhoz kötöttség elvéből következően nem foglalhatott állást abban a kérdésben, hogy a fogyatékosággal élő, doktori képzésben részt vevő hallgatók nyelvvizsga alóli mentesítésének törvényi szintű kizárása összhangban állna-e az Alaptörvénnyel. Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerinti eljárásban ugyanis az Alkotmánybíróságnak mindig az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangját kell megítélnie.
- [38] 8. Az Abtv. 45. § (2) bekezdése értelmében, ha az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezés alapján megsemmisít egy egyedi ügyben alkalmazott jogszabályt, a megsemmisített jogszabály az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben nem alkalmazható. Annak érdekében, hogy a hasonló ténybeli alaphoz származó, azonos jog alapján megítélendő jogviszonyok hasonló elbírálást nyerjenek a bíróságok előtt, az Alkotmánybíróság az Abtv. 45. § (4) bekezdése alapján a megsemmisített jogszabályi rendelkezés általános alkalmazási tilalmának elrendeléséről határozott, a rendelkező rész 2. pontjában foglaltaknak megfelelően.
- [39] Az Nftv. Vhr. 62. § (11) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére tekintettel az Alkotmánybíróság a megsemmisített jogszabályi rendelkezés Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, 15. cikk (4) bekezdésébe és T) cikk (3) bekezdésébe ütközését, következetes gyakorlatának megfelelően, már nem vizsgálta.
- [40] 9. A határozatot az Abtv. 44. § (1) bekezdésének első mondata alapján közzé kell tenni a Magyar Közlönyben.

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó párhuzamos indokolása

- [41] A határozat rendelkező részével egyetértettem, ugyanakkor eltérő indokok alapján tartom azt levezethetőnek.
- [42] 1. A jelen határozat indokolása az Alaptörvény – államcélként tételezett – XV. cikk (4)–(5) bekezdésének értelmezésén keresztül jut el oda, hogy a támadott szabály nem felel meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített feltételek közül annak a formális követelménynek, hogy alapjog-korlátozásra törvényi szinten kerülhet sor. A „pozitív diszkriminációt” szolgáló jogszabályi rendelkezést „védelemnek” minősíti, amely csökkentésére a visszalépés tilalmát tekinti irányadónak a 24/2019. (VII. 23.) AB határozat alapján. Kétségesnek tartom azonban azt, hogy a hivatkozott határozatban (Indokolás [65]) körvonalazott alapjog-korlátozási teszt a jelen ügyben felmerült alkotmányjogi kérdésre is irányadó lenne.
- [43] Az Alaptörvény XV. cikk (4)–(5) bekezdése államcélokat fogalmaz meg, amelyeknek alanyi alapjogi oldalát az Alkotmánybíróság eddig nem fejtette ki. Következésképpen az eddigi gyakorlat alapján ezek az állam objektív intézményvédelmi kötelezettségeként kezelendők, és nem alkotnak az érintett személyek számára alapjogi szinten (is) oltalmazott vagy általuk az állammal szemben kikényszeríthető jogosultságokat. Mindaddig, amíg a szóban forgó államcélok alapjogi kezelésének nincsenek lefektetve a szilárd dogmatikai alapjai, a *non-derogation* elv alkalmazása ebben az összefüggésben vitatható. Az Alkotmánybíróság az egészséges környezethez való jog részeként dolgozta ki ezt az elvet, és ebben a körben adta meg a következetes alkalmazásához szükséges támpontokat [lásd először: 28/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1997, 133, 140; lásd még például: 17/2018. (X. 10.) AB határozat, Indokolás [87]–[95]; 14/2020. (VII. 6.) AB határozat, Indokolás [38]].
- [44] 2. A bírói indítvánnyal egyezően az indokolás ide vonatkozó része (lásd: az indokolás III/5. pontját, Indokolás [26] és köv.) két lényeges megállapítást tett: az Nftv. szerint szükség esetén mentesíteni kell a hallgatót a nyelvvizsga követelmények alól a doktori képzés tekintetében is; az Nftv. Vhr. a mentesítést *expressis verbis* kizárja a doktori képzésben érintett hallgatók számára. Ebből szerintem az a következtetés vonható le, hogy a Kormány a támadott kizáró szabálynak a megalkotására egyfelől nem kapott felhatalmazást az Nftv.-ben, másfelől ez a kormányrendeleti szabály ellentétes az Nftv.-vel.
- [45] Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint „a jogállamiság [B] cikk (1) bekezdés] alkotmányos alapját jelentő jogbiztonság elvének egyik garanciája a jogforrási hierarchia érvényesülése. A jogforrási hierarchia azt jelenti, hogy az alacsonyabb szintű jogszabály tartalma nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabály rendelkezéseivel [3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [42]; 3152/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [14]]. A jogszabályoknak a jogforrási hierarchiában elfoglalt helyét az Alaptörvény rögzíti [15. cikk (4) bekezdés, 18. cikk (3) bekezdés, 32. cikk (3) bekezdés, 41. cikk (5) bekezdés], a magasabb szintű jogszabállyal ellentétes szabályozás ezért egyúttal az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdésének a sérelmét is jelenti, amely szerint jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.” [3019/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [26]; lásd még például: 15/2018. (X. 8.) AB határozat, Indokolás [25]]
- [46] Mindez az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdésének a sérelmére vezet, amelyet az indítvány is hivatkozott. A normahierarchia sérelmére alapított bírói indítványok alapján az Alkotmánybíróság több rendeleti szintű szabályt is megsemmisített már [lásd például: 21/2017. (IX. 11.) AB határozat; 15/2018. (X. 8.) AB határozat]. Az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdésére alapított indokolás tehát nem vet fel olyan alkotmányjogi kérdéseket, amelyek megválaszolásához az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatában hiányoznak a kidolgozott megoldások, ezért a határozat rendelkező részét a normahierarchia oldaláról megközelítve tartom levezethetőnek.
- [47] 3. Vizsgálni kell a véleményem szerint azt a jelen ügghöz hasonló esetekben, hogy szociális ellátásokról, adott esetben egyes ellátások jelentős átalakításáról [lásd például: 21/2018. (XI. 14.) AB határozat], avagy ezektől idegen szabályozási kérdésekről van-e szó. A jelen eljárásban elbírált szabályozás arra irányult, hogy szerezhető-e tudományos fokozat idegen nyelv középfokú ismerete nélkül olyan fogyatékoság ismeretében, amely akadályát képezheti e tudás elsajátításának. Következésképpen a szabályozás tárgya sem indokolta az új teszt bevezetését, alkalmazását.

- [48] A konkrét ügytől elvonatkoztatva arra szükséges továbbá rámutatni, hogy az államcélon alapuló, jogszabályba foglalt kedvezmény szabályok megvonása esetében a szerzett jogok dogmatikájának a megfelelő alkalmazása merülhet fel, amennyiben az indítványozó ennek sérelmét (is) határozott indítványban állítja.

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

- [49] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

- [50] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2022. április 5.

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/4827/2021.

Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 70. számában.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3255/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Knk.I.40.793/2021/9. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. E panaszában az indítványozó a Kúria Knk.I.40.793/2021/9. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását, és az azt megelőző eljárásban hozott határozat megsemmisítését, valamint a Kúriának a végrehajtás felfüggesztésére való felhívását kérte az Alkotmánybíróságtól az Alaptörvény II. cikk, XI. cikk (1) és (2) bekezdései, XX. cikk (1) és (2) bekezdései és 8. cikk (3) bekezdés b) pontja sérelmére hivatkozással.
- [2] 2. Egy magánszemély népszavazást kezdeményezett, amelynek nyomán a Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) 2021. augusztus 30. napján kelt, a Magyar Közlönyben 24/2021. (VIII. 31.) számon közzétett határozatával hitelesítette az alábbi népszavazásra javasolt kérdést: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az álláskeresői járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap legyen?” A kérelmezők felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be e határozattal szemben a Kúriához, amelyben a kérdés hitelesítésének megtagadását kérték. A Kúria Knk.I.40.793/2021/9. számú végzésével az NVB határozatát helybenhagyta. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ezzel olyan népszavazási kérdés hitelesítését hagyta helyben, amely sérti az emberi méltósághoz, a művelődéshez és oktatáshoz, továbbá az egészséghez való alapvető jogot, valamint tiltott tárgykörbe ütközik.
- [3] 3. Az indítványozó panasa indokolásában a népszavazási kérdés tiltott tárgykörbe ütközésére hivatkozva állította, hogy a Kúria érvelése elvi hibában szenved. A Kúria arra alapozta döntését, hogy a kérdés felülről nyitott költségvetési előirányzatra vonatkozik, amely törvénymódosítás nélkül túlléphető. Ebből fakadóan a Kúria szerint a kérdés és a költségvetési törvény között érdemi és közvetlen kapcsolat nem áll fenn, a kérdés nem ütközik tiltott tárgykörbe, hiszen nem célozza a költségvetési törvény módosítását, annak szükségessége abból okszerűen nem következik, illetőleg nem irányul kiadás konkrét meghatározására. Az indítványozó szerint a Kúria pusztán formális szempontból vizsgálta a felülről nyitott előirányzatok jogi természetét. Bár annak módosulása nem jár közvetlenül a költségvetési törvény módosításával, de befolyással van az állami kiadásokra, az államháztartási hiány összegére, az államadósság mértékére. Hangsúlyozta továbbá, hogy az állami források vége-
sek, egy felülről nyitott előirányzat növekedése azt eredményezné, hogy az állam más, zárt előirányzatokból kénytelen átcsoportosítani, amely közvetlenül a költségvetési törvény módosításához, valamint alapjogsérelemhez vezetne.
- [4] 4. Az alapjogsérelem kapcsán az indítványozó előadta, hogy a művelődéshez és oktatáshoz, valamint az egészséghez, végső soron pedig az emberi méltósághoz való jogot sérti, hogy a költségvetési források átcsoportosításának következtében alacsonyabb finanszírozási keret alapján működő oktatási, egészségügyi, közművelődési

- intézmények látnák el az állam kötelezően biztosítandó feladatait. Az emberi méltósághoz való jog sérelmét illetően hivatkozott továbbá arra, hogy a határvédelmi, illetve közbiztonsággal összefüggő feladatok ellátása alapvető állami kötelezettségnek tekintendő, e rendvédelmi intézményrendszer hatékony működése nélkül az emberi méltóság széleskörű biztosítása elképzelhetetlen, továbbá sérül az állam szuverenitása is.
- [5] Megjegyezte az indítványozó, hogy a Kúria jogértelmezésének megfelelően gyakorlatilag korlátlan anyagi juttatásokról lehetne népszavazást tartani a felülről nyitott előirányzatokat illetően. Ez akár oda is vezethetne, hogy a magyar állam képtelen lenne tartani az államadósság szabályait az Alaptörvénynek megfelelően.
- [6] 4. Az indítvánnyal kapcsolatos jogi álláspontjáról az igazságügyi miniszter *amicus curiae* beadványban tájékoztatta az Alkotmánybíróságot.
- [7] 5. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [8] Az Alkotmánybíróság a 3195/2014. (VII. 15.) AB végzésében áttekintette a népszavazási kérdés hitelesítésével kapcsolatos kúriai végzés alkotmánybírósági felülvizsgálatára irányuló alkotmányjogi panaszokkal kapcsolatos eljárási, jogértelmezési, hatásköri szabályokat. E végzésében az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy „a népszavazással összefüggő eljárásoknak az Alkotmánybíróság egyes, az Alaptörvényben és az Abtv.-ben rögzített hatáskörei gyakorlása szempontjából három szakasza lehet: a népszavazási kezdeményezés (választópolgári kezdeményezés, a kérdés benyújtása, hitelesítése, az aláírásgyűjtés, az aláírások ellenőrzése), a népszavazás elrendelése és a köztársasági elnöki kitűzés utáni szakasz.” (Indokolás [20]) Megállapította továbbá, hogy a népszavazási kérdés hitelesítése körében hozott kúriai döntés mint bírósági döntés az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a alapján támadható meg alkotmányjogi panasszal {3195/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [21], megerősítette: 28/2015. (IX. 24.) AB határozat, Indokolás [18]; 33/2021. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [13]; 3107/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [8]; 3108/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3109/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [9] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány e feltételeknek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó egyértelmű hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, illetve a sérelmezett bírói döntést, amelynek megsemmisítését kifejezetten kéri, megindokolva annak Alaptörvénybe ütközését.
- [10] 6. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket vizsgálta meg.
- [11] A Kúria határozata 2021. december 8-án került közzétételre, az alkotmányjogi panaszt pedig 2022. január 18-án adták postára. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be.
- [12] Az indítványozó érintettségét arra alapozta, hogy a hitelesítés esetén megtartandó, esetlegesen érvényes és eredményes népszavazás az „igen” válaszok többsége esetén kihatással lesz az állam kötelezően ellátandó feladataira szánt költségvetési források mértékére, ezek mentén az alapjogokra, így közvetlenül fennáll az alapjogsérelem megvalósulásának esélye. Hivatkozott a 33/2012. (VII. 17.) AB határozatban kifejtettekre, amely ügyben az Alkotmánybíróság érintettnek tekintette azokat az indítványozókat, akiknek az ügyében a támadott jogszabály alkalmazása, azaz végrehajtása megkezdődött, de rögzítette, hogy az érintettség abban az esetben is megállapítható, ha jogszabály alkalmazására, érvényesítésére szolgáló cselekmények ugyan még nem történtek, de jogszabály erejénél fogva olyan jogi helyzet keletkezett, amelyből egyértelműen következik, hogy a panaszolt jogsérelem belátható időn belül kényszerítően bekövetkezik. Hivatkozott továbbá a 28/2015. (IX. 24.) AB határozat indokolásának [21]–[22] bekezdéseiben kidolgozott érintettségi kritériumokra is.
- [13] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy önmagában az a körülmény, hogy a népszavazás absztrakt módon kihatással lehet a kötelezően ellátandó állami feladatokra előirányzott költségvetési források mértékén keresztül az alapjogokra, nem jelenti feltétlenül azt, hogy az indítványozó a Kúria NVB határozatot helybenhagyó végzése tekintetében érintett. „Az érintettség ilyen tág értelmezése arra a helytelen következtetésre vezetne, hogy a Kúria NVB határozatot helybenhagyó végzését lényegében bármely cselekvőképes magyar állampolgár

megtámadhatná. Az érintettség megállapíthatóságához az ilyen ügyekben legalábbis az szükséges, hogy a hitelesített kérdés, illetve az alapján megalkotandó jogszabály az indítványozó Alaptörvényben foglalt jogaira valamely [...] különös tulajdonsága következtében legyen kihatással. Az Alkotmánybíróság 28/2015. (IX. 24.) AB határozata alapjául szolgáló ügyben a természetes személy indítványozók érintettsége azon különös tulajdonságuk következtében állt fenn, hogy olyan nők voltak, akik a mondott törvényi rendelkezés alapján már kérték a jogosultsági feltételek eljáró nyugdíjszerv általi megállapítását, illetve nyilatkoztak arról, hogy élni kívánnak a kedvezményes nyugdíjba vonulás lehetőségével. [...] Az indítványozó által értelmezett érintettség túl széles, *popularis actió*vá tágítaná az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt, ami ellentétes annak alkotmányos rendeltetésével.” {3150/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [20]}

- [14] A 33/2012. (VII. 17.) AB határozattal összefüggésben előadottakkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy azok az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján indult panaszjárásra vonatkoznak, jelen ügyben azonban az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján terjesztette elő indítványát. Az Abtv. 26. § (2) bekezdés szerinti, úgynevezett kivételes vagy közvetlen panasz bírói döntés nélkül, közvetlenül a norma ellen irányul, s az érintettség kapcsán az Alkotmánybíróság az indítványozó alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelmet vagy annak a jogi helyzetből fakadóan közvetlenül belátható időn belüli kényszerítő bekövetkezését követeli meg. Ezzel szemben a bírói döntések ellen irányuló, Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti valódi alkotmányjogi panasz esetén az Alkotmánybíróság az egyedi ügyben való érintettséget vizsgálja, amelynek minimuma az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint országos népszavazások esetén a fentiekben kifejtetteknek megfelelően az, hogy az indítványozó valamely olyan különös tulajdonságára hivatkozzon, amelynél fogva a hitelesített kérdés, illetve az alapján megalkotandó jogszabály az Alaptörvényben foglalt jogaira kihat. Jelen ügyben az indítványozó kapcsán a panaszjárás típusának megfelelő érintettség nem merült fel.
- [15] Az előzőekből következően az indítvány nem felel meg az Abtv. 27. §-ban írt tartalmi követelménynek, ugyanis az indítványozó nem jelölt meg olyan speciális tulajdonságot, amelyre tekintettel a bírói döntés tekintetében érintett lenne.
- [16] 7. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (3) bekezdése szerint eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/203/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3256/2022. (VI. 3.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Pesti Központi Kerületi Bíróság 11.Bpk.51.664/2020/7. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.11.146/2020/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szála Tímea ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Pesti Központi Kerületi Bíróság 11.Bpk.51.664/2020/7. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.11.146/2020/4. számú másodfokú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeként előadta, hogy az alábbi három jogerős elítélése kapcsán kezdeményezte összbüntetési eljárás lefolytatását a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz 2020. augusztus 28-án előterjesztett beadványában:
 - a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2013. október hó 31. napján kelt és – a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 26.Bf.XIV.14.220/2013/15. számú ítélete folytán – 2014. március hó 24. napján jogerőre emelkedett 21.B.XIV.32.677/2013/10. számú ítéletével kiszabott 2 év 6 hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2013. február 8. és 2013. február 27.),
 - a Dunakeszi Járásbíróság 2014. január 6. napján kelt és – a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 14.Bf.261/2014/11. számú ítélete folytán – 2015. március hó 11. napján jogerőre emelkedett 6.B.480/2013/4. számú ítéletével kiszabott 1 év 6 hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: 2013. december 6.), valamint
 - a Pesti Központi Kerületi Bíróság 2014. november hó 14. napján kelt és – a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 25.Bf.13.444/2014/10. számú ítélete folytán – 2015. március hó 19. napján jogerőre emelkedett 2.B.22.352/2014/9. számú ítéletével kiszabott 10 hónap szabadságvesztés (elkövetési idő: január 30.).
- [3] A Pesti Központi Kerületi Bíróság 11.Bpk.51.664/2020/7. számú végzésével az indítványozó összbüntetésbe foglalásra irányuló indítványát elutasította. Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.11.146/2020/4. számú végzésével az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta.
- [4] Az indítványozó utalt rá, hogy az összbüntetésbe foglalási indítvánnyal érintett három alapítélet közül az elsőként említett ítélet alapjául szolgált bűncselekményt 2013. július 1., vagyis a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatálybalépése előtt követte el. Ezen elsőként említett ítéletben továbbá az eljáró bíróságok az indítványozó magatartását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) alapján minősítették. Az indítványozó szerint ezen cselekménye elkövetési idejére, valamint az Alkotmánybíróság 10/2018 (VII. 18.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh1.) foglaltakra figyelem-

mel az összbüntetési indítványa alapján eljáró bíróságoknak az összbüntetésbe foglalást is a régi Btk. alapján kellett volna elvégezniük. Erre az indítványozó szerint azért nem került sor, mert a bíróságok elmulasztották a Btk. 2. § alapján annak mérlegelését, hogy rá nézve a régi Btk. vagy a Btk. rendelkezései a kedvezőbbek. Mivel esetében a régi Btk. alapján a rövidebb tartamú szabadságvesztés $\frac{3}{4}$ része is elengedhető volna, egy ilyen mérlegelés eredményeként a bíróságok arra a következtetésre jutottak volna, hogy az indítványozóval szemben a régi Btk. szabályainak az alkalmazása a kedvezőbb.

- [5] Az indítványozó szerint ezen mérlegelés helyett az elsőfokú bíróság azt vette figyelembe, hogy az összbüntetésbe foglalni kért három alapítélet közül kettő elkövetési ideje már a Btk. hatálya alá esett. Ez alapjuk jutott arra a következtetésre, hogy ezen ítétek vonatkozásában a régi Btk. alkalmazása szóba sem jöhetett. A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság helyes következtetést vont le, amikor megállapította, hogy az indítványozó esetében az összbüntetésbe foglalás a Btk. rendelkezései alapján kizárt.
- [6] Álláspontja alátámasztására az indítványozó felhívta az Abh1., továbbá a 3360/2018. (XI. 28.) AB határozatot (a továbbiakban: Abh2.) és az 1/2020. (I. 2.) AB határozat (a továbbiakban: Abh3.) megállapításait. Ezekre figyelemmel úgy ítélte meg, hogy a hatályos büntetőjogi szabályozásban továbbra sincs olyan konkrét szabály, amely alapján bírósági mérlegelés nélkül megállapítható lenne, hogy a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályait kell alkalmazni akkor, ha az összbüntetésbe foglalni kért alapítéletekkel elbírált cselekmények közül legalább egy cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatálya alá esik. Így az indítványozó szerint a vele szemben folyt összbüntetési eljárásban is mérlegelnie kellett volna a bíróságoknak a Btk. és a régi Btk. alkalmazása között. A bíróságok azonban ezt a mérlegelést nem végezték el, hanem a második és a harmadik alapítéletek alapjául szolgált cselekmények elkövetési idejére figyelemmel a Btk. szabályainak az alkalmazásáról döntöttek.
- [7] Rámutatott az indítványozó, hogy az eljáró bíróságok által figyelembe vett, és szerinte az Alkotmánybíróság gyakorlatának ellentmondó iránymutatást a Fővárosi Ítéltábla 3.Beüf.10.029/2020/3. számú határozata rögzíti. Annak értelmében a régi Btk. alkalmazása esetén követelmény, hogy az elítélt összbüntetéssel érintett valamennyi cselekményének az elkövetési ideje a régi Btk. hatálya idejére essen, és a bíróságok valamennyi cselekményt a régi Btk. alapján is minősítsék. Ezen bírósági gyakorlatra hivatkozva jutott az indítványozóval szemben másodfokon eljáró bíróság arra a következtetésre, hogy a régi Btk. alkalmazása csak akkor merülhet fel, ha az elítélt valamennyi releváns bűncselekményét 2013. július 1. előtt követte el. Ha csak egyetlen cselekmény elkövetési ideje későbbi, kizárólag a Btk. összbüntetési szabályai alkalmazhatók.
- [8] Az indítványozó szerint ezáltal a bíróságok lényegében ismét az Abh1. rendelkező részével alaptörvény-ellenessé nyilvánított és megsemmisített, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény (a továbbiakban: Btkátm.) 3. §-át alkalmazták azzal a különbséggel, hogy a határozatok jogerőre emelkedésének az időpontja helyett a bűncselekmények elkövetési időpontját vették alapul. Az Alaptörvény B) cikkéből fakadó visszaható hatály tilalmát ugyanakkor az indítványozó szerint ez az értelmezés is sérti. A régi Btk. hatálya alatt elkövetett cselekménye összbüntetésbe foglalására ugyanis bírói mérlegelés és a Btk. 2. § alkalmazása nélkül rendeli alkalmazni a Btk. rá nézve terheesebb összbüntetési szabályait visszamenőlegesen. Sérelmezi, hogy az eljáró bíróságok nem vizsgálták meg az Alkotmánybíróság határozataiban foglalt iránymutatásnak megfelelően azt, hogy rá nézve melyik büntető törvénykönyv tartalmaz kedvezőbb rendelkezéseket.
- [9] Az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglalt szabadsághoz való jog sérelmét az indítványozó azért tartja megállapíthatónak, mert a kifogásolt bírósági döntések értelmében az indítványozó olyan jogerős szabadságvesztés büntetését tölti, amelynek tartama a régi Btk. rendelkezései alapján rá nézve kedvezőbben lett volna megállapítható.

II.

- [10] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„IV. cikk (1) Mindenkinnek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.”

III.

- [11] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Annak eredményeként az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az alkotmányjogi panasz indítvány megfelel az Abtv.-ben a befogadás körében az indítvánnyal szemben támasztott követelményeknek.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az indítványozó a másodfokú végzést – a mellékelt kézbesítési ív tanúsága szerint – 2020. december 17-én vette kézhez, majd az alkotmányjogi panaszt 2021. február 8-án határidőben nyújtotta be.
- [13] Az indítványozó jogi képviselője eljárási jogosultságát az indítványhoz csatolt meghatalmazással megfelelően igazolta, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (6) bekezdése szerinti előírásnak is megfelel.
- [14] Részben tesz eleget ugyanakkor az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek. Az indítványozó beadványában megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §) és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B] cikk (1) bekezdés, IV. cikk (1) bekezdés]. Meghatározta továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó konkrét bírósági határozatokat, valamint kifejezett kérelmet fogalmazott meg a megsemmisítésükre. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, valamint indokait arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, azonban az indítványozó csak részben – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése kapcsán – fejtette ki. Beadványaiban nem adott elő ilyen önálló, alkotmányjogilag értékelhető indokolást az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdését érintően, ezért ezen alaptörvényi rendelkezések kapcsán nem volt helye érdemi alkotmányossági vizsgálat lefolytatásának.
- [15] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [16] Az indítvány eleget tesz az Abtv. 27. §-ából fakadó feltételeknek, mivel jogerős összbüntetési határozat ellen irányul. Az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntéseket érintően továbbá az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért bírósági határozatok rá vonatkozó büntetőjogi szankciót rögzítenek, nyilvánvalóan érintett is.
- [17] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [18] A konkrét esetben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó által előadott aggályok, különös tekintettel a felhívott alkotmánybírósági határozatok megállapításaira, felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét. Ezért az indítvány befogadása mellett döntött.
- [19] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a testület elé. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

IV.

- [20] Az indítvány nem megalapozott.
- [21] 1. Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}. Az Alaptörvény 28. cikke megköveteli, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. „A 28. cikk szerint a jogszabály Alaptörvénnyel

összhangban történő értelmezése a bíró számára nem csak jog, hanem kifejezett kötelesség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, annyiban ennek megfelelően köteles eljárni.” [28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]]

- [22] Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes [3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]]. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság tehát akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [23] Jelen – az Abtv. 27. §-ára alapított – alkotmányjogi panaszeljáráásban az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatta, hogy a konkrét bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás következtében megvalósult-e az indítványozót érintően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, IV. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, valamint XV. cikk (1) bekezdésének a megsértése. Az állított jogsérelmek köréből az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozó Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos kifogásait értékelte.
- [24] 2. A kifogásolt bírósági határozatok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette az összbüntetés jogintézményét érintően a korábbi határozataiban tett, és jelen alkotmánybírósági eljárásban is irányadó megállapításait.
- [25] 2.1. Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy Btkátm. 3. §-a alaptörvény-ellenes, ezért azt – *ex nunc* hatállyal – megsemmisítette. A megsemmisített rendelkezés előírta, hogy „[h]a az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a Btk. hatálybalépését követően emelkedett jogerőre, a Btk. 93–96. §-át kell alkalmazni”.
- [26] Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben részletes indokolását adta annak, miért és miként jutott arra a megállapításra, hogy a Btkátm. 3. §-a kívül esik a korlátozott és kivételes esetek azon körén, amelyen belül a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás az Alkotmánybíróság gyakorlata és a jogállamiság alkotmányos garanciarendszere alapján általában megengedett. Ennek lényege szerint a jogbiztonság alkotmányos követelményéből fakadó elvek, így különösen a kiszámíthatóság és az előre láthatóság elvei azt kívánják meg, hogy az új vagy módosított jogszabályi rendelkezések alkalmazása – lehetőség szerint – a jövőre nézve legyen kötelező, és a szabály a keletkezését megelőzően létrejött tényeket és jogviszonyokat, valamint azok jogkövetkezményeit az érintettek nézve hátrányosan ne szabályozhassa. Garanciát nyújtanak továbbá arra, hogy ezen főszabálytól csak indokolt esetben, módon és mértékben lehessen eltérni, tehát a visszaható hatályú szabályokat csak meghatározott keretek között engedik érvényesülni.
- [27] Az összbüntetés módosított szabályainak a bevezetését a jogalkotó nem bízta a jogalkalmazásra, hanem arról a Btkátm. 3. §-ával rendelkezett. Az Alkotmánybíróság vizsgálatában a Btkátm. 3. §-át érintően ugyanakkor nem csupán azt állapította meg, hogy az az érintett elítéltek nézve hátrányos tartalmú, helyzetüket elnehezítő szabály, hanem azt is, hogy a rendelkezés alkalmazásáról a jogalkotó visszamenőleges hatállyal rendelkezett. Ezek összhatásaként pedig a Btkátm. 3. § a visszaható hatály tilalmával ellentétes szabályt rögzített, így helye volt az alaptörvény-ellenessége megállapításának (Abh1., Indokolás [63]–[67]).
- [28] 2.2. Az Abh2.-ben az Alkotmánybíróság az Abh1. rendelkező részében és indokolásában tett megállapításokat konkrét alkotmányjogi panasz eljárásban alkalmazta és tekintette irányadónak.
- [29] A határozat kiemelte: „Ahogyan arra az Alkotmánybíróság az Abh. [értsd: Abh1.] Indokolásának V. részében utalt, a Btkátm. 3. §-ának *ex nunc* hatályú megsemmisítése következtében a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.) 839. § (3) bekezdése alapján valamennyi olyan elítélt számára megnyílik a lehetőség az összbüntetésbe foglalással összefüggő indítvány (ismételt) előterjesztésére, akiknél a bíróság a megsemmisített rendelkezést alkalmazva korábban elutasította az összbüntetésbe foglalásra tett indítványt, illetőleg összbüntetést – ugyancsak a Btkátm. 3. §-ára figyelemmel – hivatalból nem állapított meg.” (Abh1., Indokolás [77], Abh2., Indokolás [25])
- [30] Az Abh2.-ben megerősítette továbbá az Alkotmánybíróság, hogy „[a] Btkátm. 3. §-a szerinti alkalmazási szabály megsemmisítését követően az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva hozhatnak

döntést arról, hogy az adott összbüntetési eljárásban a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályai tartalmaznak-e enyhébb rendelkezéseket az elítéltre nézve, és ezért az egyes esetekben melyik büntető törvény alkalmazandó” (Abh1., Indokolás [79]; Abh2., Indokolás [26]).

- [31] Ezen döntéshozatal az Alkotmánybíróság álláspontja szerint komplex értékelést követel meg, amelyre vonatkozóan az Abh2. indokolásának [30] bekezdése ad iránymutatást.
- [32] Konklúzióként foglalta össze végül a határozat, hogy az Abh1.-et „követően ezért a bíróságok valamennyi olyan összbüntetésbe foglalás során kötelesek lefolytatni a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálatot, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek között van olyan, amely alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatálya idejére esik, feltéve hogy az összbüntetésbe foglalás egyéb törvényi feltételei az adott esetben fennállnak. Az új Btk. összbüntetési szabályai pedig a Btk. 2. §-a értelmében csak olyan esetben alkalmazhatók mérlegelés nélkül, ha az összbüntetésbe foglalással érintett valamennyi ítélet alapjául szolgáló cselekmény elkövetésére a Btk. hatálybalépését követően került sor.” (Abh2., Indokolás [32])
- [33] 2.3. A fenti előzményeket követően hozott 2/2019. Büntető jogegységi határozat (a továbbiakban: BJE) Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatát végezte el az Alkotmánybíróság Abh3. alapjául szolgált alkotmánybíróági eljárásban. Ennek eredményeként pedig arra a következtetésre jutott, hogy a BJE sérti mind az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből, mind pedig az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeket. Ezért a jogegységi határozatot a Magyar Közlönyben történt közzétételére, 2019. június 25. napjára visszaható hatállyal megsemmisítette.
- [34] Az Abh3. értelmében a BJE rendelkező része azért nem áll összhangban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, mert az abban foglalt értelmezés nem felel meg a visszaható hatály tilalmából fakadóan az Abh1.-ben az összbüntetési szabályok kapcsán kifejtett követelményeknek.
- [35] „Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban [értsd: Abh1.] a Btkátm. 3. §-át érintően nem csupán azt állapította meg, hogy az az érintett elítéltekre nézve hátrányos tartalmú, helyzetüket elnehezítő szabályt tartalmazott, hanem egyúttal azt is, hogy alkalmazásáról a jogalkotó visszamenőleges hatállyal rendelkezett. Az Abh.-ban [értsd: Abh1.] az Alkotmánybíróság a Btk. 93–96. §-aira vonatkozóan nem vont le közvetlen következtetést. Ám annak eredményeként, hogy a Btkátm. 3. §-a csupán alkalmazási szabály volt, amely a Btk. 93–96. §-ok alkalmazásáról rendelkezett, az Alkotmánybíróság a visszaható hatály tilalmának a megsértését a Btk. 93–96. §-ok tartalmi vizsgálata alapján állapította meg. Ennek következtében a Btkátm. megsemmisített 3. §-át érintően levont következtetéseket az Alkotmánybíróság a Btk. 93–96. §-aiban rögzített összbüntetési szabályokra is irányadónak tekintette.” (Abh3., Indokolás [52])
- [36] Rögzítette továbbá az Alkotmánybíróság, hogy „[ö]sszbüntetésbe foglalni csak jogerős ítéleteket lehet. Az ítéletek jogerőre emelkedése ténykérdés. Az összbüntetésbe foglalás lehetősége ugyan valóban az időrendben második jogerős ítélettel nyílik meg, ez azonban nem jelenti azt, hogy az időrendben első ítélet büntetőjogi jogkövetkezményt meghatározó rendelkezését az összbüntetés ne foglalná magába, ne írná felül. Az összbüntetés így ugyanolyan hatást gyakorol az időrendben elsőként jogerős ítéletre, mint az összbüntetéssel érintett több jogerős ítéletre. Ebből következően a visszaható hatály tilalmának a tiszteletben tartása szempontjából az időrendben elsőként hozott ítélet meghatározó.” (Abh3., Indokolás [55])
- [37] Mivel a BJE rendelkező része ezen szempontokkal ellentétes iránymutatást tartalmazott a jogalkalmazás számára, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a BJE sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését.
- [38] Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos alkotmányossági vizsgálat keretében rögzítette a határozat az alábbiakat is.
- [39] „Az összbüntetés szabályait a jogalkotó hagyományosan a büntető törvénykönyv általános részében helyezi el. Ennek megfelelően az összbüntetést a Btk. hatályosan is a 93–96. §-okban, a büntetés kiszabására irányadó rendelkezéseket összefoglaló IX. Fejezetben szabályozza. A Btk. szabályainak az időbeli hatályát maga a törvény határozza meg. A Btk. 2. § (1) bekezdése értelmében a bűncselekményt – a törvényben foglalt kivételekkel – az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni. A törvényhez fűzött jogalkotói indokolás értelmében a Btk. felhívott rendelkezése – a hatályos joggal egyezően – általános szabályként azt írja elő, hogy a bűncselekményt az elkövetés idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. A *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elvekből következik, hogy az új bűncselekményt megállapító, illetve az elbírálást szigorító büntető törvénynek nem lehet visszaható ereje. A törvény a visszaható hatály tilalma alól két kivételt határoz meg: a később hatályba lépett enyhébb szabályozást, illetve – bizonyos esetekben – a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények körét. Sem a jogszabály szövegéből,

sem az ahhoz fűzött jogalkotói indokolásból nem vezethető le kivételszabály a bűncselekmény elbírálása körében irányadó anyagi jogi szabályok körét érintően.” (Abh3., Indokolás [59]–[62])

- [40] Az Alkotmánybíróság szerint továbbá „egyértelmű, hogy az összbüntetés anyagi jogi szabály, és az összbüntetés megállapítása az ítélkező bíró feladata, függetlenül attól, hogy arra az alapeljárásban vagy utóbb, különleges eljárásban kerül sor. Anyagi jogi szabály alkalmazásakor pedig az ítélkező bírónak a Btk. 2. §-a alapján kell eljárni. Azt, hogy a Btk. 2. §-át mikor nem kell alkalmazni, maga a törvény egyértelműen és taxatívén rögzíti. A kivételszabályokat ugyanis a jogalkotó a Btk. 2. § (2)–(3) bekezdéseiben pontosan meghatározta. Minden olyan esetben, amelyre nem irányadóak ezek a kivételszabályok, a Btk. 2. § (1) bekezdése szerinti főszabály az irányadó és az alkalmazandó a jogalkotó szándéka szerint. [...] A Kúria a BJE rendelkező részében foglalt megállapítással lényegében egy új kivételszabályt, vagyis jogot alkotott, amellyel a Btk. 2. § (1) bekezdése szerinti főszabály alkalmazását az összbüntetéssel összefüggő egyes esetekben kizárta.” (Abh3., Indokolás [64]–[65])
- [41] Ezért az Alkotmánybíróság az Abh3.-ban megállapította, hogy a BJE meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, és elvonta a törvényhozói hatalmi ág jogkörét, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének a sérelmét eredményezte.
- [42] 3. Az indítványban kifogásolt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonságból fakadó visszaható hatály tilalma alapján vizsgálta meg. Annak során különösen irányadónak tekintette az Abh1., az Abh2. és az Abh3. megállapításait.
- [43] 3.1. A jogállamiság klauzulából kiolvasható jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság következetes fel fogása szerint azt jelenti, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek és a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65–66; újabb gyakorlatból: 38/2012. AB határozat, Indokolás [84] és 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]}. A jogbiztonság teremti meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}. „A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.” {Abh1., Indokolás [50]; megerősítette: 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [39]} Az Alkotmánybíróság szerint továbbá valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell {57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324–325; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]; Abh1., Indokolás [51]}. Önmagában ugyanakkor a szabály visszaható hatályú alkalmazása nem vezet feltétlenül alaptörvény-ellenességhez. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében ugyanis a tilalom kizárólag a jogalanyok helyzetét elnehezítő (*ad malam partem*) visszaható hatályú szabályra irányadó {110/2009. (XI. 18.) AB határozat, ABH 2009, 971, 984; Abh1., Indokolás [58]}.
- [44] Ezen követelmények érvényesülése az indítványozó esetében az alábbiakra tekintettel volt vizsgálható. Az indítványozó összbüntetésbe foglalni kért alapítéletei 2013. július 1-jét követően emelkedtek jogerőre, azonban az alapítéletekkel elbírált cselekményei közül az elsőként említett ítélet alapjául szolgált cselekményét az indítványozó a Btk. hatálybalépése, azaz 2013. július 1. előtt követte el.
- [45] Az indítvánnyal támadott, 2020. szeptember 16-án kelt elsőfokú bírósági végzés az indítványozó esetében az összbüntetésbe foglalásra a Btk. rá nézve szigorúbb szabályait rendelte alkalmazni. Eljárása során az elsőfokú bíróság a három alapítélet vonatkozásában egyenként megvizsgálta, hogy az alapul fekvő bűncselekmény elkövetésekor és elbírálásakor mely büntető törvénykönyv volt hatályban. Így jutott arra a következtetésre, hogy a másodikként és a harmadikként említett ítéletek esetében mind az elkövetés, mind az elbírálás a Btk. hatálybalépése utáni időpontra esett, vagyis a régi Btk. alkalmazásának ezen két ítéletet érintően nincs helye. Az elsőfokú végzés indoklása ebből vonta le azt a következtetést, hogy a konkrét esetben az összbüntetésbe foglalásra is a Btk. rendelkezéseit kell alkalmazni, amelyek értelmében pedig az alapítéletekkel kiszabott szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása kizárt. Mindezek után kifejezetten utalt rá az elsőfokú bíróság,

hogy álláspontját az Alkotmánybíróság iránymutatására és a Btk. alkalmazásával alakította ki (végzés 4–5. oldal).

- [46] A másodfokú bíróság az elsőfokú végzést 2020. december 10-én kelt végzésével helybenhagyta. Az indokolásban ugyanakkor a másodfokú bíróság a védői fellebbezés kapcsán szükségesnek tartotta pontosítani az elsőfokú bíróság megállapításait. Rámutatott, hogy az Abh3. alapján a Btk. 2. §-ának alkalmazásakor a bíróságnak az alapítéletekkel elbírált bűncselekmények elkövetési időpontjában és az elbíráláskor – vagyis az összbüntetésbe foglalásról történő döntéshozatal időpontjában – hatályos büntető törvény összevetése alapján kell döntenie arról, az összbüntetésbe foglalás során melyik jogszabályt alkalmazza (végzés 1. oldal). Kiemelte továbbá a másodfokú bíróság, hogy „[a]z elkövetési idő meghatározása az egy eljárásban elbírált több bűncselekmény esetén az Alkotmánybíróság által is hivatkozott bírói gyakorlat alapján történik. A régóta kikristályosodott bírói gyakorlat szerint abban az esetben, ha az elkövető a halmazatban elbírált bűncselekményeket több büntető törvény hatálya alatt követi el, az alkalmazandó jogszabály kiválasztását mindenkor az utolsóként megvalósított bűncselekmény elkövetési ideje alapozza meg, amennyiben az kedvezőbb, mint az elbíráláskori (BH2004. 304., BH2016. 74., BH2019. 153.).” (Végzés 2. oldal) Mindebből a másodfokú bíróság azt a következtetést vonta le, hogy a régi Btk. alkalmazásának csak akkor van helye, ha az elítélt valamennyi cselekményét 2013. július 1. előtt követte el. Ezért úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság helyes következtetéssel jutott arra: az indítványozó esetében nem volt helye összbüntetésbe foglalásnak.
- [47] 3.2. A támadott bírósági végzések kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azok nem állnak ellentétben az Abh1., az Abh2. és az Abh3. megállapításaival.
- [48] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[a]z alkotmányos büntetőjognak az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó komplex követelményrendszere, a jogállamiság és a jogbiztonság érvényesülésének kritériumai, köztük különösen a visszaható hatály tilalma nem csupán irányt mutatnak, de határokat is szabnak a jogalkotói és a jogalkalmazói tevékenységnek” {16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [74]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint továbbá a *contra legem* bírói jogértelmezés felveti „a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének sérelmét is. A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; de ugyanígy: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]}.
- [49] Az Alkotmánybíróság az indítványozó kifogásaival szemben úgy ítélte meg, hogy az összbüntetési indítványa alapján eljáró másodfokú bíróság az Alaptörvényből levezethető, és az Alkotmánybíróság gyakorlatában megfogalmazott követelményekkel összhangban elvégezte a Btk. 2. §-a szerint annak vizsgálatát, hogy az összbüntetésbe foglalás során melyik büntető törvény, a Btk. vagy a régi Btk. alkalmazásának van helye.
- [50] Ennek mérlegelése során az Alkotmánybíróság az alábbi szempontokat emelte ki.
- [51] Egyrésztől már az Abh1.-ben rámutatott az Alkotmánybíróság arra, hogy a Btkátm. 3. § alaptörvény-ellenessége abból fakadt: a jogalkotó a súlyosabb összbüntetési szabályok bevezetését nem bízta a jogalkalmazásra, vagyis nem tette lehetővé, hogy az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján maguk döntsék el, hogy a cselekmény elkövetése idején vagy a cselekmény elbíráláskor hatályban lévő törvény tartalmaz-e enyhébb rendelkezéseket az elítélre nézve és ezért az egyes esetekben melyik alkalmazandó (Abh1., Indokolás [65]). A visszaható hatály tilalma ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében kizárólag a jogalanyok helyzetét elnehezítő (*ad malam partem*) visszaható hatályú szabályra irányadó.
- [52] Másrésztől az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben megállapította azt is, hogy a Btkátm. 3. §-a szerinti alkalmazási szabály megsemmisítését követően az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva hozhatnak döntést arról, hogy az adott összbüntetési vagy utólagos összbüntetési eljárásban a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályai tartalmazzak-e enyhébb rendelkezéseket az elítélre nézve, és ezért az egyes esetekben melyik büntető törvény alkalmazandó (Abh1., Indokolás [79]).
- [53] Az összbüntetés ugyanis – az Abh2. szerint – a Btk. 2. §-a értelmében a bűncselekmény elbírálásának, azon belül speciális bünteteskiszabásnak minősül több okból is. Rendszertani megközelítésben azért, mert az összbüntetés szabályait a jogalkotó mind a régi Btk.-ban, mind a Btk.-ban a büntetés kiszabására irányadó rendelkezések között, az azonos című fejezetben helyezte el. Nyilvánvalóvá tette ezzel, hogy az összbüntetés megállapítása a büntetőjogi szankció kiszabásának egyik módja. Ezt a megközelítést támasztja alá az is, hogy az összbüntetést és annak mértékét a bíróság nem végzésben, hanem ítéletben állapítja meg. Tartalmi értelemben

is büntetéskiszabás és nem csupán matematikai művelet az összbüntetésbe foglalás, hiszen az összbüntetésben határozza meg a bíróság azt a jogkövetkezményt, amelyet az elítélten ténylegesen végrehajtanak. Ezen felül az összbüntetés tartama vitathatatlanul bírói mérlegelés kérdése. Habár ez a mérlegelés az ítélethozatal általános eseteihez képest korlátozott, hiszen az összbüntetésbe foglalás során kizárt az alapítéletekben kiszabott büntetések újraértékelése, és nem vehetők figyelembe az elkövető személyi körülményeiben az elítélések óta bekövetkezett változások sem, a végleges összbüntetési ítélet megállapításának mégis immanens része a bíró szubjektív megítélése. A bírói mérlegelés lehetősége és kötelezettsége abból fakad, hogy az elengedés pontos mértékét a jogalkotó az irányadó jogszabályi rendelkezésekben nem határozta meg. A fentiek miatt az összbüntetés nem tekinthető csupán jogtechnikai intézménynak, nem számok kalkulálása matematikai műveletekkel, hanem bírói mérlegelés eredményeként meghatározott büntetés, vagyis büntetéskiszabás (Abh2., Indokolás [28]–[29]).

- [54] Az Abh3.-ban az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy értelmezésében az összbüntetési szabályok alkalmazása során valójában bűncselekmények elbírálásáról van szó, és mivel az összbüntetés anyagi jogi szabály, alkalmazásukkor a bíróságoknak a Btk. 2. §-a alapján kell eljárniuk (Abh3., Indokolás [60]–[64]).
- [55] Konklúzióként foglalta össze végül az Abh2.-ben, hogy az Abh1.-et követően a bíróságok valamennyi olyan összbüntetésbe foglalás során kötelesek lefolytatni a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálatot, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek között van olyan, amely alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatálya idejére esik, feltéve hogy az összbüntetésbe foglalás egyéb törvényi feltételei az adott esetben fennállnak (Abh2., Indokolás [32]).
- [56] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint tehát az összbüntetésbe foglalás során alkalmazandó büntető törvénykönyv meghatározásakor egyrészt az alapul fekvő bűncselekmények elkövetési idejének, másrészt az összbüntetésbe foglalás mint elbírálás időpontjának van meghatározó jelentősége.
- [57] Ezen kritériumokat figyelmen kívül hagyva jelen ügyben az elsőfokú bíróság a végzésében a három alapítélet vonatkozásában egyenként vizsgálta meg, hogy az alapul fekvő bűncselekmény elkövetésekor és elbírálásakor melyik büntető törvény volt hatályban. Így jutott arra a következtetésre, hogy a másodikként és a harmadikként említett ítéletek esetében mind az elkövetés, mind az elbírálás a Btk. hatálybalépése utáni időpontra esett, vagyis a régi Btk. alkalmazása ezen két ítéletet érintően kizárt. Továbbá ebből következően, és nem az Alkotmánybíróság határozataiban foglalt fenti szempontok mérlegelésével állapította meg, hogy a régi Btk. az összbüntetésbe foglalás során nem alkalmazható.
- [58] A másodfokú bíróság azonban korrigálta az elsőfokú bíróság végzésének ezen hibáját. Az Alaptörvényből fakadó és az Alkotmánybíróság gyakorlatában körvonalazódott szempontok alkalmazásával állapította meg végzésében, hogy a Btk. 2. §-a értelmében a bíróságnak az alapítéletekkel elbírált bűncselekmények elkövetési időpontjában és az elbíráláskor – vagyis az összbüntetésbe foglalásról történő döntéshozatal időpontjában – hatályos büntető törvény összevetése alapján kell döntenie arról, melyik jogszabályt alkalmazza. Ezt az összevetést elvégezve jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy az indítványozó esetében a régi Btk. összbüntetési szabályainak az alkalmazására nem volt lehetőség.
- [59] A bíróság ezen mérlegelési tevékenységét érintően az indítványozó voltaképpen azt a módszert kifogásolta, amelynek segítségével a bíróság az elkövetési időt az összbüntetéssel érintett több bűncselekmény esetében megállapította. A másodfokú bíróság által az elkövetési idő meghatározására alkalmazott módszer kapcsán az Alkotmánybíróság rámutat, hogy már az Abh1.-ben megállapította: „a régi Btk. és a Btk. összbüntetési szabályainak, valamint azokkal összefüggésben a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdése rendelkezéseinek az értelmezése az eljáró bíróság(ok), valamint – meghatározott esetben, így különösen a bírósági joggyakorlat egységének biztosítása érdekében – a Kúria feladata [Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdése, bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény III. fejezete] [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Ezen tevékenységük során a bíróságok a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik (Alaptörvény 28. cikk).” (Indokolás [81]) Az Alkotmánybíróság szerint tehát az elkövetési idő és annak alapján az elkövetés idején hatályban lévő büntető törvény meghatározásának a módja az összbüntetési szabályok alkalmazása keretébe eső olyan szakjogi kérdés, amelyet az eljáró bíróságoknak kell meghatározniuk.
- [60] A konkrét esetben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a másodfokú bíróság eleget tett az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó visszaható hatály tilalmából és az Alkotmánybíróság határozataiból levezethető követelményeknek: a Btk. 2. §-ában foglalt szabályok alkalmazása keretében megállapította az elkövetés és az elbírálás idejét, az ezen időpontokban hatályban lévő büntető törvényt, és annak alapján az alkalmazandó büntető törvénykönyvet. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírósági határozat nem

ellentétes az Alkotmánybíróság – bíróságokra is kötelező – határozataiból és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel.

- [61] 4. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.11.146/2020/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt a fentiekre tekintettel a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/482/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3257/2022. (VI. 3.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Törvényszék 2.Bpk.82/2021/5. számú végzése, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.10347/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szála Tímea ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban a Fővárosi Törvényszék 2.Bpk.82/2021/5. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.10347/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeként előadta, hogy az alábbi hat jogerős elítélése kapcsán kezdeményezte összbüntetési eljárás lefolytatását a Fővárosi Törvényszékhez 2020. július 21-én előterjesztett beadványában:
- a Budai Központi Kerületi Bíróság 20.B.2444/2011/92. számú, 2014. január 22-én kelt, és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 28.Bf.7156/2014/56. számú, 2014. december 2-án jogerőre emelkedett ítéletével kiszabott 2 év szabadságvesztés és 2 év közügyektől eltiltás (elkövetési idő: 2009. április 7.);
 - a Keszthelyi Járásbíróság 2.B.232/2013/201. számú, 2015. február 18-án kelt és a Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság Bf.253/2015/11. számú, 2015. szeptember 15-én jogerőre emelkedett ítéletével kiszabott 4 év 7 hónap szabadságvesztés és 5 év közügyektől eltiltás (elkövetési idő: 2011. június 21. és 2011. július 13., 2011. április 13. és 2011. július 18. között);
 - a Pesti Központi Kerületi Bíróság 17.B.30.439/2013/229. számú, 2016. június 2-án kelt, és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 32.Bf.11.662/2016/23. számú, 2017. március 27-én jogerőre emelkedett ítéletével kiszabott 2 év 8 hónap szabadságvesztés és 3 év közügyektől eltiltás (elkövetési idő: 2008. szeptember 8. és 2008. szeptember 12. között, 2008. november 11.);
 - a Budai Központi Kerületi Bíróság 24.B.XII.378/2013/285. számú, 2017. március 27-én kelt, és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 27.Bf.10.224/2017/15. számú, 2018. április 18-án jogerőre emelkedett ítéletével kiszabott 4 év szabadságvesztés és 4 év közügyektől eltiltás (elkövetési idő: 2008. december 1.);
 - a Fővárosi Törvényszék 2019. november 18-án kelt és ugyanezen a napon jogerőre emelkedett 2.B.1064/2018/50. számú ítéletével kiszabott 8 hónap szabadságvesztés és 2 év közügyektől eltiltás (elkövetési idő: 2009. március 18.);
 - a Pesti Központi Kerületi Bíróság 26.B.25.140/2011/120. számú, 2012. december 6-án kelt, és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 24.Bf.6368/2013/5. számú, 2013. november 13-án jogerőre emelkedett ítéletével kiszabott 1 év 6 hó szabadságvesztés és 2 év közügyektől eltiltás (elkövetési idő: 2009. április 8.).
- [3] Az indítványozó megállapítása szerint valamennyi összbüntetésbe foglalni kért alapítélete a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatálybalépését, vagyis 2013. július 1-jét követően emelkedett jogerőre, azonban valamennyi alapítélettel elbírált cselekményét azt megelőzően, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) hatálya alatt követte el.
- [4] A Fővárosi Törvényszék 2.Bpk.82/2021/5. számú, 2021. március 17. napján kelt, és a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.10.347/2021/3. számú, 2021. május 28-án jogerőre emelkedett ítéletével a hat megjelölt alapítéletet összbüntetésbe foglalta. Az összbüntetés tartamát a bíróság 8 év 2 hónap szabadságvesztésben

állapította meg, amelynek végrehajtási fokozata börtön, egyúttal kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. Az indítványozó jelenleg ezt az összbüntetési ítéletét tölti.

- [5] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék ítéletének indokolása szerint az összbüntetési eljárás során megvizsgálta az 1/2020. (I. 2.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.) értelmében a Btk. 2. § alkalmazhatóságát, mert a védő a régi Btk. alapján kérte az összbüntetési eljárás lefolytatását, és az összbüntetés tartamának a meghatározását. A hat jogerős ítélet közül háromban a régi Btk., és háromban a hatályos Btk. alkalmazhatóságát állapították meg az alapügyekben eljáró bíróságok, mivel az volt az elítélre kedvezőbb, holott ezen ítéletekben foglalt cselekmények elkövetési ideje is a régi Btk. hatálya alá esett. A Törvényszék szerint az összbüntetési eljárásban kizárólag akkor dönthetett volna a régi Btk., azaz az érintett jogerős ügydöntő határozatokkal elbírált bűncselekmények elkövetésekor hatályos törvény alkalmazásáról, ha valamennyi, az összbüntetésbe foglalt ítélet alapjául szolgáló ítélet meghozatalában eljáró bíróság a régi Btk. szerint minősítette volna a terhelt bűncselekményeit. Mivel három ítéletben a hatályos Btk.-t alkalmazták, így ezen összbüntetési eljárásban a Törvényszéknek is azt kellett alkalmaznia (elsőfokú ítélet 5. oldal 2–3. bekezdés).
- [6] A másodfokon eljáró Ítéltábla értelmezése szerint az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben felülírta a korábbi, 3360/2018. (XI. 28.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh2.) rögzített elvet, és nem az elkövetési időnek, hanem az időrendben elsőként hozott alapítélet jogerőre emelkedése időpontjának tulajdonított jelentőséget. Ez pedig jelen ügyben a Btk. hatálybalépése utáni időpont. Az Ítéltábla ezért végzésében helyben hagyta az elsőfokú bíróság ítéletét azzal, hogy az elsőfokú bíróság helyesen határozta meg az alkalmazandó büntető törvénykönyvet, csupán az indokban tévedett (másodfokú ítélet 2. oldal utolsó bekezdés).
- [7] 2. Az indítványozó jogi képviselője az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszéknél 2021. augusztus 7-én elektronikus úton benyújtott beadványában az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint a Fővárosi Törvényszék 2.Bpk.82/2021/5. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.10347/2021/3. számú végzése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésből levezetett visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát, továbbá a IV. cikk (1)–(2) bekezdésben, a XV. cikk (1)–(2) bekezdésben foglalt jogait, valamint az Alaptörvény 28. cikkét.
- [9] Az indítványozó kifejtette, hogy a 10/2018. (VII. 18.) A határozatban (a továbbiakban: Abh3.) az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény (a továbbiakban: Btkátm.) 3. §-a alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisítette.
- [10] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy az Abh2. szerint a Btk. összbüntetési szabályai csak olyan esetben alkalmazhatók mérlegelés nélkül, ha az összbüntetésbe foglalással érintett valamennyi ítélet alapjául szolgáló cselekmény elkövetésére a Btk. hatálybalépése után került sor. Egyébként a bíróságok valamennyi olyan összbüntetésbe foglalás során kötelesek lefolytatni a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálatot, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek között van olyan, amelynek alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatályának idejére esik, feltéve, hogy az összbüntetésbe foglalás egyéb törvényi feltételei fennállnak. Amennyiben ilyen esetben az állapítható meg, hogy a régi Btk. összbüntetési szabályai tartalmazznak enyhébb rendelkezéseket az elítélre nézve, akkor az összbüntetési eljárásban a régi Btk. szabályait kell alkalmazni. Álláspontja szerint ezt a mérlegelést a támadott ítéletekben a bíróságok nem végezték el, így rá nézve hosszabb időtartamú, hátrányosabb összbüntetést szabtak ki.
- [11] Az indítványozó szerint az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésben foglalt törvény előtti egyenlőség követelményét azért sértik a támadott ítéletek, mert a bírói gyakorlat az összbüntetés megállapítása tekintetében nem egységes. A bíróságok eltérően állapítják meg azon elítéltek összbüntetését, akik az alapítéleteikkel elbíralt valamennyi cselekményüket a Btk. hatálybalépése előtt követték el, attól függően, hogy az alapítéletek mikor emelkedtek jogerőre. Más összbüntetést kap a csoport azon tagja, amely legalább egy, a Btk. hatálybalépése előtt jogerőre emelkedett ítélettel rendelkezik; és másként határozzák meg annak az összbüntetését, akinek – mint az indítványozónak – minden ítélete a Btk. hatálybalépése után emelkedett jogerőre, különösen, ha egyes cselekményeit a régi Btk., míg más cselekményeit a Btk. szerint minősítették.
- [12] Az indítványozó szerint az Alaptörvény IV. cikk (1)–(2) bekezdésben foglalt rendelkezéseket azáltal sértik a támadott bírói döntések, hogy jelenleg olyan jogerős szabadságvesztést tölt, amelynél büntetése a régi Btk. összbüntetési szabályainak alkalmazása mellett rövidebb tartamú lenne.

II.

[13] Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„IV. cikk (1) Mindenkinnek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

(2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinnek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

III.

- [14] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást.
- [15] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A másodfokú bíróság tájékoztatása szerint az indítványozó jogi képviselője 2021. június 13-án vette át a támadott másodfokú végzést. Az alkotmányjogi panaszt a jogi képviselő 2021. augusztus 7-én – határidőben – elektronikus úton nyújtotta be az elsőfokú bíróságra.
- [16] Az indítványozó jogi képviselője eljárási jogosultságát az indítványhoz csatolt meghatalmazással megfelelően igazolta, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (6) bekezdése szerinti előírásnak is megfelel.
- [17] Az alábbiak szerint az alkotmányjogi panasz részben eleget tesz az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek.
- [18] Az indítvány megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B) cikk (1) bekezdés, IV. cikk (1)–(2) bekezdés, XV. cikk (1)–(2) bekezdés, 28. cikk], az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági határozatokat, továbbá okfejtést tartalmaz azok alap-törvény-ellenességéről, valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a megsemmisítésükre.
- [19] Az indítvány ugyanakkor az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét csak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, IV. cikk (1)–(2) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése kapcsán jelölte meg, így nem tett eleget ezen feltételeknek az Alaptörvény 28. cikke tekintetében. Erre nem is volt lehetősége, hiszen az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogelv címzettjei a bíróságok, és e rendelkezés nem fogalmaz meg olyan jogot, amelyre alkotmányjogi panaszt önállóan lehetne alapítani. Ebben a tekintetben érdemi vizsgálatnak ezért nincs helye [lásd: 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]].
- [20] Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdést csak megjelölte, de ahhoz nem fűzött indokolást. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítványi elem nem alkalmas érdemi elbírálásra [3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]].
- [21] Az Alkotmánybíróság utal rá, hogy az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, amely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani [3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]]. Mivel jelen esetben az indítvány a visszaható hatályú jogalkalmazás sérelmére vonatkozó indokolást tartalmaz, ezért az Alkotmánybíróság a továbbiakban a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét ebben a vonatkozásban vizsgálta.
- [22] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. §-a szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.

- [23] Az indítvány eleget tesz az Abtv. 27. §-ából fakadó feltételeknek, mivel jogerős összbüntetési határozat ellen irányul. Az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntéseket érintően az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért bírósági határozatok rá vonatkozó büntetőjogi szankciót rögzítenek, nyilvánvalóan érintett is.
- [24] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [25] A konkrét esetben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó által előadott aggályok, különös tekintettel az Abh1. és az Abh2. megállapításaira, felvetik a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján.
- [26] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet a testület elé. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

IV.

- [27] Az indítvány megalapozott.
- [28] 1. Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}. Az Alaptörvény 28. cikke megköveteli, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. „A 28. cikk szerint a jogszabály Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezése a bíró számára nem csak jog, hanem kifejezett köteletség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, annyiban ennek megfelelően köteles eljárni.” {28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}
- [29] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [30] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasznak az Alkotmánybíróság tehát akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [31] Jelen – az Abtv. 27. §-ára alapított – alkotmányjogi panaszeljáráásban az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatta, hogy a konkrét bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás következtében megvalósult-e az indítványozót érintően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, IV. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, valamint XV. cikk (1) bekezdésének a megsértése. Az állított jogsérelmek köréből az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozónak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos kifogásait értékelte.
- [32] 2. A kifogásolt bírósági határozatok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette az összbüntetés jogintézményére vonatkozó, korábbi határozataiban tett és jelen alkotmánybírósági eljárásban is irányadó főbb megállapításait.
- [33] 2.1. Az Alkotmánybíróság az Abh3.-ban megállapította, hogy a Btkátm. 3. §-a alaptörvény-ellenes, ezért azt – *ex nunc* hatállyal – megsemmisítette. A megsemmisített rendelkezés előírta, hogy „[h]a az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a Btk. hatálybalépését követően emelkedett jogerőre, a Btk. 93–96. §-át kell alkalmazni”. Az összbüntetés módosított szabályainak a bevezetését a jogalkotó tehát nem bízta a jogalkalmazásra, hanem arról a Btkátm. 3. §-ával rendelkezett. Az Alkotmánybíróság vizsgálatában a Btkátm. 3. §-át

érintően nem csupán azt állapította meg, hogy az az érintett elítéltekre nézve hátrányos tartalmú, helyzetüket elnehezítő szabály, hanem azt is, hogy a rendelkezés alkalmazásáról a jogalkotó visszamenőleges hatállyal rendelkezett. Ezek összehatásaként pedig a Btkátm. 3. § a visszaható hatály tilalmával ellentétes szabályt rögzített, így helye volt az alaptörvény-ellenesség megállapításának (Abh3., Indokolás [63]–[67]).

- [34] 2.2. Az Alkotmánybíróság az Abh2.-ben az Abh3. rendelkező részében és indokolásában tett megállapításokat alkotmányjogi panasz eljárásban alkalmazta és tekintette irányadónak.
- [35] Az Abh2.-ben megerősítette továbbá az Alkotmánybíróság, hogy „[a] Btkátm. 3. §-a szerinti alkalmazási szabály megsemmisítését követően az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva hozhatnak döntést arról, hogy az adott összbüntetési eljárásban a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályai tartalmazzanak-e enyhébb rendelkezéseket az elítéltekre nézve, és ezért az egyes esetekben melyik büntető törvény alkalmazandó” (Abh3., Indokolás [79]; Abh2., Indokolás [26]).
- [36] Ezen döntéshozatal az Alkotmánybíróság álláspontja szerint komplex értékelést követel meg, amelyre vonatkozóan az Abh2. indokolásának [30] bekezdése ad iránymutatást.
- [37] A határozat szerint az Abh3.-at „követően ezért a bíróságok valamennyi olyan összbüntetésbe foglalás során kötelesek lefolytatni a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálatot, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek között van olyan, amely alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatálya idejére esik, feltéve hogy az összbüntetésbe foglalás egyéb törvényi feltételei az adott esetben fennállnak. Az új Btk. összbüntetési szabályai pedig a Btk. 2. §-a értelmében csak olyan esetben alkalmazhatók mérlegelés nélkül, ha az összbüntetésbe foglalással érintett valamennyi ítélet alapjául szolgáló cselekmény elkövetésére a Btk. hatálybalépését követően került sor.” (Abh2., Indokolás [32])
- [38] 2.3. Az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben végezte el az összbüntetési eljárás során alkalmazandó büntető anyagi jogi szabályokról szóló 2/2019. Büntető jogegységi határozat (a továbbiakban: 2/2019. BJE) Alaptörvénnyel való összhangjának a vizsgálatát. Annak eredményeként pedig arra a következtetésre jutott, hogy a 2/2019. BJE sérti mind az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből, mind pedig az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeket, ezért a jogegységi határozatot a Magyar Közlönyben történt közzétételére, 2019. június 25. napjára visszaható hatállyal megsemmisítette.
- [39] Az Abh3. értelmében a 2/2019. BJE rendelkező része azért nem állt összhangban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, mert az abban foglalt értelmezés nem felelt meg a visszaható hatály tilalmából fakadóan az Abh1.-ben az összbüntetési szabályok kapcsán kifejtett követelményeknek.
- [40] „Az Abh.-ban [értsd: Abh3.] az Alkotmánybíróság a Btk. 93–96. §-aira vonatkozóan nem vont le közvetlen következtetést. Ám annak eredményeként, hogy a Btkátm. 3. §-a csupán alkalmazási szabály volt, amely a Btk. 93–96. §-ok alkalmazásáról rendelkezett, az Alkotmánybíróság a visszaható hatály tilalmának a megsértését a Btk. 93–96. §-ok tartalmi vizsgálata alapján állapította meg. Ennek következtében a Btkátm. megsemmisített 3. §-át érintően levont következtetéseket az Alkotmánybíróság a Btk. 93–96. §-aiban rögzített összbüntetési szabályokra is irányadónak tekintette.” (Abh1., Indokolás [52])
- [41] Rögzítette továbbá az Alkotmánybíróság, hogy „[ö]sszbüntetésbe foglalni csak jogerős ítéleteket lehet. Az ítéletek jogerőre emelkedése ténykérdés. Az összbüntetésbe foglalás lehetősége ugyan valóban az időrendben második jogerős ítélettel nyílik meg, ez azonban nem jelenti azt, hogy az időrendben első ítélet büntetőjogi jogkövetkezményt meghatározó rendelkezését az összbüntetés ne foglalná magába, ne írná felül. Az összbüntetés így ugyanolyan hatást gyakorol az időrendben elsőként jogerős ítéletre, mint az összbüntetéssel érintett több jogerős ítéletre. Ebből következően a visszaható hatály tilalmának a tiszteletben tartása szempontjából az időrendben elsőként hozott ítélet meghatározó.” (Abh1., Indokolás [55])
- [42] Mivel a 2/2019. BJE rendelkező része ezen szempontokkal ellentétes iránymutatást tartalmazott a jogalkalmazás számára, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a 2/2019. BJE sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését.
- [43] Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével kapcsolatos alkotmányossági vizsgálat keretében rögzítette a határozat az alábbiakat is.
- [44] „Az összbüntetés szabályait a jogalkotó hagyományosan a büntető törvénykönyv általános részében helyezi el. Ennek megfelelően az összbüntetést a Btk. hatályosan is a 93–96. §-okban, a büntetés kiszabására irányadó rendelkezéseket összefoglaló IX. Fejezetben szabályozza. A Btk. szabályainak az időbeli hatályát maga a törvény határozza meg. A Btk. 2. § (1) bekezdése értelmében a bűncselekményt – a törvényben foglalt kivételekkel – az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbírálni. A törvényhez fűzött jogalkotói

indokolás értelmében a Btk. felhívott rendelkezése – a hatályos joggal egyezően – általános szabályként azt írja elő, hogy a bűncselekményt az elkövetés idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. A *nullum crimen sine lege* és *nulla poena sine lege* elvekből következik, hogy az új bűncselekményt megállapító, illetve az elbírálást szigorító büntető törvénynek nem lehet visszaható ereje. A törvény a visszaható hatály tilalma alól két kivételt határoz meg: a később hatályba lépett enyhébb szabályozást, illetve – bizonyos esetekben – a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények körét. Sem a jogszabály szövegéből, sem az ahhoz fűzött jogalkotói indokolásból nem vezethető le kivételszabály a bűncselekmény elbírálása körében irányadó anyagi jogi szabályok körét érintően.” (Abh1., Indokolás [59]–[62])

- [45] Az Alkotmánybíróság szerint továbbá „egyértelmű, hogy az összbüntetés anyagi jogi szabály, és az összbüntetés megállapítása az ítélező bíró feladata, függetlenül attól, hogy arra az alapeljárásban vagy utóbb, különleges eljárásban kerül sor. Anyagi jogi szabály alkalmazásakor pedig az ítélező bírónak a Btk. 2. §-a alapján kell eljárni. Azt, hogy a Btk. 2. §-át mikor nem kell alkalmazni, maga a törvény egyértelműen és taxatívén rögzíti. A kivételszabályokat ugyanis a jogalkotó a Btk. 2. § (2)–(3) bekezdéseiben pontosan meghatározta. Minden olyan esetben, amelyre nem irányadóak ezek a kivételszabályok, a Btk. 2. § (1) bekezdése szerinti főszabály az irányadó és az alkalmazandó a jogalkotó szándéka szerint. [...] A Kúria a BJE rendelkező részében foglalt megállapítással lényegében egy új kivételszabályt, vagyis jogot alkotott, amellyel a Btk. 2. § (1) bekezdése szerinti főszabály alkalmazását az összbüntetéssel összefüggő egyes esetekben kizárta.” (Abh1., Indokolás [64]–[65])
- [46] Ezért az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben megállapította, hogy a 2/2019. BJE meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, és elvonta a törvényhozói hatalmi ág jogkörét, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének a sérelmét eredményezte.
- [47] 3. Az indítványban kifogásolt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonságból fakadó visszaható hatály tilalma alapján vizsgálta meg. Annak során különösen irányadónak tekintette az Abh1., az Abh2. és az Abh3. megállapításait.
- [48] A jogállamiság klauzulából kiolvasható jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság következetes felfogása szerint azt jelenti, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatók és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek és a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65–66; újabb gyakorlatból: 38/2012. AB határozat, Indokolás [84] és 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]]. A jogbiztonság teremti meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani [3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]]. „A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.” [Abh3., Indokolás [50]; megerősítette: 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [39]] Az Alkotmánybíróság szerint továbbá valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell [57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324–325; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]; Abh3., Indokolás [51]]. Önmagában ugyanakkor a szabály visszaható hatályú alkalmazása nem vezet feltétlenül alaptörvény-ellenességhez. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében ugyanis a tilalom kizárólag a jogalanyok helyzetét elnehezítő (*ad malam partem*) visszaható hatályú szabályra irányadó [110/2009. (XI. 18.) AB határozat, ABH 2009, 971, 984; Abh3., Indokolás [58]].
- [49] Ezen követelmények érvényesülése az indítványozó esetében az alábbiakra tekintettel volt vizsgálható. Az indítványozó összbüntetésbe foglalni kért alapítéletei 2013. július 1-jét követően emelkedtek jogerőre, azonban az alapítéletekkel elbírált cselekményeit kivétel nélkül a Btk. hatálybalépése, azaz 2013. július 1. előtt követte el.
- [50] Az indítvánnyal támadott, a Fővárosi Törvényszék 2021. március 17-én kelt 2.Bpk.82/2021/5. számú ítélete az indítványozó esetében az összbüntetésbe foglalásra a hatályos Btk. rá nézve szigorúbb szabályait rendelte alkalmazni. Eljárása során az elsőfokú bíróság egyenként megvizsgálta, hogy az alapul fekvő bűncselekmények elkövetésekor és elbírálásakor mely büntető törvénykönyv volt hatályban. Annak eredményeként a Törvényszék rögzítette, hogy az összbüntetés feltételei fennállnak és az alapügyekben eljáró bíróságok a hat jogerős ítélet közül három esetben a hatályos Btk. alkalmazhatóságát állapították meg, mert az indítványozóra nézve ez volt

a kedvezőbb, annak ellenére, hogy a bűncselekmények elkövetése a régi Btk. hatálya alá esett. A Törvényszék álláspontja szerint csak akkor dönthetett volna a régi Btk. összbüntetési szabályainak alkalmazásáról, ha valamennyi, az összbüntetés alapjául szolgáló ítéletben eljáró bíróság a régi Btk. szerint minősítette volna az elkövetett cselekményeket. Mivel jelen összbüntetési ügyben három alapítélet a hatályos Btk. alkalmazhatóságát állapította meg, így a régi Btk. összbüntetési szabályai nem – kizárólag a hatályos Btk. rendelkezései – voltak alkalmazhatók (támadott elsőfokú ítélet 3. oldal 2–4. bekezdés).

- [51] A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.10347/2021/3. számú végzésében rögzítette, hogy értelmezése szerint az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben felülvizsgálva korábbi határozatait, azt az álláspontot fogalmazta meg, hogy nem az elkövetési időnek, hanem az időrendben elsőként hozott ítélet jogerőre emelkedése időpontjának van jelentősége. Mivel a jelen ügyben az első alapítélet jogerőre emelkedése a Btk. hatálybalépése utáni időpontban történt, így a hatályos Btk.-t kell alkalmazni. Az Ítéltábla szerint az elsőfokú bíróság ezért nem a megfelelő indokra alapította döntését, de helyes következtetésre jutott, ezért a határozatát helyben hagyta (támadott másodfokú végzés 2. oldal utolsó és 3. oldal első bekezdés).
- [52] 3.2. A támadott bírósági határozatok kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy azok nem állnak összhangban az Abh1., az Abh2. és az Abh3. megállapításaival.
- [53] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[a]z alkotmányos büntetőjognak az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó komplex követelményrendszere, a jogállamiság és a jogbiztonság érvényesülésének kritériumai, köztük különösen a visszaható hatály tilalma nem csupán irányt mutatnak, de határokat is szabnak a jogalkotói és a jogalkalmazói tevékenységnek” {16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [74]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint továbbá a *contra legem* bírói jogértelmezés felveti „a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének sérelmét is. A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; de ugyanígy: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]}.
- [54] Az Alkotmánybíróság már az Abh3.-ban megállapította, hogy a Btkátm. 3. §-a szerinti alkalmazási szabály megsemmisítését követően az eljáró bíróságok a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva hozhatnak döntést arról, hogy az adott összbüntetési vagy utólagos összbüntetési eljárásban a régi Btk. vagy a Btk. összbüntetési szabályai tartalmazznak-e enyhébb rendelkezéseket az elítéltre nézve, és ezért az egyes esetekben melyik büntető törvény alkalmazandó (Abh3., Indokolás [79]).
- [55] Az összbüntetés ugyanis – az Abh2. szerint – a Btk. 2. §-a értelmében a bűncselekmény elbírálásának, azon belül speciális büntetéskiszabásnak minősül több okból is. Rendszertani megközelítésben azért, mert az összbüntetés szabályait a jogalkotó mind a régi Btk.-ban, mind a Btk.-ban a büntetés kiszabására irányadó rendelkezések között, az azonos című fejezetben helyezte el. Nyilvánvalóvá tette ezzel, hogy az összbüntetés megállapítása a büntetőjogi szankció kiszabásának egyik módja. Ezt a megközelítést támasztja alá az is, hogy az összbüntetést és annak mértékét a bíróság nem végzésben, hanem ítéletben állapítja meg. Tartalmi értelemben is büntetéskiszabás és nem csupán matematikai művelet az összbüntetésbe foglalás, hiszen az összbüntetésben határozza meg a bíróság azt a jogkövetkezményt, amelyet az elítélten ténylegesen végrehajtanak. Ezen felül az összbüntetés tartama vitathatatlanul bírói mérlegelés kérdése. Habár ez a mérlegelés az ítélelhozatal általános eseteihez képest korlátozott, hiszen az összbüntetésbe foglalás során kizárt az alapítéletekben kiszabott büntetések újraértékelése, és nem vehetők figyelembe az elkövető személyi körülményeiben az elítélések óta bekövetkezett változások sem, a végleges összbüntetési ítélet megállapításának mégis immanens része a bíró szubjektív megítélése. A bírói mérlegelés lehetősége és kötelezettsége abból fakad, hogy az elengedés pontos mértékét a jogalkotó az irányadó jogszabályi rendelkezésekben nem határozta meg. A fentiek miatt az összbüntetés nem tekinthető csupán jogtechnikai intézménynek, nem számok kalkulálása matematikai műveletekkel, hanem bírói mérlegelés eredményeként meghatározott büntetés, vagyis büntetéskiszabás (Abh2., Indokolás [28]–[29]).
- [56] Az Abh3.-ban az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy értelmezésében az összbüntetési szabályok alkalmazása során valójában bűncselekmények elbírálásáról van szó, és mivel az összbüntetés anyagi jogi szabály, alkalmazásukkor a bíróságoknak a Btk. 2. §-a alapján kell eljárniuk (Abh1., Indokolás [60]–[64]).

- [57] Konklúzióként foglalta össze végül az Abh2.-ben, hogy az Abh3.-at követően a bíróságok valamennyi olyan összbüntetésbe foglalás során kötelesek lefolytatni a Btk. 2. §-a szerinti vizsgálatot, amikor az összbüntetésbe foglalandó ítéletek között van olyan, amely alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a régi Btk. hatálya idejére esik, feltéve hogy az összbüntetésbe foglalás egyéb törvényi feltételei az adott esetben fennállnak (Abh2., Indokolás [32]).
- [58] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint tehát az összbüntetésbe foglalás során alkalmazandó büntető törvénykönyv meghatározásakor – a Btk. 2. §-a alkalmazása szempontjából – egyrészt az alapul fekvő bűncselekmények elkövetési idejének, másrészt az összbüntetésbe foglalás, mint elbírálás időpontjának van meghatározó jelentősége. A Btk. 2. §-a szerint ugyanis a cselekmény elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény és a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény vizsgálatát írja elő.
- [59] Jelen ügyben ezen kritériumokat figyelmen kívül hagyva az elsőfokú bíróság annak tulajdonított jelentőséget, hogy a jogerős ítéletek közül háromban a régi Btk., és háromban a hatályos Btk. alkalmazhatóságát állapították meg az alapügyekben eljáró bíróságok. Így jutott arra a következtetésre, hogy három ítélet esetében az összbüntetési eljárásban a Törvényszéknek is a hatályos Btk.-t kellett alkalmaznia. Emellett megállapította, hogy csak akkor alkalmazhatja a régi Btk.-t, ha valamennyi ítéletben a régi Btk.-t alkalmazzák volna.
- [60] Az Alkotmánybíróság a Törvényszék ítélete kapcsán rámutat: következetes gyakorlata értelmében az összbüntetést kiszabó bíróságnak nem azt kell vizsgálnia, hogy az alapügyekben eljáró egyes bíróságok melyik büntető törvénykönyv alkalmazását tartották az előttük folyt eljárásban kedvezőbbnek az elítéltné nézve. Ezzel szemben az összbüntetésbe foglalásakor eljáró bíróságnak magának kell elvégeznie annak mérlegelését, hogy az elkövetéskori vagy elbíráláskori Btk. összbüntetési szabályai eredményeznek-e kedvezőbb helyzetet számára. Az összbüntetésbe foglalás során alkalmazandó büntető törvénykönyv meghatározásakor pedig egyrészt az alapul fekvő bűncselekmények elkövetési idejének, másrészt az összbüntetésbe foglalás, mint elbírálás időpontjának van meghatározó jelentősége. Az elsőfokú bíróságnak jelen esetben is ezt mérlegelést kellett volna részletesen bemutatnia. Az összevetésnél továbbá az elsőfokú bíróságnak figyelemmel kellett volna lenni az Abh2. indokolás [30] bekezdésében foglalt szempontokra.
- [61] Az elsőfokú bíróság indokaival a másodfokon eljáró Ítéltábla nem értett egyet. Úgy vélte, hogy az Alkotmánybíróság az Abh1.-ben felülírta a korábbi, Abh2.-ben rögzített elvet, és nem az elkövetési időnek, hanem az időrendben elsőként hozott alapítélet jogerőre emelkedése időpontjának tulajdonított jelentőséget. Ez pedig jelen ügyben a Btk. hatálybalépése utáni időpont volt. A másodfokú bíróságnak az Abh1. indokolásának [53]–[55] bekezdéseivel kapcsolatban kifejtett alkotmányos értelmezése téves. Az Ítéltábla az Abh1. érveléséből a szövegösszefüggést és az érvelés logikáját figyelmen kívül hagyva kiragadta azt a mondatot, hogy „[e]bből következően a visszaható hatály tilalmának a tiszteletben tartása szempontjából az időrendben elsőként hozott ítélet meghatározó” (Abh1., Indokolás [55]). Az Alkotmánybíróság álláspontja azonban az Abh3.-ban és az Abh2.-ben foglaltakhoz képest változatlan maradt az Abh1.-ben az Ítéltábla által értelmezett alkotmányos alapelv vonatkozásában. Ennek indoka, hogy a Btk. 2. §-a az alkalmazandó törvényi rendelkezések meghatározása tekintetében az elkövetési időt vagy az elbírálás idejét tekinti mérvadónak, és nem az alapítéletek jogerőre emelkedését. Az Abh1.-ben az Alkotmánybíróság azt a változatlan álláspontját erősítette meg, hogy a visszaható hatályú jogalkalmazás elkerülése érdekében az alapítéletekben kiszabott büntetés összbüntetésbe foglalásakor a Btk. 2. §-ából kell kiindulni, és a kedvezőbb törvényi rendelkezésre vonatkozó bírói mérlegelést ennek alapján elvégezni abban az esetben, ha az alapítéletekben elbírált legalább egy cselekmény a régi Btk. hatálya alá esik és az összbüntetés feltételei egyébként fennállnak.
- [62] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy jelen esetben sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem a bemutatott alkotmányos elveknek megfelelően végezte el a Btk. 2. §-a szerint annak mérlegelését, hogy melyik Btk. az irányadó. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – a bíróságokra is kötelező – határozataival, az azokból fakadó követelményekkel összhangban nem álló bírósági határozatok ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel.
- [63] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék 2.Bpk.82/2021/5. számú végzése, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bpkf.10347/2021/3. számú végzése ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel, ezért azt – az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján eljárva – megsemmisítette.

- [64] Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján megállapította, az érdemi vizsgálatot az Alaptörvény további felhívott rendelkezései – IV. cikk (1)–(2) bekezdés, XV. cikk (1) bekezdés – alapján nem folytatta le.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3517/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3258/2022. (VI. 3.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.904/2021/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A dr. Szegedi Zsolt ügyvéd által képviselt indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó – az Abtv. 27. § alapján – a Kúria Pfv.IV.20.904/2021/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az ügyben eljáró bíróságok által megállapítottak szerint az indítványozó mint felperes a 2018. június 4-én benyújtott keresetében az Alaptörvény 39. cikke, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 3. § 5. és 6. pontjai, a 27. § (3) és (3a) bekezdései, a 28–31. §-ai, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:88. §-a alapján az európai uniós alaphoz, illetve közpénzből finanszírozott, összesen tíz beruházás tekintetében kérte közérdekű adatok kiadására kötelezni az alperes gazdasági társaságot mint az adatigénnyel érintett közbeszerzési pályázatok nyertesét, illetve mint a nyertes konzorciumok tagját. Kérte kiadni az alperes által beszerzett és/vagy beépített összes építőanyag, továbbá minden felhasznált materiális eszköz pontos típusát és összes mennyiségét; kérte kiadni, hogy a beszerzett és/vagy beépített egyes építőanyagokat és felhasznált materiális eszközöket az alperes mely eladóktól, milyen áron, milyen mennyiségben szerezte be; kérte továbbá azoknak a dokumentumoknak a kiadását is, amelyek alátámasztják az építőanyagoknak az eladók részére történő kifizetését.
- [3] Az elsőfokú bíróság 26.P.20.281/2020/9. számú ítéletével – megismételt eljárásban – a keresetet elutasította. Az Alaptörvény 39. cikk (2) és (3) bekezdései, az Infotv. 3. § 5–6. pontjai, az Infotv. 27. § (3) és (3a) bekezdéseinek az együttes értelmezéséből arra a megállapításra jutott, hogy az alperes nem közpénzekkel gazdálkodik, ezért nem köteles a nyilvánosság előtt a gazdálkodásáról elszámolni. Kiemelte, hogy az alperes részére az európai uniós forrásokból elnyert közbeszerzési pályázatokon juttatott összegek nem tekinthetők az állam bevételeinek, kiadásának vagy követelésének, emiatt nem minősülnek közpénznek. A felperes által kért adatok nem merítik ki az Alaptörvény 39. cikk (3) bekezdésében írtakat, ezért az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdésének végrehajtási szabályaként felfogható Infotv. rendelkezései nem alkalmazhatók, az alperes jogszerűen tagadta meg a közérdekű adatigénylés teljesítését.
- [4] A felperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság Pf.III.20.050/2021/3. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és kötelezte az alperest tíz megnevezett projektben mint a nyertes konzorcium tagját vagy mint a nyertes ajánlattevőt arra, hogy adja ki a felperes részére az egyes projektek keretében az általa beszerzett és/vagy beépített összes építőanyag, továbbá minden felhasznált materiális eszköz pontos típusát és összes mennyiségét. Kötelezte arra is, hogy az egyes projektek keretében az általa beszerzett és/vagy beépített egyes építőanyagokat és felhasznált materiális eszközöket sorolja fel akként, hogy mely építőanyag-eladóktól, milyen áron, milyen mennyiségben szerezte be azokat; kötelezte az alperest arra, hogy adja ki továbbá mindazon dokumentumokat a megadott határidőben a felperes részére, amelyek alátámasztják az építőanyagok eladóinak történő kifizetéseket.
- [5] A Kúria a jogerős ítéletet – a másodfokú eljárási költség és illeték viselésére is kiterjedően – hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [6] 2. A panasz a Kúriának ezt az ítéletét, az abban megjelenő jogértelmezést támadja; hivatkozik arra, hogy az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése szerint mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. A panasz azzal érvel, hogy az indítványozónak az Alaptörvény szerinti információszabadsághoz való alapvető jogát a Kúria Pfv.IV.20.904/2021/5. számú határozata sérti.
- [7] 2.1. A panasz szerint „[a] bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség a következő. Ha a Kúria az Infotv. rendelkezéseit indítványozónak az Alaptörvény VI. cikkében biztosított információszabadságával, valamint az alapjogok korlátozásának igazolási feltételeit rögzítő I. cikk (3) bekezdéssel összhangban értelmezte volna, nem hozhatta volna meg az indítványozó számára kedvezőtlen ítéletet, amelynek következtében az igényelt adatokhoz nem férhet hozzá. A Kúria ráadásul az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdésének a közpénzek átláthatóságának követelményével ellentétes, szűkítő jogértelmezését választotta, mellyel ellehetetlenítette a felülvizsgálat keretében hozott kúriai döntés a közérdekű adatok kiadásának jogalapját, indokolatlanul szűkítette indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében lefektetett alapvető jogát.”
- [8] A panasz szerint „[a] Kúria elmulasztotta felismerni, hogy az Indítványozó által igényelt adatokat az Indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdéséből és az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdéséből következően közérdekű adatokként megismerni jogosult. A Kúria annak ellenére nem alkalmazta az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseit, hogy döntésében elismerte: az adatigénylések tárgya közbeszerzési eljárások keretében, uniós források bevonásával megvalósult kivitelezés. Alapvető alkotmányjogi jelentősége van indítványozó álláspontja szerint annak, hogy az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésének vonatkozásában az Alkotmánybíróság az európai uniós forrásokból származó, egyedi döntés alapján nyújtott, pályázati úton vagy pályázati rendszeren kívül az államháztartáson kívüli természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb szervezetek számára odaítélt, természetben vagy pénzben juttatott támogatásokról állapítsa meg, hogy azokra – közpénz jellegükre tekintettel – kiterjed a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő, Alaptörvényben biztosított alapvető jog.” Az „[i]ndítványozó az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében deklarált közérdekű adatok megismeréséhez való jogában esett sérelmének orvoslását kéri az Alkotmánybíróságtól, figyelemmel az Alkotmánybíróság 3/2018. (IV. 20.) AB határozatára is, mely korábban megállapította, hogy »alkotmánybírósági hatáskör lenne, ha az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdése alapján a „közpénzekre és a nemzeti vagyona vonatkozó adatok” fogalmát kellene értelmezni, vagyis azt, hogy az Alaptörvény e körben milyen adatokat minősít közérdekű adatnak.« {3/2018. (IV. 20.) AB határozat, Indokolás [36]}. Jelen indítvány ugyanakkor azt az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést veti fel, hogy egy bizonyos adatkör tekintetében hogyan értelmezendő az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdésének közpénzfogalma az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében garantált információszabadság tükrében, utóbbi joggal összhangban, melynek korlátozására kizárólag az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében lefektetett szükségességi-arányossági teszt irányadó.”
- [9] 2.2. A panasz – alkotmánybírósági határozatokat felidézve – további részletes kifejtést tartalmaz az alkotmányos közpénz-fogalom horizontális terjedelmének alaptörvény-ellenes bírói értelmezését, és ennek jelentőségét illetően az információszabadság mint alapjog terjedelmére nézve.
- [10] A panasz szerint a kúriai döntés által „[a] hatályba helyezett elsőfokú döntés az alkotmányos közpénzfogalom horizontális terjedelmét önkényesen, alaptörvény-ellenes csonkítja az európai uniós források önkényes kivonásával a fogalom alól. Az európai uniós forrásokkal való gazdálkodás megismerhetősége is közérdek, ahogyan a közbeszerzések átláthatósága is az. Indítványozó európai uniós forrásokból zajló közbeszerzési eljárások iránti adatigénylésének bírói útját ellehetetlenítő hatályos elsőfokú döntés” önkényesen korlátozza az indítványozó információszabadsághoz fűződő alapvető jogát.”
- [11] 2.3. Az alkotmányjogi panasz – szintén az alkotmánybírósági gyakorlat részletes ismertetése mellett – kifejti, hogy az uniós forrás speciális közpénz; az Európai Uniótól származó forrás az állam bevétele, tehát az Alaptörvény 39. cikkének (3) bekezdése alapján is közpénz. Az Európai Unió pályázati forrásait a tagállamok közfeladatok megvalósítására vehetik igénybe (pl. oktatási intézmények fejlesztése, úthálózat javítása), így tartalmi szempontból is – közfeladat megvalósítására felhasználható pénz – közpénznek minősül a kizárólag közfeladat megvalósítására fordítható összeg. Az Európai Unió pályázati forrásainak fedezetét az Európai Unió közbevételei adják. Ezek a pályázati források alkotmányos közpénzügyi szempontból mind forrásukat, fedezetüket, mind pedig felhasználási céljaikat tekintve a nemzeti, tagállami közpénzekkel azonos sajátosságokat mutatnak.

Az uniós források tagállami kezelésével – pályázati úton – megbízott személy vagy szervezet tehát közpénzt kezel, így közérdekű jellegükre való tekintettel ezen adatok megismerése indítványozó információszabadságának alapjogi terjedelmébe tartozik.

- [12] 2.4. A panasz érvelést tartalmaz az alkotmányos közpénz-fogalom vertikális terjedelmének az alaptörvény-ellenes bírói értelmezéséről is és ennek jelentőségéről az információszabadság mint alapjog terjedelmére nézve.
- [13] A panasz szerint „[á]ltalános és aggasztó jelenség (ún. tévhit), hogy a közpénzek a közfeladatok megvalósításához vezető szövevényes útjaik homályában elveszthetnék közpénz-jellegüket. A közpénzek átláthatóságáról szóló törvényi rendelkezések pont azt a célt szolgálják, hogy ne lehessen a közpénzek útjait szem elől téveszteni. Ezért garanciális jellege van a közpénzek útjai megismerhetőségének a kiindulási ponttól a felhasználásig: csak az út teljes terjedelmében vizsgálható ugyanis, hogy átláthatóan történt-e a közfeladat megvalósítása (akár állami, akár uniós forrás legyen az a közpénz.) A közpénz alkotmányos funkciója a meghatározott közfeladatok véghezvitele, így a közpénz útja minden esetben a közpénz allokálásával (akár a központi költségvetést, akár egy uniós pályázatot tekintünk) kezdődik, és a közfeladat megvalósításával fejeződik be. Azonban a közpénz közpénz-jellege a közfeladat megvalósultakor sem tűnik el: az átláthatóság egyik biztosítéka, hogy követhető legyen a közpénz útja, a másik pedig, hogy megismerhető legyen az erre vonatkozó közérdekű adat akkor is, miután a közfeladat megvalósult, ezzel garantálva az átlátható és fenntartható gazdálkodást [Alaptörvény N) cikk (1) bekezdés]. Az információszabadság mint alanyi alapjog széles terjedelme e további, az átláthatóságot szolgáló alaptörvényi rendelkezésekkel együtt értelmezendő.” A panasz azzal is érvel, hogy „[t]évesen következtet a kúriai döntés az Infotv. 27. § (3a) bekezdéséből arra, hogy az abban meghatározott körön túl már ne lenne érvényesíthető – és érvényesítendő – a közpénzek átláthatóságának követelménye. A tájékoztatási kötelezettség teljesítésének személyi körét határozza meg a bekezdés, nem pedig a teljesítés alapjának tárgyi, tartalmi körét.” A kúriai döntés „az Infotv. rendelkezéseire hivatkozva a közpénzek átláthatóságát csak egy bizonyos »szint« eléréséig tartja biztosítandónak, nem számolva azzal, hogy a »szint« után a közpénzekkel való gazdálkodás jelentős része történik. Ez az értelmezés ellentétes az Alkotmánybíróság által kidolgozott közpénzek átláthatóságát érvényesítő közérdekű adatok megismeréséhez való joggal. Nem túlzás azt állítani, hogy a kúriai döntés a közpénzzel való gazdálkodás és az ezekhez kapcsolódó információszabadság, mint alapjog jéghegyének csak a csúcsát védené – a valódi közpénzmozgás átláthatatlanságának utat engedve, kizárva azt az információszabadság terjedelméből.”
- [14] 2.5. A panasz utal arra, hogy ha az európai uniós források nem minősülnek közpénznek, akkor azok felhasználásának közérdekű – és így a köz érdekében transzparenciát követelő – jellege az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése szerinti információszabadsághoz való alapvető jog alapján közvetlenül megállapítható.
- [15] A szükségtelen és aránytalan alapjog-korlátozás körében azzal is érvel, hogy „[a] kúriai döntés az Alaptörvény-nél alacsonyabb szintű jogi normát, az Infotv. rendelkezéseit az Alaptörvény olvasatával ellentétesen alkalmazva állapította meg, hogy »az alperes által az államháztartás alrendszerébe tartozó személlyel kötött szerződés teljesítése érdekében létrejött szerződésekre és az egyéb tevékenységekre létrejött szerződéses jogviszonyokban keletkezett adatok nem vonhatók az Infotv. 27. § (3a) bekezdésében előírt, tájékoztatási kötelezettséggel érintett jogviszonyokra vonatkozó adatok körébe, emiatt nem terjed ki rájuk az alperes adatszolgáltatási kötelezettsége.«”
- [16] A panasz szerint „[a] bírói döntés nem jelölt meg olyan alapvető jogot vagy alkotmányos értéket, mely esetén mérlegelhető lenne az információszabadsághoz fűződő jog korlátozása, az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében ez alapvető feltétel alapvető jog – jelen esetben az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése szerinti alapvető jog – korlátozása esetén.”
- [17] A panasz szerint továbbá „[a]z információszabadságot ellehetetlenítő döntés [...] akkor sem illeszkedik az alkotmányosan elfogadható alapjog-korlátozás keretei közé, ha lenne alkotmányosan igazolható legitim cél. A korlátozás az arányosság követelményének sem felel meg, mert a Kúria döntése – tekintettel arra a tényre, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 2021. január 1. napján hatályba lépett 41/B. §-a alapján a Kúria határozata kötelező – általános jelleggel kötelezővé tenné az uniós források átláthatóságát ellehetetlenítő bírói értelmezést, mellyel az információszabadsághoz fűződő alapjogot az uniós források vonatkozásában teljes mértékben kiüresíti.”

II.

[18] 1. Az Alaptörvény indítványban felhívott szabálya szerint:

„VI. cikk (3) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.”

„39. cikk (2) A közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet köteles a nyilvánosság előtt elszámolni a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásával. A közpénzeket és a nemzeti vagyont az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni. A közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok.

(3) Közpénz az állam bevétele, kiadása és követelése.”

[19] 2. Az Infotv. 27. § (3a) bekezdése szerint:

„Az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az államháztartás alrendszerébe tartozó valamely személlyel pénzügyi vagy üzleti kapcsolatot létesít, köteles e jogviszonnyal összefüggő és a (3) bekezdés alapján közérdekből nyilvános adatra vonatkozóan – erre irányuló igény esetén – bárki számára tájékoztatást adni. A tájékoztatási kötelezettség a közérdekből nyilvános adatok nyilvánosságra hozatalával vagy a korábban már elektronikus formában nyilvánosságra hozott adatot tartalmazó nyilvános forrás megjelölésével is teljesíthető.”

III.

- [20] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [21] Az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett, mivel az indítványozónak a támadott bírósági döntést, a Kúria ítéletét 2021. október 19. napján kézbesítették, az alkotmányjogi panaszát pedig 2021. december 17-én terjesztette elő.
- [22] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét és az indítványozó jogosultságát megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a támadott bírói döntést, továbbá az alaptörvény-ellenességre vonatkozó okfejtést, valamint kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, valamint jogosultsága és érintettsége az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján megállapítható, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [23] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [24] Az Alkotmánybíróság a panaszt a tartalma szerint bírálta el.
- [25] A panasz a tartalma alapján azt az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést veti fel, hogy a kúriai döntésben megjelent jogértelmezés a közpénz fogalmát illetően, továbbá az Infotv. 27. § (3a) bekezdése mikénti alkalmazását és értelmezését illetően a konkrét esetben az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésével és a 39. cikk (3) bekezdésével – amely szerint „közpénz az állam bevétele, kiadása és követelése” – összhangban áll-e.
- [26] Ezért az Alkotmánybíróság a panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, amely szerint az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjeszthet a testület elé – érdemben bírálta el.

IV.

[27] Az indítvány nem megalapozott.

- [28] 1. Az Alaptörvény VI. cikkében védett közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jogot az Alkotmánybíróság kezdettől fogva információszabadságként fogta fel, melyet az Alaptörvény hatálybalépése utáni határozatában is megerősített [lásd: 2/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [24]]. „Az információszabadság alapján a közérdekű adatok (hozzáférés biztosítása, illetve részben közzétételük nyomán) nyilvánosak, azokat bárki megismerheti és terjesztheti” [2/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [25]]. A közérdekű adatokra főszabályként a nyilvánosság-elv vonatkozik. Ennek érvényesüléséhez szükséges, hogy az arra köteles adatkezelő a közérdekű adatok megismerését – proaktív módon, illetve adatigénylés alapján – biztosítsa. A kötelezettek az alapjog céljára figyelemmel általában az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint egyéb közfeladatot ellátó szervek és személyek. Nem tartoznak általánosságban ebbe az alanyi körbe a gazdasági szervezetek, hacsak nem közfeladatot látnak el.
- [29] Az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat indokolásának [28]–[34] bekezdésében foglaltak alapján a 8/2016. (IV. 6.) AB határozatában megerősítette azt a korábbi határozataiban tett elvi jelentőségű megállapítását is, miszerint „[l]ényeges szerepe van az információszabadságnak a véleménynyilvánításhoz való jog biztosítását, valamint azon keresztül az állam demokratikus működésének kialakítását illetően. [Ezért] a közérdekű adatok nyilvánossága és megismerhetősége »gyakran előkérdése és feltétele a szabad véleménynyilvánításhoz való jog gyakorolhatóságának«” [34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 185]. Leszögezte továbbá: „A közérdekű információkhoz való szabad hozzáférés lehetővé teszi a választott népképviselői testületek, a végrehajtó hatalom, a közigazgatás jogszerűségének és hatékonyságának ellenőrzését, serkenti azok demokratikus működését. A közügyek bonyolultsága miatt a közhatalmi döntéshozatalra, az ügyek intézésre gyakorolt állampolgári ellenőrzés és befolyás csak akkor lehet hatékony, ha az illetékes szervek felfedik a szükséges információkat” [32/1992. (V. 29.) AB határozat, ABH 1992, 182, 183–184]. Hangsúlyozta a testület azt is, hogy az alanyi jogon biztosított információszabadság joga azért kiemelkedően jelentős, mert „[a] nyílt, áttetsző és ellenőrizhető közhatalmi tevékenység, általában az állami szervek és a végrehajtó hatalom nyilvánosság előtti működése a demokratizmus egyik alapköve, a jogállami államberendezkedés garanciája. A nyilvánosság próbája nélkül az állam polgáraitól elidegenedett gépezetté, működése kiszámíthatatlanná, előreláthatatlanná, kifejezetten veszélyessé válik, mert az állam működésének átláthatatlansága fokozott veszélyt jelent az alkotmányos szabadságjogokra [34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 192].” [21/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [31]]
- [30] Valamely adat nyilvánosságához, „bizalmas” volta feloldásához a pusztán információs érdek önmagában nem elég, hanem annak az állam működése átláthatóságához kell tapadnia. Ugyanakkor a közpénzekkel gazdálkodás átláthatóvá tétele, az adatok megismerhetősége, valamely támogatás összegével elszámolás kötelezettsége nem azonos az adatok közérdekű adatigénylésre bízásával, hanem ettől függetlenül is meg kell valósulnia.
- [31] A 7/2016. (IV. 6.) AB határozatában kiemelte a testület, hogy az Infotv. 3. § 5. pontja értelmében közérdekű adatnak minősül: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat. A 8/2016. (IV. 6.) AB határozat pedig rögzítette, hogy az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése szerint mindenkinek joga van a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. A közérdekű adatok körét a törvény preambuluma szerint kifejezetten „az Alaptörvény végrehajtására, az Alaptörvény VI. cikke alapján” megalkotott Infotv. 3. § 5. pontja határozza meg, általános jelleggel. Az Infotv. 27. §-a értelmében ugyanakkor a közérdekű vagy közérdekből nyilvános adat megismerése is korlátozható. A törvény felsorolja azokat a kivételeket, amelyek esetében szükséges, vagy az adatfajta, illetve az egyedi eset körülményeinek mérlegelése alapján szükséges lehet a közérdekű adatok megismerhetőségének korlátozása. A minősített adatokhoz való hozzáférés szabályait a minősített adat védelméről szóló törvény tartalmazza, a szabályszerűen minősített adatok megismerhetőségére a törvény hatálya nem terjed ki. A törvény lehetővé teszi, hogy egyes speciális célokra tekintettel a jogalkotó törvényi szinten korlátozhassa a közérdekű

adatok megismerhetőségét. Személyes adatok, ezek között gazdálkodó egymás közötti szerződéseinek egyes adatai ezzel szemben akkor lehetnek közérdekből nyilvánosak, ha ezt törvény elrendeli.

- [32] 2. Az indítvány többször visszatérő lényeges érvelése szerint a kúriai ítélet abból az okból alaptörvény-ellenes az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése tükrében, mert ellentétes az Alaptörvény ama szabályával, amely szerint a „közpénzekre” vonatkozó adatok közérdekű adatok.
- [33] Az Országgyűlés 2020. december 15-én elfogadta az Alaptörvény kilencedik módosítását, amely az Alaptörvény 39. cikkét – 2020. december 23-ai hatállyal – az alábbi (3) bekezdéssel egészítette ki: „Közpénz az állam bevétele, kiadása és követelése.” Ezen rendelkezés alapján az indítványra tekintettel vizsgálendő kérdés, hogy az indítványozó adatigénylésével érintett adatkör – az egyes projektek keretében az alperes gazdasági társaság által beszerzett és/vagy beépített összes építőanyag, továbbá minden felhasznált materiális eszköz pontos típusa és összes mennyisége, a gazdasági társaság általa beszerzett és/vagy beépített egyes építőanyagok és felhasznált materiális eszközök, az építőanyag-eladók, az ár, a mennyiség, az eladók kifizetéséről szóló dokumentumok – beletartozik-e a közpénz alaptörvényi fogalmába.
- [34] Nagyon gyakran előfordul, hogy a jogalkotó nem bízta a fogalmak értelmezését a jogalkalmazóra, hanem a törvényekben értelmező rendelkezéseket szerepeltet, amelyek akár eltérőek is lehetnek az egyes jogterületek szerint. Arra is van példa, hogy az alkotmányozó magában az alkotmány-törvényben határoz meg valamely fogalmat, pl. a házasság intézménye, Alaptörvény L) cikk (1) bekezdés. A legutóbb az Alaptörvény kilencedik módosítása a „közpénz” fogalmát rögzítette; eszerint „Közpénz az állam bevétele, kiadása és követelése.” Valamely fogalomnak az Alaptörvényben meghatározása felülír minden más, korábbi alkotmánybírósági határozatban megjelent értelmezést arról, hogy a fogalom mit jelent. Hasonlóan: az Alaptörvény kilencedik módosítása felülírja az Alkotmánybíróság gyakorlatában eddig megjelent közpénz-értelmezéseket. Az Alaptörvény 39. § cikk (3) bekezdése szerint a „közpénz” fogalmánál nem a juttatott vagyon forrása, vagyis nem az eredete a döntő.
- [35] A közpénz kifejezés első alkalommal az előző, 1992-es államháztartási törvény preambulumban jelent meg olyan szövegkörnyezetben, amelyben az az állami feladatvállalás eszközt és a gazdálkodás tárgyát jelentette, de a törvény azt más helyen nem használta. Az Alaptörvényben „A közpénzek” cím alatt kilenc szakasz szerepel: az Alaptörvény a központi költségvetésről és a központi költségvetés végrehajtásáról, az államadósságfélékről, a nemzeti vagyonról, a Magyar Nemzeti Bankról, az Állami Számvevőszékről és a Költségvetési Tanácsról szóló szabályokat tartalmaz. Az Alaptörvény a közpénzek fogalmát a költségvetés, annak végrehajtása, az államadósság (ezáltal a költségvetési hiány) szabályai közé ágyazta be.
- [36] Ezt erősítette meg az Alaptörvény kilencedik módosítása, amely szövegszerűen az állam bevételehez, kiadásához, követeléséhez köti a közpénz-fogalmat. Az állam bevételeiről, kiadásairól ezeknek a kimutatása szól, vagyis a költségvetés [36. cikk (2) bekezdés: az állami kiadásokat a központi költségvetés tartalmazza]. A jelen ügyben tehát az Alaptörvény által rögzített fogalommeghatározás a kiindulópont, és nem az alsóbb szintű tételes jog meghatározásaiból kell kiindulni. Az Alkotmánybíróság számára így az a megválaszolandó kérdés, hogy a költségvetési jogban mit jelent a bevétel, kiadás, követelés.
- [37] Minden fogalommeghatározás keretek közzé tereli az értelmezett fogalom tartalmának a feltárását. A meghatározatlan fogalom nyitott, ezzel szemben a fogalom jogi meghatározása kötötté teszi az értelmezését. A közpénz fogalmának a meghatározása is ezt teszi. A jogi fogalom elválhat a közbeszédben használt jelentéstartalomtól. A közpénz-fogalom központi elemévé az állam bevétele, kiadása, követelése vált. Az Alaptörvény az állam bevételeit, kiadását egyértelműen az állami bevételeknek és a kiadásoknak a kimutatásához, a bevételek beszédéséhez, a kiadások teljesítéséhez, vagyis a költségvetéshez köti: lásd a 36. cikk (2) bekezdés, (3) bekezdés, (7) bekezdés rendelkezéseit. A kiadások (szükséglet) és a bevételek (fedezet) az Alaptörvény szóhasználatában a költségvetés alaki szerkezetéhez és tagozódásához tartozik.
- [38] Jelen ügyben az adatigényléssel érintett adatkörrel a Kúria az Alaptörvénnyel összhangban állapította meg, hogy az adatkörre vonatkozó adatok nem minősülnek önmagában az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdése szerinti közérdekű adatoknak. Ettől független az a kérdés, hogy valamely uniós forrásból finanszírozott projekt megvalósítása során kötött egyes szerződések adatai mikor, mennyiben és milyen törvényi feltételek fennállása mellett minősülhetnek közérdekű adatnak és milyen esetben nem korlátozható az adat nyilvánosságra hozatala, az Infotv. alkalmazásával.

- [39] A Kúria az Infotv. alkalmazása során azt – az eljárásban vitássá tett jogértelmezési – kérdést döntötte el, hogy közérdekű adatok-e az érintett projektek megvalósulásában egyedül vagy másokkal együtt nyertes gazdálkodó szerv által a más gazdálkodókkal anyagok beszerzésére kötött szerződések egyes adatai.
- [40] 3. Az indítvány alapján az is alkotmányossági kérdés, hogy az indítványban felhívott, az Infotv. 27. § (3a) bekezdésének a kúriai döntésben megjelent értelmezése az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdését alaptörvény-ellenesen korlátozza-e. A Kúria lényeges megállapítása szerint ez a szabály az államháztartás alrendszerébe tartozó valamely személlyel pénzügyi vagy üzleti kapcsolatot létesítő jogalanyokról szól. Az a jogértelmezés, amely szerint az olyan jogalanyoknál, akik nem tartoznak az Infotv. személyi hatálya alá, szerződéses adataik közérdekből nyilvános volta nem állapítható meg, nem áll ellentétben az Infotv.-vel; az Infotv. mondott rendelkezésének az értelmezése az Infotv. értelmezési keretein belül marad, az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésével a kúriai döntés nem ellentétes. A közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog a közügyek szabad vitatásához, az állam átlátható működéséhez kapcsolódik. Az átláthatóság elve szerinti kezelést nem feltétlenül az biztosítja, hogy ha a támogatott gazdálkodónak nyilvánosságra kell hoznia, hogy melyik más gazdálkodónak milyen kifizetést teljesített, milyen más gazdálkodókkal, milyen tartalmú szerződést kötött. Önmagában annak a nyilvánossága, hogy valamely gazdálkodó kinek és mekkora összegű kifizetést teljesített részben európai uniós forrásból finanszírozott építés teljesítése során, nem következik az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdéséből, így az adatok nem nyilvános voltának ezen adatkörre történő meghagyása a kúriai ítélet szerint, nem korlátozza aránytalanul az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdését. Az Infotv. 26. §-a rögzíti azt a személyi kört (közfeladatot ellátó szerv), amelynek lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és közérdekből nyilvános adatot erre irányuló igény alapján bárki megismerhesse. Ezen személyi kört az Alkotmánybíróság gyakorlata {21/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [35]; 3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [19]} kitágítja mindenkire, aki közérdekű adatot kezel, „nem függvénye annak, hogy a közérdekű adatot birtokló szervezet milyen szervtípusba tartozik, milyen tulajdonban van, milyen tevékenységet folytat, a közérdekű adatszolgáltatásra irányuló kötelezettséget önmagában megteremti az a tény, hogy a szervezet közérdekű adatot birtokol”. Azonban – az Alaptörvény 39. cikk (3) bekezdésének értelmezett tartalmára figyelemmel – a Kúria az Alaptörvénnyel összhangban állapította meg, hogy nincs olyan szabály, amely az adott esetben gazdálkodó szervek egymás közötti szerződéseinek egyes adatait közérdekűvé vagy közérdekből nyilvános adattá nyilvánítaná.
- [41] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Kúria ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/5058/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3259/2022. (VI. 3.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest II. és III. Kerületi Bíróság 1.B499/2021/7. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 29.Beüf.9347/2021/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállásának lényege a következő.
- [3] Az indítványozó pótmagánvádló és az I. rendű vádlott testvérek, akik között kölcsön visszafizetése iránt polgári peres eljárás volt folyamatban a Budai Központi Kerületi Bíróságon, amelyben az I. rendű vádlott képviselőtét a per egy szakaszában ügyvédként II. rendű vádlott látta el.
- [4] Az indítvány szerint a néhai édesanya polgári perben tett tanúvallomása kapcsán az I. és II. rendű vádlott azt állította a Budai Központi Kerületi Bíróság előtti eljárásban, hogy az tudatosan hamis tanúvallomás és annak jogszabály szerinti szankcionálását kérték.
- [5] Az indítványozó édesanyja elhunyt, így – a pótmagánvádlói vádindítványt megelőzően – az indítványozó tett feljelentést a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 268. § (1) bekezdésébe ütköző hamis vád elkövetése miatt. A Pest Megyei Rendőr Főkapitányság 2020. szeptember 29-én meghozott határozatával az eljárást megszüntette. A Budaörsi Járási Ügyészség 2020. november 18-án elutasította az eljárás megszüntető határozattal szemben benyújtott indítványozói panaszt. Az elutasító határozat letöltési dátuma az indítványozó vonatkozásában 2020. november 20-a.
- [6] 1.2. Az alkotmányjogi panaszban kifogásolt, megtámadott végzések lényege a következő.
- [7] A Budaörsi Járásbírósághoz 2021. január 20-án érkezett az indítványozó mint pótmagánvádló vádindítványa, melyet hamis vád büntette miatt az I. rendű és a II. rendű vádlottakkal szemben nyújtott be. A Budaörsi Járásbíróság megállapította illetékességének hiányát és az ügyet áttette a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságra, ahová az 2021. április 9-én érkezett meg.
- [8] A Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2021. június 10-én meghozott végzésével a hamis vád büntette miatt indult büntetőeljárásban az indítványozó által benyújtott pótmagánvádas vádindítványt elutasította. Az elsőfokú bíróság végzése szerint a hamis vád büntettének megvalósulása nem közvetlenül okozza konkrét személy tényleges és közvetlen jog- vagy jogos érdekbeli sérelmét, illetve nem közvetlenül vezet annak veszélyéhez, hanem áttételesen. Az elsőfokú bíróság szerint a vád alapját képező cselekmény ugyan közvérdra üldözendő és passzív alanyt feltételező, de ez esetben a pótmagánvádnak nincs helye, a törvényes vád hiánya a vádindítvány elutasítását eredményezte.
- [9] Az elsőfokú végzés ellen az indítványozó és jogi képviselője jelentett be azonos tartalmú indokolással ellátott fellebbezést. A fellebbezésben – hivatkozva a 90. számú BK vélemény (a továbbiakban: BKv.) II. rész I. pontjában írtakra – akként érveltek, hogy ha a törvényi tényállás passzív alanyt tartalmaz, akkor az őt ért sérelem egyben az eljárásjogi sértetti jogosultságot is megalapozza. A fellebbezésben az Alkotmánybíróság 3384/2018. (XII. 14.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) írtakra figyelemmel kifejtették, hogy a hamis vád által okozott sérelem közvetlennek minősül, ha a hatóság a büntetőeljárást megindította, aminek következtében a hamisan megvádolt személy sértettnek minősül. A fellebbezés szerint az a tény, hogy a hamis vád alapján a hamisan

megvádolt személy ellen indul-e büntetőeljárás, nem az elkövetőtől, hanem az eljárás megindítására hatáskörrel rendelkező hatóság megítélésétől függ. Ezért az Abh.-ból az következik a fellebbezés szerint, hogy minden hamis vád közvetlen sérelmet okoz a hamisan vádolt személynek, így a hamis vád alapján mindig létezik sértett. A fellebbezés szerint nem az teszi közvetlenné a sérelmet, hogy a hamisan megvádolt személy ellen az illetékes hatóság megindítja a büntetőeljárást, hiszen a közvetlenség mértéke nem változik a bűncselekmény elkövetését követően.

- [10] A fellebbezést az indítványozó utóbb azzal egészítette ki, hogy a vádlottak egyértelművé tették, hogy a valódi és egyenes szándékuk édesanyja megbüntetése volt, ami igazolja, hogy a bűncselekmény édesanyja jogát közvetlenül sértette. Ebből következően néhai édesanyja jogán sértettnek (sértetti jogutódnak) minősül.
- [11] A fellebbezés alapján eljárva a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2021. szeptember 15-én meghozott 29.Beüf.9347/2021/4. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta, ekként ezen a napon az véglegessé vált. A másodfokú végzés indokai szerint a bejelentett fellebbezés nem alapos, az elsőfokú bíróság – a bírói gyakorlatot szem előtt tartva – fejtette ki, hogy a hamis vád büntette tekintetében pótmagánvád előterjesztésének a jelen ügyben miért nem volt helye. A másodfokú bíróság szerint a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) nem tartalmaz a pótmagánvádat a hamis vád esetében kizáró rendelkezést, ennek következtében – mint ahogy arra az Abh. is rámutat – az egyedi ügyekben eljáró bíróságok feladata annak vizsgálata, hogy a pótmagánvádlói fellépés általános feltételei a hamis vád egyes eseteiben fennállnak-e, a pótmagánvádlói vádindítvány előterjesztésére az érintett jogosult-e. A másodfokú bíróság szerint ezen mérlegelésre irányadóan tartalmaz elvi megállapításokat a bíróságok számára az EBH2011.2301. számú elvi bírósági határozat (a továbbiakban: EBH), ahogy arra az Abh. is utalt a hamis vád alapesetével összefüggésben.
- [12] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az Alkotmánybíróság az Abh. kapcsán a büntetőeljárás megindulását értékelte olyannak a konkrét ügyben, amely megnyitotta a pótmagánvád előterjesztésének lehetőségét. Nevezetesen olyan konkrét sérelmet jelentett a sértett vonatkozásában az adott bűncselekménnyel összefüggésben, amely közvetlen, érdeket közvetlenül veszélyeztető volt. Az indítványozó vádindítványával összefüggésben a másodfokú bíróság szerint azonban ilyen sérelem nem volt feltárható.
- [13] A fellebbezés kiegészítésében foglaltakkal összefüggésben a másodfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó néhai édesanyja is csak passzív alanya a bűncselekménynek, mivel közvetlen, érdekét közvetlenül veszélyeztető sérelem nem állapítható meg vonatkozásában. A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a polgári bíróság az indítványozó szerinti hamis vád miatt alkalmazható jogkövetkezményt vele szemben nem alkalmazott. Figyelemmel arra, hogy az indítványozó édesanyja maga is csak passzív alanya volt a bűncselekménynek (amely a pótmagánvádlóként való fellépését kizárja), a Be. 52. § (1) bekezdése szerinti sértetti jogutódlásnak nincsen helye.
- [14] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában a Budapest II. és III. Kerületi Bíróság 1.B499/2021/7. számú végzése, valamint a Fővárosi Törvényszék 29.Beüf.9347/2021/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [15] 2.1. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény II. cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek, XX. cikk (1) bekezdésének, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással nyújtotta be.
- [16] 2.2. Az indítványozónak – a támadott végzésekkel kapcsolatos – kifogásai a következők.
- [17] Az indítványozó – az Abh. indokolásának [19] bekezdését idézve – alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekinti a hamis vád bűncselekménye kapcsán, hogy a bírósághoz fordulás lehetőségének a jogalkotó általi megteremtése a pótmagánvádas eljárásban olyan jogosultságot keletkeztet-e a hamisan megvádolt személy, vagyis a lehetséges pótmagánvádló oldalán, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt bírósághoz fordulás jogának a védelmi körébe esik. Az indítványozó szerint az alkotmányjogi kérdés leszűrhető arra, hogy a konkrét esetben hamisan megvádolt néhai édesanyja sértettnek minősült-e és ezáltal az indítványozó sértetti jogutódként gyakorolhatta-e volna a pótmagánvádlóként történő fellépés jogát, ami álláspontja szerint megegyezik a bírósághoz fordulás jogának gyakorlásával. Ezzel összefüggésben az indítványozó – a fellebbezéshez hasonlóan – hivatkozik a Bkv.-ra, valamint az Abh.-ra, és amellet érvel, hogy a Btk. 268. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti hamis vádolás a sérelem vagy a jogos érdek veszélyeztetésének közvetlensége szempontjából nem tér el a (2) bekezdés szerinti minősített esettől, mert az elkövetők egyenes szándéka volt

a (2) bekezdés szerinti minősített eset elérése. Álláspontja szerint a közvetlenség szempontjából közömbös, hogy az érintett ellen megindult-e a büntetőeljárás, a két eset közötti különbség mindössze annyi, hogy a sérelmek közül azok, melyek csak a büntetőeljárás megindulásával következtek volna be, a büntetőeljárás elmaradásával megmaradtak a közvetlen veszélyeztetés szintjén. Emellett az indítványozó szerint – a Btk. 268. §-ához fűzött miniszteri indoklására is figyelemmel – a becsület, a jó hírnév és az emberi méltóság sérelme a büntetőeljárás elmaradása ellenére is bekövetkezett, a vádlottak a hamis vád bíróság tudomására hozatalával megsértették édesanyja becsülethez és jó hírnévhez való jogát, azaz van olyan jog, melyet a hamis vád bűncselekménye közvetlenül sértett. Az indítványozó az Alaptörvény II. cikkének sérelmére amiatt hivatkozik, mert a hamis vád sértette néhai édesanyja emberi méltósághoz való jogát, indokai szerint a megvádolt személy becsülete is a hamis vád jogi tárgyai közé tartozik, a becsület pedig az emberi méltóság része.

- [18] Az indítványozó szerint az elsőfokú bíróság indokolása alapján nem lehet megállapítani, hogy a bűncselekményt egyedileg vizsgálta volna, ezért önmagában az egyedi vizsgálat hiánya miatt a végzés alaptörvény-ellenes az Abh.-ban foglaltakra tekintettel. Az indítványozó szerint az elsőfokú bíróság – a Bkv.-tól eltérő megfogalmazást tartalmazó – EBH-ra hivatkozott, így az ügyre nézve legfeljebb csak általánosságban mondhatta ki, hogy a hamis vád miatt pótmagánvádnak nincs helye. Ehhez képest az indítványozó szerint a másodfokú bíróság által állított vizsgálat ellenére, a végzés nem felelt meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének. Az indítványozó szerint alaptörvény-ellenes megállapítás, hogy a hamisan megvádolt személy jogos érdekét a hamis vád bűncselekménye nem közvetlenül veszélyeztette, ezáltal sérti a bírósághoz fordulás jogát, mely érdemben befolyásolta a döntést, ezért a végzés megsemmisítendő.
- [19] Az indítványozó szerint nem alapos az a megkülönböztetés, hogy aki ellen büntetőeljárás indult, annak a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette, ám aki ellen nem indult, annak csak közvetetten. Az ilyen megkülönböztetés sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit. Az indítványozó szerint a Be. 50. §-a szempontjából nincs elfogadható oka a megkülönböztetésnek, a megkülönböztetés kizárólag a bűncselekmény, az elkövető magatartása miatt tehető.

II.

- [20] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [21] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően a következők szerint lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását

tartalmazó határozattervezetet terjeszthet a testület elé. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

- [22] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó részére a másodfokú bíróság végzésének kézbesítése 2021. szeptember 16-án történt, az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2021. november 15-én nyújtotta be. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtása határidőben történt. Az indítványozó 2021. december 11-én vette át az Alkotmánybíróság főtítkárának hiánypótlásra felszólító levelét, melyre 2022. január 5-én határidőben küldte meg hiánypótlását.
- [23] 1.2. A panasz a következők szerint megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek.
- [24] Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói végzéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], valamint az Alaptörvény indítványozó szerint sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott bírói döntések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [25] Az Abtv. 52. §-a szerinti határozott kérelem követelményének részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]} Az indítvány e követelményt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában részben teljesíti, ugyanakkor az Alaptörvény II. cikkével, VI. cikk (1) bekezdésével, a XV. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, valamint a XX. cikk (1) bekezdésével összefüggésében az indítvány nem tartalmaz releváns, alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági végzések miért lennének ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemi indokolás valójában nincs. Az Alaptörvény II. cikke, XV. cikk (1) és (2) bekezdései és a XX. cikk (1) bekezdése kapcsán az indítványozó az indítványkiegészítésben kifejezetten rögzíti, hogy azokra pusztán az elhunyt édesanyja alapvető jogainak sérelmével összefüggésben – az Abh.-val való összehasonlíthatóság okán – hivatkozik, önálló és alkotmányjogilag értékelhető indokolást ugyanakkor a főtítkári felhívás ellenére tekintetben nem adott elő.
- [26] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29–31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [27] 2.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvényellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a támadott végzések alapjául szolgáló büntetőeljárásban pótmagánvádlói vádindítványt benyújtó [Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pont], az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette.
- [28] A személyesen eljáró magánszemély indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll a támadott végzésekkel összefüggésben.
- [29] 2.2. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

- [30] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy – az Abh. indokolásának [19] bekezdésére is figyelemmel – a konkrét esetben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés a hamis vád bűncselekmény alapesete kapcsán, hogy a bírósághoz fordulás lehetőségének a jogalkotó általi megteremtése a pótmagánvádas eljárásban olyan jogsultságot keletkeztet-e a hamisan megvádolt személy, vagyis a lehetséges pótmagánvádoló (és a sértetti jogutód) oldalán, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt bírósághoz fordulás jogának a védelmi körébe esik.

IV.

- [31] Az indítvány nem megalapozott.
- [32] 1. Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság tehát akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [33] Jelen – az Abtv. 27. §-ára alapított – alkotmányjogi panasz eljárásban az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatta, hogy a konkrét bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás következtében megvalósult-e az indítványozót érintően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogsítványának, a bírósághoz fordulás jogának sérelme.
- [34] 2. Az indítványban foglaltakra tekintettel az Alkotmánybíróság szem előtt tartotta továbbá a következőket.
- [35] 2.1. Az indítványozó és a másodfokú bíróság által is hivatkozott Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a törvényhozónak nem volt alkotmányos kötelezettsége a pótmagánvád intézményének bevezetésére, abban a körben ugyanakkor, amelyben a jogalkotó a sértett pótmagánvádlóként történő fellépését megengedi mind a törvényi szabályozásnak, mind a jogintézmény alkalmazásának összhangban kell állnia az Alaptörvény rendelkezéseivel (Abh., Indoklás [37]). Ezzel összefüggésben álló, és a 22/2012. (V. 11.) AB határozat nyomán gondolkodást vezetőnek vehető az Alkotmánybíróság 42/2005. (XI. 14.) AB határozata is, miszerint „[a] bűncselekmény elkövetésekor az államnak és nem a sértettnek keletkezik büntető igénye az elkövető megbüntetésére. Önmagában az, hogy az állam [...] esélyt adott a sértetteknek, hogy a büntetőeljárás, illetve a vád megalapozottsága tekintetében az ügyésztől eltérő álláspontjukat a bíróság elé vigyék, nem teremtett egyben alkotmányos alapjogot a sértettek számára a jogaikat vagy jogos sértő, illetve veszélyeztető, büntetendő magatartások bírósági elbírálásához. Azaz: a pótmagánvád intézményének bevezetésére a törvényhozónak nem volt alkotmányos kötelezettsége [...]”.
- [36] 2.2. Ehhez képest a pótmagánvád intézménye az ügyészi vádmonopólium közjogi érvényét nem érinti, csupán olyan perjogi intézmény, amellyel a jogalkotó a bűnüldözői (ügyészi) értékeléssel szemben ad korrekciós lehetőséget a sértettnek a bírói úton való jogérvényesítésre. A pótmagánvád tehát a közvádló vádmonopóliumának nem közjogi, hanem perjogi korrekciós eszköze.
- [37] Ezzel összefüggésben megemlítenő, hogy a magánvádas eljárásra tartozó bűncselekmények kimerítő törvényi meghatározottságától eltérően, a pótmagánvád esetében eddig egyetlen büntetőeljárás törvény sem vállalkozott a bűncselekményi kör kimerítő meghatározására. A jogalkotó ehelyett alapvetően a negatív elhatárolással él, s azokat az eseteket adja meg, amelyekben a pótmagánvádnak nincs helye [Be. 787. § (3) bekezdés].
- [38] Mindezt alátámasztja az is, hogy már korábban is a felsőbírói és a kúriai gyakorlat alapján alakult ki és vált az ítélezési gyakorlat részévé a pótmagánvádas eljárás tárgyát képező bűncselekmények köre. A pótmagánvádnak a XX. század és a XXI. század elején való bevezetésekor egyaránt bizonytalanság mutatkozott abban, hogy milyen bűncselekmények esetében van helye pótmagánvádnak (az állam és a közhatalmat gyakorló szerv sértetti mivoltának esetétől eltekintve). Erre reagálva a Kúria mindkét időben két szempontra építette rá a konkrét

esetben vizsgálendő feltételek rendszerét, illetve az ítélezési gyakorlatot: az egyik a sértett oldalán a sérelem közvetlensége, a másik a bűncselekmény törvényi tényállása oldalán az ilyen sérelem bekövetkeztét jelentő tényállási elemek megléte. Jelen ügy vonatkozásában hangsúlyozandó, hogy az említett két szempont egyike – a közvetlenség – a szabályozás szerint normatív feltétele lett a sértett fogalmának (vö. Be. 50. §), valamint a pótmagánvádas eljárás általános szabályainak [Be. 787. § (3) bekezdés c) pont].

- [39] A Be. 787. §-hoz fűzött indokolás szerint a sértett fogalma a hatályos szabályozáshoz képest kiegészült a közvetlenségre történő utalással. Ennek eredményeképpen az indokolás szerint a sértetti fogalom és a pótmagánvádlókénti fellépés közötti szoros kapcsolatra tekintettel a törvény kizárja a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségét, ha a bűncselekmény a sértett jogát vagy a jogos érdekét közvetlenül nem sértette vagy veszélyeztette.
- [40] Következésképpen a közvetlenség már nem csupán az ítélezési gyakorlaton alapuló, hanem kifejezetten törvényen alapuló támpont. Erre tekintettel is kétségtelen, hogy bár már a múlt század elején is számoltak azzal, hogy a pótmagánvádra (mint a vádmonopólium perjogi ellensúlyára) szükség van, ám az általános állampolgári vádjog (*actio popularis*) lehetőségét biztosítani az állam nem kívánta, a sértett lehet az, aki az ügyész félreállása esetén – a törvényi feltételek esetén helyébe lépve – pótmagánváddal élhet.
- [41] 2.3. A bűncselekmény fogalma önmagában is feltételez valamilyen jogsértést, illetve veszélyeztetést. Kétségtelen továbbá, hogy minden bűncselekménynek van valamilyen kihatása, következménye akár a szűkebb, akár a tágabb környezetre. Mindez azonban nem jelenti, hogy minden bűncselekménynek feltétlenül van eljárásjogi (természetes, illetve jogi személy, ekként pótmagánvádlóként fellépésre jogosult) sértettje. Ez attól függ, hogy adott törvényi tényállás diszpozíciója tárgyi ismérvként tartalmaz-e passzív alanyt, eredményt, illetve a sérelem közvetett vagy közvetlen. Mindig – és valamennyi vádindítványban felrótt bűncselekmény esetében – a konkrét törvényi tényállás mentén vizsgálendő (figyelemmel a jogalkotó által választott szabályozási technikára is), hogy pótmagánvádnak, ekként a sértett általi büntetőigény érvényesítésének van-e helye. Mindez a hamis váddal összefüggésben is helytálló, amit nemcsak az ítélezési gyakorlat, hanem az Alkotmánybíróság is megerősített (vö. Abh., Indokolás [52]–[53]).
- [42] 2.4. A Btk. 268. § (1) bekezdés a) pontja szerint a hamis vád büntettét követi el, aki a hatóság előtt mást bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol. A Btk.-hoz fűzött indokolás szerint a hamis vád bűncselekmény jogi tárgya kettős: az igazságszolgáltatás zavartalan, befolyásolástól mentes működésén túl, a hamisan megvádolt személy személyi szabadságának, becsületének és jóhírének megőrzéséhez fűződő társadalmi érdek. Az indítványozó – az Abh.-ra is figyelemmel – a hamis vád jogi tárgyának utóbbi elemére alapítja néhai édesanyja sértetti (és ezáltal saját sértetti jogutódi) minőségét.
- [43] Ezzel összefüggésben megemlítenéd, hogy a hamis vádon alapuló döntések következtében csorbul az állami igazságszolgáltatásba vetett közbizalom, valamint a bírói tekintély, ugyanakkor a legsúlyosabb következménye a hamis vádnak, hogy az anyagi igazság érdeke azt követeli meg, hogy a bűnöst, de csak a bűnöst érje el a büntetés. A hamis vád esetén a „közösséget közelebből az állami igazságszolgáltatást érő sértések és veszélyeztetések annyira jellegzetesek, hogy azok mellett a magánszemélyt eshetőleg érő sérelmek elmosódnak [...]” (Angyal Pál: Pénzhamisítás. Hamis tanúzás és hamis eskü. Hamis vád. Budapest: Attila Nyomda- Részvénytársaság, 1940, 238.).
- [44] A hamis vád elkövetési tárgya, ekként passzív alanya (azaz a kifejtett elkövetési magatartás tárgya) a hamisan vádolt személy, viszont a Btk. 268. § (1) bekezdés a) pontja szerinti bűncselekménynek eredménye nincs. Alaki büntett, befejezett az eljárás megindítására alkalmas vádolással.
- [45] Az Abh. szerint az ítélezési gyakorlat számára elvi megállapításokat tartalmazó EBH alapján – a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 233. § (1) bekezdés a) pontja szerinti, a Btk. 268. § (1) bekezdés a) pontjával megegyező – hamis vád büntettének elkövetése, illetve a bűncselekmény megvalósulása nem közvetlenül okozza konkrét személy tényleges és közvetlen jog- vagy jogos érdekbeli sérelmét, illetve nem közvetlenül vezet annak veszélyéhez, hanem közvetve, áttételesen. Elsődleges hatása az igazságszolgáltatás, a hatóság megtevesztése, míg a passzív alany ellen közvetve irányul.
- [46] 2.5. Mind a támadott másodfokú végzés, mind az indítvány az Abh. egyes megállapításaira alapította érvelését.
- [47] Az Alkotmánybíróság az Abh. alapjául szolgáló pótmagánvádas eljárásban támadott bírósági döntéseket azért semmisítette meg a hamis vád minősített esete vonatkozásában, mert a konkrét esetben eljáró bíróságok

nem végezték el sem a felhívott törvényi tényállás releváns esetének az értelmezését, sem a konkrét ügy egyedi körülményeinek a vizsgálatát arra vonatkozóan, hogy az indítványozó jogát vagy jogos érdekét a hamis vád alapjául szolgáló magatartással összefüggésben érte-e sérelem, vagy annak a veszélye fennállt-e. Továbbá az Abh. szerint az eljáró bíróságok a döntésük kialakítása során a bírói gyakorlat iránymutatására nem voltak kellő figyelemmel, valamint elmaradt azon szempontok értékelése, amelyeket a bírósági gyakorlat következetesen kiemel és vizsgál: a bűncselekmény okozott-e közvetlen jogsérelmet a sértettnek, valamint a törvényi tényállás tartalmaz-e passzív alanyt vagy eredményt.

- [48] Az Alkotmánybíróság az Abh. kapcsán azt is rögzítette, hogy a sérelem közvetlensége tekintetében a hamis vád minősített esete (a hamis vád alapján megindul a büntetőeljárás) bizonyosan más megítélést kíván, mint az EBH-ban elemzett alapeset (vö. Abh., Indokolás [67]–[69]). Ezt a megállapítását az Alkotmánybíróság továbbra is fenntartva rögzíti, hogy az indítványozó néhai édesanyjával szemben büntetőeljárás nem indult.
- [49] 3. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megállapította, hogy a pótmagánvádló is csak valamely Alaptörvényben biztosított és a büntetőeljárás törvény meghatározott rendelkezéseivel közvetített jog sérelme esetén jogosult arra, hogy alkotmányjogi panasszal forduljon az Alkotmánybírósághoz. Nincs helye alkotmányjogi panasznak, ha az indítványozó célja nem valamely Alaptörvényben biztosított jog, hanem – kizárólag – az állami büntetőigény érvényesítése.
- [50] 3.1. Jelen ügyben az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikkében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosítványának, a bírósághoz fordulás jogának a sérelmét állította. Mivel az indítványozó kifogásai Alaptörvényben biztosított jog sérelmével voltak kapcsolatosak, az indítvány alapján helye volt az alkotmánybírósági vizsgálatnak. Ennek keretében az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra, hogy a Be. sértetti jogutódlásra vonatkozó szabályai a pótmagánvádlóként történő fellépést biztosítják, továbbá arra is, hogy a sértetti mivolt bíróságok általi megítélése elválaszthatatlan az indítványozó által állított bírósághoz fordulás jogának sérelmétől.
- [51] 3.2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatára figyelemmel kétségtelen, hogy a pótmagánvád intézményének bevezetése nem alkotmányos kötelezettség. Kétségtelen továbbá, hogy a jogalkotó mind a korábban, mind a jelenleg hatályos törvényi szabályozásban a büntetőeljárás alanyai közül csak a sértett számára és csak meghatározott feltételek teljesülése esetére tette lehetővé a pótmagánvádlóként történő fellépést, általános állampolgári vádjog nincs. A közvetlenség pedig a szabályozás szerint normatív feltétele (összetevője) lett a sértett büntetőeljárásjogi fogalmának, valamint a pótmagánvádas eljárás általános szabályainak. Következésképpen a jogalkotó döntése nyomán a bírósághoz fordulás joga kizárólag az olyan sértettet illeti meg, akik, illetve amelyek esetében ezen feltételek teljesülnek és kizáró okok sem állnak fenn. A sértetti minőségnek, az egyéb feltételek teljesülésének és a kizáró körülményeknek a vizsgálata pedig az egyedi ügyben eljáró bíróság feladata (vö. Abh., Indokolás [45]). Ehhez képest perjogi keretek között marad, ekként szakjogi feladat.
- [52] Ami pedig az indítványnak arra vonatkozó kifogását illeti, miszerint nem alapos az a megkülönböztetés, hogy aki ellen büntetőeljárás indult, annak a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette, vagy veszélyeztetette, ám aki ellen nem indult, annak csak közvetetten – ez nyilvánvalóan félreértés. A pótmagánvádló fellépése esetében részint annak van jelentősége, hogy erre a sértett jogosult (vö. Be. 50. §, 54. §, 787. §). Részint pedig jelentősége van annak, hogy csak olyan bűncselekmény esetében van helye pótmagánvádló fellépésének, amelynek egyéb feltételek megléte mellett, passzív alanya van, akivel szemben közvetlen történik a bűncselekmény elkövetése. Passzív alany pedig az, akin vagy aki ellen a bűncselekményt elkövették. Valójában tehát arról van szó, hogy az állam közvetlen sérelem, illetve a sérelem közvetlensége esetére biztosítja a pótmagánvádló fellépésének lehetőségét. Ezért van jelentősége mind a sértett eljárásjogi, mind a passzív alany anyagi jogi (tényállástani) fogalma esetében egyaránt a közvetlenségnek. Ehhez képest arról van szó, hogy a szabályozás alapján – a passzív alany iránti illetén elvárás folytán – a pótmagánvádlói fellépés esetében az állami szabályozás büntető anyagi jogi háttérén alapul.
- [53] Mindemellett megjegyzi az Alkotmánybíróság, amikor büntetőjogi tényállás érvényességi terjedelmének, a büntető igény érvényesülésére vonatkozó értelmezéséről van szó, akkor nyilvánvalóan nincs helye kiterjesztő értelmezésnek. Ez ugyanis sértené a büntető jogszabály alkotásának a jogalkotási kompetenciáját. Ez akkor is így van, ha ezáltal az egyéni igényérvényesítés lehetősége szűkül. Kétségtelen továbbá, hogy bár a sértetti minőség

egyedi bírói vizsgálata nem mellőzhető, a hamis vád Btk. 268. § (1) bekezdés a) pont szerinti alapesete – az előbbiekre figyelemmel – a passzív alany ellen közvetve irányul.

- [54] 3.3. Az Abh.-hoz hasonlóan – a részben azonos alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésre tekintettel – az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben is azt kellett vizsgálnia, hogy (elsődlegesen a fellebbezés alapján eljáró) másodfokú bíróság figyelemmel volt-e az ügy szakjogi megítélésekor – miszerint az indítványozó (sértetti jogutódként) lehet-e pótmagánvádló – annak alapjogi aspektusaira.
- [55] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság az indítványozó édesanyja sértetti és az indítványozó sértetti jogutód minőségének hiányát a törvényi tényállás és a konkrét eset körülményeinek érdemi figyelembe vétele alapján állapította meg. A támadott másodfokú végzés a sértetti minőség feltételeit az indítványozóra konkretizáltan értékelte. Következésképpen a másodfokú bíróság figyelemmel volt az ügy alapjogi aspektusaira, továbbá ennek keretében helytálló következtetést vont le az Abh. megállapításaiból.
- [56] 4. Ekként az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó vádindítványa alapján eljáró másodfokú bíróság az Alaptörvénnyel összhangban álló döntést hozott. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványozó alkotmányjogi panaszát elutasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4386/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3260/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 4.Bf.68/2020/292. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó (jogi képviselője: dr. Lakatos Viktor ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdés alapján a Fővárosi Törvényszék 17.B.994/2015/1078. számú, és a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 4.Bf.68/2020/292. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] 1.1. Az indítványozó 2005. június 2-án kezdődő fogva tartással került a büntetőeljárás hatálya alá. A Fővárosi Törvényszék 2014. február 28-án kelt 14.B.198/2012/959. számú ítéletével az indítványozót és társait emberölés, rablás és más bűncselekmények miatt elítélte. A Fővárosi Ítéltábla 2015. július 2-án kelt 2.Bf.287/2014/187. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [3] A megismételt eljárásban a Fővárosi Törvényszék 2019. május 29-én kelt 17.B.994/2015/1078. számú ítéletével, amely a Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 4.Bf.68/2020/292. számú ítéletével 2021. március 26-án jogerőre emelkedett (a továbbiakban: támadott ítélet) az indítványozó mint I. rendű terhelt bűnösségét megállapította:
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 166. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (2) bekezdés *b)*, *e)* és *f)* pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett emberölés büntettének kísérletében,
 - a régi Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés *b)*, és *f)* pontja szerint minősülő, bűnsegédként elkövetett emberölés büntettének kísérletében,
 - a régi Btk. 263. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (3) bekezdés *b)* pontja szerint minősülő, tártettesként elkövetett robbanóanyaggal visszaélés büntettében,
 - a régi Btk. 263/A. § (1) bekezdésének *a)* pontjába ütköző, és a (3) bekezdés *b)* pontja szerint minősülő, tártettesként elkövetett lőfegyverrel visszaélés büntettében, valamint
 - a régi Btk. 263/B. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (3) bekezdés *b)* pontja szerint minősülő, felbujtóként elkövetett fegyvercsempészet büntettében.
- [4] A bíróság ezért őt mint visszaesőt halmazati büntetésül 20 év fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte.
- [5] 1.2. Az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján jogi képviselője útján 2021. július 6-án a Fővárosi Törvényszéknél, 2021. október 1-jén, valamint 2021. november 25-én az Alkotmánybíróságnál, valamint saját kezűleg írt beadványaiban 2021. július 14-én a Fővárosi Törvényszéknél, 2021. szeptember 24-én az Alkotmánybíróságnál nyújtotta be alkotmányjogi panaszát és annak kiegészítéseit (a továbbiakban együtt: alkotmányjogi panasz) a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 4.Bf.68/2020/292. számú ítélete ellen.
- [6] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírósági határozat sérti az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésben, a XXIV. cikk (1) bekezdésben és a XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes eljáráshoz, illetve a XXVIII. cikk (3) bekezdésben foglalt védelemhez való jogát, továbbá a XXVIII. cikk (7) bekezdésben foglalt jogorvoslathoz való jogait. Az indítványozó ennek következtében a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 4.Bf.68/2020/292. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

- [7] 1.3. Az indítványozó 2021. szeptember 27-én a Fővárosi Törvényszéknél az Abtv. 27. § alapján külön alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Kúria Bpkf.I.920/2021/2. számú közbenső végzése ellen. A Kúria támadott végzésében helybenhagyta az indítványozó ellen a Fővárosi Ítéltáblán folyamatban volt fenti 4.Bf.68/2020. büntetőügyben az Ítéltáblának az ügyiratok – kép- és hangfelvételek – másolat útján történő kiadását elutasító 335. alszámú végzését. A támadott végzés az indítványozó álláspontja szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésben foglalt jogait, valamint az Alaptörvény Q) cikkére tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikk 3/b. pontjában foglalt jogokat. Az alkotmányjogi panasz indokolása szerint azért van szűkebb a hang- és képfelvételekre, mert a tárgyalási jegyzőkönyvet az ügyben eljáró bíró több helyen meghamisította, továbbá bűnpártoló módon nem tett feljelentést amiatt, mert az ügyészség az iratok egy részét „kilopta” a dokumentációból.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványok megfelelnek-e az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [9] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.68/2020/292. számú ítéletét az elsőfokú bíróság tájékoztatása szerint az indítványozó 2021. május 17-én vette át és jogi képviselője útján 2021. július 6-án – határidőben – nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszéknél.
- [10] 2.2. A Kúria Bpkf.I.920/2021/2. számú végzését az indítványozó 2021. augusztus 5-én átvette, és alkotmányjogi panaszát 2021. szeptember 27-én nyújtotta be a Fővárosi Törvényszéknél. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett.
- [11] Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy alkotmányjogi panasz keretében csak az ügyek érdemében hozott végső döntések és a bírósági eljárást befejező egyéb döntések vizsgálhatók {legutóbb például: 3057/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [7], korábban: 3040/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [30]; 3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]}. Ez a lehetőség azonban csak az adott eljárást befejező döntéssel szemben biztosított.
- [12] A Kúria Bpkf.I.920/2021/2. számú végzésével szemben ezért külön vizsgálatnak nem volt helye, az erre vonatkozó alkotmányjogi kifogásokra az Alkotmánybíróság a támadott ítélet elleni alkotmányjogi panasz vizsgálata során tér ki.
- [13] 2.3. A Fővárosi Ítéltábla 4.Bf. 68/2020/292. számú ítélete elleni, az Abtv. 27. § (1) bekezdésen alapuló alkotmányjogi panasz részben megfelel az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésben foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek.
- [14] Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. § (1) bekezdés], a támadott bírósági határozat megjelölését (Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 4. Bf.68/2020/292. számú ítélete), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [I. cikk (1) bekezdés, XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1), (3), (7) bekezdés].
- [15] Az indítvány nem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésével összefüggésben. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének a megállapítása alkotmányjogi panasz keretében nem indítványozható. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezése nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak, a felhívott alaptörvényi rendelkezés címzettje nem az indítványozó, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül erre alapítani. Ezért az utalt alaptörvényi rendelkezéssel összefüggésben érdemi vizsgálat lefolytatásának így nincs helye {3231/2017. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [21]; 3203/2015. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3386/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [16] Az indítvány kifejezett kérelmet rögzít továbbá abban a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági határozat alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.

- [17] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó az alkotmányjogi panasznak alapul szolgáló büntetőügyben terhelt volt, így az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint érintettnek tekinthető.
- [18] Az elsőfokú bíróság tájékoztatása szerint az indítványozó az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás lefolytatására irányuló indítványt nem nyújtott be.
- [19] Az Ügyrend 32. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § [(1) bekezdés] b) pontjában foglalt jogorvoslati lehetőség kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra [pl. 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [22]]. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz akkor is benyújtható, ha a törvény felülvizsgálati kérelem vagy indítvány benyújtását is lehetővé teszi [Ügyrend 32. § (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek is eleget tesz.
- [20] 3. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [21] 3.1. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján a nyomozó hatóság tisztességes eljárását vonta kétségbe, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványát képező fegyveregyenlőség, és a (3) bekezdésben foglalt védelemre való felkészüléshez fűződő jogának megsértését állította.
- [22] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a büntetőügyben eljáró bíróság döntése ellen az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott, de a nyomozó hatóság eljárását is kifogásoló alkotmányjogi panasz vizsgálata nem az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, hanem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján végezhető el összességében a büntetőeljárás egésze vonatkozásában. Így lehet biztosítani, hogy a büntetőeljárás egésze, mint olyan megfeleljen a tisztességesség követelményének [3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [44]].
- [23] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt jogait. Indokolása szerint a tisztességes eljárás részét képező fegyveregyenlőség sérelmét jelentette, hogy az ügyiratokat teljes egészében csak az ügyészség ismerhette meg. A bírói indokolási kötelezettség sérelmét jelentette szerinte továbbá az, hogy a másodfokú bíróság úgy utasította el a bizonyítási indítványokat, hogy érdemi, „irathű” indokolást azokra nézve nem adott. Az indítványozó kifogásolta továbbá a büntetés kiszabási tényezők bírói mérlegelését, mert véleménye szerint terhelt-társához képest aránytalanul súlyos büntetést kapott.
- [24] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek együttes figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes. A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése de facto nem rögzíti, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége [22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10) AB határozat, Indokolás [48]–[50]].
- [25] Az Alkotmánybíróság utal a korábbi határozataiban foglalt azon elvre, hogy a fegyveregyenlőség a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalmuk legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. Ezáltal biztosítható, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg. Itt érintkezik

a tisztességes eljárás elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés idejének és eszközeinek követelményével [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96] [3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [33]].

- [26] Az indítványozó álláspontja szerint az ügyészség „szelektált” a beszerzett bizonyítékok között, és nem minden iratot terjesztett a bíróság elé, így véleménye szerint a mentő körülményeket tartalmazó iratokat a vádlottak, a védők és a bíróság elől „rejtegette”. Az indítványozó álláspontja szerint ez a körülmény a terheltek fegyveregyenlőséghez és a védelemre való felkészüléshez fűződő jogát sértette [többek között pl. 2021. július 6-i beadvány 5–6. oldal]. Kifogása szerint továbbá az iratmásolatok kiadását, ügyiratmegismerési indítványait a bíróság nem teljesítette (lásd pl. 2021. október 1-jei beadvány 6–7. oldal, valamint a Kúria Bpkf.I.920/2021/2. végzés, Indokolás [14]).
- [27] Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a bíróságok által rögzített tényeket. Az elsőfokú bíróság ítéletének 40–46. oldalán már részleteiben mérlegelte a terhelteknek az iratok átadására vonatkozó törvényességi kifogását. Az ítélet indokolása szerint az iratok egy része a nyomozás idején hatályban volt jogszabályok szerint a titkos információgyűjtésre és a „vádalku”-ra vonatkozó törvényi rendelkezések miatt nem volt megismerhető a terheltek részére (elsőfokú ítélet 43. oldal). A feltárt hiányosságok részben pótolhatók voltak, részben a bíróság megkeresésére adott válasz nélkül megítélhetők voltak, részben pedig lehetővé tették a kifogásolt tanúvallomások hitelének kétséget kizáró, a javarészt a terheltek számára kedvező megítélését (elsőfokú ítélet 46. oldal 1. bekezdés).
- [28] A másodfokon eljáró bíróság ítéletében szintén külön megvizsgálta az indítványozó által hiányolt iratok kérdését és megerősítette az elsőfokú bíróság mérlegelését, amely szerint, ha nem is példaszerűen és hibamentesen, de az ügyészség összességében eleget tett az eljárás ügyiratainak csatolására vonatkozó kötelezettségének (támadott másodfokú ítélet, Indokolás [1012]). A másodfokú bíróság rögzítette azt is, hogy a terheltek egyes tárgyalási napokon a jelenlétükben történt felolvasás és ismertetés során megismerhették a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságra érkezett iratok tartalmát. A bíróság rendelkezésére álló iratokat tanulmányozhatták és az igényelt iratmásolatokat megkapták (támadott másodfokú ítélet, Indokolás [882]).
- [29] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a megismételt eljárásban hozott első- és másodfokú ítélet rendkívül részletesen megvizsgálta azt a kérdést és mérlegelte azt a körülményt is, hogy a rendelkezésére álló iratok alapján képes-e kétséget kizáró módon dönteni a terheltek büntetőjogi felelősségének kérdésében. Megállapítható továbbá az ítéletek indokolásából, hogy az eljárás folyamán a terheltek büntetőjogi felelősségét megalapozó iratok megismerését lehetővé tették az érintettek számára is.
- [30] 3.2. Az indítványozó szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésből levezetett bírói indokolási kötelezettség sérelmét jelentette az, hogy a másodfokú bíróság érdemi indokolás nélkül utasította el a bizonyítási indítványait. A másodfokú ítélet részletesen foglalkozott a bizonyítási indítványok elutasításának kérdésével, valamint a hiányzó iratok beszerzésére, továbbá az azokban szereplő, állítólagos mentő körülményekre vonatkozó kifogásokkal (lásd támadott ítélet, Indokolás [945]–[1029]). A Kúria Bpkf.I.920/2021/2. számú végzésében is utalt arra, hogy a 4.Bf.68/2020. számú ügyben tartott nyilvános ülésekről készült kép- és hangfelvétel megküldésére irányuló indítvánnyal kapcsolatos bírói felhívásra az indítványozó beazonosítható módon nem jelölte meg melyik ülésről szóló melyik felvétel másolatát kéri, ezért az Ítéletábra elutasító végzését helybenhagyta (támadott kúriai végzés, Indokolás [14]–[16]).
- [31] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]].
- [32] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy mivel egyértelműen megállapítható a bírósági határozatok indokolásából, hogy az indítványozó által kifogásolt kérdéseket a bíróság mérlegelte, és kifejtette arra vonatkozó álláspontját, ezért ez az alkotmányossági kifogás sem teszi befogadásra alkalmassá az alkotmányjogi panaszt.
- [33] 3.3. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való jogát sértette, hogy a személyes jelenléthez való jogát a másodfokú bíróság a koronavírus miatt bevezetett járványügyi szabályozásra tekintettel korlátozta, a perbeszédhez és a felszólaláshoz való jogát előzetesen meghatározott idő-limithez kötötte, a büntetvégrehajtási intézet pedig a számítógép használatában – így kérelmeik gépelésében, a jogszabályok tanulmányozásában – korlátozta.

- [34] Az Alkotmánybíróság utal az Ítélet tábla ítéletének indokolására, amelyben a bíróság rögzítette, hogy az elsőfokú eljárásban „a bizonyítás azért részben azért is haladt lassan, mert a vádlottak [...] őket nem érintő tényállási pontokban kívántak felszólalni, visszatérően és terjengősen fogalmaztak meg éles kritikákat [...] vagy éppen a visszaidézett tanúk kihallgatása során ismételték a korábban már feltett kérdéseket” (támadott ítélet, Indokolás [913]). A másodfokú bíróság rögzítette továbbá, hogy az indítványozó az eljárásban mintegy 28 alkalommal nyújtott be, összesen több mint hatszáz oldalnyi beadványt és számos közlése korábbi észrevételei megismétlésének tekinthető (támadott ítélet, Indokolás [920]–[921]).
- [35] A hivatkozott ítéleti rendelkezésekből megállapítható, az indítványozó és társai számtalan beadványt nyújtottak be és több felszólalási lehetőséget kaptak. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában rögzítette, hogy a védőbeszéd korlátozása csak speciális körülmények fennállása esetében tekinthető alkotmányosnak, különösen akkor, ha sem rendes, sem rendkívüli jogorvoslattal sem támadható döntés meghozatala követi azt. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az eljárás elhúzódásának megakadályozása, annak nyilvánvaló fennállása esetében ilyen alkotmányos érték lehet {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [116]}.
- [36] Jelen ügyben az idézett körülmények arra utalnak, hogy az eljáró bíróság az indítványozó korábbi magatartása alapján az eljárás elhúzódásának megelőzése érdekében hozta meg a tárgyalásvezetés körében azon döntését, hogy időkorlátokat állapított meg a perbeszédre és a felszólalásra. A járványügyi intézkedések pedig a megismételt eljárás viszonylagosan rövid szakaszát érintették, és az indítványozónak alkalmat volt írásban, a másodfokú eljárás tizenkét tárgyalási napja során a védekezése előterjesztésére. Az indítványozó a számítógéphasználat korlátozására irányuló kifogását sem támasztotta alá. Tényként állapítható meg, hogy jelen alkotmányjogi panaszt képező öt beadványából is csak egyetlen kiegészítés érkezett kézírással. Mindezek mérlegelése alapján az alkotmányjogi panaszban foglalt kifogások nem vetik fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdés tekintetében az ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [37] 3.4. Az indítványozó kifogásolta továbbá, hogy a büntetéskiszabási tényezőket a bíróságok nem megfelelően mérlegelték, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésben foglalt jogorvoslathoz való jog megsértésének minősítette, hogy a tárgyalási jegyzőkönyv kijavításának a bíróság nem adott helyt és az erre vonatkozó panaszát nem terjesztette fel a Kúriához.
- [38] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó ezen észrevételei a számára kedvezőtlen bírósági döntés törvényességi kritikáját tartalmazzák. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban többször hangsúlyozta azon álláspontját, hogy az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belüli újabb jogorvoslati fórumnak, a jogorvoslattal már nem támadható bírósági határozatok által okozott jogsérelem orvoslása eszközének. A jogszabályokat ugyanis a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság utal arra is, hogy az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}.
- [39] Mindezen elvek figyelembevételével az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az alkotmányjogi panaszban szereplő kifogások a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetnek fel, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem alapoznak meg.
- [40] 4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2425/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3261/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 5.Bpk.183/2021/2. számú végzése, valamint a Fővárosi Ítéltábla 1.Bpkf.10.461/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Fővárosi Törvényszék 5. Bpk.183/2021/2. számú végzése, valamint a Fővárosi Ítéltábla 1.Bpkf.10.461/2021/3. számú másodfokú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését. A támadott bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az indítványozó – utólag több beadványban kiegészített – alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, R) cikk (2) bekezdése, IV. cikk (1)–(2) bekezdései, XV. cikk (2) bekezdése és XXIV. cikk (1) bekezdése alapján tartotta megállapíthatónak.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeként előadta, hogy az alábbi három jogerős elítélése kapcsán kezdeményezte ismételt összbüntetési eljárás lefolytatását 2021. április 28-án előterjesztett összbüntetési indítványában:
 - a Makói Járásbíróság 2013. január 25. napján kelt és – a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Bf.435/2013/11. számú ítélete folytán – 2014. június 11. napján jogerős, 2.B.508/2009/42. számú ítéletével – halmazati büntetésül – kiszabott 2 év szabadságvesztés (elkövetési idő: 2007. november);
 - a Makói Járásbíróság 2014. december 2. napján kelt és – a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bf.223/2015/18. számú ítélete folytán – 2016. január 26. napján jogerős, 4.B.98/2014/56. számú ítéletével – halmazati büntetésül – kiszabott 6 év szabadságvesztés (elkövetési idő: 2013. május 24., 2013. június 14., 2013. április és 2013. július 7. napja között);
 - a Fővárosi Törvényszék 2016. december 2. napján kelt és – a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 3.Bf.55/2017/17. számú ítélete folytán – 2017. május 3. napján jogerős, 5.B.1848/2014/128. számú ítéletével kiszabott 6 év szabadságvesztés (elkövetési idő: 2012. szeptember 23).
- [3] A Fővárosi Törvényszék 5.Bpk.183/2021/2. számú végzésével az indítványozó összbüntetésbe foglalásra irányuló indítványát elutasította. Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla 1.Bpkf.10.461/2021/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta.
- [4] Alkotmányjogi panaszában az indítványozó kifejtette, hogy összesen három alkalommal terjesztett elő összbüntetésbe foglalás iránt indítványt, amelyeket a bíróságok mindhárom alkalommal elutasítottak. A jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló végzéseket az indítványozó az alábbi okokból tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [5] Hivatkozott az indítványozó a 10/2018 (VII. 18.) AB határozatban, a 3168/2019. (VII. 10.) AB határozatban és az 1/2020. (I. 2.) AB határozatban foglaltakra. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján úgy vélte az indítványozó, hogy az összbüntetésbe foglalás során a bíróságok nem hagyhatták volna figyelmen kívül, hogy az alapítéletek szerinti bűncselekményeket az indítványozó mikor követte el. Ezzel szemben az összbüntetési eljárásban a bíróságok az ítéletek jogerőre emelkedését tekintették irányadónak. Ez volt az oka annak, hogy az összbüntetésbe foglalást a sérelmezett bírósági határozatokban a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) rendelkezései alapján végezték el. Ezzel a bíróságok az indítványozót – saját megítélése szerint – hátrányosabb helyzetbe hozták, mintha az összbüntetésbe foglalás a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) szabályain alapult volna.
- [6] Az Abtv. vonatkozó rendelkezésének megjelölése nélkül kifejtette továbbá az indítványozó, hogy alaptörvény-ellenesnek tartja a Btk. 93. § (1) bekezdését, mivel az a régi Btk. rendelkezéseihez képest „új jogkövetkezményt állapít meg”.

- [7] Más bíróságok összbüntetési határozataiból idézve és az ezen határozatokban tett megállapításokra figyelemmel az indítványozó úgy ítélte meg, hogy az ítélezési gyakorlat az összbüntetés tekintetében nem egységes. Saját helyzetét továbbá hátrányosnak minősítette egyéb olyan elítéltekéhez képest, akiknek az ítéleteit más bíróságok összbüntetésbe foglalták. Ezen az alapon az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése megsértését állította.
- [8] Mindezek mellett az indítványozó felhívta a beadványaiban az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését, IV. cikk (1)–(2) bekezdéseit, XV. cikk (2) bekezdését és XXIV. cikk (1) bekezdését is, azok megsértését állítva.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Ennek eredményeként az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az alkotmányjogi panasz indítvány az alábbiak szerint nem felel meg az Abtv.-ben a befogadás körében az indítvánnyal szemben támasztott követelményeknek.
- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Az indítványozó a másodfokú végzést – a bíróság tájékoztatása szerint – 2021. június 24-én vette át. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2021. június 28-án határidőben nyújtotta be.
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság szerint nem tesz eleget ugyanakkor az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek.
- [12] A jogszabályhely a) pontja értelmében az indítványnak meg kell jelölnie azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza. Ezt a követelményt az indítványozó részben teljesítette, mivel indítványában megjelölte az Abtv. 27. §-át, amely Alkotmánybíróság hatáskörét a kifogásolt bírósági határozatok vizsgálatára megalapozta. Nem hívott fel ugyanakkor az indítványozó sem olyan alaptörvényi, sem olyan törvényi rendelkezést, amely az általa kifogásolt jogszabályhely vizsgálatára lehetőséget teremtett volna. Így a Btk. 93. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenessége vizsgálatára jelen eljárásban nem volt lehetőség.
- [13] Az indítványozó megjelölte – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pontjának megfelelően – az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, R) cikk (2) bekezdése, IV. cikk (1)–(2) bekezdései, XV. cikk (2) bekezdése és XXIV. cikk (1) bekezdése].
- [14] Meghatározta továbbá – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) és f) pontjaiban foglalt követelményeket teljesítve – az Alkotmánybíróság által vizsgálandó konkrét bírósági határozatokat, valamint kifejezett kérelmet fogalmazott meg a megsemmisítésükre.
- [15] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés további rendelkezései értelmében az indítvány abban az esetben tekinthető határozottnak és fogadható be, ha megjelöli az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [b) pont]; továbbá indokolást tartalmaz arra nézve is, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [e) pont]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítvány nem alkalmas az érdemi elbírálásra [3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [26]].
- [16] Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján megállapította, hogy az indítványozó a konkrét esetben nem fejtette ki az alaptörvény-ellenesség körében felhívott alaptörvényi rendelkezésekben biztosított jogai sérelmének lényegét. Nem adott továbbá elő az indítványozó ezek kapcsán olyan alkotmányjogilag értékelhető indokolást, amely alapján a konkrét bírósági határozatok Alaptörvénnyel való összhangja érdemi vizsgálat keretében megkérdőjelezhető lett volna.
- [17] Előadta ugyan az indítványozó, hogy az összbüntetési indítványa alapján eljáró bíróságok hátrányos helyzetbe hozták azzal, hogy az összbüntetésbe foglalási eljárás során figyelmen kívül hagyták a bűncselekményei elkövetési idejét, és ahelyett az ítéletek jogerőre emelkedését vették figyelembe, amelynek következtében a Btk. rá nézve kedvezőtlenebb szabályait alkalmazták. A kifogásolt bírósági határozatokat áttekintve ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék a végzésében vizsgálta az ítéletek alapjául szolgált bűncselekmények elkövetési idejét. Ennek eredményeként állapította meg, hogy a Makói Járásbíróság 4.B.98/2014/56. számú ítélete alapjául szolgált cselekmények elkövetési ideje a Btk. 2013. július 1-jei hatálybalépése utáni időre esik. A Btk. 2. § alkalmazásával megállapított elkövetési idő így az indítványozó esetében az új Btk. hatálya alá esett. Erre figyelemmel rögzítette a Makói Járásbíróság, hogy a konkrét esetben mind az elkövetés, mint az elbírálás ideje alapján a Btk. rendelkezéseit kellett alkalmazni. A Fővárosi Bíróság

a másodfokú végzésben úgy foglalt állást, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan és helyes jogi érvelés alapján alkalmazta az összbüntetésbe foglalásra a Btk. rendelkezéseit.

- [18] Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványban foglalt indokok alapján a konkrét bírósági határozatok Alaptörvénnyel való összhangja érdemben nem volt vizsgálható.
- [19] 4. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a 3256/2022. (VI. 3.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) elutasította azt az alkotmányjogi panaszt, amelyben az indítványozó az eljáró bíróságok azonos okfejtésen alapuló végzéseit – megfelelően kifejtett, alkotmányjogilag értékelhető indokok alapján – kifogásolta.
- [20] Az Abh.-ban az indítványozó voltaképpen azt a módszert kifogásolta, amelynek segítségével a bíróság az elkövetési időt az összbüntetéssel érintett több bűncselekmény esetében megállapította. Ezen módszer kapcsán az Alkotmánybíróság az Abh.-ban rámutatott: az elkövetési idő és annak alapján az elkövetés idején hatályban lévő büntető törvény meghatározásának a módja az összbüntetési szabályok alkalmazása keretébe eső olyan szakjogi kérdés, amelyet az eljáró bíróságoknak kell meghatározniuk. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban úgy ítélte meg, hogy a bíróság eleget tett az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó visszaható hatály tilalmából és az Alkotmánybíróság határozataiból levezethető követelményeknek: a Btk. 2. §-ában foglalt szabályok alkalmazása keretében megállapította az elkövetés és az elbírálás idejét, az ezen időpontokban hatályban lévő büntető törvényt és annak alapján az alkalmazandó büntető törvénykönyvet. Ezért az Alkotmánybíróság az Abh.-ban megállapította, hogy a támadott bírósági határozat nem ellentétes az Alkotmánybíróság – bíróságokra is kötelező – határozataiból és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel.
- [21] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján arra a megállapításra jutott, hogy az nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek, és az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontjára figyelemmel visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2705/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3262/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 39. § (3a) bekezdése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria mint másodfokú bíróság Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Marján István ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 39. § (3a) bekezdése, továbbá az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a Kúria Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzésének a Pécsi Törvényszék 3.K.700.941/2020/11. számú végzésére kiterjedő hatállyal történő alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye és lényege az ügyben hozott döntések és előterjesztett beadványok alapján a következőképpen foglalható össze.
- [4] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárásban az indítványozó mint felperes vett részt.
- [5] A Vajszlói Közös Önkormányzati Hivatal Hircsi Ügyfélszolgálat a Vajszlói Közös Önkormányzati Hivatal jegyzője képviseletében eljárva (a továbbiakban: elsőfokú adóhatóság) 2020. március 2. napján kelt HIR/416-1/2020. számú határozatával az indítványozó tulajdonában lévő ingatlan után a 2020. adóévtől évente 388 000 forint telekadót állapított meg.
- [6] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Baranya Megyei Kormányhivatal a 2020. április 7-én meghozott BA/72/00324-3/2020. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. A határozat jogorvoslati része tájékoztatást adott arról, hogy a kézhezvételtől számított 30 napon belül – jogszabálysértésre hivatkozva – a Pécsi Törvényszékhez címzett, a Baranya Megyei Kormányhivatal ellen benyújtott keresettel annak bírósági felülvizsgálatát lehet kérni. A bírósággal való kötelező elektronikus kapcsolattartás esetén a keresetet az elsőfokú hatósághoz lehet benyújtani, annak hivatali kapujára. A jogi képviselő nélkül eljáró fél a keresetlevelet a polgári perben és a közigazgatási bírósági eljárásban alkalmazandó nyomtatványokról szóló 6/2019. (III. 18.) IM rendelet 19. mellékletében meghatározott nyomtatványon is előterjesztheti. A bírósági jogorvoslatot az adóigazgatásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 130. § (1) bekezdése alapján biztosította.
- [7] A jogi képviselővel eljáró indítványozó mint felperes a jogi képviselő által 2020. április 23-án elektronikus úton átvett határozat ellen – az alperesnél 2020. május 20-án általános célú elektronikus kéreleműrlap-szolgáltatás (a továbbiakban: e-papír) útján, továbbá a bíróságon 2020. május 21-én papír alapon – keresetlevelet terjesztett elő, amelyben az alperes határozatának megsemmisítését, és az alperes új eljárásra kötelezését indítványozta. Az indítványozó mint felperes többek között előadta, hogy azért nem elektronikus úton terjesztette elő a keresetlevelet a bíróságon, mert az elsőfokú hatóság semmilyen elektronikus kapcsolattartási lehetőséggel nem rendelkezik, az elektronikus ügyintézés nem teszi lehetővé, ezért a Kp. 39. § (3a) bekezdése szerint járt el, az alpereshez pedig elektronikus úton nyújtotta be a keresetlevelet a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir.) 24. §-a alapján.
- [8] Az első fokon eljáró Pécsi Törvényszék a 3.K.700.941/2020/11. számú végzésével az indítványozó keresetlevelét a Kp. 48. § (1) bekezdés i) pontja alapján visszautasította, utalással a Kp. 39. § (1), (3) bekezdéseiben,

a 49. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglaltakra. Rögzítette, hogy a Kp. 41. § (3)–(5) bekezdéseiben foglaltakat vizsgálva, ezek a rendelkezések nem alkalmazhatók az ott írt feltételek hiányában, ezért a bíróságon történő előterjesztésre jogszerű lehetősége az indítványozónak mint felperesnek nem volt. Megállapította, hogy a Kp. 39. § (1) bekezdése alapján a felperesnek – attól függetlenül, hogy a felperes vitatta, de nem bizonyította azt, hogy elektronikus benyújtás az elsőfokú szervnél nem volt lehetséges –, az első fokon eljáró közigazgatási szervnél kellett volna benyújtania a keresetlevelét, ehelyett a bíróságnál és az alperesnél nyújtotta be azt, azaz a felperes téves helyen terjesztette elő a keresetlevelét. A Kp. 39. § (3) bekezdéséből – *a contrario* – következik, hogy jogi képviselővel eljáró felperes esetében a keresetlevelet nem lehet határidőben benyújtottnak tekinteni akkor sem, ha azt határidőben a bírósághoz vagy a másodfokú hatósághoz nyújtotta be. Az időközbeni jogszabályváltozásra figyelemmel a Kúria Kfv.VII.38.032/2019/9. számú végzésében foglaltakat nem tartotta alkalmazhatónak, ezért nem a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontja, hanem az *i)* pontja alapján utasította vissza a keresetlevelet. Kiemelte, hogy a Kp. Kommentár szerint a keresetlevél benyújtásának két összefüggő feltétele van: a benyújtás helye és ideje. Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) szerinti módon történő előterjesztés a benyújtás módjára és nem az előterjesztés helyére vonatkozik. Utalt arra is, hogy amennyiben fennálltak az E-ügyintézési tv. 9. § (4) bekezdésében foglalt kimentési okok, úgy a felperesnek az elektronikus előterjesztés helyett jogszerű lehetősége lett volna más módon (pl. papír alapon) benyújtani a keresetlevelet. A Kp. előírása szerint azonban keresetlevél benyújtásának helye mindenképpen adott, az alól nem ad felmentést a jogszabály. Utalt továbbá arra is a bíróság, hogy a Kp. 49. § (1) bekezdés *b)* pontjából következően sem alkalmazható a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontja, mert ebben az esetben a felperes a bíróságnál újra benyújthatná a keresetlevelét, ugyanakkor erre a Kp. 39. § (3) bekezdése a jogi képviselővel eljáró fél esetén törvényes lehetőséget nem ad. A keresettel támadott másodfokú határozat jogorvoslati tájékoztatása tartalmazta a keresetlevél benyújtásának módját, határidejét és helyét, és a Kúria Kfv.IV.37.158/2020/5. és a Kfv.IV.35.051/2020/5. számú végzéseiben foglaltak szerint a jogalkotó a jogi képviselővel szemben a keresetlevél benyújtása tekintetében szigorúbb elvárást támaszt.

- [9] Az indítványozó a fellebbezésében kérte az elsőfokú bíróság végzésének a Kp. 114. § (4) bekezdése alapján történő hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására való kötelezését azzal, hogy az elsőfokú bíróság nem értékelheti a terhére azt, hogy a keresetlevelet nem az elsőfokú hatósághoz nyújtotta be. Előadta, hogy elektronikus ügyintézésre volt kötelezett, ebből következően jelentősége volt az elektronikus benyújtás technikai feltételeinek, amellyel az eljáró bíróság nem volt tisztában. Az elérhető formanyomtatványok egyike sem volt alkalmas a keresetlevél benyújtására, továbbá a program csak Vajszló Nagyközség Önkormányzat elérhetőségét adja, nincs nyoma az elsőfokú adóhatóságnak, közvetlenül tehát nem volt benyújtható az elsőfokú adóhatósághoz a keresetlevél. Az elsőfokú bíróság megkereste Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt.-t (a továbbiakban: NISZ Zrt.). A NISZ Zrt. 2020. szeptember 17. napján küldött válaszából egyértelműen megállapítható, hogy az elsőfokú hatósághoz keresetlevelet benyújtani nem lehet, és közvetlenül még most sem elérhető elektronikus úton. A jogorvoslati tájékoztatás a határozatban pedig nem volt teljes körű, hiszen az kifejezetten azt tartalmazta, hogy a hivatali kapun keresztül tudja benyújtani elektronikus úton a keresetlevelét, ugyanakkor arról nem tájékoztatta, hogy az elsőfokú hatóság tárhelye elektronikus úton akként érhető el, hogy a Vajszló Nagyközség Önkormányzat opciót kell választania. Az önkormányzat azonban nem azonos az elsőfokú adóhatósággal, így nem lehetett egyértelmű, hogy az önkormányzat opciót kell választani. A hatóságok eljárása a jóhiszeműség elvébe és a bizalmi elvbe is ütközik. Utalt arra is, hogy telefonon az alperes jogtanácsosa arról tájékoztatta, hogy postán küldje el a beadványt a másodfokú hatósághoz vagy a bíróság részére. Nem foghat helyt az elsőfokú bíróság érvelése, miszerint az elsőfokú hatósághoz kellett volna benyújtania postai úton a keresetlevelét, mivel ekkor az elektronikus út igénybevételére vonatkozó kötelezettségét nem tudta volna teljesíteni.
- [10] A Kúria mint másodfokú bíróság 2021. február 8-án kelt Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A Kúria megállapította, hogy a fellebbezés aseptalan. A Kúria rögzítette, hogy a Kp. 112. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a fellebbezési kérelem és az észrevétel keretei között vizsgálta felül az elsőfokú bíróság végzését, és ennek eredményeként azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság végzése helytálló, az abban foglaltakkal egyetértett, ezért a fellebbezés alapján az alábbiakat emelte ki. Az elsőfokú bíróság a Kp. 48. § (1) bekezdés *i)* pontja alapján utasította vissza a felperesi keresetlevelet, mert a felperesi jogi képviselő a keresetindítási határidőt nem tartotta meg. A felperes

a fellebbezésében ezt vitatta, ezért a másodfokú bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a felperes határidőn belül terjesztette-e elő a keresetlevelét.

- [11] A Kúria rögzítette, hogy az időközbeni jogszabályváltozásra tekintettel a Kpkf.VI.39.839/2020/2. számú, 2020. október 5. napján kelt végzésében a felperes által a fellebbezésében felvetett jogkérdések kapcsán állást foglalt, a Kúria Kfv.VII.38.032/2019/9. számú végzésben foglalt állásponttól eltérő álláspontra jutott, melytől eltérni nem kíván, ezért az abban foglaltakat maradéktalanul fenntartja, és erre tekintettel az alábbiakra mutat rá. Az elsőfokú bíróság arra alapította a döntését, hogy a jogi képviselővel eljáró felperes nem a jogszabályban meghatározott helyen terjesztette elő a keresetét. A Kúria kiemeli, hogy ezt a tényt a felperes nem cáfolta és nem is vitatta, elismerte, hogy a keresetlevél az elsőfokú közigazgatási szerv helyett az elsőfokú bíróságnál, illetőleg az alperesnél került benyújtásra. Ezért a Kúriának a továbbiakban azt kellett vizsgálnia, hogy a jogi képviselő által nem a jogszabályban meghatározott helyen előterjesztett kereset megalapozza-e annak megállapítását, hogy a felperes nem határidőn belül nyújtotta be a keresetlevelet.
- [12] A Kúria rámutatott, hogy a jogalkotó a téves helyen történő előterjesztést nem nevesítette külön visszautasítási okként, hanem ezt a körülményt a Kp. Kommentár értelmében a határidő megtartottságával összefüggésben kell vizsgálnia az elsőfokú bíróságnak. A Kp. Kommentár a jogszabály-értelmezésénél azt fejt ki, hogy a keresetindítási határidő és a keresetindítás helye két összefüggő feltétel, bármelyik feltétel elvétése ugyanolyan jogkövetkezmennyel jár. Másképp fogalmazva, a keresetlevélnek mind a téves helyre történő, mind a határidőn túli előterjesztése a határidő elmulasztása miatti visszautasítási ok megállapítását eredményezi. Ha a jogi képviselővel eljáró felperes a keresetlevelét a jogszabályban meghatározott helyen is előterjeszti, a keresetindítási határidő megtartottságát vizsgálni kell. Amennyiben a jogi képviselővel eljáró felperes a keresetlevelét kizárólag nem a jogszabályban meghatározott helyen nyújtja be (mint a perbeli esetben is), úgy a benyújtás helye alóli kivételeket vizsgálni kell. Ha megállapítható, hogy a benyújtás helye alóli kivételek nem állnak fenn, úgy a határidőben való benyújtás nem merülhet fel, a Kp. 48. § (1) bekezdés i) pont alkalmazandó.
- [13] A Kp. a benyújtás helye alóli kivételeket a Kp. 41. § (3)–(5) bekezdéseiben (mely rendelkezések az indítványozó felperes által sem vitatottan a perbeli esetben nem alkalmazandóak), illetőleg a Kp. 39. § (3) bekezdésében tartalmaz, arra vonatkozóan, ha a jogi képviselő nélkül eljáró felperes a keresetlevelét tévesen a bírósághoz nyújtja be. Jelen esetben azonban a felperes jogi képviselővel járt el, így a Kp. 39. § (3) bekezdéséből *a contrario* következik, hogy a felperes esetében a keresetlevelet e szabályra alapítottan nem lehet határidőben benyújtottnak tekinteni.
- [14] Az időközbeni jogszabály-módosítás további kivételt fogalmazott meg Kp. 39. § (3a) bekezdésében. Az indítványozó felperes a fellebbezésében erre alapítottan állította, hogy a keresetlevelet az elektronikus ügyintézés feltételei hiányában nem tudta az elsőfokú szervnél benyújtani. Az indítványozó hivatkozása szerint hivatali kapuja csak Vajszló Nagyközség Önkormányzatának van, amely azonban nem azonos az elsőfokú adóhatósággal.
- [15] Az elsőfokú bíróság nem az elektronikus kapcsolattartás szabályainak megsértését állapította meg, és nem is a keresetlevél benyújtása módjának jogszerűtlenségét rögzítette. A Kúria emiatt csupán utal arra, hogy az indítványozó felperes nem bizonyította azt, hogy az elsőfokú hatósághoz elektronikus úton a keresetlevelet nem lehetett benyújtani, hiszen a NISZ Zrt. válaszában ilyen kijelentést nem tett, azt közölte válaszában, hogy a Vajszló Közös Önkormányzati Hivatal hivatali tárhely az e-Papír rendszerén keresztül megcímezhető a Vajszló Nagyközség Önkormányzat opció választásával. A NISZ Zrt. további megkeresését pedig az indítványozó, mint felperes nem tartotta indokoltnak. Ugyanakkor a Kúria utal arra is, amennyiben a felperes állítása bizonyított lett volna (miszerint elektronikus úton nem volt lehetőség az elsőfokú hatósághoz a keresetlevelet benyújtani), úgy az E-ügyintézési tv. 9. § (4) bekezdés a)–c) pontjaiban foglaltak szerint a hátrányos jogkövetkezmény nem alkalmazható, azaz a felperes ebben az esetben postai úton is jogszerűen előterjeszthette volna a keresetlevelét az elsőfokú adóhatóságnál, és a felperes sem állította a fellebbezésében, hogy postai úton sem volt lehetséges az elsőfokú adóhatóságnál előterjeszteni a keresetlevelét. Mindezek miatt téves – és csupán feltételezés – az a felperesi állítás, miszerint, ha az elsőfokú hatósághoz nyújtja be, akkor a bíróság az elektronikus út be nem tartása miatt visszautasítja a keresetlevelét. Ez különösen nem igaz, ha a felperes igazolja az eltérő benyújtás módjának az indokát. Másrészt rá kell mutatni arra is, hogy a Kp. 39. § (3a) bekezdésében foglalt kivétel fennállása nem került bizonyításra a felperes részéről, és az alperes 3. sorszám alatt nyilatkozott arról, hogy az elektronikus kapcsolattartás biztosított volt, nem állt fenn az elsőfokú adóhatóságnál átmeneti vagy tartós szolgáltatáskiesés.
- [16] A Kúria megállapította, hogy mindezek alapján az indítványozó nem volt jogosult a bíróságra benyújtani a keresetlevelét. A Kúria kiemelte: mivel a visszautasítás oka a téves helyre történő benyújtásból eredő elkészttség

volt, így a határozatban foglalt jogorvoslati tájékoztatásnak csak annyiban volt jelentősége, hogy tartalmazta azt, hogy az elsőfokú hatósághoz kell benyújtani a keresetlevelet. A határozat ezt a tájékoztatást egyértelműen tartalmazta.

- [17] A Kúria megállapította, hogy – a Kp. 39. § (3a) bekezdésben foglalt feltételek hiányában – az időközbeni jogszabályváltozásra is figyelemmel, a téves helyre való benyújtás esetére a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontjának alkalmazása értelmetlenné és feleslegessé tenné, kiüresítené a Kp. 39. § (3) bekezdésében foglalt kivételt tartalmazó szabályt. Továbbá kiüresedne a 39. § (1) bekezdésének utolsó mondata is, hiszen ebben az esetben a jogi képviselővel eljáró fél akár a határidőn túl is benyújthatná közvetlenül a bíróságnál a keresetlevelét: A Kp. 49. § (1) bekezdése alapján a keresetlevél benyújtásának joghatásai fennmaradására vonatkozó rendelkezés alkalmazhatósága miatt a keresetlevelet újból benyújthatná, és ez e szabály kijátszásához vezetne.
- [18] A Kúria kifejtette, hogy a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontjában foglalt a „nem a jogszabályban meghatározott módon” kitétel nem a téves helyre, hanem az E-ügyintézési tv.-ben meghatározott módtól eltérően, a nem megfelelő elektronikus nyomtatványon történő, téves módon való benyújtást jelenti, amelynek elvétése esetén az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban E-ügyintézési Vhr.) 7. § (2) bekezdése előírja a szolgáltató részéről a benyújtó erről való tájékoztatását. A jogi képviselővel eljáró fél esetén a benyújtás helyét a Kp. 39. § (1) bekezdése szabályozza, és attól eltérést csak a Kp. 41. § (3)–(5) bekezdése, 39. § (3) és (3a) bekezdése enged. Ilyen kivételek fennállásának hiányában a téves helyre benyújtás nem jelenti a „nem a jogszabályban meghatározott módon” való előterjesztést, mert ez utóbbi kitélt az E-ügyintézési tv. és az E-ügyintézési Vhr. szabályozza, azaz a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* és *m)* pontjainak értelmezése csak az E-ügyintézési tv. és az E-ügyintézési Vhr. előírásai szerint lehetséges, míg a téves helyre történő előterjesztés a Kp. 48. § (1) bekezdés *i)* pontja alkalmazásához vezet, ha a Kp. 39. § (1) bekezdésétől eltérő helyre való benyújtás feltétele nem áll fenn és e jogszabály szerinti helyre, határidőben keresetlevél nem került előterjesztésre.
- [19] A Kúria rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen állapította meg, hogy a téves helyre történő benyújtás és a téves módon történő benyújtás egymástól eltérő, két különböző eset, továbbá ennek megfelelően más-más jogkövetkezménnyel járnak. Az elsőfokú bíróság a benyújtás helye alóli kivételek hiányában helytállóan állapította meg, hogy a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti helyre keresetlevél benyújtására nem került sor, így határidőben előterjesztett keresetlevél az ügyben nincs, ezért a téves helyre benyújtott keresetlevél elkésztnek tekintendő.
- [20] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszát, amelyet az Abtv. 26. § (1) bekezdésének indokolása tekintetében a főtítkár felhívására határidőben kiegészített, és egységes szerkezetbe foglalt.
- [21] Az indítványozó panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései, és tartalmilag a B) cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozott. Az indítványozó továbbá kérelme alátámasztásaként jelölte meg az Alaptörvény 28. cikkét.
- [22] Az indítványozó kiemelten kérte az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelmények továbbá – tartalmilag – a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítását.
- [23] Az indítványozó az egységes szerkezetbe foglalt, kiegészített alkotmányjogi panaszában az alábbi indítványt terjesztette elő: kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Pécsi Törvényszék 3.K.700.941/2020/11. számú, és az azt helybenhagyó, a Kúria mint másodfokú bíróság Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú jogerős végzésének alapjául szolgáló Kp. 39. § (3a) bekezdésének alaptörvény-ellenességét, mivel – álláspontja szerint – az azok figyelembevételével „[m]eghozott végzések sértik az Alaptörvény tisztességes eljárásról és a jogorvoslathoz való jogról rendelkező XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit”.
- [24] Az indítványozó azzal érvelt, hogy az ügyében eljáró bíróságok a valódi jogorvoslat lehetőségétől érdemi vizsgálat nélkül megfosztották, ezzel megsértve az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseiben foglalt jogait. Kifejtette, hogy ha az alperes vagy az elsőfokú hatóság határozatában tájékoztatta volna arról, hogy a Közös Önkormányzati Hivatal Jegyzőjének hivatali tárhelye elektronikus úton akként elérhető, hogy a Vajszló Nagyközség Önkormányzat opciót kell kiválasztani, akkor a jogorvoslati tájékoztatása teljes körű lett volna és a keresetlevelet így lehetett volna előterjeszteni. A tájékoztatás kötelezettség elmulasztása miatt – állítja az indítványozó – hátrány érte a jogorvoslathoz való joga gyakorlása során.

- [25] Az indítványozó továbbá alkotmányjogi panaszában kifejtette: a Kp. 39. § és 48. §-ai, valamint az E-ügyintézési tv. vonatkozó szakaszainak egymással összefüggő elégtelen szabályozása alapörvény-ellenes módon érdemben befolyásolta az ügyében hozott bírói döntéseket. Ez sértette a tisztességes eljáráshoz és a jogorvoslathoz való alapjogait, egyidejűleg mindez a jogállamiság-klauzula sérelmét is okozta, ezért az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a panaszban megjelölt végzések Alkotmánybíróság általi felülvizsgálatának van helye. Az indítványozó a „jogsértés” lényegét abban látja, hogy a Kp. 39. § (3a) bekezdése szövege kiegészítése fontos lenne: Az indítványozó szerint amennyiben a Kp. 39. § (3a) bekezdése nyelvtanilag kiegészül a jogi képviselővel eljáró felperes megnevezéssel, úgy a kivételek bekövetkezése esetén a keresetlevél a bírósághoz közvetlenül, papír alapon vagy az elektronikus ügyintézés feltételeinek és szabályainak betartásával, az elbírálásra jogosult bírósághoz is közvetlenül benyújthatóvá válik. Ezért kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy a támadott jogszabályhely „ellentétes” az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel.
- [26] Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság határozatával az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményre figyelemmel állapítsa meg, hogy a Kp. 39. § (3a) bekezdése alapján jogi képviselővel eljáró felperes által a keresetlevelet határidőben benyújtottnak kell tekinteni, ha azt a felperes, vagy jogi képviselője a közigazgatási cselekmény jogorvoslati záradékának megfelelően nyújtotta be, vagy arra figyelemmel nyújtotta be a bírósághoz, hogy az (1) bekezdés szerinti közigazgatási szerv az elektronikus ügyintézés feltételeit átmenetileg, vagy tartósan nem biztosítja. Álláspontja szerint a bíróságnak a keresetlevelet haladéktalanul meg kéne küldenie az illetékes közigazgatási szervnek. Az indítványozó kérte továbbá, hogy az Abtv. 39. § (3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság rendelje el, hogy a Baranya Megyei Kormányhivatal BA/7200324-3/2020. számú jogerős érdemi határozata ellen beadott keresetlevele vizsgálatkor ezen – álláspontja szerint megállapítandó – alkotmányos követelményt a Pécsi Törvényszék vegye figyelembe.
- [27] Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság főtítkára felhívására kiegészített alkotmányjogi panaszt a tartalma szerint bírálta el.
- [28] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben.
- [29] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [30] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására – az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és 27. § (1) bekezdésére hivatkozással – a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani.
- [31] A Kúria Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzését 2021. február 22-én kézbesítették az indítványozó jogi képviselőjének. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2021. április 22-én nyújtotta be az első fokon eljáró bíróságra.
- [32] Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a Kúria Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzésével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [33] 3.2. Az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdése a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítását, továbbá az Abtv. 46. § (3) bekezdése az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelmények megállapítását nem önálló eljárásokként, hanem az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során alkalmazható jogkövetkezményekként szabályozza. Ebből következik, hogy külön mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására, illetve alkotmányos követelmény kimondására irányuló indítvány előterjesztésére – az Abtv. hatálybalépése, 2012. január 1. óta – nincs jogszabályi lehetőség {lásd: 3017/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [50]; 3009/2014. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [2]; 3052/2015. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [13]; 3217/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [16]; 3257/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [29]; 3375/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [14]}.

- [34] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza azt, hogy az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdése a jogalkotói mulasztás, az Abtv. 46. § (3) bekezdése az alkotmányos követelmény megállapítását az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során hivatalból alkalmazható lehetséges jogkövetkezményekként szabályozza, így azok indítványozására az indítványozó nem jogosult.
- [35] 3.3. Az indítványozó a Kp. 39. § (3a) bekezdése alaptörvény-ellenességét is állította, ugyanakkor indítványában azt is rögzítette, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezést a bíróság az indítványozó egyedi ügyében nem alkalmazta.
- [36] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a következetes gyakorlata alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti panasz elengedhetetlen feltétele, hogy a kifogásolt jogszabályi rendelkezést a bíróság az indítványozó egyedi ügyében alkalmazza {lásd pl. 3072/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [8]; 3291/2019. (XI. 5.) AB végzés, Indokolás [14]; 3022/2020. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [29]; 3375/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [37] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz érdemben nem bírálható el, mivel nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek.
- [38] 3.4. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítványelem vizsgálatát végezte el a Kúria támadott döntése tekintetében.
- [39] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal akkor fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [40] Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett. Az Abtv. 27. § (2) bekezdése értelmében jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, *a)* aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt; *b)* akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz; vagy *c)* akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed.
- [41] Az indítvány az Abtv. 27. § (1) bekezdés *b)* pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [42] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz és megjelöli az Alaptörvény megsértettnek vélt rendelkezéseit, a sérelmezett bírói döntést továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő annak megsemmisítésére.
- [43] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi.
- [44] Alkotmányjogi panaszában továbbá az Alaptörvény megsértett rendelkezéseként jelölte meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 26–27. §-ai alapján csak az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, amely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani.
- [45] Az Alaptörvény 28. cikkét az indítványozó csak kérelme alátámasztásaként jelölte meg, az e cikkekre való hivatkozást nem lehet önálló indítványi elemnek tekinteni.
- [46] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek az indítványozó kérelme a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései vonatkozásában felel meg.
- [47] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései vonatkozásában megjelölte az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét is.
- [48] Az Alkotmánybíróság tehát a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései tekintetében vizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényben előírt további feltételeinek való megfelelést. Vizsgálata során a következőket állapította meg.
- [49] Az indítványozó a 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett panasz tekintetében az alapjogsérelmet abban látta, hogy – véleménye szerint – az ügyében eljáró bíróságok a valódi jogorvoslat lehetőségétől érdemi vizsgálat nélkül megfosztották, ugyanis nem vették figyelembe, hogy a bíróság előtt megtámadható határozatot hozó hatóság tájékoztatási kötelezettségének elmulasztása miatt érte hátrány, a jogorvoslathoz való joga gyakorlása

során. Az indítványozó azt hangsúlyozta, hogy a másodfokú közigazgatási határozatban foglalt jogorvoslati tájékoztatás tartalmazta, hogy az elsőfokú hatósághoz kell benyújtani a keresetlevelet, de nem kapott tájékoztatást arról, hogy az Önkormányzati Hivatal jegyzőjének hivatali tárhelye elektronikus úton akként elérhető, hogy a Vajszló Nagyközség Önkormányzat opciót kell kiválasztani. Beadványában hivatkozott arra is, hogy a bírósági eljárás során ennek az összefüggésnek figyelembe nem vétele által a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga is sérült.

- [50] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a másodfokú bíróság keresetlevelet visszautasító végzés elleni fellebbezést bírált el végzésével. A keresetlevél visszautasításának oka a téves helyre történő benyújtásból eredő elkésztettség volt. A határozatban foglalt jogorvoslati tájékoztatásnak így csak annyiban volt jelentősége, hogy tartalmazta-e azt, hogy az elsőfokú hatósághoz kell benyújtani a keresetlevelet. A határozat ezt a tájékoztatást egyértelműen tartalmazta.
- [51] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az E-ügyintézési Vhr. 85. § (8)–(9) bekezdései az alábbiak szerint rendelkeznek:
 „85. § (8) A helyi önkormányzat – választása szerint – a) a képviselő-testület és annak a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvényben meghatározott szervei esetében egyaránt az önkormányzat saját nevére szóló hivatali tárhelyét használja, vagy b) az önkormányzati hivatali tárhely használata mellett a képviselő-testület egyes szervei részére jogosult önálló hivatali tárhelyet is használni.
 (9) Ha a helyi önkormányzat – a (8) bekezdés b) pontja alapján – több hivatali tárhellyel rendelkezik, akkor ezek vonatkozásában köteles az ügyfeleket, valamint az együttműködő szerveket arról tájékoztatni, hogy melyik hivatali tárhelyet milyen célra lehet igénybe venni.”
- [52] Az Abtv. 52. § (4) bekezdése alapján az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia.
- [53] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó valójában a tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslatihoz való jog állított sérelmén keresztül is a bíróság által alkalmazott jogszabályok körét, a bírói törvényértelmezés helyességét, valamint a bíróságok által mindezekből levont következtetéseket vitatja, azaz az alkotmányjogi panasz indokolása a számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját jelenti. Az indítvány azt célozza, hogy a bíróságok által eldöntött tény- és jogkérdéseket felülbírálati bíróságként vizsgálja felül az Alkotmánybíróság, és a támadott döntésektől eltérően értékelje.
- [54] A bírósági határozatokkal kapcsolatos indítványozói felvetésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}
- [55] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó panasza nem fogadható be, mert az egészében nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkozik, a bíróságok jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott határozatokban foglalt döntést magát (annak hátrányos voltát) tekinti alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében {vö. pl. 3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [56] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz indítvány akkor fogadható be, ha az abban kifejtettek a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet támasztanak alá, vagy ha alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel. Ezen alternatív feltételek bármelyikének megléte indokot ad a befogadásra.
- [57] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek, mert az indítványozó egyértelműen a bíróság jogértelmezését tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [58] A fentiekre tekintettel az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban felvetett aggályok a támadott bírói döntés érdemi alkotmányossági vizsgálatát nem teszik lehetővé, mert az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában meghatározott törvényi feltételek egyikének sem felel meg.

- [59] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokoltá tenné.
- [60] 4. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 26. § (1) bekezdésében, 29. §-ában és 52. § (1b) bekezdésében foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/979/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3263/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 118. § (1) bekezdése valamint 157. § (4) bekezdése és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.735/2020/2. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Bálint Tünde ügyvéd) útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján – kérte a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdése, valamint 157. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alkotmánybíróságtól az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [2] Az indítványozó kérte továbbá az Alkotmánybíróságtól – az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában – a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.735/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján a Miskolci Törvényszék 14.K.700.336/2020/4. számú ítéletére kiterjedő hatállyal, mivel véleménye szerint azok ellentétesek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikkének (1) bekezdésével.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben előterjesztett beadvány és a bíróságok által hozott határozatok alapján a következőképpen foglалható össze.
- [4] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárásban az indítványozó természetes személy felperesként vett részt.
- [5] Az indítványozó 2017. május 15-én „B” kategóriás járművezetői elméleti vizsgára jelentkezett magyarországi lakcímet megadva, mely cím 2018. február 24. napjától kezdődően nem szerepelt a lakcímnnyilvántartásban. A jelentkezési lap nyilatkozat részének 6. kérdésére „Vezetői engedélyemet hatóság visszavonta”, nemleges választ adott. Az indítványozó részére sikeres elméleti és gyakorlati vizsgákat követően vezetői engedélyt adtak ki.
- [6] A Belügyminisztérium ezt követően kereste meg a Heves Megyei Kormányhivatalt az indítványozó járművezetői vizsgájának érvénytelenítése céljából arra hivatkozva, hogy számára az engedély nem jogszerűen került kiadásra, ugyanis vezetői engedélyét Németországban korábban több alkalommal is visszavonták ittas vezetés miatt.
- [7] Belügyminisztériumi megkeresést követően az elsőfokú hatóság az indítványozóval szemben hivatalból eljárást indított, melynek eredményeként a H-KF/JV/NS/A/18/1/2018. számú határozatával felperes „B” kategóriás járművezetői vizsgáját érvénytelenítette a közúti járművezetők és a közúti közlekedési szakemberek képzésének és vizsgáztatásának részletes szabályairól szóló 24/2005. (IV. 21.) GKM rendelet (a továbbiakban: GKM r.) 15. § (6) bekezdése, valamint a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 16. § (1) bekezdésére hivatkozással. Az elsőfokú határozatot a jelentkezési lapon megadott magyarországi címre küldték el, a küldemény azonban „címezett ismeretlen” postai jelzéssel érkezett vissza az elsőfokú hatósághoz. Ezt követően a hatóság hirdetményi közléssel nem kísérelte meg kézbesíteni a határozatot.
- [8] Az indítványozó – miután más úton tudomást szerzett az elsőfokú határozatról – jogi képviselője útján fellebbezéssel élt az elsőfokú határozat ellen. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró alperes a 2020. január 21. napján kelt HE/HAT/56-7/2020. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. A másodfokú hatóság kifejtette, hogy a nem megfelelő közlés nem tekinthető az ügy érdemére kiható eljárási hibának, mert az indítványozó a határozat létezéséről tudomást szerzett, jogorvoslati jogát gyakorolhatta.

- [9] Az alperesi határozattal szemben az indítványozó keresetet terjesztett elő, melyet az első fokon eljáró Miskolci Törvényszék 14.K.700.336/2020/4. számú, 2020. június 16-án kelt jogerős ítéletével elutasított.
- [10] A Törvényszék az ítélet indokolásában rögzítette, hogy a közigazgatási iratokból egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozó felperes tudomást szerzett az elsőfokú határozatról, hiszen az ellen fellebbezést is előterjesztett. Az alperes az elsőfokú határozat kézbesítésének szabálytalansága miatt a fellebbezést befogadta, azt érdemben elbírált és lehetőséget biztosított az indítványozónak arra, hogy az ügy irataiba is betekintszen. A Törvényszék álláspontja szerint ilyen körülmények mellett – függetlenül attól, hogy az elsőfokú határozat kézbesítésére felperes részére nem szabályszerű módon került sor – az indítványozót tényleges jogsérelem nem érte, így ez nem eredményezheti a határozatok hatályon kívül helyezését.
- [11] Az ügy érdemét illetően az elsőfokú bíróság hivatkozott arra, hogy a német bíróságok – a Koblenz Amtsgericht döntésével 2012. szeptember 11. napján, illetőleg a Mayen Amtsgericht 2016. május 23. napján kelt döntésével – elrendelték az indítványozó vezetői jogosultságának visszavonását, amit az indítványozó nem cáfol. A Törvényszék továbbá tévesnek tartotta az indítványozó arra vonatkozó álláspontját, hogy helyes választ adott, amikor a jogosítványának bevonására vonatkozó, a jogosítvány megszerzése érdekében kitöltendő nyilatkozatban 6. sorszámmal szereplő kérdésre nemmel válaszolt, mivel e kérdés egyértelműen arra irányult, hogy valamely hatóság visszavonta-e a vezetői engedélyét. E kérdésében ugyanis nem azon van a hangsúly, hogy ki, mely hatóság rendelkezett a vezetői engedély visszavonásáról, hanem azon, hogy a vezetői engedély visszavonására sor került-e. 2017. május 19. napján, a jelentkezési lap kitöltésekor az indítványozó tisztában volt azzal, hogy német, illetőleg utóbb lengyel vezetői engedélye is visszavonásra került. Ennek ellenére a jelentkezési lapon valótlan tartalmú nyilatkozatot tett, mely alkalmas volt a hatóság megtévesztésére. A bírósági indokolás szerint a GKM r. 15. § (6) bekezdése alapján egyetlen valótlan adatközlés lehetőséget teremt a hatóság részére a feltételek fennállta esetén a vizsga érvénytelenítésére, mely a nyilatkozat 6. pontjában foglalt kérdésre adott „nem” válasszal megvalósult.
- [12] A Miskolci Törvényszék ítéletével szemben – a Kp. 117. § (1) bekezdésében foglalt határidőn belül – az indítványozó a Kp. 118. § (1) bekezdés ad) pontjára hivatkozással felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.
- [13] Az indítványozó a felülvizsgálati kérelmében előadta, hogy az eljáró bíróság ítélete sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (2) bekezdését, a 82. § (1) bekezdését, a 85. §-át, valamint nem áll összhangban az EBH2003. 99. számú döntés (a továbbiakban: EBH) elvi megállapításaival. Kiemelte, hogy a szabályszerű kézbesítés garanciális szabály, melynek hiányában a határozat joghatás kiváltására nem alkalmas, ezért azt az eljáró bíróságnak az Ákr. 123. § (1) bekezdése alapján meg kellett volna semmisítenie. Álláspontja szerint tévesen állapította meg a bíróság, hogy a hatóságot megtévesztette, így a vezetői engedélye visszavonása jogszerűtlen.
- [14] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.735/2020/2. számú végzésével a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta arra hivatkozva, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdés ad) pontja az ügyben nem volt alkalmazható.
- [15] A Kúria a végzésének indokolásában rámutatott, hogy az indítványozó a felülvizsgálati kérelem befogadását a Kp. 118. § (1) bekezdés ad) pontjára alapítva kérte, arra hivatkozással, hogy a befogadás az indítványozó, mint felperes alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelme miatt indokolt. A Kúria ezzel kapcsolatban rögzítette, hogy a befogadási eljárásban az indítványozó által megjelölt befogadási ok nem alkalmazható, figyelemmel a jogerős ítélet meghozatalának 2020. július 1-je előtti időpontjára. A Kúria megvizsgálta a felülvizsgálati kérelemben foglaltakat a befogadási eljárásban alkalmazandó Kp. 118. § (1) bekezdésében foglalt befogadási okok alapján, és megállapította, hogy a jogerős ítéletben nincs olyan jogszabálysértés, vagy olyan gyakorlat, amely a jogegységet veszélyeztetné.
- [16] A Kúria az indokolásban utalt arra, hogy az indítványozó által hivatkozott EBH elvi megállapítása szerint csak a szabályszerűen közölt döntés válthat ki joghatást. A Kúria rögzítette, hogy a perbeli ügyben azonban nem képezte vita tárgyát, hogy a határozat kézbesítése nem volt szabályszerű, de mivel az eljáró hatóság a határozat létéről tudomást szerző felperes részére biztosította az iratokba való betekintést, és mivel az alperes az elsőfokú határozattal szemben előterjesztett felperesi fellebbezést érdemben elbírált, az indítványozó által hivatkozott jogszabályok és az indítványozó tisztességes hatósági ügyintézéshez való alapjoga nem sérült.
- [17] A Kúria rámutatott, hogy az ügy érdemében hozott döntés tekintetében sem észlelt az ügy érdemére kiható jogszabálysértést.
- [18] A Kúria végzésének indokolása szerint a felülvizsgálat tárgyát képező jogkérdés különleges súlyára, illetve társadalmi jelentőségére vonatkozóan az ügyben nem merült fel adat. A Kúria a felülvizsgálati kérelem vizsgálata alapján nem látta indokoltnak az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárása kezdeményezését

sem. A Kúria rámutatott, hogy az indítványozó által hivatkozott kúriai döntések nem a perbeli jogkérdéssel azonos kérdésben foglaltak állást. Mindezek alapján a Kúria Kfv.II.37.735/2020/2. számú – a Kp. 118. § (2) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozott végzésével – 2020. október 6. napján a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta.

- [19] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján az alkotmányjogi panaszát, amelyet a főtitkár hiánypótlási felhívása alapján határidőben kiegészített, és egységes szerkezetbe foglalt.
- [20] Az indítványozó az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése, míg az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény és XXVIII. cikkének (1) bekezdése, továbbá logikai alátámasztásul a XXIV. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozott.
- [21] Az indítványozó álláspontja szerint a Heves Megyei Kormányhivatal alperes a közigazgatási hatósági eljárásában, a Miskolci Törvényszék mint közigazgatási ügyekben bírósági felülvizsgálatot végző bíróság az elsőfokú bírósági eljárásban, illetve a Kúria a bírósági felülvizsgálati eljárásban az elsőfokú közigazgatási határozat kézbesítésének hiányát nem minősítette súlyos eljárási szabálysértésnek, így ezzel lényegesen megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való alapjogát az alábbiak szerint.
- [22] Az indítványozó hivatkozott Ákr. 2. § (2) bekezdése a) pontjára, amelynek értelmében a hatóság a hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően jár el. Az Ákr. 82. § (1) rendelkezése szerint a döntések véglegessége a közléssel áll be. Az indítványozó az Ákr. 85. § rendelkezései közül kiemelte, hogy a hatóság döntését az ügyféllel írásban, hivatalos iratként közli.
- [23] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a közigazgatási hatósági eljárásokban a hatósági döntések (határozatok és végzések) közlésének kiemelten fontos jelentősége van, hiszen csak az a döntés válthat ki joghatást, amit az érintettel szabályszerűen közöltek, és a hivatalos közlés által az ügyfél számára ismertté vált (EBH2003. 99).
- [24] Az a bírósági érvelés, mely szerint nem érte a felperest jogsérelem, mivel lehetőséget kapott az iratbetekintésre és a fellebbezésre, megalapozatlan. A felperesnek nem volt más választása, mint benyújtani egy fellebbezést, hiszen az elsőfokú hatóság nem közölt határozata alapján egy másik hatóság visszavonta a vezetői engedélyét, ami a vezetői engedély nyilvántartásba is bejegyzésre került. Az, hogy a hatóság ezt befogadta és elbírálta a fellebbezést, még nem orvosolta azt a súlyos jogszabálysértést, hogy a döntést a mai napig nem közölték az ügyféllel.
- [25] Az indítványozó álláspontja szerint szabályszerű kézbesítés nélkül a határozat joghatás kiváltására alkalmatlan; a kézbesítés (kézbesítési fikció) megállapítása során nem a tudomásszerzés a lényeg, hanem az, hogy a kézbesítést a törvényben szabályozott módon megkísérelték-e. Véleménye szerint a fellebbezési eljárás sem indulhatott volna meg egy jogilag semmis határozat esetében, a jogorvoslati eljárások lefolytatása pedig nem orvosolta azt a jogszabálysértést, hogy a döntés szabályszerű kézbesítése elmaradt. A másodfokú hatóság és a bíróságok döntései ezért megsértették a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz fűződő alapjogát.
- [26] Az indítványozó szerint a Kp. 118. § (1) bekezdésében foglalt, a közigazgatási ügyekben hozott bírósági ítéletek kúriai felülvizsgálatának lehetőségét szűkítő (a gyakorlatban az ügyek többségében kizáró) rendelkezés, illetve a Kp. 157. § (4) bekezdése, amely a 118. § (1) bekezdés ad) pontjában biztosított lehetőség alkalmazását zárja ki a 2020. július 1-e előtt meghozott bírói döntések esetében, sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogát.
- [27] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben.
- [28] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [29] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontjára [Abtv. 26. § (1) bekezdés] és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjára [Abtv. 27. § (1) bekezdés] alapította.

- [30] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására – az Abtv. 26. § (1) bekezdésére és 27. § (1) bekezdésére hivatkozással – a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani.
- [31] A Kúria Kfv.II.37.735/2020/2. számú végzését 2020. november 4-én kézbesítették az indítványozó jogi képviselőjének. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2020. december 14-én nyújtotta be elektronikus úton az első fokon eljáró bíróságra.
- [32] Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a Kúria Kfv.II.37.735/2020/2. számú végzésével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [33] Az indítvány az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b*) pontjának és a 27. § (1) bekezdés *b*) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [34] 3.2. Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett. A természetes személy indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására jogosult [Abtv. 51. § (1) bekezdése].
- [35] Az indítványozó jogosultnak tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben nyújtotta be az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetőleg 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszát.
- [36] 3.3. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszt az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet nyújthat be. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó, – mely természetes személy a peres eljárásban félként vett részt – tekintetében a Kp. 157. § (4) bekezdésében foglalt jogszabályi rendelkezést az eljáró bíróságok alkalmazták, így érintettnek minősül, mert az állított sérelmek az indítványozó egyedi ügyével kapcsolatosak, és a saját, az Alaptörvényben biztosított, vagy biztosítottak vélt egyes jogaira vonatkoznak.
- [37] Az Abtv. 27. § (2) bekezdése értelmében jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, a) aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt; b) akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz; vagy c) akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed.
- [38] 3.4. Az Alkotmánybíróság az indítványoknak az Abtv. tárgyi hatályra vonatkozó rendelkezéseinek történő megfelelését vizsgálta.
- [39] Az Alkotmánybíróság e tekintetben elsőként az indítványnak a Kp. egyes rendelkezéseit sérelmező eleme befogadhatóságát vizsgálta. Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában kimondta: „Az Abtv. 26. §-ára alapított alkotmányjogi panasz – az Abtv. 27. §-ában szabályozott alkotmányjogi panasszal ellentétben – nem kifejezett előfeltétele az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés.” [Lásd például: 3057/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]]
- [40] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a] pont első fordulat].
- [41] E rendelkezésből az következik, hogy a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panasznak [lásd például: 3090/2014. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [22]; 3131/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3239/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [10]; 3349/2017. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [6]; 3152/2018. (V. 7.) AB végzés Indokolás [18]; 3091/2020. (IV. 23.) AB végzés [42]].
- [42] Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében rögzített tárgyi hatályának megállapítása során elsődlegesen tehát az vizsgálendő, hogy a támadott bírói döntés (határozat) a bírósági eljárást befejező határozatnak tekinthető-e. Mivel az Abtv. nem határozza meg a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező bírói döntések körét, ezért az Alkotmánybíróságnak esetenként kell eldöntenie, hogy a támadott bírói döntés az Abtv. 27. § tárgyi hatálya alá tartozik-e. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-a tárgyi hatálya alá tartozás tárgyában történő döntés során a panasz alapjául szolgáló bírósági eljárást szabályozó törvény rendelkezéseit kell alapul venni.
- [43] Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban is rámutatott, hogy a bírósági eljárásokra vonatkozó szabályokra figyelemmel a bírósági eljárást befejező végzésnek azok a végzések minősülnek, amelyeknek joghatásaként

- a bírósági eljárás (vagy annak valamely szakasza) befejeződik {3239/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [11]; 3349/2017. (XII. 20.) AB végzés, Indokolás [7]; 3152/2018. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [44] A Kúria felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzésével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt illetően az Alkotmánybíróság fenntartja állandó gyakorlatát, melynek értelmében a Kúria felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzése a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek minősül, és alkotmányjogi panasszal támadható {lásd pl. 3245/2019. (X. 17.) AB végzés, Indokolás [14]; 3188/2020. (V. 27.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [45] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó által támadott végzés a tárgyi hatály szempontjából megfelel az Abtv. 27. § (1) bekezdésében meghatározott feltételnek.
- [46] 3.5. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése a) pontja és a 27. § (1) bekezdés a) pont első fordulata értelmében e rendelkezések alapján az alkotmányjogi panasz előterjesztésének feltétele az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogának sérelme.
- [47] Az Alaptörvény XXIV. cikkének (1) bekezdését az indítványozó csak kérelme alátámasztásaként jelölte meg, az e cikkekre való hivatkozást nem lehet önálló indítványi elemnek tekinteni.
- [48] 3.6. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései tekintetében megfelel.
- [49] Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz és megjelöli az Alaptörvény megsértettnek vélt rendelkezéseit, a sérelmezett bírói döntést továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő annak megsemmisítésére.
- [50] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése vonatkozásában megjelölte az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét is.
- [51] 4. Az Alkotmánybíróság tehát a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései tekintetében vizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényben előírt további feltételeinek való megfelelést.
- [52] Az Abtv. 52. § (4) bekezdése alapján az alkotmánybírói eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia.
- [53] 4.1. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az indítványozó panaszának az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére hivatkozással a Kp. 118. § (1) bekezdése valamint 157. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett kérelmét vizsgálta.
- [54] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panasz indokolásában, e tekintetben azzal érvel, hogy a Kp. 118. § (1) bekezdésében foglalt, a közigazgatási ügyekben hozott bírósági ítéletek kúriai felülvizsgálatának lehetőségét szűkítő, – sőt megítélése szerint a gyakorlatban az ügyek többségében kizáró – rendelkezés, továbbá a Kp. 157. § (4) bekezdése, amely a 118. § (1) bekezdés ad) pontjában biztosított lehetőség alkalmazását zárja ki a 2020. július 1-e előtt meghozott bírói döntések esetében, sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogát, mivel konkrét ügyében a Kúria a felülvizsgálati kérelmének a befogadását megtagadta.
- [55] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítványozó tekintetében a Kp. 157. § (4) bekezdésében foglalt jogszabályi rendelkezést alkalmazták az eljáró bíróságok.
- [56] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a jogalkotó joga és felelőssége, hogy olyan jogorvoslati eljárásokat alakítson ki, és azokat azok céljának megfelelő módon szabályozza, amelyek az egyes jogsérelmek, jogsértések esetén a megfelelő jogvédelmet biztosítani tudják. Az indítványozó által benyújtott beadvány időpontjában létező jogorvoslatok összetett rendszert képeztek, és képeznek ma is.
- [57] Az első fokú közigazgatási határozattal szemben az indítványozó fellebbezést nyújtott be. Ennek eredménytelenségét követően a másodfokú közigazgatási határozat ellen a bírósághoz fordult keresettel. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében mindenkinek jogában áll jogorvoslattal élni az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntéssel szemben, amely jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata meghatározza a jogorvoslati rendszerrel szemben támasztott követelményeket. Az Alkotmánybíróság a 14/2018. (IX. 27.) AB határozatban átfogóan áttekintette a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, amely során utalt arra, hogy a jogalkotó a különböző eljárásokra irányadó szabályozásokban határozza

meg az igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket, azok igénybevételének módját, az Alaptörvény azonban nem tartalmaz előírást azzal kapcsolatban hogyan épüljön fel a jogorvoslat rendszere {3097/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [15]}.

- [58] Ezen túlmenően az Alaptörvény azzal kapcsolatban sem tartalmaz követelményt, hogy a jogorvoslati fórumrendszer hány fokon érvényesüljön, ily módon adott esetben a jogorvoslati fórumrendszer egyfokúsága is megfelel az Alaptörvény követelményeinek {lásd pl. 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]; 3097/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [59] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó valójában a jogorvoslathoz való jog állított sérelmén keresztül is a bíróság által alkalmazott, támadott jogszabályi rendelkezéseknek a bíróságoktól eltérő jogértelmezése miatt azoknak a megsemmisítését kérte.
- [60] Az alkotmányjogi panasz indokolása nem támasztotta alá a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességét, és a panaszban megtalálható indoklás sem vetett fel azok tekintetében alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [61] 4.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszának a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.735/2020/2. számú végzése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozással állított alaptörvény-ellenességének megállapítására és a megsemmisítésére vonatkozó elemét vizsgálta.
- [62] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria elsődlegesen a kézbesítési szabályok alaptörvény-ellenes értelmezésével megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [63] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az Abtv. 27. §-ára hivatkozással indítványozó a bírói törvényértelmezés helyességét, valamint a bíróságok által mindezekből levont következtetéseit vitatja, azaz az alkotmányjogi panasz indokolása a számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját jelenti. Az indítvány azt célozza, hogy a bíróságok által eldöntött tény- és jogkérdéseket felülbírálati bíróságként vizsgálja felül az Alkotmánybíróság, és a támadott döntésektől eltérően értékelje.
- [64] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz indokolása ebben a vonatkozásban is az indítványozó számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját jelenti.
- [65] A bírósági határozatokkal kapcsolatos indítványozói felvetésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}
- [66] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó panasz nem fogadható be, mert az egészében nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkozik, a bíróságok jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott határozatokban foglalt döntést magát (annak hátrányos voltát) tekinti alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében {vö. pl. 3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [67] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz indítvány akkor fogadható be, ha az abban kifejtettek a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet támasztanak alá, vagy ha alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel. Ezen alternatív feltételek bármelyikének megléte indokot ad a befogadásra.
- [68] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek, mert az indítványozó egyértelműen a Kúria jogértelmezését tartotta alaptörvény-ellenesnek.

- [69] 5. A fentiekre tekintettel az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban felvetett aggályok a támadott bírói döntés érdemi alkotmányossági vizsgálatát nem teszik lehetővé, mert az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában meghatározott törvényi feltételek egyikének sem felel meg.
- [70] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, illetve amely a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességét vetne fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolttá tenné.
- [71] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 26. § (1) bekezdésében és a 29. §-ában foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2098/2020.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3264/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítélete és a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.702/2020/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben előterjesztett beadvány és a bíróságok által hozott határozatok alapján a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozó magánszemély, a későbbi felperes nyelvvizsga-honosítás iránti kérelmet nyújtott be az Oktatási Hivatalhoz (a továbbiakban: alperes vagy Hivatal), amely az az eljárást lefolytatta, és határozatában (a továbbiakban: alperesi határozat) megállapította, hogy az indítványozó kérelméhez csatolt, általa honosítani kért nyelvvizsga-bizonyítvány nem honosítható, mivel e nyelvvizsga-bizonyítvány nem szerepel az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról és a külföldön kiállított, idegennyelv-tudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról szóló 137/2008. (V. 16.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) előírásai szerinti tájékoztató listán.
- [4] 1.1. Az indítványozó keresetlevelet nyújtott be a bírósághoz, amelyben az alperes határozatának megsemmisítését vagy hatályon kívül helyezését kérte annak megállapításával, hogy nyelvvizsga-bizonyítványa egyenértékű a B2 szintű, középfokú, általános nyelvi, államilag elismert nyelvvizsgával.
- [5] Előadta, hogy alperes már a kérelem benyújtásakor tájékoztatta, hogy a nyelvvizsga-bizonyítványa jelenleg nincs a honosítható nyelvvizsgák között. Álláspontja szerint azonban az alperes tévesen értelmezte az általa hivatkozott jogszabályt. A felperes a bíróságon 2019. október 10. napján indult peres eljárás során 2020. április 1. napján keresetkiegészítést terjesztett elő 243 000 Ft kárigény érvényesítése tárgyában, az alperesi határozat – az indítványozó megítélése szerint – jogszabálysértő voltára hivatkozással.
- [6] Az indítványozó előadta, hogy a határozat indokolása szerinte hiányos volt. Csak az alperes védiratából derült ki számára, hogy a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdés c) pontján alapult az elutasítás, a határozatban ugyanis csak a Korm. rendelet 13. § (3) és (4) bekezdésére való hivatkozás szerepelt. Ezzel kapcsolatban hivatkozott a Kúria Kfv.35.196/2016/4. számú határozatára. Álláspontja szerint alperesnek tartalmi vizsgálatot kellett volna lefolytatnia a bizonyítványával kapcsolatban, nem hivatkozhatott volna kizárólag arra, hogy az a honosítható nyelvvizsgák felsorolásában nem szerepel.
- [7] Az indítványozó álláspontja szerint az alperes által hivatkozott, az alperes honlapján szereplő lista nem minősül jogszabálynak, ezért az azon szereplő, kizárólagosan elismerhető nyelvvizsga-bizonyítványok körében nem szereplő bizonyítványa elismerésének elutasítása sem tekinthető jogszabályon alapuló, kellően indokolt és jogszerű döntésnek. Az alperesi határozat indokolási részében és alperes megfogalmazásából következően is, a jegyzék mint „tájékoztató lista” szerepel, és nem mint jogforrás, amelyre alappal hivatkozni lehetne.
- [8] Az indítványozó mint felperes – 2020. június 4. napján érkezett – beadványában további jogszabálysértéseket jelölt meg.
- [9] Az elsőfokú bíróság – egyesbíróként eljárva – eljárása során kezdeményezte a felperes által a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdés c) pontjának második fordulatára és (4) bekezdésére vonatkozóan indítványozott normakontrollt, ám e kezdeményezést az Alkotmánybíróság 3051/2020. (III. 2.) AB határozatával (a továbbiakban: Abh.) elutasította.

- [10] Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék 9.K.702.731/2020/7. számú ítéletével az indítványozó keresetének részben helyt adva az Oktatási Hivatal határozatát megsemmisítette, és a Hivatalt új eljárásra kötelezte.
- [11] Az elsőfokú bíróság többek között utal arra, hogy alperesnek határozatában konkrét magyarázatot kellett volna adnia arra, hogy a felperes által honosítani kért, egynyelvű, külföldi nyelvvizsga-bizonyítványa miért nem honosítható, vagy felperes kérelmével összefüggésben milyen eljárásjogi akadály merült a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdés c) pontja közbenső fordulata szerinti tartalmi összevetés „bevizsgálás” során. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint ugyanis az alperes védiratban közölt álláspontjától eltérően, a kérelem tárgya nem a külföldi nyelvvizsgarendszer magyarországi akkreditációja, hanem a felperes birtokában lévő egynyelvű külföldi nyelvvizsga-bizonyítvány egyedi honosításának kérelmezése, amely feltételezi alperes részéről a külföldi nyelvvizsgarendszer vizsgakövetelményeinek rendszer szintű megvizsgálását és annak a hazai követelményrendszerrel: a magyar akkreditációs feltételrendszerrel való összevetését, bevizsgálását.
- [12] A bíróság döntése részeként elvi jelleggel kiemelte, hogy a közigazgatási döntés indokolásából egyértelműen megállapíthatónak kell lennie, hogy az ügyben eljáró közigazgatási szerv határozata megállapításait mely tény(ek)re, mely vonatkozó jogszabályi előírás(ok)ra és milyen összefüggésben alapítja. Az indokolási kötelezettségben benne foglaltatik, hogy a közigazgatási döntés valós indokát az ügyfél a közigazgatási eljárásban, a közigazgatási döntésből ismerhesse meg, ez alapvető feltétele a jogorvoslati jog gyakorlásának is. Az indokolás alapvető célja ugyanis az, hogy a közigazgatási döntést ténybelileg és jogilag is megalapozza.
- [13] A bíróság rámutatott, hogy az ítélete alapján lefolytatandó új közigazgatási eljárás részeként az alperes köteles az indítványozó felperes kérelme tárgyában az eljárást lezáró döntését érdemi indokolással ellátni.
- [14] 1.2. Az Oktatási Hivatal alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amelynek nyomán a Kúria Kfv.II.37.702/2020/6. számú végzésével az első fokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és a bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A Kúria döntésének elvi tartalma szerint a nyelvvizsga-bizonyítvány elismerésére irányuló eljárásban hozott határozat elleni kereset folytán indult perben három hivatásos bíróból álló tanácsban kell eljárni; ezen eljárási rendelkezés megsértése abszolút hatályon kívül helyezési ok.
- [15] A Kúria rámutatott, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 8. § (1) bekezdése főszabályként akként rendelkezik, hogy a Kp. eltérő rendelkezésének hiányában a bíróság három hivatásos bíró tanácsban jár el. A Kp. 8. § (2)–(4) bekezdései tartalmazzák az ez alóli kivételeket, vagyis azokat az eseteket, amikor a főszabállyal ellentétben az elsőfokú bíróság nem három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.
- [16] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíró az ügy egyesbíróra történt kiszignálásakor helyesen észlelte, hogy az ügyben a főszabály érvényesül és három hivatásos bíróból álló tanácsban kell eljárni, és ennek megfelelően helyesen kérte az aktát átszignálás végett bemutatni. Ezzel szemben a kezelőiroda azon, az akta belső borítójára szerelt feljegyzése, ami szerint az igazgatási vezető („elnökasszony”) kérésére az aktát az egyesbírónak visszaküldi, a bíróság ügyviteli rendjének nem felel meg.
- [17] Figyelemmel arra, hogy a perbeli ügyben abszolút hatályon kívül helyezési ok állt fenn, a Kúria a felülvizsgálati kérelemnek az ügy érdemét érintő részét nem vizsgálta.
- [18] 1.3. A megismételt eljárásban a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította.
- [19] A Fővárosi Törvényszék ítéletének indokolásában rámutatott az alábbiakra.
- [20] A Korm. rendelet 13. § (3) bekezdése értelmében a Hivatal honosítási eljárás keretében 2000. január 1. után tett sikeres nyelvvizsgát igazoló, külföldi vizsgaszervezet által kibocsátott egynyelvű, külföldi nyelvvizsga-bizonyítványt, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítványra honosít abban az esetben, ha
- a) a külföldi nyelvvizsgarendszer Magyarországon akkreditációs határozattal rendelkezik, és a nyelvvizsga-bizonyítvány az akkreditációs határozat dátuma előtt Magyarországon került kiállításra;
- b) a külföldi nyelvvizsgarendszer Magyarországon akkreditációs határozattal rendelkezik, és a kérelmező a honosítandó nyelvvizsga-bizonyítványt külföldön szerezte;
- c) a külföldi nyelvvizsgarendszer Magyarországon akkreditációs határozattal nem rendelkezik, de a Hivatal a külföldi vizsga követelményeinek megvizsgálása és annak a hazai követelményrendszerrel való összevetése után megállapította, és a (4) bekezdés szerint közzétette az adott külföldi vizsgaközpont nyelvvizsga-bizonyítványának honosíthatóságát.

- [21] A Korm. rendelet 13. § (4) bekezdése alapján a Hivatal internetes honlapján folyamatosan tájékoztatást nyújt a külföldi vizsgaközpontok által kiadott, honosítható nyelvvizsga-bizonyítványokról.
- [22] A Fővárosi Törvényszék kiemelte, hogy az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [23] A Törvényszék rögzítette, hogy a peres felek között nem volt vita tekintetben, hogy az indítványozó felperes az általa honosítani kívánt nyelvvizsga-bizonyítványt nem akkreditált nyelvvizsgarendszerben szerezte, és az az alperes internetes honlapján közzétett tájékoztatóban sem szerepel. A bíróságnak a perben a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdés c) pontjának értelmezését kellett elvégeznie. Abban a kérdésben kellett döntenie, hogy ezen jogszabályhely alapján az alperesnek kizárólag formai vizsgálatot kell lefolytatnia, vagy tartalmi vizsgálat lefolytatása is szükséges. Az Abh. kimondta, hogy a két lehetséges értelmezés egyike sem tekinthető ellentétesnek az Alaptörvénnyel, a bíróság feladata az értelmezési lehetőségek közötti választás.
- [24] A bíróság ítéletében rögzítette, hogy elsődlegesen a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdés c) pontjának nyelvtani értelmezését végezte el. E körben rámutatott arra, hogy a vitatott jogszabályhely második és harmadik fordulata múlt időben fogalmaz („megállapította”, „közzétette”), ami arra utal, hogy ezen eljárási cselekményekre nem a honosítási eljárás során kerül sor, hanem már azt megelőzően. Ezen értelmezési mód tehát azt támasztja alá, hogy a honosítási eljárás során tartalmi vizsgálatra már nem kerülhet sor. Az alperesnek kizárólag azt kell vizsgálnia, hogy a honosítási eljárás tárgya olyan nyelvvizsga-e, amelynek kapcsán az összevetésre már ezt megelőzően sor került.
- [25] A Fővárosi Törvényszék ítéletében a jogalkotó szándékát kutatva, történeti szempontból is elemezte a vonatkozó jogszabályokat. Ahogy az Abh. is részletesen tartalmazza, a Korm. rendelet eredeti szövege még kétféle honosítási eljárás szabályait rögzítette, az általánosít és az egyediét. Az általános honosítási eljárás szabályait rögzítették a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdésének a)–c) pontjai az ítélethozatalkor hatályos szöveggel egyezően, míg az egyedi honosítási eljárásra vonatkozóan a 13. § (5) bekezdése tartalmazott rendelkezést. Az utóbbi bekezdésben az „egyedi honosítási” szövegrészt 2009. október 10-i hatállyal „honosítási” kifejezésre módosította a jogalkotó, majd 2011. március 27. napján lépett hatályba az a módosítás, amely kizárólag egyféle honosítási eljárást szabályozott, és arra a korábbi általános honosítási eljárásra irányadó szabályok alkalmazását írta elő, hatályon kívül helyezve a Korm. rendelet 13. § (5) bekezdését. A bíróság ezen értelmezési mód alkalmazásával is arra jutott, hogy a jogalkotó szándéka a 2011. március 27. napján hatályba lépett változtatásokkal az volt, hogy az egyedi honosítási eljárást megszüntesse, és az általános honosítási eljárást tegye kizárólagossá, lényegében változatlan tartalommal. Az ezzel ellentétes értelmezés, amely szerint a jogszabályváltozás után is lenne lehetőség az egyedi honosítási eljárásra, az Alaptörvény 28. cikkében rögzített józan ész követelményébe ütközne, hiszen ebben az esetben indokolatlanul került volna sor a módosításra.
- [26] A fentiek alapján a Törvényszék ítéletében megállapította, hogy az alperes helytállóan értelmezte a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdését akként, hogy a honosítási eljárás során kizárólag formai vizsgálatra köteles, tehát azt kell megvizsgálnia, hogy a kérdéses nyelvvizsga-rendszer akkreditációs határozattal rendelkezik-e, vagy – ennek hiányában – a nyelvvizsga közzétételre került-e a honosítható nyelvvizsga-bizonyítványokról szóló tájékoztatóban.
- [27] A bíróság megállapította, hogy a Hivatal határozatának indokolása kétségtől rövid, de szerepelnek benne az alkalmazott jogszabályok, és egyértelműen kiderül az elutasítás oka. A határozat szűkszavú volta tehát nem akadályozta az indítványozó felperest abban, hogy a döntéssel szemben megfogalmazhassa kereseti érvelését, így a bíróság nem tudta megállapítani az indokolási kötelezettség megsértését sem. A Kúria felperes által hivatkozott Kfv.35.196/2016/4. számú ítélete szerint olyan mélységű indokolás szükséges, amelyből nyomon követhető a rendelkező részhez vezető logikai folyamat. Mivel a felperes tudott arról, hogy az általa hivatkozott nyelvvizsgarendszer nem rendelkezett magyarországi akkreditációval, és erre a helyzetre csakis a c) pont vonatkozik a Korm. rendelet 13. § (3) bekezdésében foglalt három eset közül, az alperes nem követett el lényeges eljárási szabálysértést azzal, hogy nem tüntette fel e pontot határozatának indokolásában.
- [28] A Fővárosi Törvényszék ítéletében rámutatott, hogy az indítványozó felperes a keresetindítási határidő lejártát követően terjesztette elő kártérítési igényét. Azzal kapcsolatban így csak megjegyezte a bíróság, hogy e kereseti kérelem elbírálására annak határidőben történő előterjesztése esetén sem rendelkezett volna hatáskörrel,

mivel aktusfelülvizsgálati perben a Kp. nem teszi lehetővé kárigény érvényesítését. A felperes 2020. június 4. napján előterjesztett beadványában előadott további jogsértéseket a Kp. 43. § (1) bekezdése és a 77. § (6) bekezdése alapján elkésztett keresetváltoztatásnak tekintette, ezért azok érdemi vizsgálatát szintén mellőzte.

- [29] A Fővárosi Törvényszék a fenti indokolás alapján megállapította, hogy az alperes határozata az indítványozó felperes által megjelölt okból nem jogszabálysértő, ezért a keresetet a Kp. 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján elutasította.
- [30] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-a alapján az alkotmányjogi panaszát, amelyet a főtktár felhívására határidőben kiegészített, és egységes szerkezetbe foglalt. Az indítványozó panaszában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, továbbá logikai alátámasztásul tartalmilag a B) cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozott.
- [31] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.702/2020/6. számú hatályon kívül helyező végzését követő új eljárásban a három hivatásos bíróból álló tanács csak a Fővárosi Törvényszék előtt 9.K.702.731/2020. számon folyamatban volt ügyben felhozott bizonyítékokat vizsgálhatta volna, és figyelmen kívül kellett volna hagynia azokat az érveket, amelyekre az alperes csak a felülvizsgálati eljárásban hivatkozott. Érvelése szerint a Kúriának rendelkeznie kellett volna arról, hogy a megismételt eljárásban újonnan közölt bizonyíték/adat/tény nem vehető figyelembe, mert az a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog elvén keresztül a jogbiztonság elvét sértené. Hangsúlyozta, hogy az alperes – a per teljes időtartama alatt – egyik iratában sem hivatkozott a felsőoktatási, valamint az államilag elismert nyelvvizsgarendszer működésével kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjáról, azok mértékéről szóló 12/2013. (II. 12.) EMMI rendelet 2. számú mellékletére – csak a felülvizsgálati kérelmében.
- [32] Az indítványozó azzal is érvelt, hogy a számára kedvező ítélet hatályon kívül helyezésével az igazgatási vezető mulasztása okán alaptörvény-ellenes helyzet keletkezett.
- [33] Az indítványozó hivatkozott arra, hogy önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes bírósági eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is.
- [34] Az indítványozó kiemelte, hogy – ellentétben a Fővárosi Törvényszék 9.K.702.731/2020/7. számú ítéletével – a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú, három hivatásos bíróból álló tanácsa által hozott ítélete nem olyan részletes, mindenre kiterjedő. A két ítélet terjedelmét tekintve is szignifikáns a különbség, valamint a jogerős ítélet igen szűkszavúan elemezi a kérdéses jogszabályhely nyelvtani és történeti értelmezését, valamint az Alaptörvény 28. cikkében rögzített célokat. „Az Alaptörvény 28. cikkében hivatkozott »gazdaságos cél« fogalom éppen azt szolgálná, hogy a külföldön megszerzett nyelvvizsga-bizonyítvány honosításával elkerülhető lenne az újabb vizsgázással, stresszel, egyéb hátrányokkal, és adminisztratív teherrel együtt járó felesleges procedura.”
- [35] Kiemelten vitatja az indítványozó a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítéletének a következő megállapítását: „A határozat szűkszavú volta tehát nem akadályozta a felperest abban, hogy a döntéssel szemben megfogalmazhassa kereseti érvelését, így a bíróság nem tudta megállapítani az indokolási kötelezettség megsértését sem.”
- [36] Az indítványozó szerint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.702/2020/6. számú végzése azért sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, ezzel együtt a jogbiztonság elvét, mert a Kúria a Fővárosi Törvényszék 9.K.702.731/2020/7. számú jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte a nem szabályszerűen megalakított bírói tanácsra hivatkozással, azonban nem számolt azzal, hogy jogsérelmet is eredményezhet a bírósági vezető mulasztása a három tagú bírói tanács kijelölésének az elmulasztása miatt.
- [37] Az indítványozó érvelése szerint azzal, hogy a Kúria a Fővárosi Törvényszék 9.K.702.731/2020/7. számú hozott jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és új eljárás lefolytatására kötelezte az elsőfokú bíróságot az ügyre vonatkozó konkrét utasítások nélkül, a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga és a jogbiztonság elve sérült. A végzésben részletesen ki kellett volna térni arra, hogy önmagában az a körülmény, hogy eljárási kérdésben nem egyezett a bíróságok álláspontja, milyen további kérdéseket vet fel, és az eljárás megismétlésének kötelező volta hogyan befolyásolja a felek jogait, az milyen hatással lesz a korábbi jogerős ítéletre és jogsérelmet eredményez-e a felperesnek kedvező jogerős ítélet kapcsán. Az erre való utalással egyértelmű lenne, hogy a Közigazgatási Kollégium vezetője ténylegesen mulasztott-e vagy a Kp. 8. § (3) bekezdés f) pontja szerinti kivételnek tekintette az ügyet. Ennek a kérdésnek a tisztázása érdemben adott volna választ a helyzet megoldására.

Az indítványozó szerint „ezzel a releváns körülménnyel a Kúria nem foglalkozott” – ezért sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, és a jogbiztonság elve.

- [38] Az indítványozó szerint a tényállás – a bíróság háromtagú tanácsban vagy egyesbíróként való eljárás – tisztázásának az elmaradása sérti a 9.K.702.731/2020/7. számon hozott jogerős ítélet végrehajthatóságának a lehetőségét, amely a jogbiztonság elvének, és a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét jelenti.
- [39] A fentiek alapján mind Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.702/2020/6. számú végzése mind a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítélete – a korábban részletezett indokokra hivatkozással – a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, ezen keresztül a jogbiztonság elvét sérti.
- [40] Az indítványozó kifejtette, hogy a jogbiztonság elvének fogalmába tartozó „az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságára”, valamint a „közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhetőségére és kiszámíthatóságára” történő hivatkozással kérte, hogy az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítéletének „végrehajtását az alkotmányjogi panasz indítvány elbírálásának idejére függessze fel”; a Fővárosi Törvényszék 9.K.702.731/2020/7. számú ítéletét „hatályában tartsa fenn” és a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Kfv.II.37.702/2020/6. számú végzését és a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítéletét „helyezze hatályon kívül”, mert e döntés az Alaptörvényben biztosított jogait (a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát és a jogbiztonság elvét sérti).
- [41] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben.
- [42] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [43] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására – az Abtv. 27. §-ára hivatkozással – a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani.
- [44] A Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítéletét 2021. május 31-én kézbesítették az indítványozónak. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2021. július 12-én nyújtotta be az első fokon eljáró bíróságra.
- [45] Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítéletével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [46] Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett. Az Abtv. 27. § (2) bekezdése értelmében jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, a) aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt; b) akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz; vagy c) akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed.
- [47] A természetes személy indítványozó tehát alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll.
- [48] Az indítvány az Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [49] 3.2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a] pont első fordulat].
- [50] Tartalmilag az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését az indítványozó csak kérelme alátámasztásaként jelölte meg, az e cikkekre való hivatkozást nem lehet önálló indítványi elemnek tekinteni.
- [51] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában megfelel.

- [52] Az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó hivatkozást tartalmaz és megjelöli az Alaptörvény megsértettnek vélt rendelkezéseit, a sérelmezett bírói döntést továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő annak megsemmisítésére.
- [53] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában megjelölte az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét is.
- [54] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [55] Az Abtv. 52. § (4) bekezdése alapján az alkotmánybírói eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia.
- [56] Az Alkotmánybíróság vizsgálata során az alábbiakat állapította meg.
- [57] Az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állította kiemelten hivatkozva arra, hogy a Fővárosi Törvényszék 109.K.701.650/2021/11. számú ítéletének terjedelme eltér, rövidebb a hatályon kívül helyezett korábbi ítélettől, utóbbitól eltérő jogszabályi rendelkezésekre is hivatkozik, és hogy a további jogorvoslással nem támadható, a Kúria által hozott végzésnek a bíróság összetételére vonatkozó rendelkezését nem vizsgálja. Hivatkozott arra is, hogy a tisztességes bírói eljárás követelménye magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is.
- [58] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék a jogerős ítélet részletesen megindokolta döntését, tehát indokolási kötelezettségének eleget tett.
- [59] Az indítványozó a tisztességes bírói eljáráshoz való jog állított sérelmén keresztül is a bíróság által alkalmazott jogszabályok körét, a bírói törvényértelmezés helyességét, valamint a bíróságok által mindezekből levont következtetéseket vitatja, azaz az alkotmányjogi panasz indokolása a számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját jelenti. Az indítvány azt célozza, hogy a bíróságok által eldöntött tény- és jogkérdéseket felülbírálati bírósággént vizsgálja felül az Alkotmánybíróság, és a támadott döntésektől eltérően értékelje.
- [60] A bírói határozatokkal kapcsolatos indítványozói felvetésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírói szervezeten belül jogorvoslással (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor.” [Lásd pl. 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]; 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]
- [61] Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van hatásköre, ebbe azonban a bizonyítékok bírói mérlegelésének és a bírói eljárás teljes egészének felülbírálata nem tartozik bele. Az indítványozó egyrészt a Törvényszék jogerős ítéletében foglalt megállapításokat: a tényállást és a bizonyítékok értékelését, másrészt a perben eldöntött kérdést kifogásolta. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja fogalmazza meg, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. Ezért fogalmaz úgy az Abtv. 27. §-a, hogy alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy bírói eljárást befejező egyéb döntés

az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A jogalkotó ezzel a 2012. január 1-jétől hatályos rendelkezéssel teremtette meg a bírói jogalkalmazás és jogértelmezés alkotmányossága vizsgálatának korábban nem ismert lehetőségét. A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény és az Abtv. fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [62] „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]; 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}
- [63] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó egyértelműen a bíróság jogértelmezését tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [64] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó panasza nem fogadható be, mert az egészében nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkozik, a bíróságok jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott határozatokban foglalt döntést magát (annak hátrányos voltát) tekinti alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében {vö. pl. 3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [65] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányjogi panaszban tartalmilag indítványozott Abtv. 43. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazására nem kerülhetett sor. Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az indítványban sérelmezett Kfv.II.37.702/2020/6. számú végzésével a Kúria a Fővárosi Törvényszék 9.K.702.731/2020/7. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A Kúria – a sérelmezett végzésével – elvi élel állapította meg, hogy „a nyelv-vizsga bizonyítvány elismerésére irányuló eljárásban hozott határozat elleni kereset folytán indult perben három hivatásos bíróból álló tanácsban kell eljárni. Ezen eljárási rendelkezés megsértése abszolút hatályon kívül helyezési ok”. A végzés rögzítette: „[17] Figyelemmel arra, hogy a perbeli ügyben abszolút hatályon kívül helyezési ok állt fenn, a Kúria a felülvizsgálati kérelem ügy érdemét érintő részét nem vizsgálta.” A Kúria új eljárásra utasító végzése tehát az új eljárás lefolytatásához – annak tartalmára nézve – nem ad utasítást, így azt tartalma szerint nem lehet az eljárást lezáró döntésnek tekinteni. Erről a főtítkár a IV/1056-0/2021. ügyszámon iktatott alkotmányjogi panasz tekintetében az indítványozót már írásban tájékoztatta.
- [66] Az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban felvetett aggályok a támadott bírói döntés érdemi alkotmányossági vizsgálatát nem teszik lehetővé, mert az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában meghatározott törvényi feltételek egyikének sem felel meg.
- [67] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokoltá tenné.
- [68] 5. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 29. §-ában foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) pontja alapján visszautasította.
- [69] Az alkotmányjogi panasz befogadásának visszautasítása okán a támadott ítélet végrehajtásának felfüggesztéséről az Alkotmánybíróságnak nem kellett rendelkeznie.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3154/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3265/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.II.10.083/2021/4. számú ítéletével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó – jogi képviselője (dr. Balázs Ildikó főtitkár; Tettrekész Magyar Rendőrség Szakszervezete) útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában a Kúria Mfv.II.10.083/2021/4. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 1.Mf.31.010/2021/6. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] 1.1. A beadvány és mellékletei szerint az alkotmányjogi panasz előzménye, hogy a felperes indítványozó 1981. június 7-től foglalkoztatási jogviszonyban állt az alperesnél kezdetben mint villanyszerelő, 1988. március 1-jétől mint rendész. Az alperes munkáltatónál az indítványozó a Munka-, Tűz- és Vagyonvédelmi Csoport, később a Tűz- és Vagyonvédelmi csoport elkülönült szervezeti egységben rendészeti vezetői feladatokat látott el. 2017. december 15. napján munkaügyi megbeszélés keretében a munkáltató rendészeti munkakörben történő foglalkoztatásra tett ajánlatot, melyet az indítványozó nem fogadott el. Az alperes kinevezésmódosítással az indítványozó munkakörét 2017. november 15-i hatállyal biztonsági őrre módosította; melyet az indítványozó nem fogadott el. Ezt követően bírósághoz fordult, és 2015. február 1-jétől elmaradt vezetői pótlék, valamint sérelemdíj iránt igényt érvényesített. A Fővárosi Törvényszék 4.M.70.158/2020/16. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek elmaradt vezetői pótlék címén 700 000 forintot és ezen összeg kamatát, sérelemdíj címén 200 000 forintot, valamint jogtanácsosi munkadíjat. Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla 1.Mf.31.010/2021/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. A Kúria az ítéltábla ítéletét hatályában fenntartotta.
- [3] A jogvita fókuszában az a kérdés állt, hogy az indítványozónak volt-e a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény egészségügyi intézményekben történő végrehajtásáról szóló 356/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 8. § (3) bekezdésének megfelelő vezetői megbízatása. Eszerint vezetőnek minősül az intézmény önálló szervezeti egységének vezetője, valamint a munkamegosztás szempontjából elkülönült szervezeti egység vezetője.
- [4] 1.2. Az alkotmányjogi panaszában – amelyet az Alkotmánybíróság a tartalma szerint bírált el – az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének (tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog) sérelmére is hivatkozott; ezzel kapcsolatban hívta fel az Alaptörvény 28. cikkét és a C) cikk (1) bekezdését is.
- [5] A panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés (Abtv. 29. §) szövegszerű megjelölését nem tartalmazza.
- [6] A panasz szerint „a Fővárosi Ítéltábla és a Kúria ítélete sértette a Pp. [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXIX. törvény] 265. § (1) bekezdésében, a Pp. 279. § (1) és a Pp. 346. § (4)–(5) bekezdésében foglaltakat, a Pp. 522. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott bizonyításra vonatkozó szabályokat; a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény egészségügyi intézményekben történő végrehajtásáról szóló 356/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet 8. § (3) bekezdésében foglaltakba ütközik.”
- [7] A panasz szerint a másodfokú bíróság, valamint a Kúria döntésének indokolása az Alaptörvényből nem vezethető le. Ezen túlmenően a bíróságok nyelvi kereteket figyelmen kívül hagyó normaértelmezése oda vezetett, hogy a jogértelmezés az értelmezett jogszabálytól elvált, és a törvényhozás talajára tévedve sérti az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésében deklarált és az Alaptörvény államszervezetre vonatkozó rendelkezéseiben

testet öltő hatalommegosztás elvét is. Ezen értelmezéssel a bíróság túllépte az igazságszolgáltatásra vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit és elvonta a törvényhozói hatalmi ág jogkörét, ami az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésének sérelmét is eredményezte, hiszen tulajdonképpen nem törődve a tényállással, a jogszabályi kógens rendelkezéssel, hozta meg döntését. A panasz – több alkotmánybíróági határozat idézése mellett – azzal is érvel, hogy a tényállás ismertetése, a jogi értelmezés bemutatása kapcsán nem a bírói döntések „negyedfokú” elbírálása áll a panasz középpontjában, hanem az, hogy egy adott jogszabály [jelen esetben a Korm. rendelet 8. § (3) bekezdése] mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel. A panasz – a Pp. egyes szabályai felhívása, értelmezése, tanúvallomások felidézése mellett – bemutatja a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogot sértő, a bizonyítási eljárással, bizonyítási teher kiosztásával és a bizonyítékok mérlegelésével kapcsolatos, állított jogsértéseket.

- [8] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [9] 3. Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [10] Az indítványozó a sérelmezett kúriai döntéssel zárult ügyben felperes volt, számára hátrányos döntés született, s a perben a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A magánszemély kérelmező ekként alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll.
- [11] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben előterjesztett panaszában (a Kúria ítéletének kézbesítése 2021. október 13-án történt, az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2021. november 30-án nyújtotta be) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet, illetve ítéletábrái ítéletet támadta.
- [12] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjával összefüggésben következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata a tekintetben, hogy alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított alapjog sérelmének valószínűsítésére alapítható. A jelen indítvány e feltételnek eleget tesz, amikor a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogra hivatkozik. Ez alól kivétel az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése és 28. cikke, ebben a körben az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése sérelmét és 28. cikke önálló megsértését állító indítványozói érveléssel kapcsolatban érdemi vizsgálódásnak nincs helye.
- [13] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [14] Az indítványozó a Kúria ítélete és az ítéletábrái kapcsán is egyaránt azért kérte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes bírósági tárgyaláshoz való joga sérelmének megállapítását, mert szerinte a másodfokú eljárásban és a felülvizsgálat során eljáró bíróságok a vita tárgyát képező igényről – elmaradt vezetői pótlék, valamint sérelemdíj iránti igény – tévesen döntöttek, amikor arról foglaltak állást a Korm. rendelet, az SzMSz és a bizonyítékok alapján, hogy a felperes nem volt önálló szervezeti egység vezetője, vezetőnek nem minősült, így vezetői pótlékokra nem jogosult. Az indítványozó tehát a Kúria ítéletét, valamint a támadott ítéletábrái ítéletet illetően is a jogszabályi rendelkezések értelmezését és a konkrét esetre való mikénti alkalmazását kifogásolta, anélkül, hogy a befogadhatóság tartalmi feltételeinek a panasz eleget tett volna.
- [15] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető általános felülbírálati fórumnak, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós

jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [16] Az Alkotmánybíróság jogköre az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján nem állapítható meg, hogy a támadott bírói döntésekkel kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.
- [17] 4. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz nem tett eleget a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételeinek, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4979/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3266/2022. (VI. 3.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.552/2021/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Litresits András ügyvéd) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a Kúria Pfv.IV.20.552/2021/4. számú ítélete (és egyúttal a Pécsi Törvényszék 37.P.20.418/2020/14. számú, valamint a Pécsi Ítéltábla III.Pf.20.014/2021/8. számú ítéletei) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseiként az Alaptörvény Q) cikkét, VI. cikk (1) bekezdését, IX. cikk (1) és (4) bekezdéseit, XV. cikk (2) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdéseit, továbbá a 28. cikkét jelölte meg.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló sajtó-helyreigazítási ügy tényállása szerint az indítványozó mint az adott ügy felperese az alperest, aki internetes hírportált üzemeltet, három, a felperes által kifogásolt újságcikk eltávolítására és helyreigazítás közzétételére kérte kötelezni, miután az alperes nem teljesítette a felperes által kért közlemények közzétételét.
- [3] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte. Arra hivatkozott, hogy nem kapott a felperestől a jogszabálynak megfelelő, a helyreigazító közlemény tartalmát pontosan megjelölő sajtóhelyreigazítási kérelmet, mivel a felperes által előzetesen írt levél annak nem tekinthető, nem a keresetben megjelölt tartalmú helyreigazítást tartalmazta. A felperes tizenhét oldalas levelét változtatás nélkül közreadta egyik cikkében, amely a weboldalon a mai napig elérhető. A keresetet érdemben is vitatta, a valóság bizonyítására okiratot csatolt. Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban hozott ítéletében a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a felperes nem terjesztett elő a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 12. § (1) bekezdése és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 495. § (1) bekezdésében meghatározottak alapján a sajtószerv előtt kötelező előzetes eljárásban helyreigazítási-kérelmet.
- [4] Az indítványozó mint felperes fellebbezése folytán a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azzal hagyta helyben, hogy a felperes az elsőfokú perköltséget az alperes kiadója részére köteles megfizetni. A másodfokú bíróság (az elsőfokú bíróságtól eltérő) megállapítása szerint a felperes a perindítást megelőzően a sajtószerv előtti kötelező eljárásban a Pp. 495. § (1) bekezdésének megfelelően terjesztette elő a helyreigazítási kérelmét. Az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja miatt mellőzte a felperesnek a perfelvételi tárgyaláson az alperes védekezésében előadottak cáfolatára felajánlott okirati bizonyításának az elrendelését, ezért a Pp. 369. § (4) bekezdése alapján az érintett kérdéshez kapcsolódóan elvégezte a szükséges anyagi pervezetést, és lehetőséget biztosított a felperesnek a korábban már felajánlott okirati bizonyítékok csatolására, valamint lefolytatta az ehhez kapcsolódó (a Pp. 220. §-a alapján utólagos bizonyításnak nem minősülő) bizonyítást.
- [5] A másodfokú bíróság az így kiegészített tényállás alapján egyetértett az elsőfokú bíróság kereset elutasító érdemi döntésével. Kiemelte, hogy a cikk cím alatti összefoglalója tartalma alapján az adott város (mint a felperes új munkáltatója) új városvezetése szervezetépítésének, kinevezési gyakorlatának az értékelésére, kritikájára vonatkozik, ezért a közéleti vita részét képezi. A sérelmezett tényállítások, az adott város egyik főosztálya élére kinevezett felperes erkölcsi feddhetetlenségével kapcsolatban közérdeklődésre számot tartó ügyben hangzottak el. Az alperes a per során nem vitatta, hogy a felperes által sérelmezett közlések tényállítások, ezért azok valóságát a PK 14. számú állásfoglalás szerint neki kellett bizonyítania. A másodfokú bíróság megítélése szerint az alperes ennek eleget tett, igazolta, hogy a cikk megírásakor a felperes korábbi munkáltatója az alperes

megkeresése alapján tájékoztatta. A másodfokú bíróság ítélete indokolásában megállapította, hogy az alperes a fentiek alapján okszerű következtetést levonva szerkesztette meg a sérelmezett cikket, és állította a felperesről, hogy 2016. évben sikkasztási ügybe keveredett a diplomáciai külszolgálati időtartama alatt, illetve, hogy több ezer eurós összegű rezsizartozást hagyott maga után az adott országban, amelyeket a korábbi munkáltatója felszólítására később kifizetett.

- [6] A másodfokú bíróság megállapítása szerint az alperes védekezésében előadottakkal szemben a felperes által rendelkezésre bocsátott ügyvédi levelezés nem volt alkalmas a volt munkáltatója tájékoztatói levele tartalmának a cáfolatára, az ugyanis csak a felperes jogi képviselője útján tett nyilatkozatait tartalmazta. Nem merült fel adat továbbá a perben, hogy az említett tartozás megfizetésére való kötelezettsége annak hiányában, vagy akár annak teljesítése okán, fizetésre történő felszólításának elmaradása okán, vagy elévülés okán valótlan. Emellett kitért a másodfokú döntés arra is, hogy az igazolási kérelmet érdemben elbíráló és annak helyt adó végzés az ítélettel szembeni fellebbezésben nem sérelmezhető, ezért azt nem bírálhatta felül.
- [7] A jogerős ítélet ellen az indítványozó mint felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetének való helyt adását kérte. Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását, annak helyes indokai alapján kérte. A Kúria döntésében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Indokolásában előre bocsátotta, hogy a felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, a felülvizsgálat a Pp. 406. § (1) és (2) bekezdéseiben megnevezett jogerős határozatok ellen jogszabálysértésre alapítottan igénybe vehető rendkívüli perorvoslat, továbbá a Pp. 413. § (1) bekezdésében megjelölt tartalmi kellékekkel kell rendelkeznie. Kifejtette, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében a pervezetéssel és egyéb eljárásjogi hibákkal kapcsolatban a megsértett jogszabályhelyet nem jelölte meg, erre vonatkozó felülvizsgálati kérelmének indokait nem fejtette ki, erre vonatkozóan a felülvizsgálati kérelme nem tartalmazza a Pp. 413. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti kötelező tartalmi kelléket. Ezért a Kúria a felperes erre vonatkozó hivatkozásait figyelmen kívül hagyta. A felülvizsgálati döntés indokolásában kitért a felperesnek a Pp. 279. § (1) bekezdése megsértésére alapított, a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelését állító felülvizsgálati érvelésére. Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy a felülvizsgálati eljárás, mint rendkívüli perorvoslati eljárás során nem vizsgálható a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás, és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére.
- [8] A Kúria csak azt vizsgálja, hogy az eljáró bíróság a mérlegelés körébe vont adatok, bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre. Ez alól szigorú kivételt csak az jelent, ha a korábbi érvelés szigorúan okszerűtlen, kifejezetten iratellenes, vagy nyilvánvalóan ellentétes volt a logika alapvető szabályaival, ilyen hibát azonban a Kúria nem észlelt. A felperes részletes felülvizsgálati kérelmében foglaltakat egyenként vizsgálva jutott arra a következtetésre, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 279. § (1)–(2) bekezdései alapján a tényállást a felek nyilatkozataival és a periratokkal összhangban állapította meg, az okszerű és helyes következtetéseken nyugszik. Továbbá a bizonyítékokat egyenként és összességükben is megfelelően értékelte és jutott arra a következtetésre, hogy a sérelmezett közlések valós tényállítások, ezért az érdemi döntés is helytálló. A felperes állításával szemben ugyanis azt nem tartalmazza a cikk, hogy eljárás indult a felperessel szemben. Megjegyezte továbbá, hogy az alperes eleget tett, a felperes által hivatkozott, a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban megjelölt követelménynek, továbbá alaptalanul sérelmezte a felperes a másodfokú bíróságnak a közéleti vita körében tett megállapításait, azok ugyanis összhangban vannak az Alkotmánybíróság gyakorlatával.
- [9] 1.2. Ezt követően az indítványozó az Alkotmánybírósághoz benyújtott, az Abtv. 27. §-ára alapított indítványában a fent megjelölt kúriai ítélet (továbbá egyúttal az elsőfokú és a másodfokú bírósági ítéletek) alaptörvényellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte, megjelölve az Alaptörvény Q) cikkét, VI. cikk (1) bekezdését, IX. cikk (1) és (4) bekezdéseit, XV. cikk (2) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdéseit, továbbá a 28. cikkét. Az indítvány ismertetette röviden a pertörténetet, továbbá foglalkozott a befogadhatósági feltételeknek való megfelelésségével. Álláspontja szerint a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, illetve alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy tisztességes-e az olyan bírósági eljárás, amelyben egy teljes bizonyító erejű okiratnak nem minősülő, névtelen e-maillal tekintenek perdöntő bizonyítéknak. Emellett szintén akként értékelte, hogy hogyan tud érvényre jutni az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt ártatlanság vételeme, ha a valótlan tényállásokkal és híresztelésekkel szemben nem élhetnek sajtóhelyreigazítási jogukkal az állampolgárok.

- [10] A sérülni vélt alaptörvényi rendelkezések, valamint az általa relevánsnak vélt alkotmánybíróági határozatok felsorolását követően előadta, hogy a Kúria a jó hírnevére vonatkozó jogát, az alperest megillető véleménynyilvánítás, illetve sajtószabadság és a negyedik Alaptörvény módosítással beiktatott IX. cikk (4) bekezdésének egybevetése, mérlegelése, illetve ütköztetése során nem vette figyelembe, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján az alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. Hangsúlyozta, hogy a sajtóperben a jogerős ítélet és a Kúriai döntés a Pp. 279. § (1) bekezdését megsértve, valamint a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével, tévesen állapította meg a tényállást. Hivatkozott továbbá arra, hogy a bizonyítékok értékelésénél nem jártak el kellő gondossággal a bíróságok, mivel az általa becsatolt bizonyítékokat figyelmen kívül hagyták, míg a volt munkahelye e-mail címéről megküldött levelet hiteles, hivatalos okiratnak tekintették.
- [11] Álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való jogát sértették, hogy az általa becsatolt német leveleket a bíróságok nem vették figyelembe, illetve nézete szerint ezeknek a dokumentumoknak a figyelmen kívül hagyása folytán az eljáró bíróságok elfogulatlansága megkérdőjelezhető. Nézete szerint az ítéletek indokolásából kimaradtak lényeges, perdöntő tények, a bíróságok nem tisztázták a tényállásban felmerült ellentmondásokat, mely folytán sérült az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti jó hírneve mellett a IX. cikk (4) bekezdése, továbbá a XXVIII. cikk (2) bekezdése szerinti ártatlanság védelme is. Emellett hivatkozott az Alaptörvény Q) Cikk (2) és (3) bekezdései alapján arra, hogy az ítéletek sértik a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés kihirdetéséről szóló 1965. évi 22. törvényerejű rendeletet, különösen annak 30. cikke (1) és (2) bekezdéseit, 31. cikke (1) és (2) bekezdéseit, 27. cikk (2) bekezdését, valamint 24. cikkét; sértik továbbá az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendeletét (GDPR), az Európai Unió Alapjogi Chartáját. Az indítványozó szerint „az ún. Info törvény [az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény] megsértései nyilvánvalóvá teszik, hogy súlyos adatvédelmi jogsértések történtek a jelen perben érintett sérelmezett cikkek tartalma, azokban közölt, törvényes védelem, oltalom alatt álló személyes, érzékeny, pénzügyi adatok esetében”. Emellett nézete szerint a tisztességes eljáráshoz való jogát súlyosan sértette, hogy kettős mércét alkalmaztak a bíróságok vele szemben, mivel az alperes mulasztásának igazolását elfogadták, annak ellenére, hogy sajtó-helyreigazítási perben nincs helye mulasztás igazolásának, ezzel összefüggésben megjelölve az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését is.
- [12] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy szól, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [13] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapította. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) és b) pontjai értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza és az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [14] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a kúriai ítéletet 2021. augusztus 30-án töltötte le, indítványát 2021. október 29-én, határidőben nyújtotta be. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Jelen ügyben további jogorvoslati lehetőség nem állt az indítványozó rendelkezésére, így az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek eleget tett. Az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja]. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló sajtó-helyreigazítási perben az indítványozó felperesként járt el, így a benyújtott indítvány vonatkozásában érintettnek tekintendő.

- [15] 2.2. Az indítványozó a kifogásolt kúriai döntés nemzetközi szerződésbe ütközését is állította. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Alaptörvény 24. cikk *f)* pontja, valamint az Abtv. 32. §-a alapján csak a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközésének a vizsgálatára terjed ki a hatásköre, és arra is csak az Abtv. 32. § (2) bekezdésében meghatározott indítványozói kör indítványára; bírói döntések nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára azonban nincs hatásköre. Ezért ezen indítványelem az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pontjában támasztott követelménynek nem felel meg.
- [16] 2.3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pontja értelmében alkotmányjogi panaszt Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az indítványozó állítása szerint a Kúria ítélete ellentétes az Alaptörvény Q) cikkével is. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény ezen rendelkezése nem biztosít jogot az indítványozók számára, ezért annak állított sérelmére nem lehet alkotmányjogi panaszt alapítani [lásd pl. 3386/2020. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [14]; 3007/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [11]; 3171/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [10]; 3143/2015. (VII. 24.) AB határozat, indokolás [32]; 3156/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [17]; 16/2021. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [21]].
- [17] 2.4. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy az indítványozó Abtv. 27. §-ára alapított kérelme megfelel-e az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerinti feltételeinek.
- [18] Az 52. § (1b) bekezdés *b)*, *d)* és *e)* pontjai alapján a kérelem akkor határozott, ha az indítványozó megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit; az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint ha indokolást ad elő arra nézve, hogy a támadott bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [19] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntés(ek)e)t [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c)* pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit. A határozott kérelemnek ugyanakkor tartalmaznia kell az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontjának megfelelően alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a kifogásolt bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [20] Az elégtelen indokolás akadályozza az érdemi elbírálásnak, továbbá az is, ha a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés [3269/2012. (X. 4.) AB határozat, 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, 3025/2014. (II. 17.) AB határozat, 37/2013. (XII. 5.) AB határozat, 3074/2013. (III. 14.) AB határozat].
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány megjelöli ugyan az Alaptörvény VI. cikk (1), IX. cikk (1) és (4) bekezdéseit, továbbá a XV. cikk (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) és (2) bekezdéseit, azonban azokkal összefüggésben releváns, alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem tartalmaz. Ezzel összefüggésben megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság, hogy az indítvány az alkotmányjogilag értékelhető indokolást mellőzve, érvelésében tartalma szerint mind a kúriai, mind a jogerős, illetve elsőfokú döntések sérelmét kizárólag az ítéletek általa tévesnek, okszerűtlennek, illetve hiányosnak vélt bizonyítás-értékelésére alapítottnak állította.
- [22] Az Alkotmánybíróság ismételtén utal arra, hogy az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e [lásd például: 3095/2021. (III. 12.) AB végzés, Indokolás [26]]. „Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]]

- [23] Emellett az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése vélt sérelmével összefüggően megjegyzi az alábbiakat. Az Alaptörvény említett rendelkezése nem önálló alapjogot állapít meg, hanem a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, így erre az indítványozó nem alapíthat alapjogi sérelmet {ezzel egyezően: 3294/2020. (VII. 17.) AB végzés, Indokolás [19]}. Az indítványozó hivatkozott továbbá az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére is. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság ismételt kiemeli, hogy gyakorlata értelmében az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságoknak címzett jogértelmezési segédszabály nem tekinthető olyan Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére hivatkozva alkotmányjogi panaszt lehetne benyújtani {3084/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [6]; 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [24] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdése alkalmazásával, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a), c), f)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4091/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3267/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.IV.37.356/2021/3. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 29.K.700.524/2019/16. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Koós Zoltán ügyvéd) útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.IV.37.356/2021/3. számú ítéletének, valamint a Fővárosi Törvényszék 29.K.700.524/2019/16. számú, a Kúria mint felülvizsgálati bíróság által hatályában fenntartott ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott ítéletek ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, az R) cikk (2) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint 26. és 28. cikkével.
- [2] 1.1. Az indítványozó kirendelt védői tevékenységet látott el az egyik kerületi rendőrkapitányságon, melynek Bűnügyi Osztály Bűnüldözési Alosztályának vezetője az élettársa. Az Országos Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálat Vezetői Ellenőrzési Osztályának vezetője névtelen bejelentést kapott a Bűnüldözési Alosztály vezetője ellen, amely szerint beosztottainak parancsba adta, hogy az indítványozót rendeljék ki védőként. A bejelentés alapján a kapitányság vezetője vizsgálatot folytatott le és megállapította, hogy az indítványozót a 2017. és 2018. évben összesen 12 alkalommal rendelték ki védőként. A kapitányságvezető a Bűnüldözési Alosztály vezetője ellen feljelentést tett, aki ellen a Központi Nyomozó Főügyészség büntetőeljárást rendelt el, továbbá értesítette a Magyar Ügyvédi Kamarát, hogy az indítványozó a rá vonatkozó kizárási okot a hivatkozott ügyekben nem jelentette be.
- [3] A Budapesti Ügyvédi Kamara elnöke az ügyben előzetes vizsgálatot rendelt el, melyet a fegyelmi biztos határozatával megszüntetett. A kamara elnöke az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 124. § (2) bekezdése alapján a fegyelmi biztost a fegyelmi eljárás kezdeményezésére utasította. A fegyelmi biztos ez alapján a korábbi határozatát visszavonta, és fegyelmi eljárást kezdeményezett. A fegyelmi eljárásban az elsőfokú fegyelmi tanácsként eljáró Budapesti Regionális Fegyelmi Bizottság Fegyelmi Tanácsa határozatával megállapította, hogy az indítványozó nem követett el fegyelmi vétséget, erre tekintettel a fegyelmi eljárást megszüntette. A Magyar Ügyvédi Kamara Országos Fegyelmi Főbiztosa fellebbezése folytán eljáró Magyar Ügyvédi Kamara Országos Fegyelmi Bizottsága határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Megállapította, hogy az eljárás során egyértelműen kiderült, hogy a Bűnüldözési Alosztályvezető a bejelentésben foglalt ügyeknek nem volt az előadója, nyomozást nem végzett, nyomozati cselekményt nem fogantatosított, az indítványozó nem sértette meg az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (a továbbiakban: Ütv.) 34. § (1) bekezdés a)–g) pontjaiban, illetve (2) bekezdésében, továbbá az Üttv. 36. § (6) bekezdés a)–g) pontjaiban és 20. § (2)–(5) bekezdéseiben foglaltakat, mivel ezen rendelkezések bejelentési kötelezettséget nem írnak elő. Utalt továbbá a határozat a BH2019.7.194. számú eseti döntésére, mely kizárási okot a védővel szemben akkor sem állapított meg, amikor a védő ügyvédi tevékenységét megelőzően a nyomozó hatóság vezetője volt. A Magyar Ügyvédi Kamara Országos Fegyelmi Főbiztosa ezt követően bírósághoz fordult. A perben az indítványozó mint alperesi érdekelt vett részt.
- [4] A Fővárosi Törvényszék jogerős ítéletével az első- és másodfokú határozatokat megsemmisítette, és az első fokon eljáró kamarát új eljárásra utasította. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 45. § (1) bekezdés b) pontjára, az Ütv. 34. § (1) bekezdés g) pontjára és (2) bekezdésében foglaltakra, a régi Etikai Szabályzat 15/5. pontjára, az Üttv. 36. § (6) bekezdés e) pontjára és 20. § (1) bekezdésére, továbbá

a 2018. május 1-jén hatályba lépett Etikai Szabályzat 4.1. pontjára, illetve a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 43. § (1) bekezdés *b*) pontjára utalással megállapította, hogy a közigazgatási per tárgya annak a kérdésnek a vizsgálata volt, hogy az indítványozónak mennyiben áll fenn a felelőssége az összeférhetetlenség elkerülése érdekében és a kötelezettségeinek a vizsgált ügyekben eleget tett-e. Hangsúlyozta, hogy a védői pozíció olyan nagy jelentőségű és kizárólag a terhelt érdekeihez kötődő jogállás, ami szinte teljes egészében kizárja, hogy a védő vagy hozzátartozója a büntetőeljárásban bármilyen más minőségben is részt vegyen. A nyomozó hatóság tagja pedig olyan kulcspozíciót lát el az eljárásban, hogy a hozzátartozójának a speciális védői posztion való eljárása is az eljárás pártatlanságának látszatát sértene.

- [5] A jogerős ítélet szerint a védőnek a régi Be. 45. §-ából, az Ütv. 34. § (2) bekezdéséből, az Üttv. 36. § (6) bekezdés *e*) pontjából következően összeférhetetlenség fennállásának esetén bejelentési kötelezettsége van, melyet az etikai szabályzatok hivatkozott rendelkezései tovább pontosítottak. Az indítványozónak tudnia kellett, hogy az élettársának a nyomozó hatóságnál fennálló bűnüldözési alosztályvezetői pozíciója olyan kulcsfontosságú pozíció, melyben felmerülhet, hogy az élettárs részt vesz vagy jelentős befolyása lehet a kerületi kapitányságon folyamatban lévő büntetőeljárások mikénti lefolytatására. Ezt anélkül is tudnia kell, hogy ismerné a nyomozó hatóság ügyrendjét, melynek ismerete nyilvánvalóan nem feladata. Ebből következően a hozzátartozói viszony és a védői pozíció megfelelhet az Ütv. 34. § (1) bekezdés *g*) pontja szerinti „ellentétesen érdekelt” fogalmának és az Üttv. 20. § (1) bekezdésében foglalt „az ügyfél érdekei az ügyvédnek az ügyön kívüli saját érdekeivel összeütköznek” negatív követelményének. Az indítványozó felelősségének mércéje e körben az, hogy kiemelt figyelmet tanúsítson annak érdekében, hogy az összeférhetetlenség bármilyen formájának még a látszata sem merülhessen fel, ennek érdekében pedig tőle aktív cselekmény várható el, különös tekintettel arra is, hogy a gyanúsítottnak nem annak a választása folytán, hanem a nyomozó hatóság kirendelése folytán lett védője. A Törvényszék megállapította, hogy az indítványozó a fegyelmi vétséget elkövette, így a megismételt eljárásban az elsőfokú fegyelmi tanácsnak a jogerős ítéletben foglaltaknak figyelembevételével kell ismételt döntést hoznia, ahol a fegyelmi vétség elkövetésére tekintettel az indítványozó vétkességének súlya a szankció kiválasztása súlyosságának meghatározása körében kell megfelelően mérlegelt döntést hoznia.
- [6] A Magyar Ügyvédi Kamara Országos Fegyelmi Bizottsága felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria megállapította, hogy az ügy tárgya nem a kizárás tárgyában történő döntéshozatal volt, hanem annak vizsgálata, hogy a Törvényszék helytállóan állapította-e meg a jogerős ítéletében, hogy azáltal, hogy az indítványozó az összeférhetetlenség látszatát nem kerülte el, megszegte az Ütv. 34. § (2) bekezdését, a régi Etikai Szabályzat 15/5. pontját, az Üttv. 36. § (6) bekezdés *e*) pontját és az Etikai Szabályzat 4.1. pontját. A Kúria az összeférhetetlenség intézményének vizsgálatával kiemelte, hogy annak értelmezése nem vezethet oda, hogy az összeférhetetlenség csupán csak az összeférhetetlen tevékenységekre lenne vonatkoztatható. Megállapította, hogy az Etikai Szabályzatok nem csupán az összeférhetetlen tevékenységre, a jogszabály által konkrétan meghatározott kizárási körülményekre hivatkoznak, hanem elvárják az ügyvédi tevékenységet gyakorlótól azt, hogy az összeférhetetlenség bármely formájának (így az ügyvállalási korlát bármely formájának) látszatát is el kell kerülniük. Jelentőséget annak tulajdonított, hogy kívülálló számára felmerülhet-e az, hogy az ügyvéd az adott ügyben valamilyen okból nem járhat el, vagy tevékenységét nem csupán a megbízója jogai, jogos érdekei szem előtt tartásával végzi, hanem eljárását más is motiválhatja. Gyakorlati szempontból ennek jelentőségét az adott ügyben fennálló ellenérdekeltség jelentheti. A Kúria egyben osztotta a Törvényszék okfejtését abban a tekintetben is, hogy különös jelentőséggel bír az, hogy az ügyvéd a tevékenységet kirendelésen alapuló jogviszonyban látja el, amelyből fakadóan az ügyfél és ügyvédi tevékenységet gyakorlók közötti bizalom fennállásához nem elegendő nem összeférhetetlennek lenni, az összeférhetetlenség látszatát is el kell kerülni.
- [7] A Kúria az eljáró Törvényszék mint elsőfokú bíróság kasszációs jogkörét illetően kiemelte, hogy az Üttv. 139. § (4) bekezdés *a*) pontja értelmében a bíróság a jogsértő vagy az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértésre meghozott fegyelmi határozatot megsemmisíti, az elsőfokú fegyelmi tanácsot új eljárásra utasítja. A jogsértés megállapításához a bíróságnak szükségképpen meg kell határozni annak mibenlétét, így tehát az együtt jár azzal, hogy a kasszációs jogkörének gyakorlása során szükséges mértékben állást foglal a felmerült jogkérdésekben. A Törvényszék hatáskörét nem lépte túl ebben a körben, megállapította, hogy az indítványozó a bejelentések elmulasztásával az Etikai Szabályzatok adott rendelkezéseivel ellentétesen járt el. A vétkessége súlyának meghatározását, a szankció kiválasztását teljes mértékben a Fegyelmi Tanács mérlegelésében hagyta.

Ennek körében értékelheti az elsőfokú Fegyelmi Tanács az alperes által kifogásolt körülményeket, amelyek azonban bejelentési kötelezettség elmulasztásának kimentésére nyilvánvalóan nem lehettek alkalmasak.

- [8] 1.2. Ezt követően fordult az indítványozó az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a Kúria ítélete a tisztességes eljáráshoz való jogát sérti azáltal, hogy az ügyben első fokon eljáró bíróság kasszációs jogkörében eljárva kifejezetten utasította az illetékes fegyelmi bíróságot, hogy pontosan milyen tartalmú döntést hozzon, amelyet a Kúria mint felülvizsgálati bíróság jogszerűnek minősített. Az elsőfokú bíróság kötelezően előírta az elsőfokú fegyelmi tanácsnak, hogy kötelezően mit kell kimondania, hogy kell döntenie, de az ítélet semmilyen módon nem tartalmaz arra vonatkozóan indokolást, hogy a kasszációs jogkörben eljárva mely jogszabály hatalmazza fel arra a bíróságot, hogy hatáskört, jogkört elvonva kötelező tartalmú döntés meghozatalára hívja fel, kötelezze a fegyelmi tanácsot. Így az ítélet a kötelezés jogalapját, jogszabályi háttérét és a jogkör elvonás biztosítását megengedő jogszabályt nem jelölt meg. Az indoklás nem nyújt semmilyen tájékoztatást a jogkör elvonás jogszerűségéről. Mindemiat az indítványozó szerint sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz való joga, amely generálisan sérti a jogbiztonságot mint alkotmányos alapvet. Emellett a bíróságok az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési kötelezettségüknek sem tettek eleget, amely rendelkezés értelmében a bíróságok jogalkalmazás során kötelesek a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezni. Hivatkozott továbbá az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésére, amely értelmében az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek, ebből következően szerinte az eljáró elsőfokú bíróságnak jogszerűen kellett volna a kasszációs jogkört gyakorolni, míg a felülvizsgálati bíróságnak pedig alkalmaznia kellett volna a kasszációs jogkört. Az indítványozó hiánypótlási felhívásra benyújtott indítvány kiegészítésében hivatkozott továbbá az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése szerinti bírói függetlenség elvére is, melyen keresztül követkeik be álláspontja szerint a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme. Álláspontja szerint a bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja. Azzal, hogy az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése a bírók szakmai és személyi függetlenségét is garantálja, jogot biztosít a bírák mint a bírói szolgálatot ellátó természetes személyek részére a függetlenséghez. Maga az Alaptörvény deklarálja ezen garancia érvényesülése érdekében, hogy a bírák csak a törvénynek vannak alárendelve és ítélezési tevékenységükben nem utasíthatók.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek, különösen a 27. § szerinti érintettség, a jogorvoslat kimerítése, valamint a 29–31. § szerinti követelményeknek.
- [10] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti. Az indítványozóra mint alperesi érdekeltre a bíróság támadott határozata – a vele szemben folyó fegyelmi eljárás felülvizsgálata okán – kiterjed, így érintettnek minősül, a támadott határozatok alkotmánybírósági vizsgálat tárgyát képezhetik. A Fővárosi Törvényszék határozata jogerős, az indítványozó azzal szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, mely eljárás lezárultát követően fordult – határidőben – az Alkotmánybírósághoz. Az indítvány a határozott kérelem tekintetében tartalmaz hivatkozást az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, a sérelmezett bírói döntést, indokolja Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a bírói döntések megsemmisítését.
- [11] Az Ügyrend 32. § (3) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz benyújtásának nincs helye, ha a Kúria a felülvizsgálati kérelmet, illetve indítványt még nem bírálta el, továbbá – arra tekintettel, hogy az eljárás még folyamatban van – a Kúria hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító határozatával szemben. Ezen esetekben a benyújtott alkotmányjogi panasz soron kívül, az egyéb feltételek vizsgálata nélkül is visszautasítható. Az Alkotmánybíróság 23/2018. (XII. 28.) AB határozatában kimondta, hogy az Ügyrend 32. § (3) bekezdése alapján általában nincs helye alkotmányjogi panasz benyújtásának a Kúria hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító határozatával szemben, mert az eljárás ebben az esetben még folyamatban van, azonban kivételesen nem támasztható az indítványozóval szemben az az elvárás, hogy csak az új eljárást követő rendes jogorvoslati lehetőségek kimerítése után nyújthassa be alkotmányjogi panaszát, mert az alkotmányjogi panaszában kifejtett alaptörvény-ellenes sérelem tekintetében az eljárás lényegében már lezárult, továbbá a Kúria

iránymutatásának megfelelően lebonyolított új eljárásban már kizárt az alaptörvény-ellenesség orvoslása. A Kúria ítéletének megfelelően megismételt eljárásban hozott döntés szükségképpen alaptörvény-ellenes lenne {23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [16]}.

- [12] Mindezt megerősítette az Alkotmánybíróság – Magyar Közlönyben közzétett – 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalása is, melynek értelmében az Ügyrend hivatkozott szabálya kizárja az alkotmányjogi panasszal megtámadható felülvizsgálati döntések köréből a jogerős ítéletet hatályon kívül helyező és az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra utasító kúriai döntéseket. Ilyen esetekben az alapeljárás még folyamatban van, annak lezárultáig a „jogorvoslati lehetőségek még nincsenek kimerítve”, tehát az alkotmányjogi panaszt ezen esetekben általában vissza kell utasítani. Ez alól kivételt jelent, tehát nem kell visszautasítani az ilyen döntést támadó alkotmányjogi panaszt, ha az abban állított alapjogsérelem magával a hatályon kívül helyező és a hatóságot vagy bíróságot új eljárásra utasító határozattal függ össze. Ilyen eset, ha éppen a jogerős döntés hatályon kívül helyezése és az új eljárásra utasítás okoz az indítványozónak alapjogsérelmet, miként az is, ha a Kúria döntése nem enged mérlegelést az alsóbb fokú bíróság, illetve az eljáró hatóság számára a meghozandó új határozat tekintetében, vagyis tartalma szerint a hatályon kívül helyező végzést az eljárást lezáró döntésnek kell tekinteni. Szintén helye lehet alkotmányjogi panasznak a Kúria jogerős bírósági döntést hatályában fenntartó, ugyanakkor az eljárt hatóságot új eljárásra utasító döntése ellen, ha az alkotmányjogi panasz kifejezetten e döntés alaptörvény-ellenességét állítja.
- [13] A hivatkozott döntés, illetve teljes ülési állásfoglalás értelmében tehát – noha az alapul fekvő eljárás végérvényesen nem zárult le a támadott bírósági döntésekkel – vizsgálható az eljárt fegyelmi tanácsot új eljárás lefolytatására utasító bírósági határozat és az azt hatályában fenntartó kúriai határozat, amennyiben az indítványozó az eljárás megismétlése, illetve annak mikéntje miatt állítja az Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványban foglaltak megfelelnek e követelményeknek.
- [14] Az indítványban foglaltakkal összefüggésben nem tartalmaz ugyanakkor Alaptörvényben biztosított jogot és ekként alkotmányjogi panasz alapját sem képezheti az Alaptörvény B) cikk (1), valamint az R) cikk (2) bekezdése és 26. cikk (1) bekezdése, illetve e rendelkezéseket az indítványozó csak kérelme további alátámasztásaként jelölte meg, így ezeket a hivatkozásokat nem lehet önálló indítványi elemnek tekinteni {22/2021. (VII. 13.) AB határozat, Indokolás [22]–[23]; 3252/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [21]; 3068/2022. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [13]}.
- [15] 2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [16] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes” {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]}. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: elemezte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig – mérlegelés eredményeként – mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre nézve megállapítható alapjogsérelemre nézve {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [17] Mindemellett az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és a 28. cikk szerinti – bíróságoknak címzett – értelmezési szabály természetes fogalmi egységet alkotnak. Utóbbi ugyan önmagában nem tekinthető olyan, Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére hivatkozva alkotmányjogi panaszt lehetne benyújtani {3084/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [6]; 3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}, azonban a jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek. Az Alkotmánybíróság azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén {ilyen feltétel lehet az indokolási kötelezettség megsértése, a jogkérdésre nyilvánvalóan vonat-

kozó jogi normákat figyelmen kívül hagyása, és a más hatályon kívül helyezett jogi normákon alapuló bírósági gyakorlat felhívásának együttese ld. 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]} állapítja meg a jogalkalmazói önkény fennállása miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét, a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás ugyanis önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet {3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]; 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [25]–[28]}.

- [18] Az indítványozó által felhívott indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme pedig akkor merülhet fel, ha a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal nem vizsgálja meg, és ennek értékeléséről határozatában nem ad számot. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket {pl. 3003/2017. (II. 1.) AB határozat, Indokolás [30]; 3070/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [21]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [19] Mindezeket alapul véve az Alkotmánybíróság az indítványozónak a sérelmezettekkel, vagyis a kasszációs jogkörön túlterjeszkedés címén előadott kifogása kapcsán a következőket állapította meg.
- [20] Az egyes közigazgatási tevékenységek jogszerűségének vizsgálata és a jogsértéssel okozott sérelem orvoslása tekintetében a megváltoztatás lehetővé tétele, illetve kizártsága elsődlegességének kérdése mögött alapvető megfontolás, miszerint a közigazgatási útra tartozó ügyeket – a hatáskörelvonás tilalma miatt – a közigazgatási szervnek, hatóságnak kell érdemben elbírálnia. E követelmény azonban nem abszolút, és még abban az esetben is, ha törvény erejénél fogva kizárt a megváltoztatási jogkör, a bíróság jogorvoslati funkciójából fakadóan értékeli a közigazgatási cselekmény jogszerűségét.
- [21] A közigazgatási cselekmény felülvizsgálatának része az anyagi jognak való megfelelés vizsgálata, mely során a bíróság a jogvita elbírálása szempontjából számba jöhető anyagi jogi szabályokból indul ki és amennyiben az anyagi jogi szabályok körében kimutatható jogalkalmazási tévedés, megállapítja a jogszabálysértést. A bíróságnak határozatában döntenie kell a – közigazgatási cselekmény jogszerűtlenségét állító – kereseti kérelemről, mely meghatározza a bíróság döntési jogkörének a kereteit. Másrészt a bíróság döntésében iránymutatást ad a megismételt eljárásra. Ez az iránymutatás egyrészt nem terjedhet a meghozandó új határozat érdemi tartalmának meghatározásáig, másrészt ugyanakkor az új eljárás lefolytatására vagy cselekmény megvalósítására vonatkozóan határozottnak és a megállapított jogsértés orvoslásának valamennyi lényeges pontjára kiterjedőnek kell lennie [a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 86. § (4) bekezdés].
- [22] A közigazgatási szervet az új eljárásban köti a bíróság ítéletének mind a rendelkező része, mind az indokolása, a bíróság döntése kötéserővel, kötelező erővel bír, anyagi jogereje ugyanakkor nincs. Az eljárás megismétlése teljes megismétlést jelent, ennek során a közigazgatási szervnek a tényállást teljes egészében, újból meg kell állapítania, vagyis minden megismételt eljárásban fennáll annak lehetősége, hogy az újonnan beszerzett adatok és bizonyítékok elvezessenek a tényállás olyan tartalmú módosulásához, amelyek a bíróság iránymutatásait részben, vagy egészben meghaladtakká teszik, mely ekként a bíróság által adott iránymutatás korlátja is egyben.
- [23] Az ítélet tehát csak akkor teljes, ha a bíróság döntött a kereseti kérelemről és megadta az iránymutatást a megismételt eljárásra, mindebből pedig szükségszerűen fakad a(z anyagi jogi) jogsértésről való jogi állásfoglalás. Az Alkotmánybíróság által vizsgált ügyben a Kúria vizsgálta a jogerős döntést hozó bíróság anyagi jogi jogértelmezését, illetve kasszációs jogkörének gyakorlását is, melyek vonatkozásában részletesen megindokolta döntését mind a jogszabálysértés értelmezése, mind pedig az eljáró fegyelmi tanácsnak a megismételt eljárásban való döntési lehetősége vonatkozásában. Ugyan a jogszabálysértés a jogerős döntést hozó bíróság megállapítása szerint megvalósult, iránymutatásában a jogkövetkezmény megállapítására vonatkozóan nem fogalmazott meg korlátozást.
- [24] 3. Ekként az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3717/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3268/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szekszárdi Törvényszék 7.Bf.91/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Szekszárdi Törvényszék 7.Bf.91/2021/3. számú végzésének alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt.
- [2] 2. Az indítványozó egy ügyvéddel szemben tett feljelentést a Tolna Megyei Rendőr-főkapitányságon a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 285. §-ába ütköző ügyvédi visszaélés büntette miatt. Az indítványozó szerint az őt több peres eljárásban képviselő ügyvéd neki jogtalan hátrányt, saját magának pedig jogtalan előnyt szerzett. Az indítványozó kifogásolta, hogy a feljelentett ügyvédi titkot tartalmazó iratokat használt fel akkor, amikor őt feljelentette, azzal a céllal, hogy neki erkölcsi és anyagi kárt okozzon.
- [3] A rendőr-főkapitányság álláspontja szerint a cselekmény nem bűncselekmény, ezért a 17000/108/2020. bü. számú határozatával a büntetőeljárást megszüntette, az ez elleni panaszt a Pécsi Járási Ügyészség a B.822/2021/2. számú határozatával elutasította. Ezt követően az indítványozó pótmagánvádlóként fellépve vádindítványt terjesztett elő.
- [4] Az első fokon eljáró Szekszárdi Járásbíróság a 26.B.150/2021/3. számú – tárgyaláson kívül meghozott – végzésével a büntetőeljárást megszüntette. Az elsőfokú bíróság szerint a Btk. 285. §-a szerinti ügyvédi visszaélés büntetnének egyik tényállási eleme hiányzik; a jelzett időszakban ugyanis a feljelentett nem volt az indítványozó jogi képviselője. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Szekszárdi Törvényszék a támadott döntésben helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését, mivel azt megalapozottnak és törvényesnek találta.
- [5] A támadott döntéssel szemben az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybírósághoz fordult, kérve annak megsemmisítését. A részletes alkotmányjogi panasz indítvány elsősorban büntető anyagi jogi és eljárási érvek mentén támadja a másodfokú bíróság döntését. Alkotmányjogi érvelésként hivatkozott az Alaptörvény III. cikkére, XV. cikk (1) bekezdésére, XXIV. cikkére és XXVIII. cikk (1) bekezdésére.
- [6] Az Alaptörvény III. cikkének sérelméhez kapcsolódóan az indítványozó általában megalázóan tartotta a bíróságok eljárását, és külön kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság csak azt követően küldte meg a pótmagánvádlóként eljáró ügyvédnek a határozatot, amikor fellebbezésében ezt szóvá tette.
- [7] Az indítványozó szerint az eljárás során nem gyakorolhatta a jogait más sértettekkel azonos módon, ami a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik. Ezen túlmenően az eljárás részrehajló volta miatt állította az Alaptörvény XXIV. cikkének a sérelmét, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét állította amiatt, hogy az elsőfokú bíróság nem tartott tárgyalást az ügyben.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.

3.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított

jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és *b*) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.

- [9] Az indítványozó saját ügyében jár el, megjelölte az indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az indítványozó a támadott döntést 2021. november 19-én vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig 2022. január 11-én – határidőben – adta postára.
- [10] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [11] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. További feltétel, hogy az indítvány részletes indokolást tartalmazzon, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó kifejezetten kérte a vonatkozó bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [12] Megállapítható az is, hogy a támadott döntéssel szemben nem állt további jogorvoslat az indítványozó rendelkezésére.
- [13] 3.2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [14] Az indítványozó alkotmányossági érvként az Alaptörvény III., XV., XXIV. és XXVIII. cikkeire hivatkozott. Az Alaptörvény tisztességes hatósági ügyintézéshez való jogról szóló XXIV. cikke jelen esetben fel sem merül, mivel az indítványozó bírósági, és nem hatósági döntést támadott. Nem merülhet fel az sem, hogy a bírósági döntés a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközne: a vizsgált ügyben nem is volt vele összehasonlítható helyzetben lévő, azonos szabályozási körbe tartozó személy, akihez képest hátrányosabb elbánásban részesült volna. Szintén nem vetette fel a bírósági döntés az Alaptörvény III. cikkének a sérelmét: a büntetőeljárás megszüntetése nem értelmezhető az indítványozó kínzásaként vagy megalázásaként; még abban az esetben sem, ha egyes eljárási jogosultságok nem érvényesültek volna.
- [15] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét abban látta, hogy az elsőfokú bíróság nem tartott tárgyalást. Szövegszerűen ez a rendelkezés azt rögzíti, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” Jelen esetben azonban nem az „ellene emelt”, hanem az „általa emelt” vádról döntött a bíróság, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése eme fordulatának a sérelme nem merül fel. Nem veti fel alappal a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az sem, hogy a bíróság a büntetőeljárási szabályoknak megfelelően a tárgyalás előkészítése során – így logikusan a tárgyalást megelőzően – dönt arról, hogy helye van-e a büntetőeljárás megszüntetésének. Az indítvány nem veti fel tehát a támadott döntés alaptörvény-ellenességének kételyét, és alapvető alkotmányossági kérdést sem.
- [16] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felelt meg az Abtv. 29. §-ában rögzített követelménynek, ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/311/2022.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3269/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.VII.37.167/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Galambos Károly ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.VII.37.167/2021/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Emellett a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés a) pontjának aa), ab) és ad) alpontjai alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte.
- [2] 2. Az alapul szolgáló ügy – bíróság által megállapított – tényállása szerint a felperes 2007. június 2. és 2011. december 31. között szolgálati nyugdíj ellátás folyósítása mellett kereső tevékenységet folytatott; 2012. január 1-jétől a nyugdíjat a társadalombiztosítási szerv – a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény (a továbbiakban: Khtv.) alapján – szolgálati járandóságként folyósította tovább. A felperes keresetében sérelmezte, hogy a 2007. június 2. és 2011. december 31. közötti időszakot a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 96/B. § szerinti adategyeztetési eljárásban 2019. június 4-én hozott elsőfokú és a 2020. február 18-án hozott másodfokú határozatokban – a Tny. 22/A. § (1)–(2) bekezdése rendelkezése folytán – nem számították be szolgálati idejébe. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét – a Tny. 22/A. § (1)–(2) bekezdése, a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 4. § f) pontja, 5. §-a, 6. § (2) bekezdés továbbá a Tny. 37. § (1) bekezdése és 2011. december 31-ig hatályos 6. § (4) bekezdése alapján – elutasította, mert a saját jogú nyugellátásnak minősülő szolgálati nyugdíj mellett folytatott keresőtevékenység idejének szolgálati időkénti figyelembe vételét, továbbá az ilyen kereső tevékenységgel szerzett nyugdíjjárulék alapot képező kereset összegének a nyugdíjalapba való beszámítását a törvényhozó kizárta, a járulékfizetés ellentételezését nyugdíjnöveléssel biztosította [Tny. 22/A. § (1)–(2) bekezdés]. A jogerős ítélettel szemben a felperes/indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amely tekintetében a Kúria megállapította, hogy a befogadás feltételei nem állnak fenn, ezért a felülvizsgálati kérelem befogadását – a Kp. 118. § (2) bekezdése alkalmazásával – megtagadta.
- [3] 3. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panaszt terjesztett elő egyrészt a Kúria felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzése ellen, másrészt a felülvizsgálati kérelemre vonatkozó törvényi rendelkezések megsemmisítése iránt.
- [4] 4. Az indítványozó szerint „[a] tisztességes és igazságos bírósági eljáráshoz való jog alapvető követelménye, hogy a bírósághoz forduló feleknek a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata során érdemi jogorvoslatra kerüljön sor. Az indítványozó ezt kifogásolta a felülvizsgálati kérelmében: nem kapott választ azokra a kérdésekre, hogy a járulékfizetés mellett szerzett szolgálati idő miért nem vehető figyelembe és jegyezhető be a társadalombiztosítási nyilvántartásba; a nyilvántartási eljárásban a társadalombiztosítási igazgatási szerv a már kezelt és rögzített adatot milyen alapon törölte, a közigazgatási eljárásban a nyilvántartási eljárás és az igényérvényesítési eljárás miért nem különül el, hiszen utóbbi meg sem indult a felperes kérelme alapján.” Az indítványozó szükségesnek tartotta azt is megjegyezni, hogy az első fokú bírósági ítélet ellen „nem volt helye fellebbezésnek, és a Kúria is mint a bíróság jogorvoslati eljárást folytatott le a felülvizsgálati kérelem befogadásával. Az indítványozó szerint a Kúria az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében és (7) bekezdésében

foglaltaknak nem tett maradéktalanul eleget. „Mégpedig azért, mert a Kp. 117. § (4) bekezdése alapján a 118. § (1) bekezdés a pontja aa) és ab) alpontjában foglalt indokokat nem kellett indokolni, csak megjelölni.”

- [5] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kp. 118. § (1) bekezdés a) pontja: aa), ab) és ad) alpontjának megsemmisítését is kérte. „Indítványozó szerint egyértelmű, hogy a Kúria által alkalmazott jogszabályok az ügy érdemét befolyásolták, mert a Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta: a felülvizsgálati kérelem nem került befogadásra, és így érdemben elbírálásra.” Álláspontja szerint a törvényi rendelkezés egyértelműen befogadást és nem befogadhatóságot említ, a Kúriának ebből eredően nincs mérlegelési joga. Az indítványozó szerint a sérelmezett jogszabályi rendelkezések sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogot, továbbá a felek törvény előtti egyenlőségét sérti. „Nem lehet szó törvény előtti egyenlőségről, ha a fél – bár a jogerős közigazgatási bíróság által hozott döntés érdemben jogszabálysértő – nincs módja rendkívüli jogorvoslat során ezt orvosolni azon okból, mert a rendkívüli jogorvoslat során a törvény még egyéb olyan előírásokat is megfogalmaz a kérelem tekintetében, amelynek eldöntésére objektív mérlegelésre vonatkozó eljárási szabályok nem állnak rendelkezésre, és a döntés a Kúria diszkrecionális jogkörébe tartozik.” Szerinte a teljes diszkrecionális jogalkalmazás lehetőségét alátámasztja az a tény is, hogy a befogadás megtagadása miatt nincs helye jogorvoslatnak. Továbbá kitért arra is, hogy „[a] diszkrimináció tilalma megsértése abban érhető tetten, hogy a rendkívüli jogorvoslatra csak az igazságügyi igazgatási érdek területével érintett jogsértés esetében kerülhet sor, amely az alapvető jog, a jogorvoslathoz való jogban való – egyéb helyzetből adódó indokolatlan [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés] különbségtételt jelenti. A szabályozás az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jog megsértését jelenti, mert az nem felel meg az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt feltétlenül szükséges, az elérni kívánt céllal arányos és a jogorvoslathoz való jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával való korlátozásnak.”
- [6] 4. Az Alkotmánybíróság főtíkára felhívására kiegészített, módosított panaszt az Alkotmánybíróság a tartalma szerint bírálta el.
- [7] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [8] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulhat az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [9] Míg az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírósági döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett bírósági ítélettel zárult ügyben felperes volt, így az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja értelmében érintettsége fennáll az alkotmányjogi panasz tekintetében indítványozói jogosultsággal rendelkezik. A rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [10] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Kfv.I.35.106/2021/10. számú végzését az indítványozó jogi képviselőjének 2021. március 31-én elektronikus úton kézbesítették. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére szolgáló 60 napos határidő 2021. május 30. napján járt le, amely vasárnap volt, az alkotmányjogi panaszt 2021. május 31-én, elektronikus úton, határidőben terjesztették elő. Az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.
- [11] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be, míg az Abtv. 52. §-a szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, a kifogásolt bírósági döntést, valamint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit. Beadványában előadta, hogy álláspontja szerint a sérelmezett bírósági végzés miatt ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel, ezzel részben eleget tett a határozott kérelem törvényi feltételeinek. A beadvány emellett az alkalmazott jogszabályi rendelkezések alaptörvé-

- nyességének vizsgálatára is irányult. E tekintetben azonban az indítványozó nem terjesztett elő önálló, alkotmányossági szempontból értékelhető érvelést, szerinte „a Kúria végzésével szemben felhozott alapjogi érvelés irányadó, a megsemmisíteni indítványozott Kp. 118. § (1) bekezdés a) pont aa) és ab) alpontjai tekintetében is”.
- [12] Az Alkotmánybíróság elsőként az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz elem befogadhatóságát vizsgálta. A Kúria felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzésével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt illetően az Alkotmánybíróság korábban már állást foglalt a tekintetben, hogy a Kúria felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó végzése a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek minősül, és alkotmányjogi panasszal támadható [lásd: 3245/2019. (X. 17.) AB végzés, Indokolás [14]; 3188/2020. (V. 27.) AB végzés, Indokolás [11]]. Jelen ügyben is fenntartja azonban azt a korábbiakban kifejtett álláspontját, miszerint „[a] Kúria azon döntése, mely – a Kp. 118. § (1) bekezdése alapján – a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő peres féltől várja el, hogy a kérelem befogadhatóságát az ott taxatíve felsorolt valamely okra hivatkozva maga indokolja, és e jogszabályhelyet úgy értelmezi, miszerint a befogadás feltétele – a formai okokból történő visszautasíthatóságon túl – az ilyen okok kérelmező általi, tartalmi jellegű bizonyítása, nem vet fel alkotmányossági problémát” [3023/2020. (II. 10.) AB végzés, Indokolás [18]; 3188/2020. (V. 27.) AB végzés, Indokolás [21]]. Ezen túlmenően annak megítélése, hogy a felülvizsgálati kérelem befogadásának feltételei fennállnak-e, szakjogi-törvényértelmezési kérdés, melyben az Alkotmánybíróság – következetes gyakorlatának megfelelően – a Kúria döntését nem bírálhatja felül [3365/2019. (XII. 16.) AB végzés, Indokolás [21]; 3308/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [20]; 3188/2020. (V. 27.) AB végzés, Indokolás [22]; 3463/2021. (XI. 3.) AB végzés, Indokolás [17]–[18]].
- [13] Az alkotmányjogi panasz azon elemét illetően, mely a sérelmezett jogszabályi rendelkezések alkotmányossági vizsgálatára és megsemmisítésére irányul, megállapítható, hogy az nem alapjogi sérelmet állít, hanem valójában az indítványozó azt sérelmezi, hogy a Kúria megtagadta a felülvizsgálati kérelme befogadását. E körben az Alkotmánybíróság szükségesnek tarja megjegyezni, hogy az alapügy tárgya a társadalombiztosítási jogviszony megítélése volt. A közigazgatási határozat ellen volt lehetőség fellebbezni, és azzal az indítványozó élt is, majd a másodfokú határozat ellen a bírósághoz fordult keresettel. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése értelmében mindenkinek jogában áll jogorvoslattal élni az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntéssel szemben, amely jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata meghatározza a jogorvoslati rendszerrel szemben támasztott követelményeket. Az Alkotmánybíróság a 14/2018. (IX. 27.) AB határozatban átfogóan áttekintette a jogorvoslati rendszerrel való joggal kapcsolatos gyakorlatát, amely során utalt arra, hogy a jogalkotó a különböző eljárásokra irányadó szabályozásokban határozza meg az igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket, azok igénybevétele módját, az Alaptörvény azonban nem tartalmaz előírást azzal kapcsolatban hogyan épüljön fel a jogorvoslati rendszere [3097/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [15]].
- [14] 5. Tekintettel arra, hogy az a jelen ügyben nem merült fel olyan, a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, mely az alkotmányjogi panasz befogadását indokolta volna, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadását az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2245/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3270/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.I.35.161/2021/2. számú végzésével szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A gazdasági társaság indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában a Kúria Kfv.I.35.161/2021/2. számú végzése, valamint a felülvizsgálati eljárást megelőző közigazgatási jogvitát elbíráló Fővárosi Törvényszék 37.K.701.972/2020/26. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy az adóhatóság vizsgálatot folytatott nála az áfa levonásával kapcsolatban, és több számláját nem fogadta el, melynek alapján adóbírságot vetett ki. A másodfokú adóhatóság a határozatot helybenhagyta. Az indítványozó ezt követően az adóhatósági ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte. A közigazgatási perben eljáró Fővárosi Törvényszék 37.K.701.972/2020/26. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. Az indítványozó a döntés ellen felülvizsgálati kérelemmel élt, melynek befogadását a Kúria Kfv.I.35.161/2021/2. számú végzésével – a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1)–(2) bekezdése alapján – megtagadta. A Kúria úgy ítélte meg, hogy a konkrét ügyben a Kp. 118. § (1) bekezdésében foglalt feltételek nem álltak fenn.
- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt állította, hogy a bírósági eljárás, a Fővárosi Törvényszék ítélete, továbbá az, hogy a Kúria a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadta, több alapjogát sérti. Kifogásolta, hogy a közigazgatási bíróság az alperes mulasztásait nem, illetve nem megfelelően értékelte, az alperest kedvezményezve járt el. Alkotmányjogi panaszában a Nemzeti Hitvallás, az Alaptörvény 28. cikke, XV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése sérelmére hivatkozott. Állítása szerint sérült az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése, mert „a bíróság nem egyforma mércével mérte a felperest és az alperest”. Sérelmezte, hogy a bíróság „az alperes vonatkozásában abszolút nem tette vizsgálat tárgyává az alperesi közrehatást, a felperessel szemben túlzott követelményeket támasztott a gondossága vonatkozásában, melynek következtében lett pervesztes fél a felperes”. Állította továbbá, hogy emiatt „nem volt pártatlan az eljárása, a tényeket és a bizonyítékokat a logika és az észszerűség szabályaival ellentétben értékelte, melynek következtében tisztességes eljárásról sem lehet beszélni”. Az indítványozó szerint a közigazgatási perben hozott ítéletben „olyan súlyos hibák történtek a tények és bizonyítékok mérlegelése során, hogy helye lett volna a bizonyítékok felülmérlegelésének, és hely lett volna a felülvizsgálati kérelem megengedhetőségének”, melynek hiányában sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése. Az indítványozó szerint az Alaptörvény 28. cikkébe ütközött a közigazgatási perben hozott ítélet, mert azt az annak „alapjául felhozott indokok és bizonyítékok” nem támasztják alá, és nincsenek összhangban a „józan ésszel”.
- [4] Az Alkotmánybíróság főtítkára felhívására kiegészített alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság a tartalma szerint bírálta el.
- [5] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [6] Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett kúriai végzéssel zárult ügyben felperes volt, számára hátrányos döntés született, s a perben a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll.
- [7] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben előterjesztett panaszában (a Kúria végzésének kézbesítése 2021. május 6-án történt, az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2021. június 28-án nyújtotta be) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai végzés támadta.
- [8] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjával összefüggésben következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata atekintetben, hogy alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított alapjog sérelmének valószínűsítésére alapítható. A jelen indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában többek között állította a Nemzeti Hitvallás, valamint az Alaptörvény alapjogot nem rögzítő 28. cikkének sérelmét is, melyre hivatkozva alkotmányjogi panasz nem terjeszthető elő.
- [9] Az Abtv. 52. §-a kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]} Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése sérelmére alapított panaszát általánosságban arra hivatkozva terjesztette elő, hogy az eljáró bíróság az egyik oldalon túlzott elvárásokat támasztott az ellenőrzés terén, és ennek elmulasztását a felperesnek róta fel, míg a másik oldalon nem vette figyelembe, hogy az alperes adóhatóság feladatának nem, illetve nem azonnal tett eleget, késedelmesen tiltotta meg a számlakibocsátó működését, melynek következményeit a felperesre hárították. Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése szerint a törvény előtt mindenki egyenlő. A hátrányos megkülönböztetés tilalma az Alkotmánybíróság gyakorlatában nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát, a tilalom elsősorban az alapjogok terén tett megkülönböztetésre terjed ki. Személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon [lásd legutóbb: 3087/2022. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [80]]. Jelen indítvány nem tartalmaz megfelelő indokolással ellátott kérelmet arra vonatkozóan, hogy a kifogásolt bírói döntések az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének sérelmét konkrétan milyen módon okozzák. Az alapügyben az indítványozót azért marasztalták el, mert nem tanúsított megfelelő gondosságot a jogügyletek, illetve az adólevonási jog gyakorlása során. Az alkotmányjogi panaszából nem derül ki, hogy az indítványozónak az adólevonási jog nem szabályszerű gyakorlása miatt történő elmarasztalása milyen más, vele hasonló helyzetben lévő jogalanyokkal szemben okoz hátrányos megkülönböztetést.
- [10] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [ld. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [11] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a felülvizsgálati kérelem befogadását megtagadó kúriai végzés, továbbá a felülvizsgálati eljárást megelőző közigazgatási jogvitát elbíráló ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére hivatkozással kérte.
- [12] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító alkotmányjogi panasz a támadott bírói döntések felülbírálatára irányul. Az Alkotmánybíróság jogköre az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Az Alkotmánybíróság azonban az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető általános felülbírálati fórumnak. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós

jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére (lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]). Az indítványozó a Kúria, illetve a közigazgatási bíróság eljárását törvényességi szempontból kifogásolta, nem állított olyan pontosan körülírt alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján ezért nem állapítható meg, hogy a támadott bírói döntésekkel kapcsolatban az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.

- [13] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog pedig – az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint – nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati rendszer létét. A felülvizsgálati eljárás esetleges elmaradása, a felülvizsgálati kérelem nem érdemben történő elutasítása a jogorvoslathoz való jog sérelmét nem alapozza meg. Az Alkotmánybíróság a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat indokolásának [24] bekezdésében kifejtette: „az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik. Tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti [...]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli jogorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe.” {Hasonlóan: 3233/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [16]; 3221/2020. (VI. 19. AB végzés, Indokolás [40])} Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlatát figyelembe véve megállapítható, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog összefüggésében a felülvizsgálati kérelem befogadásának megtagadása nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve olyat, ami a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre engedne következtetni.

- [14] 3. Mindezt figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített feltételeknek, részben nem tett eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában írt feltételeknek, továbbá a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, ezért azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2813/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3271/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Szentendre Város Önkormányzat Képviselő-testületének a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos közszolgáltatásról szóló 4/2021. (II. 15.) önkormányzati rendelete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján, melyben Szentendre Város Önkormányzat Képviselő-testületének a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos közszolgáltatásról szóló 4/2021. (II. 15.) önkormányzati rendelete (a továbbiakban: R.) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [2] 1.1. A 2021. július 1. napján hatályba lépett R. szabályozza a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvízzel kapcsolatos közszolgáltatás igénybevételének rendjét Szentendre város közigazgatási területén.
- [3] Az R. hatálya Szentendre város közigazgatási területén belül azon ingatlanok tulajdonosaira terjed ki, akiknek az ingatlanán keletkező háztartási szennyvíz elvezetése szennyvízcsatorna bekötés útján nem megoldott. Az R. hatálya kiterjed továbbá a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatást ellátó vállalkozásokra is. Az R. 4. § (2) bekezdése kijelölte azt a közszolgáltatót, amely Szentendre város közigazgatási területén 2021. július 1. napja és 2025. július 1. napja között a közszolgáltatást ellátja. Az R. 6. § (1) bekezdése értelmében az ingatlantulajdonos a közszolgáltatás igénybevételéért közszolgáltatási díj fizetésére köteles (mely díj mértékét az R. 1. számú melléklete határozza meg), azzal, hogy amennyiben az ingatlantulajdonos nem veszi igénybe a közszolgáltatást, akkor az ingatlantulajdonos az R. 6. § (4) bekezdése értelmében közszolgáltatási átalánydíj fizetésére köteles, melynek első esedékessége 2022. július 1. napja. A közszolgáltatási átalánydíj mértéke az R. 1. számú melléklete alapján 70 m³ átlagos szennyvíz mennyiségre számított közszolgáltatási díjnak felel meg. Az R. 10. § (6) bekezdése alapján az ingatlantulajdonos és a közszolgáltató közötti jogviszonyt a közszolgáltatás ténye hozza létre, külön írásbeli szerződéskötés nélkül, a jogviszony kezdő napja az a nap, amelyen a közszolgáltató a közszolgáltatás teljesítésének megkezdéséről és lényeges feltételeiről az ingatlantulajdonost írásban értesítette, vagy felhívás útján tájékoztatta.
- [4] 1.2. Az indítványozó tulajdoni lappal igazolt tulajdonosa egy, Szentendre város területén elhelyezkedő ingatlan, mely tényre figyelemmel terjesztette elő Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszát, melyben az R. alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott szabályozás ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, az M) cikk (1) és (2) bekezdéseivel, a T) cikk (3) bekezdésével, a XIII. cikk (1) bekezdésével, és a 32. cikk (2) és (3) bekezdéseivel, az alábbiak szerint.
- [5] Az indítványozó szerint az Alaptörvény M) cikkére visszavezethető szerződési szabadság önálló alkotmányos jog, amely ugyan nem minősül alapjognak, de alaptörvényi védelem alatt áll. A szerződési szabadság korlátozására csak kivételesen és indokolt esetben kerülhet sor, a jogalkotónak azonban nincs korlátlan szabadsága a magánjogi jogviszonyokba való beavatkozásra. Jelen esetben az indítványozó szerint a szabályozás legitim célja (a nem csatornázott ingatlanok esetében a szennyvízszállítási és -kezelési szolgáltatás igénybevétele) egyértelműen igazolható. Azáltal azonban, hogy az R. előírja, hogy az önkormányzat által kijelölt szolgáltatón kívül más szolgáltatót nem lehet igénybevenni, továbbá előírja a szolgáltatás igénybevételének díját is, indokolatlanul korlátozza a szerződéses partner megválasztásának szabadságát és a szerződéses tartalmat, melyre vonatkozóan az R. semmilyen indokolást nem tartalmaz. Az indítványozó e körben arra is utal, hogy a jogbiz-

tonság követelményével is ellentétes az a körülmény, hogy a szolgáltatás árazása végső soron kizárólag az önkormányzat döntésétől függ. Az indítványozó e körben azt is kifogásolja, hogy bár a közszolgáltatás biztosítása közbeszerzési eljárás alapján kerül meghatározásra, valójában nincs annak akadálya, hogy a piaci szereplők a szabadpiacon elérhető ár többszöröséért nyújtsák a közszolgáltatást. Az indítványozó megítélése szerint az is megfelelő megoldás lehetne, ha a lakosság számára lehetőség lenne más piaci szereplő szolgáltatásának igénybevételére, amennyiben ennek tényét az érintett igazolhatja az önkormányzat felé.

- [6] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [7] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznyolcvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az R. (annak 14. §-a szerint) 2021. július 1. napján lépett hatályba, az indítványozó pedig alkotmányjogi panaszát ezen időponthoz képest határidőben, 2021. december 6. napján terjesztette elő.
- [8] 2.2. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz alapján az indítványozó érintettségének személyesnek, közvetlennek és aktuálisnak kell lennie {lásd például: 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]}. Tekintettel arra, hogy az indítványozó tulajdoni lappal igazolta tulajdonjogát egy olyan ingatlan vonatkozásában, amelyre az R. hatálya kiterjed, ezért az Alkotmánybíróság az indítványozó személyes, közvetlen és aktuális érintettségét elfogadta. Az indítványozó számára az R. közvetlenül hatályosuló rendelkezéseivel szemben jogorvoslati lehetőség nem állt rendelkezésre.
- [9] 2.3. Az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az Abtv. 26. § (1) és (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele, hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét állítsa. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából nem tartalmaz Alaptörvényben biztosított jogot az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdése, továbbá a 32. cikk (2) és (3) bekezdése, ezért ezen alaptörvényi rendelkezésekre alkotmányjogi panasz nem alapítható {a T) cikk (3) bekezdésére például: 3102/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [15]; a 32. cikk (2) és (3) bekezdésére például: 3465/2021. (XI. 3.) AB végzés, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint továbbá a jogállamiság és jogbiztonság elvei önmagukban ugyancsak nem tekinthetők Alaptörvényben biztosított jognak, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére ezért csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával, illetőleg a kellő felkészülési idő követelményével összefüggésben alapítható alkotmányjogi panasz {lásd például: 3045/2022. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az indítványozó jelen esetben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmére nem a visszaható hatály tilalmával, illetőleg a kellő felkészülési idő követelményével összefüggésben hivatkozott. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz ezen elemeiben nem teljesíti az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja törvényi követelményét.
- [10] 2.4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indoklást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasz nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indoklást arra vonatkozóan, hogy az R. miért ellentétes az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésével, ekként a panasz ebben az elemében nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményét.
- [11] 2.5. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a szerződési szabadság elve részben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésére, részben az M) cikk (2) bekezdésére figyelemmel alkotmányjogi panasz keretében felhívható {legutóbb ezzel egyezően: 3129/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [23]}. Az alkotmányossági vizsgálat tesztje azonban nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségesség és arányosság tesztje, hanem (figyelemmel a közérdekre is) az észszerűségi teszt {33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [26]}.

- [12] 2.6. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz (megelőző bírósági eljárás hiányában) az Abtv. 29. §-a alapján alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az alkotmányjogi panasz a szerződési szabadság elve állított sérelmével összefüggésben a befogadhatóság Abtv. 29. §-a szerinti követelményének az alábbiak szerint nem felel meg.
- [13] A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatás helyi önkormányzati szintű szabályozásának követelménye a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vízgazdálkodási tv.) IX/A. fejezetének rendelkezéseiből ered. A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatási tevékenység részletes szabályairól szóló 455/2013. (XI. 29.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 455/2013. (XI. 29.) Korm. rendelet] 1. § (2) bekezdése pedig azt is kifejezetten rögzíti, hogy „[a]z ingatlanon történő vízfelhasználás esetén az ingatlan tulajdonosa, vagyongazdálkodója, vagy egyéb jogcímen használója (a továbbiakban: ingatlantulajdonos) évente legalább egy alkalommal köteles a közszolgáltatás igénybe vételére, kivéve ha jogszabály eltérően rendelkezik.” Ennek megfelelően a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatás kötelező igénybevétele (azaz a szerződési szabadság elvének állított sérelme) alapvetően nem az R., hanem a 455/2013. (XI. 29.) Korm. rendelet, és végső soron a Vízgazdálkodási tv. rendelkezésein alapul, mely rendelkezéseket az indítványozó alkotmányjogi panaszában nem támadott.
- [14] Az Alkotmánybíróság megjegyzi: az R. kifejezetten lehetőséget biztosít a közszolgáltatás igénybevétele alóli mentesülésre is, ha „az ingatlanon a tulajdonos által az ivóvíz szolgáltatás igénybevételeéről szóló számlával igazoltan nincs vízfogyasztás” [R. 10. § (10) bekezdés], vagy ha a halmazott éves vízfogyasztás tárgyév július 1. és következő év június 30. napja közötti időtartamban az ingatlantulajdonos által az ivóvíz szolgáltatás igénybevételeéről szóló számlával igazoltan nem éri el az 5 m³-t, legfeljebb öt évig egybeszámítottan [R. 10. § (11) bekezdés].
- [15] Figyelemmel részben a Vízgazdálkodási tv. és a 455/2013. (XI. 29.) Korm. rendelet szabályozására, továbbá figyelemmel az R. 10. § (10) és (11) bekezdéseiben szereplő kivételszabályokra, az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz a szerződési szabadság elvének állított sérelmével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem fogalmaz meg, ekként nem felel meg az Abtv. 29. §-a követelményének.
- [16] 3. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4670/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3272/2022. (VI. 3.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 44.Pf.632.079/2021/10. számú ítélete, továbbá a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény 1. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 73/A. § (1) bekezdés a) pontja és 271. § (3) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozók mint az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres eljárás I., III., V., VIII., X. és VI. rendű alperesei alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján. Az indítványozók Abtv. 27. §-a szerinti panaszukban a Fővárosi Törvényszék 44.Pf.632.079/2021/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték a Pesti Központi Kerületi Bíróság 7.P.51.158/2017/30-I. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal, míg az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszukban a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) panaszbeli megjelölése szerint 73. §, helyesen 73/A. § (1) bekezdés a) pontja és 271. § (3) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 1. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozták.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás során megállapított tényállás szerint az indítványozók 2016. szeptember 27. napján az egyik magyarországi pénzintézet (az alapügy felperese) fiókjában engedély nélkül demonstráltak, három indítványozó plakátokat ragasztott, két indítványozó pedig fényképfelvételeket is készített. Az alapügy felperese (a pénzintézet) a demonstrációhoz nem járult hozzá.
- [3] 1.2. A felperes pénzintézet keresetében a birtokháborítás tényének megállapítását, valamint azt kérte, hogy a bíróság tiltsa el az alapügy alpereseit a további birtokháborító magatartástól. Az első fokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság 7.P.51.158/2017/30-I. számú ítéletével megállapította, hogy a perbeli alperesek közül az indítványozók valamennyien birtokháborító magatartást tanúsítottak azon magatartásukkal, hogy a felperes bankfiókjában engedély nélkül demonstráltak; három indítványozó ezen túlmenően azzal is, hogy a felperes pénzintézet engedély nélkül plakátokat ragasztott; két indítványozó pedig azzal is, hogy (ugyancsak a felperes pénzintézet engedély nélkül) fényképfelvételeket készített. A bíróság az indítványozókat a további birtokháborító magatartástól eltiltotta. Az elsőfokú bíróság érvelése szerint a perbeli esetben a felperes pénzintézet tulajdonhoz fűződő joga és az alperesek (az indítványozók) szabad véleménynyilvánításhoz való joga összemérése alapján kellett a bíróságnak döntenie, és erre figyelemmel értékelte az engedély nélküli demonstráció, a bankfiók fizikai jellemzőjének megváltoztatása, a terület elhagyására történt felszólítás ellenére a bankfiókban tartózkodás, az engedély nélküli képfelvétel készítése, valamint az ügyintézés zavarása eseteit.
- [4] 1.3. Az ítélettel szemben a felperes pénzintézet, továbbá összesen hét alperes terjesztett elő fellebbezést. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék 44.Pf.632.079/2021/10. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A Fővárosi Törvényszék ítéletében kiemelte, hogy mindaddig nem valósul meg birtokháborítás, amíg az alperesek békés keretek között véleményt nyilvánítanak a bankfiókban, azonban attól kezdve, hogy a bankfiók alkalmazottai felszólították az alpereseket a bankfiók elhagyására, ám ők ennek ellenére a bankfiókban maradtak, a birtokháborítást a bentmaradásuk ténye már megalapozta.

- [5] 2. Az indítványozók ezt követően terjesztették elő az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukat, melyben az Abtv. 27. §-a alapján a Fővárosi Törvényszék 44.Pf.632.079/2021/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték a Pesti Központi Kerületi Bíróság 7.P.51.158/2017/30-I. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal, míg az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a régi Pp. (helyesen) 73/A. § (1) bekezdés a) pontja és 271. § (3) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint a Gytv. 1. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozták.
- [6] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése, IX. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (7) bekezdése sérelmét állítják, az alábbiak szerint.
- [7] Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott ítéletek, valamint a Gytv. 1. § (2) bekezdése alaptörvény-ellenessége részben a VIII. cikk (1) bekezdése, részben a IX. cikk (1) bekezdése sérelme miatt állapítható meg. Az indítványozók megítélése szerint a 3057/2019. (III. 25.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) a Gytv. 1. § (2) bekezdésével összefüggésben téves, ezért szükséges annak felülvizsgálata a magánterületen megvalósított véleménynyilvánításokkal összefüggésben. Álláspontjuk szerint a magántulajdonos soha nem ad hozzájárulást a tevékenységének bírálatát tartalmazó tüntetéshez, ekként a Gytv. 1. § (2) bekezdése a gyülekezési jogot aránytalanul korlátozza. Az indítványozók érvelése szerint a bíróságok nem végezték el az Alaptörvényben meghatározott arányossági tesztet az alapvető jogok ütköztetése során, továbbá azt is kifogásolják, hogy a véleménynyilvánításhoz való jogukat általánosan, mérlegelés nélkül, egy magáncég belső szabályzatára hivatkozással korlátozták. Az indítványozók érvelése szerint ők a felperes pénzintézet tulajdonhoz való jogának egyetlen lényeges elemét sem korlátozták.
- [8] Az alkotmányjogi panasz szerint a régi Pp. (helyesen) 73/A. § (1) bekezdés a) pontja és 271. § (3) bekezdés a) pontja azért ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével, mert a támadott jogszabályi rendelkezések egyrészt kötelezővé teszik a jogi képviselőt a felülvizsgálati eljárásban, másrészt pedig kizárják a felülvizsgálat lehetőségét akkor, ha az első- és másodfokú bíróság döntésének iránya azonos.
- [9] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére vonatkozóan önálló indokolást nem tartalmaz.
- [10] 3. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban tévesen jelölték meg a régi Pp. 73. § (1) bekezdés a) pontját, a régi Pp. 73. § (1) bekezdése ugyanis az általános meghatalmazás lehetőségét rögzítette, mely rendelkezésnek egyáltalán nem volt a) pontja. Figyelemmel azonban arra, hogy a jogi képviselő nélkül eljáró indítványozók alkotmányjogi panaszukban egyértelműen megjelölték, hogy a régi Pp. azon rendelkezését tartják alaptörvény-ellenesnek, mely szerint „ügyvéd részvétele kötelező a felülvizsgálati eljárásban”, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz ezen elemét tartalma szerint, a régi Pp. 73/A. § (1) bekezdés a) pontja elleni alkotmányjogi panaszként bírálta el.
- [11] 4. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [12] 4.1. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetőleg 27. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panaszt „az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet” terjeszthet elő. Az Abtv. 27. § (2) bekezdése értelmében jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, aki (amely) a bíróság eljárásában fél volt, akire (amelyre) a döntés rendelkezést tartalmaz, vagy akinek (amelynek) jogára, kötelezettségére, magatartása jogszerűségére a bíróság döntése kiterjed. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók jogosultnak és érintettnek tekinthetők, mert saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetőleg 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszukat.
- [13] 4.2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 26. § (1) bekezdése, illetőleg 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozók a Fővárosi Törvényszék ítéletét 2021. szeptember 6., szeptember 7., szeptember 13., szeptember 22., illetőleg december 6. napján vették át, alkotmányjogi panaszukat pedig 2021. november 7. napján terjesztették elő.
- [14] Az alkotmányjogi panasz a VIII. rendű alperes indítványozó kivételével határidőben előterjesztettnek minősül. Az Alkotmánybíróság főtítkára a VIII. rendű alperes indítványozót tájékoztatta alkotmányjogi panasza elkészett-

ségéről, valamint arról, hogy igazolási kérelmet terjeszthet elő. A VIII. rendű alperes indítványozó a főtktár tájékoztatására nem válaszolt, igazolási kérelmet nem terjesztett elő. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ezért az Abtv. 55. § (4) bekezdés a) pontjának megfelelően a VIII. rendű alperes indítványozó vonatkozásában nem bírálhatta el.

- [15] 4.3. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz keretében csak olyan jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességére lehet hivatkozni, mely az ügyben folytatott bírósági eljárásban alkalmazásra került.
- [16] Tekintettel arra, hogy a régi Pp. indítványozók által támadott 271. § (3) bekezdés a) pontja értelmében nem volt helye felülvizsgálatnak, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság helybenhagyta a szomszédjogok megsértéséből eredő, valamint a birtokvédelmi, továbbá a közös tulajdonban álló dolog birtoklásával és használatával kapcsolatos perekben, így az alkotmányjogi panasz alapját képező eljárásban sem, ennek megfelelően az ügyben jogszabály alapján kizárt felülvizsgálati eljárásra vonatkozóan a kötelező jogi képviseletet előíró régi Pp. 73/A. § (1) bekezdés a) pontja nem tekinthető az ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezésnek, ekként annak alkotmányossági vizsgálata jelen alkotmányjogi panasz eljárás keretében az Abtv. 26. § (1) bekezdéséből következően nem lehetséges.
- [17] Az alkotmányjogi panasz alapját képező peres eljárásra az indítványozók által a felperes pénzintézet bankfiókjában 2016. szeptember 27. napján tartott demonstráció adott okot. Az indítványozók által az alkotmányjogi panaszban támadott Gytv. annak 22. § (1) bekezdése szerint azonban csak 2018. október 1. napján lépett hatályba, azt a 2016. szeptember 27. napján tartott demonstrációval összefüggő birtokháborítás ügyében az eljáró bíróságok (nem lévén hatályos jogszabályi rendelkezés) nem alkalmazták, az indítványozók demonstrációival kapcsolatos egyes jogi kérdések megítélésére még az indítványozók által jelen alkotmányjogi panasz keretében nem támadott, a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény rendelkezései voltak az irányadók. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően megállapítja, hogy a Gytv. 1. § (2) bekezdése ugyancsak nem tekinthető az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezésnek. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor azt is megjegyzi, hogy az Alkotmánybíróság az Abh.-ban már egyébként is vizsgálta a Gytv. 1. § (2) bekezdése alkotmányosságát az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésére és XIII. cikk (1) bekezdésére figyelemmel, az Abtv. 31. § (1) bekezdése értelmében pedig ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – egyébként sincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak.
- [18] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából a régi Pp. 271. § (3) bekezdés a) pontja az ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezésnek tekinthető, figyelemmel arra, hogy az indítványozók ügyében a felülvizsgálat lehetőségét kifejezetten ez a jogszabályi rendelkezés zárta ki.
- [19] 4.4. Az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése, IX. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (7) bekezdése egyaránt Alaptörvényben biztosított jogokat tartalmaznak.
- [20] 4.5. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte esetén – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, illetőleg bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem tartalmaz indokolást, ekként az alkotmányjogi panasz a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem teljesíti az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelményét.
- [21] 5. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kéteyle, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.

- [22] 5.1. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg. Az alkotmányjogi panasz a gyülekezési jog, illetőleg a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz való jog egymáshoz való viszonya tekintetében (figyelemmel az Abh. megállapításaira is) alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel.
- [23] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikkének első mondata a bíróságok kötelezettségévé teszi, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák, alkotmányjogilag kötötté téve a bíróságok ítélkezési tevékenységét {lásd például: 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [66]}. Az Alaptörvény azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azaz azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenessé válik {lásd például: 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}. Nem tartozik azonban az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. A bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik {lásd például: 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [85]}.
- [24] Jelen esetben kétséget kizáróan megállapítható, hogy az eljáró bíróságok felismerték, hogy az alkotmányjogi panasz alapját képező ügyben az Alaptörvény VIII., IX. és XIII. cikkében biztosított alapjogok ütközése állapítható meg, és döntésüket ezen alapjogok összemérését követően hozták meg.
- [25] Az Alkotmánybíróság feladata az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz eljárásban nem az, hogy az alkotmányjogi panasz alapját képező eljárás tény- és jogkérdéseit vizsgálja felül (ebben az esetben ugyanis az Alkotmánybíróság valójában burkoltan negyedfokú bírósággá válna, melyre sem az Alaptörvény, sem az Abtv. nem biztosít az Alkotmánybíróság számára hatáskört), hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számonkérje a bíróságoktól, a per alapjául szolgáló adatok, információk helyességének vagy helytelenségének értékelése pedig nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [26] Mindezen szempontokra figyelemmel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem vetette fel, ekként az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadhatósági feltételek egyikét sem.
- [27] 5.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta meg, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panasznak megfelelően az ügyben alkalmazandó jogszabályi rendelkezésnek tekinthető régi Pp. 271. § (3) bekezdés a) pontja esetében teljesülnek-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának Abtv. 29. §-a szerinti feltételei.
- [28] Az indítványozók szerint a régi Pp. 271. § (3) bekezdés a) pontja azáltal, hogy kizárja a birtokvédelmi perekben a felülvizsgálat lehetőségét, nem teszi lehetővé, hogy a társadalom széles körét érintő ügyekben a legmagasabb bírói fórum járhasson el, mely jogszabályi rendelkezés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogot.
- [29] Az Alkotmánybíróság a 3019/2014. (II. 11.) AB végzésében megerősítette azon korábbi, az Alaptörvény hatálybalépése előtti gyakorlatát, „miszerint a felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat szabályozása során a törvényhozás meghatározhatja a felülvizsgálat alá eső jogerős döntések körét. Az a körülmény pedig, hogy nem minden végzés ellen van helye felülvizsgálatnak, összhangban van a jogintézmény rendkívüli jogorvoslati jellegével.” (Indokolás [27]) Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően azt is kiemeli, hogy következetes gyakorlatának megfelelően az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik, ebből következően nem terjed ki a felülvizsgálatra, mint rendkívüli jogorvoslatra {legutóbb például: 3046/2022. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog annak biztosítását követeli meg, hogy az érdemi, ügydöntő döntések tekintetében biztosításra kerüljön a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége, oly módon, hogy a jogorvoslati fórum ténylegesen képes legyen a jogsérelem orvoslására {lásd például: 3101/2022. (III. 10.) AB végzés, Indokolás [31]}, mely követelmények jelen

esetben a régi Pp. szabályainak megfelelően az eljárás során maradéktalanul érvényesültek. Mindezen szempontokra figyelemmel az alkotmányjogi panasz nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem fogalmaz meg, azaz nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadási feltételek egyikét sem.

- [30] 6. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)*, *d)* és *h)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4254/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3273/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.20.696/2020/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselő nélkül eljáró jogi személy indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.20.696/2020/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Győri Törvényszék 2.Pf.20.253/2019/9. számú ítéletére és a Soproni Járásbíróság P.20.120/2017/58. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás során megállapított tényállás szerint a Magyar Állam (a per I. rendű alperese) 1/1 arányú tulajdonában álló (és 2012-ig forgalomképtelen), Sopron külterületén található, „kivett parkoló, közút, épület és udvar, valamint strand” megnevezésű ingatlanon az 1990-es években egy gazdasági társaság egy pavilont létesített, melyben büfé-söröző működött. A pavilonra az illetékes hatóság 1995-ben ideiglenes fennmaradási engedélyt, 1998. december 3. napján pedig végleges fennmaradási engedélyt adott.
- [3] A perben II. rendű alperesként részt vevő Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság 2005-ben szerzett tudomást az engedély 1998-ban történt kiadásáról, azt a gazdasági társaságnak címzett levélben azzal vette tudomásul, hogy mivel az ingatlan a Fertő medrének részét képezi, ezért arra földhasználati jog nem alapítható. Az ingatlan évekkel később, 2012-ben kikerült a kizárólagos állami tulajdonú ingatlanok köréből (de változatlanul a Magyar Állam tulajdonában maradt), ugyanis érintetté vált a „Modern városok program” fejlesztési beruházással.
- [4] A pavilont létesítő gazdasági társaság egy 2005. november 2. napján megkötött ingó adásvételi szerződéssel átruházta a pavilon tulajdonjogát egy másik gazdasági társaságra, mely társaság a pavilon tulajdonjogát 2007. december 18. napján, ugyancsak ingó adásvételi szerződéssel, átruházta egy magánszemélyre. Az indítványozó ezen magánszemélytől szerezte meg a pavilon tulajdonjogát egy 2009. február 6. napján kötött adásvételi szerződéssel. Ez utóbbi adásvételi szerződés elnevezésében nem szerepelt, hogy ingóság adásvételére vonatkozik, ám maga a szerződés szövege egyértelműen rögzítette, hogy a felek a szerződést ingó adásvételi szerződésnek tekintik, továbbá rögzítette azt is, hogy a pavilon telekkönyvileg feltüntetve nincs, így a földterület és a felépítmény tulajdonjoga egymástól elkülönül. Mindhárom adásvételi szerződésben szerepelt, hogy a földtulajdonost elővásárlási jog illeti meg, azonban a földtulajdonos Magyar Állam az elővásárlási jogával nem élt.
- [5] A pavilon 2013-ig folyamatosan turisztikai célokat szolgált, az indítványozó a pavilon után építményadót is fizetett. Az indítványozó 2011. január 1. napján, majd 2012. január 1. napján bérleti szerződést kötött a Soproni Vízmű Zrt.-vel, mely utóbbi bérleti szerződés szerint az indítványozó határozatlan időtartamra bérbe vette a 100 m² üzlethelyiség által elfoglalt területet, valamint az üzlethelyiséghez tartozó mintegy 105 m² előtér által elfoglalt területet.
- [6] 2013. év nyarán az épület nádteteje és emeleti szintje egy szomszédos épületről áttérjedő tűzben leégett. A bérbeadó Soproni Vízmű Zrt. 2016. február 12. napján az indítványozóhoz fordult, azzal, hogy az indítványozó tulajdonát képező ingatlan teljesen elhagyatott, gazdátlan, állaga a tüzesetet követően folyamatosan romlik, ezért tájékoztatást kért arról, hogy az indítványozónak mi a szándéka az épülettel.
- [7] Az indítványozó a felhívás nyomán állagjavító munkálatok végzésébe fogott. A soproni önkormányzat Építéshatósági Osztálya 2016. május 10. napján helyszíni bejárást tartott, és arra a következtetésre jutott, hogy nem alapítható meg egyértelműen, hogy a folyamatban lévő munkák építési engedélyhez kötöttek-e vagy sem, ezért a hatóság tájékoztatta az építtetőt, hogy a továbbiakban építési munkát nem folytathat. A bérbeadó Soproni

Vízmű Zrt. a megkezdett munkákról értesítette az Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóságot (a terület vagyongazdálkodóját, egyben a per II. rendű alperesét), mely felhívta az indítványozót a felújítási munkálatok haladéktalan megszüntetésére.

- [8] 1.2. Az indítványozó kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az ingatlanon felépült, végleges használatbavételi engedéllyel rendelkező épület és a hozzá tartozó terasz mindenkor tulajdonosát földhasználati jog illeti meg az épület fennállásáig, melyet az I. rendű alperes Magyar Állam és a II. rendű alperes Észak-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság túrni köteles. A Soproni Járásbíróság P.20.120/2017/58. számú, 2019. március 7. napján kelt ítéletével a keresetet elutasította. A Soproni Járásbíróság (az indítványozó kereseti kérelmének megfelelően) a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezéseit vette alapul a kereset elbírálásához, és arra a következtetésre jutott, hogy a pavilon nem tekinthető önálló ingatlandnak, ezért annak ingatlanként a földtől elkülönülten történő átruházására sem kerülhetett sor. A bíróság ítéletében azt is kiemelte, hogy nem az indítványozó épített rá idegen tulajdonra, hiszen a pavilont nem az indítványozó létesítette.
- [9] 1.3. Az indítványozó fellebbezése folytán másodfokon eljáró Győri Törvényszék 2.Pf.20.253/2019/9. számú, 2020. február 10. napján kelt ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A Győri Törvényszék szerint az elsőfokú bíróság teljes körben lefolytatta a bizonyítási eljárást, a rendelkezésre álló adatokból pedig megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy az indítványozó kereseti kérelme alaptalan, azonban a Győri Törvényszék megítélése szerint a kereseti kérelem elbírálásának jogi alapja valójában a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) volt. Ennek oka, hogy a pavilon az 1990-es években épült és 1998. december 3. napján kapott végleges fennmaradási engedélyt, így mind a ráépítés, mind a földhasználati jog létrejötté a régi Ptk. rendelkezései alapján bírálendő el. A Győri Törvényszék szerint az a körülmény, hogy a perbeli ingatlan 2012-től kezdődően már nem forgalomképtelen, visszamenőlegesen nem eredményezheti annak megállapítását, hogy az 1998. évben még forgalomképtelen állami tulajdonon osztott tulajdon létrejöhetett.
- [10] 1.4. A jogerős ítélet ellen az indítványozó terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az indítványozó keresetének helyt adó határozat meghozatalát, másodlagosan pedig a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására, és új határozat hozatalára utasítását kérte. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.I.20.696/2020/15. számú, 2021. június 18. napján kelt ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria arra a következtetésre jutott, hogy a másodfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a jogvita elbírálására nem a Ptk., hanem a régi Ptk. szabályai az irányadók, tekintettel arra, hogy a kérdéses pavilont az 1990-es években létesítették és 1998. december 3. napján kapott fennmaradási engedélyt. A Kúria megítélése szerint az indítványozó által felhívott eljárási szabálysértések (így különösen a bizonyítással és a bizonyítási teher kiosztásával összefüggő kérdések) alaptalanok, a támadott ítélet pedig kellő, és az eljárásjogi szabályoknak is megfelelő indokolást tartalmaz.
- [11] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állította, az alábbiak szerint.
- [12] Az indítvány szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi, hogy a Kúria (és a Győri Törvényszék) nem az indítványozó kereseti kérelmében megjelölt Ptk., hanem a régi Ptk. szabályai alapján bírálta el a jogvitát, továbbá az indítványozó bizonyítási indítványait (különösen a vagyongazdálkodói dokumentációk beszerzésére vonatkozóan) elutasították. Az indítványozó ugyancsak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmeként értékeli, hogy a Kúria ítéletében a történeti tényállást nem teljes körűen rögzítette, és számos, az ügy megítélése szempontjából fontos kérdésre egyáltalán nem tér ki.
- [13] Az alkotmányjogi panasz szerint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) bekezdése, és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. §-a szerinti indokolási kötelezettség sérelmét eredményezi az alkotmányjogi panasz szerint, hogy a bíróságok nem adtak választ arra az alapügy eldöntése szempontjából lényeges kérdésre, hogy miért ne jöhetett volna létre osztott tulajdoni

helyzet 2012-től kezdődően, amikor az ingatlan már kikerült a kizárólagos és forgalomképtelen állami tulajdon köréből.

- [14] Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmével összefüggésben kifogásolja, hogy a bírói döntések eredményeként az sem állapítható meg, hogy jelenleg egyáltalán ki az épület tulajdonosa, a bíróságok pedig egyáltalán nem vizsgálták, hogy a felépítmény fizikai jellege alapján ingatlannak tekinthető-e vagy sem. Abban az esetben ugyanis, ha az épület tulajdonosa valójában a Magyar Állam (ami az indítványozó szerint a bírói döntésből következik), akkor érthetetlen, hogy miért az indítványozónak kellett az épület után adót fizetnie, miért neki kellett azt karbantartania, és miért az ő kötelezettsége annak elbontása.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [16] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Kúria ítéletét 2021. augusztus 31. napján vette át, az alkotmányjogi panaszt az indítványozó pedig 2021. november 2. napján, az Ügyrend 28. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel határidőben terjesztette elő. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaznak.
- [17] 3.2. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárás, és nem pedig a bírósági eljárások vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, így a bírósági eljárás tisztességtelenségével összefüggésben a XXIV. cikk (1) bekezdésére nem alapítható alkotmányjogi panasz [lásd például: 3159/2020. (V. 21.) AB végzés, Indokolás [18]]. az indítványozó alkotmányjogi panaszában egyaránt megjelölte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését, az alkotmányjogi panaszra okot adó peres eljáráshoz kapcsolódóan pedig közigazgatási hatósági eljárás nem folyt. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panasz ezen elemét tartalma szerint, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot rögzítő XXVIII. cikk (1) bekezdése keretei között bírálta el [legutóbb hasonlóan például: 3045/2022. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [15]].
- [18] 3.3. Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményeinek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben eleget tesz.
- [19] 3.4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [20] Az alkotmányjogi panasz sem a XIII. cikk (1) bekezdésével, sem pedig a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem fogalmaz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, figyelemmel a panasz tartalmára, valamint figyelemmel az Alkotmánybíróság tulajdonhoz való joggal, illetőleg tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos korábbi döntéseire.
- [21] Az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem veti fel, az alábbiakra tekintettel.
- [22] Az Alkotmánybíróság következetes, az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére visszavezethető gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is következetes, hogy a tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, illetve a jogszabályok értelmezése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbírósággént”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el [legutóbb

például: 3500/2021. (XI. 30.) AB végzés, Indokolás [16]]. Az Alkotmánybíróság hatásköre ennek megfelelően nem terjedhet ki annak vizsgálatára, hogy az eljáró bíróságok helytállóan rögzítették-e a tényállást, helytállóan foglaltak-e állást abban a kérdésben, hogy az ügy elbírálása során a Ptk. vagy a régi Ptk. szabályai az irányadóak, mely bizonyítási indítványok szükségtelenek az ügy eldöntéséhez, illetőleg a bírói döntések indokolása megfelel-e a Pp. előírásainak. Ezen kérdések mind külön-külön, mind pedig összességükben olyan tényállás-megállapítási, bizonyíték-értékelési, illetőleg szakjogi-törvényértelmezési kérdések, melyek nem tartoznak az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság ugyanis következetes, az Alaptörvényből fakadó gyakorlatának megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja az Alkotmánybíróság, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {legutóbb például: 3134/2022. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [35]}.

- [23] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. A tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképp megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]–[34]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indokolási kötelezettségből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Jelen esetben a Kúria (és a Győri Törvényszék) ítéletének indokolásában egyértelműen és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből következően megkövetelt mélységben állást foglalt abban a kérdésben, hogy az alapügyben miért a régi Ptk. (és miért nem az indítványozó által felhívott Ptk.) szabályai az irányadóak. Önmagában az a tény, hogy az indítványozó ezt a bírói jogértelmezést vitatja, illetőleg nem tartja kellően megindokoltnak, még nem adhat okot alkotmányjogi panaszra. Annak vizsgálata pedig, hogy a támadott bírói döntésben megjelenő indokolás megfelel-e a Pp. előírásainak, az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül eső szakjogi (és ekként nem alkotmányjogi) kérdés.
- [24] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság kiemeli: az alapügyben eljáró bíróságok a kereseti kérelemhez kötöttség elvéből következően nem a pavilon tulajdonjogának kérdésében döntöttek, hanem abban a kérdésben, hogy az indítványozót (illetőleg a pavilon és a hozzá tartozó terasz mindenkori tulajdonosát) megilleti-e földhasználati jog vagy sem. Önmagában pedig az a tény, hogy ezt a jogvitát az eljáró bíróságok az indítványozó számára kedvezőtlen módon bírálták el, még nem adhat okot alkotmányjogi panaszra a XIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben.
- [25] 3.5. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az alkotmányjogi panasz az indítványban megjelölt okból sem a XIII. cikk (1) bekezdésével, sem pedig a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem fogalmaz meg, azaz nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos befogadási feltételek egyikét sem.
- [26] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4017/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3274/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 1.Pkf.20.746/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Keresztes Krisztina ügyvéd) eljáró természetes személy indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Debreceni Törvényszék 1.Pkf.20.746/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Debreceni Járásbíróság 84.Pk.500.476/2021/16. számú végzésére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogvita lényege az alábbiak szerint foglalható össze. Az indítványozó és volt férje (az alapügy kérelmezője) házasságuk felbontásával egyidejűleg bíróság által jóváhagyott egyezségben állapodtak meg abban, hogy a házasságukból született két gyermeküket az indítványozónál helyezik el, továbbá megállapodtak az édesapával való kapcsolattartás módjában is. Az alkotmányjogi panasz-eljárás alapjául szolgáló ügyben a kérelmező édesapja 2021. március 17. napján a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása és a 2021. február 26-28. napján elmaradt folyamatos kapcsolattartás pótlása iránt élt kérelemmel. Ezen a hétvégén az indítványozó ugyanis nem biztosította számára a kapcsolattartást a járványhelyzetre tekintettel, kifogásolva az édesapja járványhelyzetben tanúsított magatartását, miszerint rendszerint nem visel maszkot közterületen, a munkahelyén, valamint a láthatások során, ráadásul egy 12 fős családi rendezvényen is részt vett, szorongást keltve ezzel a gyermekekben. A Debreceni Járásbíróság 2021. május 10. napján kelt, 84.Pk.500.476/2021/16. számú végzésével elrendelte az elmaradt kapcsolattartás egyezség szerinti végrehajtását. Végzésében rögzítette, hogy az édesapja nem tartotta be teljes körűen a járványügyi előírásokat a kapcsolattartás során, mely magatartásával egészségügyi kockázatnak tette ki a gyermekeit is, azonban a bíróság álláspontja szerint ezen szabályszegések nem érik el a reális, közvetlen veszély szintjét, amely mellett a kapcsolattartás joga mint alkotmányos alapjog korlátozható lenne, figyelemmel arra, hogy a gyermekek édesapjuk jelenlétében is a legteljesebb körben betartják a járványügyi rendelkezéseket (Debreceni Járásbíróság végzése [17]).
- [3] Az elsőfokú döntéssel szemben az indítványozó terjesztett elő fellebbezést. A Debreceni Törvényszék 2021. június 28. napján hozott 1.Pkf.20.746/2021/2. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. Hangsúlyozta, hogy a koronavírus-járvány és az emiatt hozott járványügyi intézkedések általánosságban nem lehetetleníthetik el a szülők és a gyermekek közötti személyes és közvetlen kapcsolatot. A kiskorú gyermek és a szülő közvetlen kapcsolatának fenntarthatósága különleges jogrend idején is az emberi kapcsolatok közötti olyan minimumot jelenti, amelyre nem vonatkozik az úgynevezett társadalmi távolságtartás követelménye, és ez éppúgy igaz az együttélő, mint a különélő szülő viszonylatában (amennyiben a különélő szülőt a kapcsolattartástól nem tiltották el). A különélő szülővel való kapcsolattartás is kifejezetten a gyermek érdekét szolgálja. Mindazonáltal a járványhelyzet egyes esetekben befolyásolhatja, alternatív kapcsolattartási eszközökre korlátozhatja a kapcsolattartást. Ez elsősorban akkor merülhet fel, ha konkrét járványügyi intézkedésre került sor, mert például, a gyermek vagy a szülő megbetegszik, vagy karanténba kerül, továbbá, ha a személyes kapcsolattartás – az érintettek egészségi állapotára, a kapcsolattartáshoz szükséges utazás módjára, időtartamára, a felek személyes körülményeire tekintettel – objektív megítélés szerint különleges, azonosítható egészségügyi kockázattal járna és nem teszik meg a szükséges óvintézkedéseket (Debreceni Törvényszék végzése, 3. oldal).

- [4] 1.2. A Debreceni Törvényszék jogerős végzésével szemben az indítványozó terjesztett elő alkotmányjogi panaszt 2021. szeptember 7. napján, amelyet 2021. november 3. napján főtktári felhívásra kiegészített. Beadványaiban az Abtv. 27. § alapján a Debreceni Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Pkf.20.746/2021/2. számú végzését és a Debreceni Járásbíróság 84.Pk.500.476/2021/16. számú végzését egyaránt támadta. Az indítványozó szerint a támadott bírói döntések az alábbiak szerint ellentétesek az Alaptörvény XVI. cikk (1)–(3) bekezdéseivel, XX. cikk (1) bekezdésével, XXI. cikk (1) bekezdésével, XXIV. cikk (1) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint 28. cikkével.
- [5] Az indítvány szerint az indítványozó és gyermekei testi és lelki egészséghez való joga [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése] sérült azáltal, hogy a bíróságok a járványügyi szabályszegést tanúsító édesapa javára döntöttek annak ellenére, hogy a szabályszegések az eljárásban bizonyítást nyertek.
- [6] Az egészséges környezethez való jog [Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése] sérelmét az indítványozó egyrésről az édesapa szándékos szabályszegő magatartása miatt vélte megvalósulni, mivel azzal saját magát és a környezetét is kitette a megfertőződés kockázatának. Másrésről a bírósági döntések is sértették a XXI. cikk (1) bekezdését az indítvány szerint, mivel szankcionálás helyett teret engedtek a szabályszegő magatartásnak.
- [7] Az indítványozó sértett alapjogként jelölte meg a XVI. cikk (1)–(3) bekezdéseit is, mert meglátása szerint a bíróságok nem védték döntéseikben a gyermekei testi-szellemi fejlődését, és azzal, hogy a kapcsolattartás pótlására kötelezték, neveléshez való jogát is sértették.
- [8] Az indítványozó végül a XXIV. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állítja amiatt, hogy meglátása szerint az első- és másodfokú bíróság nem mérlegelte megfelelően a bizonyítékokat, hiányosan folytatta le a bizonyítási eljárást, több, az indítványozó által előterjesztett bizonyítékot figyelmen kívül hagyott, feltáratlanul hagyva a gyermekek érdekeit. Az indítványozó sérelmezi, hogy a gyermek meghallgatását követően nem tehetett észrevételeket, továbbá az ellenérdekű fél nyilatkozatát sem küldte meg neki a bíróság, megsértve ezzel a fegyverek egyenlőségének elvét. Az indítványozó szerint a bírósági eljárásokban történt szabálytalanságok összességében a bírói döntések alaptörvény-ellenességéhez vezettek. Az indítvány szerint a bíróságok ezen túlmenően az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak sem tettek eleget.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Debreceni Törvényszék végzését az indítványozó perbeli jogi képviselője 2021. július 9. napján vette kézhez, az indítványozó pedig beadványát 2021. szeptember 7. napján, határidőben terjesztette elő.
- [11] 2.2. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszát. Az Alaptörvény XVI. cikk (1)–(3) bekezdése, XX. cikk (1) bekezdése, XXI. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panasz szempontjából Alaptörvényben biztosított jogoknak tekinthetőek, ekként azokra (az egyéb feltételek teljesülése esetén) alapozható alkotmányjogi panasz.
- [12] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére is. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy gyakorlata értelmében az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságoknak címzett jogértelmezési segédszabály nem tekinthető olyan Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére hivatkozva alkotmányjogi panaszt lehetne benyújtani [lásd például: 3045/2022. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [12]].
- [13] 2.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indoklást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

- [14] Az indítványozó Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdése, a XX. cikk (1) bekezdése, valamint a XXI. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem fejtette ki, hogy meglátása szerint mi és mennyiben okozza a fenti alapjogok vélt sérelmét. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezések sérelmének állítása azonban önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezések tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott végzés által okozott alapjogi sérelmet.
- [15] Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében az indítvány ugyanakkor nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában ezen indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmasak érdemi elbírálásra [lásd például: 3022/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [16] Az indítvány a tisztességes eljárással összefüggésben az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését egyaránt megjelöli. Tekintettel arra, hogy a bírósági eljárást megelőzően hatósági eljárás nem volt folyamatban, és az indokolás is egyértelműen a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állítja, az Alkotmánybíróság a XXVIII. cikk (1) bekezdése körében értékelte az indítvány tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben rögzített panaszelemeit, és megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményének a XXVIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben eleget tesz.
- [17] 2.4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [18] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét amiatt látta megvalósulni, hogy első- és másodfokú bíróság nem mérlegelte megfelelően a bizonyítékokat, hiányosan folytatta le a bizonyítási eljárást, valamint az ellenérdekű fél nyilatkozatát nem küldte meg az indítványozónak. Meglátása szerint az eljárási szabálytalanságok összességében elérték az alaptörvény-ellenesség szintjét.
- [19] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, tekintettel az Alkotmánybíróság tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos, kimunkált gyakorlatára.
- [20] Az indítvány a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kizárólag olyan törvényességi, valamint bizonyíték-értékelési kérdéseket kifogásol, amelyek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, ekként az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [21] „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]]. Önmagában az a tény, hogy az indítványozó valamely kérdésben nem osztja az ügyben eljáró bíróságok jogi álláspontját, illetőleg az indítványozó szerint valamely jogszabályi rendelkezést az eljáró bíróságok megsértettek, még nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, függetlenül az indítványozó érveinek helytállóságától vagy azok esetleges helytelenségétől. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően sem a bizonyítékok megfelelő értékelése, sem pedig a vonatkozó eljárási törvényeknek való megfelelés kérdését nem vizsgálhatja eljárása során.
- [22] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a Debreceni Törvényszék végzésében hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen vizsgálta a kapcsolattartás végrehajtásának jogszabályi feltételeit és helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a kapcsolattartás pótlásának elmaradása az indítványozónak felróható okból maradt el.

Döntését kellő alapossággal, a jogszabályok megjelölésével megindokolta, azzal a törvényszék is mindenben egyetértett (Debreceni Törvényszék végzése, 2. oldal). Önmagában az a tény, hogy az indítványozó vitatja a bíróságok által értékelt bizonyítékokat, és végső soron a bírói döntés irányát, olyan szakjogi-törvényességi, illetőleg tényállás-megállapítási és bizonyíték-értékelési kérdések, melyek az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esnek, és ezért az alkotmányjogi panasz nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben.

- [23] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.
- [24] Az indítványozó szerint a bírósági döntések sértették az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseit is azáltal, hogy a gyermekek legjobb érdekét nem vették kellőképpen figyelembe, és a szabályszegő édesapát sem szankcionálták. A bíróságok a kapcsolattartás elrendelésével pedig az indítványozót is korlátozták abban, hogy a gyermekeket a járványhelyzethez való felelős hozzáállásra nevelje.
- [25] Az alkotmányjogi panasz a XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseinek állított sérelmével összefüggésben sem fogalmaz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, figyelemmel az Alkotmánybíróság 3067/2021. (II. 24.) AB határozatában tett megállapításaira.
- [26] Az Alkotmánybíróság emlékeztet rá, hogy az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése, valamint a 28. cikke azt a kötelezettséget róják a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Mindezek nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányosági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint, ha a bíróságoknak olyan jogvitában kell eljárniuk, amelyben az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti, a fentiekben meghatározott szempontok szerint az érintett alapvető jogok védelmi körének feltárásával és az érintett alapvető jogok összemérésével („kíméletes kiegyenlítésével és méltányos egyensúlyba hozásával”) kell döntésüket meghozniuk {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [28] Az alkotmányjogi panaszeljárás alapjául szolgáló ügyben kétséget kizáróan megállapítható, hogy a bíróságok az ügy alkotmányjogi relevanciáját felismerték, az érintett alapjogokat összemérték. A Debreceni Járásbíróság végzésében rögzítette, hogy a bíróság álláspontja szerint a kapcsolattartás jogának az édesapa járványhelyzetben tanúsított magatartása miatti korlátozása aránytalanul nagyobb sérelemmel járna, mint a járványügyi szabályok be nem tartása mellett zajló kapcsolattartás potenciális veszélyei (Debreceni Járásbíróság végzése, Indokolás [19]).
- [29] A Debreceni Törvényszék az elsőfokú döntést helybenhagyva hangsúlyozta, hogy a különélő szülővel való kapcsolattartás a gyermek érdekét szolgálja, ugyanakkor tekintettel kell lenni a gyermek egészségét veszélyeztető, objektíven fennálló faktorokra is, az egészségkárosodás valószínűségére és súlyosságára is. Minél konkrétabb az egészségügyi kockázat, annál nagyobb a jelentősége, de minél általánosabb, távolibb és absztraktabb, csupán szubjektív félelmeken és feltételezéseken alapuló, annál kisebb súllyal vehető figyelembe a kapcsolattartás jogával szemben. Amennyiben pusztán a megfertőződés általános, absztrakt, de teljes mértékben sohasem kizárható lehetősége elegendő lenne a személyes találkozás lehetőségének ismételt, összeségében akár hosszú hónapokra történő kizáráshoz, a kapcsolattartási jog kiüresíthetővé válna (Debreceni Törvényszék végzése, 3. oldal).
- [30] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelmét állító elemei sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban sem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.

- [31] 3. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3598/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3275/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 1.Pkf.20.747/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Keresztes Krisztina ügyvéd) eljáró természetes személy indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, melyben a Debreceni Törvényszék 1.Pkf.20.747/2021/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Debreceni Járásbíróság 84.Pk.500.527/2021/10. számú végzésére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló jogvita lényege az alábbiak szerint foglalható össze. Az indítványozó és volt férje (az alapügy kérelmezője) házasságuk felbontásával egyidejűleg bíróság által jóváhagyott egyezségben állapodtak meg abban, hogy a házasságukból született két gyermeküket az indítványozónál helyezik el, továbbá megállapodtak az édesapával való kapcsolattartás módjában is. Az alkotmányjogi panaszeljárás alapjául szolgáló ügyben a kérelmező édesapja 2021. március 23. napján a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása és a 2021. március 12–14. napján elmaradt folyamatos kapcsolattartás pótlása iránt élt kérelemmel. Ezen a hétvégén az indítványozó ugyanis nem biztosította számára a kapcsolattartást a járványhelyzetre tekintettel, kifogásolva az édesapja járványhelyzetben tanúsított magatartását, miszerint rendszerint nem visel maszkot közterületen, a munkahelyén, valamint a láthatások során, ráadásul egy 12 fős családi rendezvényen is részt vett, szorongást keltve ezzel a gyermekekben. A Debreceni Járásbíróság 2021. május 12. napján kelt, 84.Pk.500.527/2021/10. számú végzésével elrendelte az elmaradt kapcsolattartás egyezség szerinti végrehajtását. Végzésében rögzítette, hogy az édesapja nem tartotta be teljeskörűen a járványügyi előírásokat a kapcsolattartás során, mely magatartásával egészségügyi kockázatnak tette ki a gyermekeit is, azonban a bíróság álláspontja szerint ezen szabályszegések nem érik el a reális, közvetlen veszély szintjét, amely mellett a kapcsolattartás joga mint alkotmányos alapjog korlátozható lenne, figyelemmel arra, hogy a gyermekek édesapjuk jelenlétében is a legteljesebb körben betartják a járványügyi rendelkezéseket (Debreceni Járásbíróság végzése [17]).
- [3] Az elsőfokú döntéssel szemben az indítványozó terjesztett elő fellebbezést. A Debreceni Törvényszék 2021. június 28. napján hozott 1.Pkf.20.747/2021/2. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. Hangsúlyozta, hogy a koronavírus-járvány és az emiatt hozott járványügyi intézkedések általánosságban nem lehetetleníthetik el a szülők és a gyermekek közötti személyes és közvetlen kapcsolatot. A kiskorú gyermek és a szülő közvetlen kapcsolatának fenntarthatósága különleges jogrend idején is az emberi kapcsolatok közötti olyan minimumot jelenti, amelyre nem vonatkozik az úgynevezett társadalmi távolságtartás követelménye, és ez éppúgy igaz az együttélő, mint a különélő szülő viszonylatában (amennyiben a különélő szülőt a kapcsolattartástól nem tiltották el). A különélő szülővel való kapcsolattartás is kifejezetten a gyermek érdekét szolgálja. Mindazonáltal a járványhelyzet egyes esetekben befolyásolhatja, alternatív kapcsolattartási eszközökre korlátozhatja a kapcsolattartást. Ez elsősorban akkor merülhet fel, ha konkrét járványügyi intézkedésre került sor, mert például, a gyermek vagy a szülő megbetegszik, vagy karanténba kerül, továbbá, ha a személyes kapcsolattartás – az érintettek egészségi állapotára, a kapcsolattartáshoz szükséges utazás módjára, időtartamára, a felek személyes körülményeire tekintettel – objektív megítélés szerint különleges, azonosítható egészségügyi kockázattal járna és nem teszik meg a szükséges óvintézkedéseket (Debreceni Törvényszék végzése, 3. oldal).

- [4] 1.2. A Debreceni Törvényszék jogerős végzésével szemben az indítványozó terjesztett elő alkotmányjogi panaszt 2021. szeptember 7. napján, amelyet 2021. november 3. napján főttkári felhívásra, elektronikus úton kiegészített. Beadványaiban az Abtv. 27. § alapján a Debreceni Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Pkf.20.747/2021/2. számú végzését és a Debreceni Járásbíróság 84.Pk.500.527/2021/10. számú végzését egyaránt támadta. Az indítványozó szerint a támadott bírói döntések az alábbiak szerint ellentétesek az Alaptörvény XVI. cikk (1)–(3) bekezdéseivel, XX. cikk (1) bekezdésével, XXI. cikk (1) bekezdésével, XXIV. cikk (1) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint 28. cikkével.
- [5] Az indítvány szerint az indítványozó és gyermekei testi és lelki egészséghez való joga [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdése] sérült azáltal, hogy a bíróságok a járványügyi szabályszegést tanúsító édesapa javára döntöttek annak ellenére, hogy a szabályszegések az eljárásban bizonyítást nyertek.
- [6] Az egészséges környezethez való jog [Alaptörvény XXI. cikk (1) bekezdése] sérelmét az indítványozó egyrésről az édesapa szándékos szabályszegő magatartása miatt vélte megvalósulni, mivel azzal saját magát és a környezetét is kitette a megfertőződés kockázatának. Másrésről a bírósági döntések is sértették a XXI. cikk (1) bekezdését az indítvány szerint, mivel szankcionálás helyett teret engedtek a szabályszegő magatartásnak.
- [7] Az indítványozó sértett alapjogként jelölte meg a XVI. cikk (1)–(3) bekezdéseit is, mert meglátása szerint a bíróságok nem védték döntéseikben a gyermekei testi-szellemi fejlődését, és azzal, hogy a kapcsolattartás pótlására kötelezték, neveléshez való jogát is sértették.
- [8] Az indítványozó végül a XXIV. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állítja amiatt, hogy meglátása szerint az első- és másodfokú bíróság nem mérlegelte megfelelően a bizonyítékokat, hiányosan folytatta le a bizonyítási eljárást, több, az indítványozó által előterjesztett bizonyítékot figyelmen kívül hagyott, feltáratlanul hagyva a gyermekek érdekeit. Az indítványozó sérelmezi, hogy a gyermek meghallgatását követően nem tehetett észrevételeket, továbbá az ellenérdekű fél nyilatkozatát sem küldte meg neki a bíróság, megsértve ezzel a fegyverek egyenlőségének elvét. Az indítványozó szerint a bírósági eljárásokban történt szabálytalanságok összességében a bírói döntések alaptörvény-ellenességéhez vezettek. Az indítvány szerint a bíróságok ezen túlmenően az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak sem tettek eleget.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] 2.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Debreceni Törvényszék végzését az indítványozó perbeli jogi képviselője 2021. július 9. napján vette kézhez, az indítványozó pedig beadványát 2021. szeptember 7. napján, határidőben terjesztette elő.
- [11] 2.2. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszát. Az Alaptörvény XVI. cikk (1)–(3) bekezdései, XX. cikk (1) bekezdése, XXI. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése az alkotmányjogi panasz szempontjából Alaptörvényben biztosított jogoknak tekinthetőek, ekként azokra (az egyéb feltételek teljesülése esetén) alapozható alkotmányjogi panasz.
- [12] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére is. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy gyakorlata értelmében az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságoknak címzett jogértelmezési segédszabály nem tekinthető olyan Alaptörvényben biztosított jognak, amelynek sérelmére hivatkozva alkotmányjogi panaszt lehetne benyújtani [lásd például: 3045/2022. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [12]].
- [13] 2.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indoklást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

- [14] Az indítványozó Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdése, a XX. cikk (1) bekezdése, valamint a XXI. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem fejtette ki, hogy meglátása szerint mi és mennyiben okozza a fenti alapjogok vélt sérelmét. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezések sérelmének állítása azonban önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezések tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott végzés által okozott alapjogi sérelmet.
- [15] Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében az indítvány ugyanakkor nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában ezen indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmasak érdemi elbírálásra [lásd például: 3022/2022. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [20]].
- [16] Az indítvány a tisztességes eljárással összefüggésben az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését egyaránt megjelöli. Tekintettel arra, hogy a bírósági eljárást megelőzően hatósági eljárás nem volt folyamatban, és az indokolás is egyértelműen a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állítja, az Alkotmánybíróság a XXVIII. cikk (1) bekezdése körében értékelte az indítvány tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben rögzített panaszelemeit, és megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményének a XXVIII. cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben eleget tesz.
- [17] 2.4. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kéteyle, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [18] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét amiatt látta megvalósulni, hogy első- és másodfokú bíróság nem mérlegelte megfelelően a bizonyítékokat, hiányosan folytatta le a bizonyítási eljárást, valamint az ellenérdekű fél nyilatkozatát nem küldte meg az indítványozónak. Meglátása szerint az eljárási szabálytalanságok összességében elérték az alaptörvény-ellenesség szintjét.
- [19] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel, tekintettel az Alkotmánybíróság tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos, kimunkált gyakorlatára.
- [20] Az indítvány a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kizárólag olyan törvényességi, valamint bizonyíték-értékelési kérdéseket kifogásol, amelyek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, ekként az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [21] „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]]. Önmagában az a tény, hogy az indítványozó valamely kérdésben nem osztja az ügyben eljáró bíróságok jogi álláspontját, illetőleg az indítványozó szerint valamely jogszabályi rendelkezést az eljáró bíróságok megsértettek, még nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kéteylet, függetlenül az indítványozó érveinek helytállóságától vagy azok esetleges helytelenségétől. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően sem a bizonyítékok megfelelő értékelése, sem pedig a vonatkozó eljárási törvényeknek való megfelelés kérdését nem vizsgálhatja eljárása során.
- [22] Az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a Debreceni Törvényszék végzésében hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen vizsgálta a kapcsolattartás végrehajtásának jogszabályi feltételeit és helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a kapcsolattartás pótlásának elmaradása az indítványozónak felróható okból maradt el.

Döntését kellő alapossággal, a jogszabályok megjelölésével megindokolta, azzal a törvényszék is mindenben egyetértett (Debreceni Törvényszék végzése, 2. oldal). Önmagában az a tény, hogy az indítványozó vitatja a bíróságok által értékelt bizonyítékokat, és végső soron a bírói döntés irányát, olyan szakjogi-törvényességi, illetőleg tényállás-megállapítási és bizonyíték-értékelési kérdések, melyek az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esnek, és ezért az alkotmányjogi panasz nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben.

- [23] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.
- [24] Az indítványozó szerint a bírósági döntések sértették az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseit is azáltal, hogy a gyermekek legjobb érdekét nem vették kellőképpen figyelembe, és a szabályszegő édesapát sem szankcionálták. A bíróságok a kapcsolattartás elrendelésével pedig az indítványozót is korlátozták abban, hogy a gyermekeket a járványhelyzethez való felelős hozzáállásra nevelje.
- [25] Az alkotmányjogi panasz a XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseinek állított sérelmével összefüggésben sem fogalmaz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, figyelemmel az Alkotmánybíróság 3067/2021. (II. 24.) AB határozatában tett megállapításaira.
- [26] Az Alkotmánybíróság emlékeztet rá, hogy az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése, valamint a 28. cikke azt a kötelezettséget róják a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Mindezek nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányos-sági szempontokra {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint, ha a bíróságoknak olyan jogvitában kell eljárniuk, amelyben az alapjogi konfliktus a jogalanyok egymás közötti viszonyában merül fel azáltal, hogy az egyik magánszemély alapjogát a másik magánszemély alapjogának gyakorlása veszélyezteti, a fentiekben meghatározott szempontok szerint az érintett alapvető jogok védelmi körének feltárásával és az érintett alapvető jogok összemérésével („kíméletes kiegyenlítésével és méltányos egyensúlyba hozásával”) kell döntésüket meghozniuk {13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [28] Az alkotmányjogi panaszeljárás alapjául szolgáló ügyben kétséget kizáróan megállapítható, hogy a bíróságok az ügy alkotmányjogi relevanciáját felismerték, az érintett alapjogokat összemérték. A Debreceni Járásbíróság végzésében rögzítette, hogy a bíróság álláspontja szerint a kapcsolattartás jogának az édesapa járványhelyzetben tanúsított magatartása miatti korlátozása aránytalanul nagyobb sérelemmel járna, mint a járványügyi szabályok be nem tartása mellett zajló kapcsolattartás potenciális veszélyei (Debreceni Járásbíróság végzése, Indokolás [19]).
- [29] A Debreceni Törvényszék az elsőfokú döntést helybenhagyva hangsúlyozta, hogy a különélő szülővel való kapcsolattartás a gyermek érdekét szolgálja, ugyanakkor tekintettel kell lenni a gyermek egészségét veszélyeztető, objektíven fennálló faktorokra is, az egészségkárosodás valószínűségére és súlyosságára is. Minél konkrétabb az egészségügyi kockázat, annál nagyobb a jelentősége, de minél általánosabb, távolibb és absztraktabb, csupán szubjektív félelmeken és feltételezéseken alapuló, annál kisebb súllyal vehető figyelembe a kapcsolattartás jogával szemben. Amennyiben pusztán a megfertőződés általános, absztrakt, de teljes mértékben sohasem kizárható lehetősége elegendő lenne a személyes találkozás lehetőségének ismételt, összeségében akár hosszú hónapokra történő kizáráshoz, a kapcsolattartási jog kiüresíthetővé válna (Debreceni Törvényszék végzése, 3. oldal).
- [30] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XVI. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelmét állító elemei sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban sem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.

- [31] 3. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapulvételével az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 5. §-a alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltakra is, visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3597/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3276/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.20.014/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Lajos Levente ügyvéd) eljáró gazdasági társaság indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a Kúria Pfv.III.20.014/2020/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére hivatkozással.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a rendelkezésre bocsátott bírósági döntésekben, illetve az indítványban és annak kiegészítésében írtak szerint a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozó – további négy másik agrárgazdálkodóval együtt (a továbbiakban együttesen: felperesek) – kártérítés címén a Magyar Állammal szemben keresetet nyújtott be a Fővárosi Törvényszéknél. Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével megállapította, hogy az alperes helytállni köteles a felpereseket azzal okozati összefüggésben ért kárért, hogy a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 108. §-a alapján megszűnt haszonélvezeti jogok tekintetében nem alkotta meg a szerződő felek közötti elszámolás során nem érvényesíthető, de érvényes szerződésekkel összefüggő vagyoni hátrányok kielégítését lehetővé tevő szabályokat. Ezt meghaladóan a keresetet a jogalap körében elutasította. A határozat indokolása szerint a per – a felperesek hivatkozásával ellentétben – nem tartozik a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) XXVI. fejezetében szabályozott kiemelt jelentőségű perek közé, mert nem minősül a régi Pp. 23. § (1) bekezdés a) pontja szerinti követelés érvényesítése iránt indított pernek, mivel az alperes felelőssége a közhatalom gyakorlása során jogalkotással okozott kár tekintetében volt vizsgálendő. A felperesek és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletet megváltoztatta, és a felperesek keresetét elutasította.
- [4] A másodfokú bíróság az 5.Pf.20.405/2019/5. számú pervezető végzésében tájékoztatta a feleket, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően a per a régi Pp. XXVI. fejezete szerinti kiemelt jelentőségű perek eljárási szabályainak alkalmazásával folyik.
- [5] A felperesek a másodfokú bíróság jogerős ítéletet 2019. október 7. napján vették át, és a felülvizsgálati kérelmüket 2019. december 6. napján terjesztették elő az elsőfokú bíróságnál. A felperesek felülvizsgálati kérelmükkel egyidejűleg igazolási kérelmet terjesztettek elő, amelyben előadták, hogy a másodfokú bíróság jogszabályellenesen nyilvánította végzésében a pert kiemelt jelentőségű pernek, mivel a Pp. 386/A. § (1) bekezdése, valamint a régi Pp. 23. § (1) bekezdés b) pontja alapján a közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítése iránt indított per értékhatártól függetlenül nem minősül kiemelt jelentőségű pernek. Kifogásolták továbbá, hogy a másodfokú bíróság „tájékoztató” végzése nem tartalmazott indokolást. A felperesek igazolási kérelmét a Kúria nem fogadta el, és a felülvizsgálati kérelmet a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó szabályok szerint elkésztette, ezért azt a Pfv.III.20.014/2020/2. számú végzésével hivatalból elutasította.
- [6] Az indítványozó a Kúria végzésével szemben alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványban és annak későbbi kiegészítésében foglaltak szerint a Kúria a támadott döntésével megsértette az indítványozó Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jogát, mert az ügyet tévesen kezelte kiemelt jelentőségű perként, és utasította el hivatalból a felülvizsgálati kérelmet. Az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága kapcsolódó gyakorlatát is idéző beadványaiban az indítványozó előadta, hogy a másodfokon eljáró ítélőtábla maga sem alkalmazta végül a saját eljárásában a kiemelt perekre vonatkozó

soronkívüliség szabályait, továbbá a jogerős ítélete nem tartalmazott rendelkezést, illetve indokolást arra vonatkozóan, hogy a pert kiemelt jelentőségűként kezeli-e vagy sem. A Kúria az indítványozó álláspontja szerint a támadott végzésének indokolásában tévesen értelmezte a régi Pp. előírásait, és kifejtette, hogy amennyiben a Kúria annak az általa relevánsnak tartott rendelkezéseit a megfelelő tartalommal értékeli, arra a szerinte helyes jogi következtetésre kellett volna jutnia, miszerint az ügy nem tartozott a kiemelt jelentőségű perek körébe. Álláspontja szerint „téves jogalkalmazása folytán a Kúria végzése sérti” az Alaptörvény említett rendelkezéseit, mivel azok a „a Pp. szabályain keresztül érvényesülnek”. Erre tekintettel úgy ítélte meg, hogy az ügyben a régi Pp. szabályainak állítása szerint a Kúria által történő megsértése olyan súlyúnak tekintendő, amely már eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét. Amennyiben ugyanis a Kúria nem kezeli az ügyet kiemelt jelentőségű perként, a felülvizsgálati kérelem határidőben benyújtottnak minősült volna, és annak érdemi elbírálására kerül sor. Mivel szerinte a Kúria jogértelmezése (de leginkább az ítéletábra pervezető végzése) azáltal, hogy a pert átminősítette kiemelt jelentőségű perré annak ellenére is, hogy az eljáró törvényszék elsőfokú döntésében a per kiemelt jelentősége tárgyában elfoglalt álláspontot egyik fél sem támadta a fellebbezésében, sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga részét képező perbeli önrendelkezési joga, továbbá a kérelemhez kötöttség elve is. Mivel az elsőfokú döntésben tett, a másodfokú bíróság által ily módon megváltoztatott megállapítás (illetve az azt tartalmazó pervezető végzés) tekintetében önálló jogorvoslatnak nem volt helye, a jogerős ítélet – amellyel szembeni jogorvoslatban ezért az támadható lett volna – pedig erre nézve egyáltalán tartalmazott rendelkezést, ezért az indokolási kötelezettség megsértése miatt is sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése. Amiatt pedig, hogy a Kúria az indítványozó érvelése szerint „az eljárási törvényt megsértve utasította el a felülvizsgálati kérelmet azzal, hogy az megkésett”, az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint pedig „amennyiben a jogalkotó biztosít rendkívüli jogorvoslatot, úgy ennek az eljárási szakasznak is meg kell felelnie a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból fakadó követelményeknek {3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [14]}”, szerinte szintén sérült a tisztességes eljáráshoz való joga, de különösen is a jogorvoslathoz való joga.

- [7] 3. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [8] 3.1. A Kúria támadott végzését az indítványozó jogi képviselője 2020. március 31. napján vette át, az alkotmányjogi panaszt pedig 2020. június 24. napján nyújtotta be. Az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidő 2020. június 2. napján lejárt, tehát az indítványozó az alkotmányjogi panaszát a törvényi határidőn túl terjesztette elő.
- [9] Az indítványozó azonban az alkotmányjogi panasz benyújtásával egyidejűleg igazolási kérelmet is előterjesztett. Az igazolási kérelemben előadta, hogy rajta kívül álló, elháríthatatlan ok miatt nem tudott az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti 60 napos határidőnek eleget tenni. Előadta, hogy az indítványozó ügyvezetője szlovákiai lakcímmel rendelkező olasz állampolgár, aki a magyar nyelvet nem beszéli. A határidő lejártát megelőzően (2020. március 11-én) a Kormány által kihirdetett veszélyhelyzet, és az ennek következtében elrendelt ki- és beutazási korlátozások, valamint a gazdasági társaságok korlátozott működése miatt az ügyvezető az indítványozó képviseletéről nem tudott határidőben gondoskodni. Minderre tekintettel kérte az igazolási kérelem elfogadását, és az indítványa érdemi elbírálását. Az Alkotmánybíróság egyesbíróként eljárva az igazolási kérelmet elfogadta.
- [10] Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz – az igazolási kérelem elfogadása okán – határidőben érkezettnek tekintendő. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtására jogosultsággal rendelkezik, a peres eljárás felpereseként pedig érintettsége nyilvánvalóan fennáll. Az indítványban sérelmezett, rendes jogorvoslattal már nem támadható, a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító kúriai végzés az eljárást lezáró egyéb döntésnek minősül, így az alkotmányjogi panasszal támadható.
- [11] Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést (a Kúria Pfv.III.20.014/2020/2. számú végzése); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése]; e) indokolást arra nézve, hogy a támadott döntés miért ellentétes

az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, valamint *f)* kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.

- [12] 3.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [13] Az Abtv. 29. §-ában írt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van a szóban forgó alaptörvényi rendelkezések – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése – tartalmát érintően {a tisztességes bírósági eljárásról való jog tekintetében lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés; a jogorvoslathoz való jog tekintetében lásd pl. 35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 13/2021. (IV. 14.) AB határozat, Indokolás [74]; 3233/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [16]; 3221/2020. (VI. 19.) AB végzés, Indokolás [40]}. A jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [14] A másik – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja.
- [15] A jelen ügyben megállapítható, hogy a Kúria a támadott végzésének indokolásában a régi Pp.-nek a felülvizsgálati kérelem benyújtására rendelkezésre álló határidőre, a határidő elmulasztásának jogkövetkezményeire, a mulasztás igazolására vonatkozó általános szabályait, valamint a kiemelt jelentőségű perekre, illetve ennek a felülvizsgálati kérelem benyújtásának határidejére gyakorolt hatásával kapcsolatos előírásokat részletesen ismertette. Szintén részletes indokolás mellett – a felperesek ezzel kapcsolatos érvelését is mérlegelve – rögzítette az ezek alapján azzal összefüggésben kialakított (szak)jogi álláspontját is, hogy a felülvizsgálati kérelem benyújtásával egyidejűleg előterjesztett, a kiemelt jelentőségű pernek minősítést támadó igazolási kérelem megalapozott-e. Ennek kapcsán az indokolása [12]–[15] bekezdéseiben kifejtette, hogy az anyagi jogszabályban (Ptk.) és ezzel összefüggésben a régi Pp. 23. § *b)* pontjában történt korábbi módosítások (és az azokhoz fűzött jogalkotói indokolás) alapján a bírósági gyakorlat a jogalkotással okozott károkért való felelősséget miert az általános felelősségi alakzatok között, nem pedig a közhatalom gyakorlásával okozott kárért fennálló különös felelősségi alakzatként ítéli meg. A Kúria szerint ezek alapján a jelen ügy a régi Pp. 23. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján, a 30 millió forintot meghaladó értékhatárra, nem pedig a *b)* pontban rögzített, a közhatalom gyakorlásával okozott kárért fennálló különös felelősségi alakzatra tekintettel tartozott az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék hatáskörébe. Rögzítette, hogy mivel a régi Pp. 386/A. § (1) bekezdése *a)* pontja értelmében a 23. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján a törvényszék hatáskörébe tartozó, 400 millió forintot meghaladó követelések érvényesítésére irányuló perek a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó szabályok szerint folynak, ezek körében pedig a 386/I. § alapján a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére rendelkezésre álló határidő az általános 60 napról 30 napra rövidül, a mulasztás igazolása körében a felperesek által előadott érvek a nem foghattak helyt; az igazolási kérelem nem megalapozott. Mindezek alapján a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. vonatkozó előírásai alapján, mint elkésett kérelmet hivatalból elutasította.
- [16] Az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban és annak kiegészítésében előadott, alkotmánybírósági gyakorlatra hivatkozó, de azzal összefüggésben kizárólag a Kúriának a régi Pp. alapügyben alkalmazott rendelkezéseinek értelmezését vitató érvei az Alkotmánybíróság megítélése szerint valójában nem alkotmányossági szempontú, hanem a fenti, a rendes bíróságok hatáskörébe tartozó törvényességi-szakjogi kérdés(ek)ben való felülbírálatra irányulnak. Önmagában azonban az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntést megalapozatlannak, tévesnek vagy akár jogellenesnek, és magára nézve sérelmesnek tartja, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem tekinthető az eljárás tisztességessége [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] követelményrendszerén belül értékelhető alkotmányossági kérdésnek.
- [17] Mindezek miatt az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy töretlen gyakorlata szerint a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének”

{3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.

- [18] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített joga általa állított sérelmét ugyanazokra az érvekre alapította, mint amelyek fentebb, a XXVIII. cikk (1) bekezdés sérelmével összefüggésben bemutatásra kerültek. Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogot (legalább részben) a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog egyik részjogosultságának tekinti, erre tekintettel álláspontja szerint az azzal összefüggésben felhozott indokok – tekintettel arra, hogy a Kúria szerinte téves jogalkalmazása folytán az érdemi felülvizsgálat lehetőségétől is esetett – a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmén túlmenően egyben annak (7) bekezdése sérelmét is eredményezték. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor ezen alapjog tekintetében emlékeztet a korábbi döntéseiben tett lényeges megállapításokra, miszerint „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági [más közigazgatási] döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét [helyzetét] érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni” {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}. Az egyes eljárási törvényekben biztosított rendkívüli jogorvoslatok azonban, mint amilyen a felülvizsgálati kérelem is, kívül esnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének védelmi körén {lásd: 3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [42]; 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [22]; 3239/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; 3045/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [11]; 3067/2015. (IV. 10.) AB végzés, Indokolás [20]}.” {3245/2019 (X. 7.) AB végzés, Indokolás [17]}
- [19] Kétségtelen, hogy az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata – miként például az indítványozó által hivatkozott 3027/2018. (II. 6.) AB határozatban is – rögzíti azt az általános elvárást, hogy amennyiben a jogalkotó a fentiek ellenére mégis lehetőséget biztosít rendkívüli jogorvoslat igénybevételére is, úgy ennek az eljárási szakasznak is meg kell felelnie a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból fakadó elvárásoknak {lásd: Indokolás [14]}. Ugyanakkor ezzel az elvárással az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem ellentétes az, ha – mint a jelen ügyben is – a Kúria az ilyen rendkívüli jogorvoslat igénybevételére irányuló kérelem előterjesztésének és érdemi elbírálásának jogszabályi feltételeit megvizsgálva arra a következtetésre jut, hogy azok az adott kérelem tekintetében nem teljesültek, és ezen (szak)jogi meggyőződése alapján, az irányadó jogszabályi rendelkezések megjelölése mellett azt a szükséges mértékben megindokolt döntésében hivatalból elutasítja. Önmagában az, hogy az ilyen döntés indoklásában foglaltakkal az indítványozó nem ért egyet, vagy azt – saját szubjektív szempontjai alapján – nem tartja kellően részletesnek, az az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata alapján nem alapozza meg a döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását. A rendelkezésre álló iratokból megállapítható, hogy a Kúria azonosította az álláspontja szerint a jelen ügy kapcsán vizsgálandó legfontosabb kérdéseket, és a döntése mikénti kialakítása szempontjából releváns szempontokat – figyelemmel a vonatkozó anyagi és eljárásjogi törvényi előírásokra – vizsgálat tárgyává tette, továbbá végzése indoklásában számot is adott döntése indokairól.
- [20] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére utalva alapvetően az alkalmazandó jogszabályi előírások megválasztásával és azok értelmezésével kapcsolatos bírói mérlegelési kérdéseket kifogásol. Érvelésének elsődleges célja, hogy – a már a Kúriához benyújtott igazolási kérelmében is előadott érveket megismételve, illetve azoknak alkotmányjogi jelentőséget tulajdonítva – annak a kérdésnek a felülbírálatát érje el, hogy az adott ügyben a pernek a kiemelt perekre vonatkozó, vagy az általános szabályok szerint kellett volna-e folynia. Ez azonban olyan (szak)jogi, a törvényértelmezés és a jogalkalmazás, nem pedig az alkotmányjogi mérlegelés körébe tartozó kérdés, amely tekintetében a rendes bíróságok és nem a ténybíráskodást nem folytató Alkotmánybíróság rendelkezik hatáskörrel.

- [21] Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát megalapozná.
- [22] 4. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem felel meg Abtv. 29. §-ban írt befogadási kritériumoknak, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1176/2020.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3277/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.22.023/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Bakos Róbert Ákos ügyvéd) eljáró gazdasági társaság indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben a Kúria Pfv.VI.22.023/2018/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következőképpen foglalható össze. Az indítványozó energiatel-gyártó (a későbbi alperes) a terméke kizárólagos ausztriai forgalmazására irányulóan folytatott egyeztető tárgyalásokat a későbbi felperes jogelődjével. Ennek keretében készült egy szerződéstervezet, amelyet az indítványozó nem írt alá, illetve – ettől függetlenül – több egyedi szállítási szerződés is megkötésre került, amelyek egyikének teljesítése is megkezdődött. Az indítványozó a későbbiek során sérelmezte, hogy az átadott áruból magyarországi értékesítésre is sor került, amit a megállapodás megsértéseként értékel, ezért egyoldalú nyilatkozattal azt felmondta, és a még le nem szállított áruk vételárán felül kártérítést követelt a felperesi jogelődtől. A felperesi jogelőd az ezzel kapcsolatban a felek között kialakult jogvitából eredő saját követeléseit – két részletben, először a követelés egy részét egy harmadik személyre, majd egy későbbi időpontban a követelést (újra, egészében) – a felperesre engedményezte. A felek közötti peren kívüli egyeztetések eredményre nem vezettek.
- [3] A felperes a keresetében arra hivatkozott, hogy a létrejött szállítási megállapodás keretében megrendelte és kifizette az indítványozótól azokat az árukat, amelyeket az részére nem adott át. Az indítványozó egy, az eredeti szerződéstervezettől eltérő tartalmú Exkluzív Disztribúciós Megállapodásra (a továbbiakban: disztribúciós szerződés) hivatkozott, amely szerződésszegés esetére történő kártérítéssel kapcsolatos kikötést is tartalmazott. A disztribúciós szerződésben a felperesi jogelőd képviselőjeként az egyedi szállítási szerződések tárgyában a részéről eljáró munkavállaló került megjelölésre; és azon – az eljáró bíróság megállapítása szerint – a felperesi jogelőd oldaláról ismeretlen aláírások szerepeltek. A felperes vitatta, hogy a képviselőként megjelölt személy a disztribúciós szerződés megkötésére is képviselői jogosultsággal rendelkezett volna; álláspontja szerint az számára csak az egyedi szállítási megállapodások megkötése tekintetében állt fenn, az eredeti szerződéstervezet tárgyalása során is egyik vezető tisztségviselője folytatta az egyeztetést, mindezekre tekintettel a disztribúciós szerződés megkötését is vitatta. Ezzel szemben az indítványozó megítélése szerint a disztribúciós szerződés létrejött, az egyedi szállítási szerződéseket is megkötő személy azokat a felperesi jogelőd oldaláról aláírta, ő pedig az egyedi szállítási szerződések miatt, az illető személy eljárására okán – továbbá arra is tekintettel, hogy a felperesi jogelőd vezető tisztségviselői is ugyanazon elektronikus levélcímről kommunikáltak, mint a kérdéses munkavállaló, így annak nyilatkozataira is nyilvánvalóan ráláttak, azokat ismerték – alappal, jóhiszeműen eljárva feltételezhette, hogy a disztribúciós szerződés a felperesi jogelőd oldaláról is az erre jogosultsággal rendelkező személy közreműködésével került megkötésre. Erre tekintettel azt jogszerűen felmondhatta, illetve a kártérítési felelősség keretein belül a felperesi jogelődöt az általa már teljesített kifizetésekkel csökkentett összegű kártérítés megfizetésére jogszerűen kötelezhette. Ezen felül az indítványozó a felperesi jogelőd általi engedményezés jogszerűségét, illetve az azon alapuló érvényesíthetőséget is vitatta.
- [4] Az eljáró elsőfokú bíróság a felperes keresetét részben megalapozottnak találta, és kötelezte az indítványozót a követelés egy része, illetve annak kamatai megfizetésére, a követelés egy része tekintetében viszont a keresetet – arra tekintettel, hogy a követelés ezen részét a felperesi jogelőd korábban egy harmadik személyre engedményezte, amely így később a felperes részére ismételtelen már nem volt engedményezhető, és a perben

érvényesíthető sem – elutasította. Megállapította, hogy a felek között kizárólag az egyedi szállítási megállapodások jöttek létre jogszerűen, ezek teljesítést viszont az indítványozó (részben) megtagadta. A disztribúciós szerződés vonatkozásában a bíróság megállapította, hogy a látszaton alapuló képviselet jóhiszemű harmadik személyek felé fennálló joghatásairól legfeljebb az egyedi szerződések tekintetében lehetne beszélni, mivel a disztribúciós szerződés megkötésére jogosultsággal nem rendelkező és ezért ennek vonatkozásában álképviselőnek tekintendő munkavállaló az indítványozóval kizárólag ezen szerződések tekintetében folytatott korábban tárgyalásokat; őt jóhiszeműen az indítványozó nem tekinthette a disztribúciós szerződés megkötésére is jogosultnak. Ebből fakadóan a felperesi jogelőd által már teljesített (kifizetett) szállítási szerződésben foglaltak tekintetében az indítványozó nem tagadhatta volna meg a teljesítést a disztribúciós szerződésre hivatkozással. Erre tekintettel az indítványozót a felperesi követelés tekintetében – a fentiek szerint csökkentett mértékben – marasztalta.

- [5] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet – részben eltérő jogi indokok alapján – helybenhagyta. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság nem tisztázta kellő mértékben az azzal kapcsolatos kételyt, hogy az indítványozó által hivatkozott disztribúciós szerződésen a felperesi jogelőd oldaláról annak a személynek az aláírása szerepel-e, akit az indítványozó állítása szerint jóhiszeműen tekinthetett képviseleti joggal rendelkezőnek, a megállapodás aláírására jogosultnak, és ami miatt elvileg a látszólagos képviselet joghatásai is beállhatnának. Ugyanakkor azt is megállapította, hogy ezen állítást az indítványozónak kellett volna bizonyítania, erre tekintettel nyilatkoztatta arra nézve, hogy kéri-e szakértői bizonyítás felvételét, és amennyiben igen, annak díjelőlegét helyezze letétbe. Az indítványozó az írásszakértő kirendelését határidőn túl kérte, díjelőleget pedig nem helyezett letétbe. Mivel ezáltal az alperes nem tudta bizonyítani, hogy az aláírás az általa hivatkozott személytől származott, annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy a látszaton alapuló képviselet joghatása fennállt-e, a másodfokú bíróság szerint fel sem merülhetett.
- [6] A Kúria az indítványban támadott felülvizsgálati ítéletében a másodfokú döntést hatályában fenntartotta.
- [7] Az indítványozó szerint a Kúria ítélete sérti a tisztességes eljáráshoz való jogát, mert – észszerűtlenül és szabálytalanul – olyan bizonyítási terhet rótt a szerződéskötésben jóhiszeműen eljáró alperesre (az indítványozóra), melynek eredménytelensége bizonyossággal előrelátható volt, tekintettel arra, hogy a per során mindkét fél úgy nyilatkozott, hogy a felperesi jogelőd érintett munkavállalója hollétéről nincsen tudomásuk, és nincs birtokukban olyan dokumentum sem, amelyen ezen személy aláírása a disztribúciós szerződésen szereplővel összevethető lenne. Megismételve azokat, a bírósági eljárásban már vizsgált korábbi érveket, amelyek alapján megítélése szerint egyértelműen megállapítható volt, hogy az eset összes körülményeit figyelembe véve egyrészt a felperesi jogelőd érintett munkavállalója létező és a megállapodás megkötésére a jogosult személy volt; másrészt pedig az ezzel kapcsolatos tevékenységéről, illetve magáról a megkötött megállapodásról a felperesi jogelőd vezető tisztségviselőinek is tudomása kellett, hogy legyen, kifejtette, hogy álláspontja szerint a per felpere-sének kellett volna bizonyítania, hogy az aláírás nem az illető személytől származik. Az ő tekintetében a per során elegendő lett volna annak bizonyítása (aminek szerinte eleget is tett) és a bíróságok általi figyelembevétel, hogy jóhiszeműen járt el, és a képviseleti jogosultságot megalapozottan feltételezhette, ellenkező esetben az „az álképviselőre irányadó szabályok, amik megvédik alperest az említett, nem kívánt jogkövetkezményektől, elvesztik lényegüket”. Mivel a Kúria a bizonyítási teher tekintetében a fentiekkel ellentétes álláspontot rögzített (hagyott jóvá), és az indítványozó szerint nyilvánvalóan lehetetlen bizonyítás jogkövetkezményeit az ő terhére róttá, a támadott ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.

- [8] 2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálva a befogadhatóság feltételeit, jelen ügyben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.

- [9] 2.1. A támadott felülvizsgálati ítéletet 2020. április 27. napján kézbesítették, az indítványozó pedig az alkotmányjogi panaszt 2020. június 10. napján, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be az eljáró bíróság útján. Az indítványozó a főtítkár hiánypótlási felhívására is határidőben válaszolt.

- [10] Az ügyben érintett bírósági döntés alkotmányjogi panasszal támadható, az indítványozó a rendelkezésre álló rendes jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, és a per alpereseként nyilvánvalóan érintettnek minősül.

- [11] Az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeit teljesíti: a) tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírósági döntést (a Kúria Pfv.VI.22023/2018/5. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a támadott döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.
- [12] 2.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyik fennállása megalapozza a panasz befogadhatóságát.
- [13] Az Abtv. 29. §-ában írt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést illetően az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van a szóban forgó alaptörvényi rendelkezés – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése – tartalmát érintően [lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés]. A jelen alkotmányjogi panasz ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [14] A másik – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételt érintően az Alkotmánybíróság a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja [erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]]. Vagyis az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja. Jelen ügyben megállapítható, hogy az eljáró bíróságok, illetve a támadott ítéletében a Kúria is, a döntéseik indokolásában azonosították az álláspontjuk szerint a jelen ügy kapcsán vizsgálendő legfontosabb kérdéseket, és a döntés mikénti kialakítása szempontjából releváns szempontokat – figyelemmel az adott fokú eljárásra vonatkozó törvényi keretekre is – vizsgálat tárgyává tették, továbbá számot adtak döntésük indokairól, valamint a rendelkezésre álló bizonyítási eszközök (illetve a szakértői bizonyítás igénybevételének hiánya) mikénti értékeléséről is. A bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e [lásd például: 3095/2021. (III. 12.) AB végzés, Indokolás [26]].
- [15] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére utalva alapvetően tényállás-megállapítási, bizonyíték-értékelési és bírói mérlegelési kérdéseket kifogásol. Érvelésének elsődleges célja, hogy – a bírósági eljárás során is előadott (szak)jogi érveket megismételve, illetve azoknak alkotmányjogi jelentőséget tulajdonítva – olyan (szintén szakjogi) kérdések felülbírálatát érje el, mint például annak megítélése, hogy egy adott szerződéses jogviszonyból származó követelések teljesítése, azok megtagadásának jogszerűsége, az azokból származó esetleges kártérítési igények teljesítése, továbbá akár magának a jogviszonynak a létrejötte tekintetében melyik peres felet terheli bizonyítási kötelezettség; vagy hogy egy adott bizonyítási eszköz alkalmas-e az ügy megítélése szempontjából a bíróság által lényegesnek tartott kérdés eldöntésére, illetve ezen eszköz igénybevételétől reálisan várható-e az adott ügyben eredmény. Ezen felül az indítvány azt várná el az Alkotmánybíróságtól, hogy kimondja, az indítványozó által felsorolt érvek alkotmányjogi szempontból elégségesek a bíróságok számára olyan elvárás megfogalmazására, hogy azok – akár más, az eljáró bíróságok által lényegesnek és tisztázandónak tartott kérdések „félretétele” útján, és az eljárási szabályokban a felek által bizonyítandó jogi tényekre vonatkozó előírásokat is figyelmen kívül hagyva – a jelen ügyben kénytelenek legyenek az indítványozó által a látszaton alapuló képviselet joghatásainak beálltával, az ezek megállapíthatóságához szerinte szükséges és elégséges tények felsorolásával, illetve az alképviseleti szabályok fontosságának hangsúlyozásával kapcsolatos érveinek helyt adni, és az ellenérdekű felet marasztalni. Ezek azonban olyan (szak)jogi, a törvényértelmezés és a jogalkalmazás, nem pedig az alkotmány-

jogi mérlegelés körébe tartozó kérdések, amelyek tekintetében a rendes bíróságok és nem a ténybíráskodást nem folytató Alkotmánybíróság rendelkezik hatáskörrel.

- [16] Mindezek miatt az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy töretlen gyakorlata szerint a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíráóság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [17] Az Alkotmánybíróság megállapította: önmagában az, hogy az indítványozó a bírói döntést megalapozatlannak, magára nézve sérelmesnek, sőt méltánytalannak tartja, és úgy véli, hogy a bizonyítási teher kiosztása, vagy éppen az adott kérdésben való bizonyítás szükségessége kérdésében a bíróságnak másképpen kellett volna döntenie, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségének megalapozására nem elegendő. A bizonyítandó tények körét és tartalmát, illetve az egyes eljárásokban a bizonyítási teher kiosztását az anyagi és az eljárásjogi szabályok együttesen határozzák meg. Ezek feltárása és a konkrét ügyre való alkalmazása a bírósági (szakjogi) jogértelmezésre tartozó feladat.
- [18] Az eljáró bíróságok ítéleteik indokolásában részletesen bemutatták (a vonatkozó jogszabályok konkrét ügyre vetítve történő értelmezésével) miért és milyen mértékben állapították meg az indítványozó felelősségét az egyes szállítási szerződések meghíúsulásával összefüggésben, illetve miért nem marasztalták az ellenérdekű felet a disztribúciós szerződésben foglaltak alapján.
- [19] Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel nem talált olyan körülményt, amelyet az Alaptörvény felhívott rendelkezésével összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgént lehetne értékelni, és amely ezért az indítvány érdemi vizsgálatát indokolná.
- [20] 3. A fentiek szerint az alkotmányjogi panasz nem felel meg Abtv. 29. §-ban írt befogadási kritériumoknak, ezért azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1168/2020.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3278/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.III.37.156/2021/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alapítvány jogi képviselője (dr. Muhi Erika ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában a Kúria Kfv.III.37.156/2021/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 1.1. Az indítványozó alapítvány a Magyar LGBT Szövetség tagja, és célja, hogy az alternatív családokban élő szülőknek és gyermekeknek pszichológiai, közösségi és jogi segítséget nyújtson, valamint hogy társadalmi szinten javítsák e családok megítélését és lehetőségeit. E céljának megvalósításával összefüggésben a Magyar LGBT Szövetség a www.csalad.hu weboldal üzemeltetőjéhez, majd a szerkesztésért felelős Emberi Erőforrások Minisztériumához (a továbbiakban: minisztérium) fordult, és kérte, hogy a Családszervezetek menüpont alatt felsorolt szervezetek között tüntessék fel az indítványozó alapítványt is. A minisztérium többszöri megkeresést követően végül válaszában arról tájékoztatta a kérelmezőt, hogy jelezni fogja, ha majd élni kíván a lehetőséggel. Ezt követően az indítványozó az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz (a továbbiakban: EBH) fordult, amely határozatában megállapította, hogy a weboldal üzemeltetője felett tulajdonosi jogokat gyakorló, és a weboldal tartalmára befolyással bíró minisztérium, valamint a weboldalt üzemeltető közhasznú gazdasági társaság megsértette az indítványozóval szemben az egyenlő bánásmód követelményét, és szexuális irányultságon, valamint nemi identitáson alapuló hátrányos megkülönböztetést valósított meg. A kötelezettek közigazgatási pert indítottak a határozat bírósági felülvizsgálata érdekében, amelyben az indítványozó alperesi beavatkozónak vett részt. A megismételt eljárásban meghozott ítéletében a Fővárosi Törvényszék a keresetet elutasította, megállapítva, hogy az indítványozó a közigazgatási eljárás során megfelelően valószínűsítette a védett tulajdonságát és az őt ért hátrányt, illetve nincs tárgyilagos mérlegelés alapján fennálló ésszerű indoka annak, hogy miért nem tüntették fel a weboldalon a családszervezetek között, ezért az alperesi hatóság támadott határozata nem volt jogsértő.
- [3] Az ítélet ellen a felperesek felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, amelynek a Kúria a jelen alkotmányjogi panaszban támadott ítéletében helyt adott, a hatósági határozatot hatályon kívül helyezte és a kérelmet elutasította. A Kúria megítélése szerint az indítványozó a közigazgatási eljárás során nem valószínűsítette, hogy a vele összehasonlítható helyzetben lévőkhez képest hátrány érte, mivel ilyen hátrány nem állapítható meg sem a hasonló, alternatív családokat képviselő szervezetekhez képest, hiszen ilyenek a szóban forgó listán egyáltalán nem szerepelnek, és az általános családszervezetekhez képest sem, mivel ezek a Kúria álláspontja szerint nincsenek összehasonlítható helyzetben az indítványozóval. Mivel a lista nem teljes körű, annak nincs jogszabályi alapja, hanem a felperesek szabad belátásán alapul, hogy arra mely szervezeteket vesznek fel, ezért az indítványozó védett tulajdonsága és a listáról való mellőzése között ok-okozati összefüggés a Kúria szerint nem volt megállapítható. Döntésének elvi tartalmában rögzítette azt is, hogy a kérelmező által állított hátrány valószínűsítésének kötelezettsége a kérelmezőt terheli, és az többet jelent, mint a hátrány pusztá állítása.
- [4] 1.2. Az indítványozó a Kúria ítéletét több szempontból is alapjogsértőnek tartja.
- [5] Elsősorban az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt, az alapjogok biztosítására vonatkozó hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértésére hivatkozik. Egyrészt az összehasonlítható helyzetben lévő szervezetek meghatározása miatt, ti. hogy az ítélet az „alternatív családok” segítségét célzó szervezeteket tekintette hozzá hasonló csoportosulásnak; illetve, hogy a csoportképzésnél – értelmezése szerint – a védett tulajdonság szempontja helyett a képviselt társadalmi csoport méretét is relevánsnak tekintette, ami kiüresítené a kisebbségi

csoportok antidiszkriminációs védelmét. Másrészt, a hivatkozott tilalom sérelmét abban is látja, hogy a támadott ítélet az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) által megkívánt valószínűsítési kötelezettséget a sérelem állításánál szigorúbban, szerinte kvázi bizonyítási szintű kötelezettségként értelmezte; a jelen esetben egy nemleges döntés kapcsán várta volna el a Kúria, hogy az indítványozó bizonyítékot szolgáltatson, azonban nemleges dolgot nem lehet bizonyítani; s ez a megszorító jogértelmezés végső soron meg is hiúsítja a hatékony jogvédelmet a hátrányos megkülönböztetéssel szemben.

- [6] Másodsorban az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jog körébe tartozó hatékony bírósági jogvédelem követelményét is sérti, ha a hátrányos megkülönböztetést elszenvedőknek a valószínűsítésen túl bizonyítania kell az őket ért hátrányt. A Kúria ilyen tartalmú döntése ellentétes a jogalkotó szándékával, az Ebktv. alaptörvény-ellenes értelmezését jelenti.
- [7] Az indítványozó az előbbieken túl az Alaptörvény VI. cikkével kapcsolatban az általa képviselt családok magán- és családi életének tiszteletben tartásához fűződő jogának megsértését is állítja. Emellett arra hivatkozik, hogy a listán való feltüntetésének megtagadása folytán végső soron a közérdekű adatok terjesztéséhez fűződő joga – illetve az LGBTQ közösség és a társadalom tagjainak a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő joga –, valamint ehhez kapcsolódóan a véleménynyilvánításhoz fűződő joga is sérült amiatt, hogy így nem ismerhetik meg az üzeneteit a célcsoport tagjai.
- [8] 1.3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz indokolása és a jogi képviselő meghatalmazása tekintetében hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, amelyre az indítványozó határidőben választ küldött.
- [9] 2. Az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [10] 2.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, amelynek feltételeiről az alkotmányjogi panasz indítványok esetében az 52. § (1b) bekezdésének a)–f) pontjai rendelkeznek. Ezek értelmében a kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli a) azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza, b) az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezést vagy bírói döntést, d) az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, e) az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, valamint f) a kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére.
- [11] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [12] 2.2. A sérelmezett döntést az indítványozónak 2021. április 20-án kézbesítették, indítványát pedig 2021. június 20-án, tehát határidőn belül nyújtotta be az elsőfokú bíróság útján az Alkotmánybíróságra [Abtv. 30. § (1) bekezdés; Ügyrend 28. § (2) bekezdés].
- [13] Az indítvány a határozott kérelem feltételeinek részben – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a), c), d), és f) pontjait tekintve – megfelel.
- [14] Az alkotmányjogi panasz vizsgálata során az Alkotmánybíróság azonban megállapította, hogy az indítvány azokban az elemeiben, amelyekben az általa képviselt családok, illetve a társadalom tagjai – és nem pedig saját - alapjogainak sérelmére hivatkozik, nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az indítványozó a fenti, másokat megillető Alaptörvényben rögzített jogoknak nem lévén alanya, azokra, mint nem saját jogokra, alkotmányjogi panaszában nem hivatkozhat eredményesen {vö. 3120/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [57], [69], [72]–[75] és [80]; 3471/2020. (XII. 22.) AB végzés, Indokolás [46]}.

- [15] Az indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdését és IX. cikkét megjelölve saját közérdekű adatok terjesztéséhez fűződő jogának és véleménynyilvánításhoz fűződő jogának sérelmére is hivatkozott, de azokkal összefüggésben fél-fél mondatban mindösszesen azt az állítást írta le indokolásként, hogy üzeneteit nem tudja célba juttatni amiatt, hogy nem szerepelhet a kérdéses honlapon a szervezetek listáján.
- [16] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével összefüggésben az indítvány az Ebktv.-nek a támadott ítélet szerinti alkalmazásával és értelmezésével kapcsolatos részletes, szakjogi és alkotmányjogi érveket is felmutató kritikáját adta. Az Ebktv. egyik fő célja az Alaptörvény XV. cikkének megfelelő hatékony jogvédelem biztosítása, ezért az Alkotmánybíróság joggyakorlata szerint a bíróságoknak az Ebktv. alkalmazása során a vonatkozó alkotmányossági követelményeket érvényesíteniük kell, aminek megtörténtét az Alkotmánybíróság megfelelő indítvány alapján vizsgálni jogosult [vö. 3535/2021. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [61], [73]]. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. Az indítvány ebben a részében kifejezetten nem jelölt meg alapvető jogot, amelynek biztosítása vonatkozásában hátrány érte volna; a szervezetnek egy tájékoztató honlapon történő feltüntetésére vonatkozó igénye pedig nem tartozik magától értetődően valamely alapjog védelmi körébe. Tekintettel az utóbbiakra, illetve arra, hogy az előbbieken leírtak szerint az indítványozó a panaszában hivatkozott egyéb – az Alaptörvény VI. cikke és IX. cikke által biztosított – jogaival kapcsolatban alkotmányjogilag értékelhető érvelést nem adott elő, az indítványnak az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével kapcsolatos indokolása is hiányosnak minősül. Ezért alapjogot érintő hátrányos megkülönböztetés érdemi vizsgálatára az indítvány alapján nem kerülhetett sor.
- [17] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét az Ebktv. – 19. §-ába foglalt – bizonyítási szabályainak értelmezésével kapcsolatban, egyrészt a hatékony bírósági jogvédelem követelményével való ellentét miatt állította. Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy az indítvány által is idézett 7/2013. (III. 1.) AB határozat alapján „[a] tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem [...] attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül” (Indokolás [24]), s nem azzal függ össze, hogy valamely jogterületre vonatkozó ágazati jogszabály – így az Ebktv. – egy jogviszonyban részes mely jogalanyra telepít az általánostól eltérő bizonyítási kötelezettséget.
- [18] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét az indítványozó másrészt azért állította, mert meglátása szerint az Ebktv.-nek a támadott ítéletbe foglalt értelmezése ellentétes a jogalkotó szándékával; ami pedig a törvény preambuluma alapján kiterjed arra, hogy „hatékony jogvédelmet biztosítson a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára”. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a „hatékony jogvédelem” kifejezés ehelyütt – a hasonló megfogalmazás ellenére – nem a hatékony bírói jogvédelem fenti értelemben vett követelményére utal, hanem az Ebktv. mint általános antidiszkriminációs törvény által keretbe foglalt szabályok, jogintézmények összessége által biztosított jogvédelem hatékonyságára; ekképpen az indítvány által felvetett szempontból nem hozható összefüggésbe a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal. Az Alkotmánybíróság korábban elvi éllel rögzítette azt is, hogy az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” [3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [41]]. A testület ezzel összefüggésben ugyan nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a *contra legem* jogalkalmazás kivételes esetben, a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája miatt a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének a megállapíthatóságára vezessen. Mindazonáltal az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet, tehát a pusztán a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben – az Alkotmánybíróság érdemben nem vizsgálja [20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [21]–[29]; 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [37]–[40]]. Egyebekben a jelen ügyben az indítványozó *contra legem* jogértelmezésre kifejezetten nem hivatkozott, s annak fennállását az indítvány indokolása implicit módon sem támasztotta alá.
- [19] A fenti vizsgálat eredményeként az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem követelményét – az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjait tekintve – a hiánypótlást követően sem teljesítette, ugyanis nem határozta meg pontosan az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, illetve nem tartalmazott részletes indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.

- [20] 3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1a) bekezdés *b)* és *e)* pontjában, részben pedig az Abtv. 27. § (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott feltételnek nem felelt meg, ezért az indítványt az Abtv. 56. § (3) bekezdése, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *c)* és *h)* pontjai szerint visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2719/2021.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3279/2022. (VI. 3.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.364/2019/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Szigethy István ügyvéd) útján a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.364/2019/4. számú ítélete ellen – a Zalaegerszegi Járásbíróság 8.P.20/776/2017/6. számú ítéletére is kiterjedően – terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2019. november 28-án, majd jogi képviselővel eljárva 2019. december 23-án, a Zalaegerszegi Járásbíróság útján az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságra 2019. december 9-én, illetve 2020. január 16-án érkezett be. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt – az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására – 2020. január 8-án, majd 2020. február 11-én újra kiegészítette, és ahhoz számos mellékletet csatolt. A panaszbeadvány a támadott bírói döntést a jogállamiság alapelveivel és a tulajdonhoz való joggal tartotta ellentétesnek [az alapügyben alperes „látszólagos tulajdonszerzésekor hatályos”, a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: korábbi Alkotmány) 2. § (1) bekezdésére és 13. §-ára hivatkozva], az indítvány-kiegészítésben pedig a tisztességes bírósági eljárás-hoz való jogot és a jogorvoslati jogot biztosító Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit is megjelölte.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panaszból és a mellékletként csatolt dokumentumokból megállapítható, hogy az alapügy – elbirtoklás megállapítása iránti per – tárgyát a nemessándorházai 3[...].8 hrsz.-ú, erdő művelési ágú, 5068 m² területű zártkerti ingatlan tulajdonjogi státuszának a rendezésével kapcsolatos jogvita képezte.
- [3] 3. Az indítványozó egy 1957. június 15-én kelt adásvételi szerződéssel megvásárolta a nemessándorházai 2[...]. számú telekjegyzőkönyvben A+6-7 sor alatt felvett 2[...].6 és 2[...].7 hrsz.-ú, „Szántó a [...] dűlőben” tárgyi megjelölésű, 700-800 négyszögről (2518-2877 m²) területű ingatlan-illetőségeket. A Zalaegerszegi Járásbíróság mint telekkönyvi hatóság a 150/tk.1958 számú, 1958. január 13-án kelt végzésével az indítványozó tulajdonjogát a telekkönyvbe bejegyezte. (A bejegyző végzést kézbesítették Nemessándorháza Községi Tanácsa részére is.) Az indítványozó előadása szerint ezeket az ingatlan-illetőségeket az adásvétel óta folyamatosan birtokolja, és azok megegyeznek a jelenlegi nemessándorházai 3[...].8 hrsz.-ú, erdő művelési ágú, 5068 m² területű zártkerti ingatlannal. Ugyanakkor az említett vitás ingatlan tulajdoni lapján jelenleg (dátum nélkül) „eredeti felvétel” jogcímen tulajdonosként a Magyar Állam, majd jogutódként 1991. július 17-étől Nemessándorháza Község Önkormányzata szerepel [bejegyző határozat száma: 33815/1991/VII.17., a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: régi Ötv.) rendelkezései alapján].
- [4] 4. Az ingatlanon időközben – az indítványozó leírása szerint – az önkormányzat fát termelt ki, arra hivatkozva, hogy az ingatlan önkormányzati tulajdonba került. Az indítványozó rámutatott, hogy a Magyar Állam – mint az önkormányzat jogelődje – a tulajdonszerzéséről semmilyen irat nem állt rendelkezésre sem a földhivatalnál, sem a levéltárban. Egy a csatolt dokumentumok között elfekvő, 1958. évi nemessándorházai térképrészleten már szerepel 3[...].8 hrsz.-ú ingatlan (a 3[...].7 és a 3[...].9 hrsz.-ú ingatlanok között), míg az 1957. évi adásvételi szerződést szerkesztő ügyvéd 1957. június 3-ai előkészítő iratán kézzel felvázolt térképrészleten még 2[...].6 és 2[...].7 hrsz.-ú ingatlanok szerepelnek, amelyeket a 2[...].5 és a – már ekkor is – 3[...].9 hrsz.-ú ingatlanok foglalkoznak közre.
- [5] 5. Az indítványozó a kialakult helyzet miatt keresetet terjesztett elő Nemessándorháza Község Önkormányzata ellen, kérve elsődlegesen az önkormányzati tulajdon bejegyzésének a törlését (az annak alapjául szolgáló határozat érvénytelensége miatt), a 3[...].8 hrsz.-ú ingatlan tulajdonosa személyének kijavítását, másodlagosan pedig azt, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy elbirtoklással megszerezte a 3[...].8 hrsz.-ú ingatlant, mivel azt 1957 óta

szakadatlanul birtokolta. A Zalaegerszegi Járásbíróság a 2016. február 11-én kelt, 8.P.20.694/2014/25. számú ítéletével az indítványozó keresetét, mint alaptalant, elutasította. Az indokolásban a bíróság rámutatott, hogy az indítványozó nem tudta bizonyítani, hogy az 1957. évi adásvételi szerződésben rögzített 2[...]/6 és 2[...]/7 hrsz.-ú ingatlanok megegyeznek a 3[...]/8 hrsz.-ú ingatlannal. Az indítványozó ennek megállapítására szakértői bizonyítást kért, ám az igazságügyi szakértő a szakvéleményében úgy nyilatkozott, hogy nem lehet megállapítani, jelenleg melyik helyrajzi szám felel meg az 1957. évi adásvételi szerződés tárgyát képező ingatlannak. Az indítványozó így keresetösségi jogát sem tudta igazolni. Az indítványozó másodlagos kereseti kérelmét érdemben tárgyalva a bíróság megállapította, hogy az indítványozó saját maga által sem vitatottan nem szerezheti meg a vitás ingatlan tulajdonjogát elbirtoklással, mert nem rendelkezik az ahhoz szükséges, a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 33. § (4) bekezdése szerinti hatósági bizonyítvánnyal, tehát a szerzőképessége nincs igazolva.

- [6] Az indítványozó az elsőfokú ítélet ellen fellebbezett, amely alapján a Zalaegerszegi Törvényszék a 2016. november 29-én kelt, 3.Pf.20.449/2016/5. számú végzésével az elsőfokú ítélet fellebbezéssel érintett részét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára utasította. Az indítványozó fellebbezésének lényege szerint az 1957. évi adásvételi szerződés megjelölte az abban említett ingatlan szomszédait, amelyek azonosak a 3[...]/8 hrsz.-ú ingatlan szomszédaival. Az elsőfokú eljárásban felhasznált szakvélemény tehát hiányos emiatt, valamint azért is, mert nem tudta megállapítani, hogy a 3[...]/8 hrsz.-ú ingatlan mely ingatlanokból keletkezett, sem pedig azt, hogy mi lett az 1957. évi adásvételi szerződés tárgyát képező ingatlan jogi sorsa. Ezt a hivatkozást a törvényszék alaposnak találta, és pótolta a felek elsőfokú eljárásban elmaradt tájékoztatását arra nézve, hogy további szakértői bizonyítás szükséges annak megállapítására, hogy a 3[...]/8 hrsz.-ú ingatlan milyen okiratok alapján és mikor került állami tulajdonba, az a korábbi telekkönyv szerint mely ingatlanokból alakult ki, és ezen ingatlan jogi sorsát visszakövetve megállapítható-e, hogy az azonos volna az indítványozó által 1957-ben megvásárolt ingatlannal. Ez alapján az indítványozó további szakértői bizonyítás lefolytatását indítványozta, és egyéb bizonyítási indítványokat is tett. Ezek olyan kérdésekre vonatkoztak, amelyeket az elsőfokú bíróság nem vizsgált, ezért a törvényszék – annak érdekében, hogy az eljárás ne váljon egyfokúvá – az elsőfokú ítélet fellebbezett részét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra, újabb határozat meghozatalára utasította. A másodfokú felülbírálat az elbirtoklásra alapított keresetet elutasító döntésre nem terjedt ki, mivel azt a fellebbezés nem érintette.

- [7] 2.1. A Zalaegerszegi Járásbíróság a 2018. január 11-én kelt, 8.P.20.776/2017/6. számú ítéletével a megismételt eljárásban az indítványozó keresetét elutasította. Az ítélet indokolásában a bíróság kitért rá, hogy felhívta az indítványozót a másodfokú bíróság által előírt iratok csatolására és a szakértői díj előlegezésére, ő azonban e felhívásnak nem tett eleget. Ezért a bíróság a korábbi ítéletében foglalt jogi álláspontját fenntartotta, hiszen az abban megállapított tényállás változatlanul irányadó. A bíróság ismételten rámutatott, hogy a bírói gyakorlat szerint az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 62. §-a szerinti törlési pert csak az indíthat, akinek ehhez érdeke fűződik, vagyis aki az esetleges pernyertessége folytán, az alperes tulajdonjogának törlésével, korábbi bejegyzés folytán ismételten tulajdonosi pozícióba kerülne. A jelen ügyben azonban az indítványozó nem tudta bizonyítani sem azt, hogy a vitás ingatlan ingatlan-nyilvántartás szerinti korábbi tulajdonosa lett volna (oda a Magyar Állam volt bejegyezve), sem azt, hogy az általa 1957-ben megvásárolt ingatlan a vitás ingatlannal azonos volna. Az indítványozó ezért keresetösségi jogát nem tudta igazolni, így az Inytv. 62. §-ára alapított igénye sem lehetett alapos. Szintén alaptalannak ítélte a bíróság az indítványozó kiigazítási igényét is. Ennek alapja az ingatlanügyi hatóságnak a bejegyzés körében vétett hibája lehet, azonban a jelen esetben az önkormányzat tulajdonjogának bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba teljes mértékben egyezik az annak alapjául szolgáló hatósági határozattal, amely határozat pedig a régi Ötv. rendelkezésein alapult.

- [8] 2.2. Az indítványozó az elsőfokú ítélet ellen fellebbezést nyújtott be, amely alapján a Zalaegerszegi Törvényszék a 2019. október 8-án kelt – az alkotmányjogi panasszal támadott – 3.Pf.20.364/2019/4. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Az indokolásban a törvényszék emlékeztetett, hogy a korábbi hatályon kívül helyező végzés indoka csak az volt, hogy az elsőfokú eljárásban beszerzett szakértői vélemény alapján nem volt megállapítható, hogy az indítványozó által 1957-ben megvásárolt ingatlanok azonosak-e a vita tárgyát képező ingatlannal, és a másodfokú bíróság úgy látta, hogy az indítványozó ezen állítását a szakértői vélemény kiegészítése útján tudja bizonyítani. Ennek a lehetőségét az indítványozó a megismételt eljárásban megkapta,

azonban a bírói felhívásra a megadott határidőn belül nem előlegezte meg a szakértői vélemény kiegészítéséhez szükséges szakértői díjat, így az elsőfokú bíróság a bizonyítási indítványát mellőzte. Az indítványozónak a megismételt eljárás során két dolgot kellett bizonyítania: azt, hogy az általa 1957-ben megvásárolt ingatlanok azonosak a vita tárgyát képező, 3[...].8 hrsz.-ú ingatlannal, és azt, hogy ez az ingatlan jogszerűtlenül került az alperes önkormányzathoz, illetve annak jogelődjeként a Magyar Államhoz. Az indítványozó által a megismételt eljárásban és a fellebbezésben hivatkozott tanúvallomások, iratok nem elegendőek az ingatlanok azonosságának megállapításához. Az azonosság bizonyítására ugyan nemcsak a szakértői bizonyítás lehet alkalmas, de az igazságügyi szakértő által készített szakvélemény eleve kétségesse tette az ingatlanok azonosságának megállapíthatóságát, az azzal szemben felhozott indítványozói bizonyítékok pedig nem voltak alkalmasak az indítványozó tényállításának ítéleti bizonyossággal történő alátámasztására. Miután az ingatlanok azonosságát az indítványozó bizonyítani nem tudta, így az alperes önkormányzat, illetve jogelődjeként a Magyar Állam tulajdonszerzése körében, illetve a tulajdonjog védelme körében előadott indítványozói érvelés az ügy szempontjából nem bírt jelentőséggel.

- [9] 3. A Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.364/2019/4. számú ítélete, és az ezzel helybenhagyott Zalaegerszegi Járásbíróság 8.P.20.776/2017/6. számú ítélete ellen az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz, és kérte e döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt több alkalommal kiegészítette. A panaszbeadvány a támadott bírói döntéseket a jogállamiság alapelvével és a tulajdonhoz való joggal tartotta ellentétesnek a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésére és 13. §-ára hivatkozva; illetve megjelölte sérülni vélt rendelkezésként az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését is. Az alkotmányjogi panaszban és kiegészítéseiben az indítványozó részletesen bemutatta a történeti tényállást, megerősítve, hogy az általa 1957-ben megvásárolt területet az adásvétel óta folyamatosan birtokolta, és hogy az megegyezik a jelenleg nemessándorházai 3[...].8 hrsz.-ú, erdő művelési ágú, 5068 m² területű zártkerti ingatlannal. Előadta, hogy az ingatlan-nyilvántartásban jogszerűtlenül jegyezték be az alperes önkormányzat tulajdonjogát ezen ingatlanra 1991. július 17-én, ráadásul az önkormányzat jogelődjeként a Magyar Államot még ehhez képest is csak két hónappal később, 1991 szeptemberében tüntették fel, az akkor hatályos jogszabályokban nem ismert „eredeti felvétel” jogcímen, bármiféle alapirat nélkül. Az alapügy perirataira is utalva az indítványozó kiemelte, hogy nemcsak az állami tulajdonba vétel dokumentumai, de a helyrajzi számok azonosítási jegyzéke sincs meg az ingatlanügyi hatóságnál. Álláspontja szerint ez a hatósági mulasztás vezetett az alperes pernyertességéhez, annak ellenére, hogy ő a szomszédai tanúvallomásával bizonyította, hogy évtizedek óta ugyanazt az ingatlant birtokolja. Az indítványozó azt is előadta, hogy azért nem kért ismételt szakértői bizonyítást a megismételt eljárásban, mert az igazságügyi szakértő egyszer már nyilatkozott, hogy az iratkezelési hiányosságok miatt nem tud érdemi választ adni az ingatlanok azonosságának kérdésére.
- [10] 3.1. A tulajdonhoz való jog sérelme kapcsán az indítványozó arra hivatkozott, hogy az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonjogát kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehetett volna, ezzel szemben a jelen esetben az ingatlanügyi hatóság „egy tollvonással” vette el a tulajdonát, nem létező jogcímen bejegyezve a Magyar Állam tulajdonszerzését, az ő értesítése nélkül. Az indítványozó azt is megjegyezte, hogy esetében „megszerzett tulajdonról” van szó, hiszen a kérdéses területet adásvétellel szerezte, az attól történt megfosztás ellen mégsem kapott bírósági jogvédelmet. (Az alkotmányjogi panasz kiegészítésében megjelölte az indítványozó az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseiként a XIII. cikket.)
- [11] 3.2. A jogállamiság alapelvének a sérelme tekintetében az indítványozó megismételt, hogy a Magyar Állam tulajdonjogát a vitás ingatlanra „eredeti felvétel” jogcímen bejegyezni jogsértő volt, így az alperes önkormányzat sem szerezhette jogszerűen tulajdont a jogelődjétől (akinek a tulajdonjogát ráadásul abszurd módon később jegyezték be, mint a jogutódét). Ráadásul a Magyar Állam eredeti tulajdonszerzése a vitatott területen 1991-ben nemcsak jogilag, de tényszerűen is lehetetlen volt, mivel az országban akkor sem léteztek tulajdonos nélküli területek, amelyeket a Magyar Állam „megtalálhatott” volna. Ezzel szemben az indítványozó ugyanakkor kiemelte, hogy az ő tulajdonszerzését a Zalaegerszegi Járásbíróság mint telekkönyvi hatóság a 150/tk.1958 számú, 1958. január 13-án kelt végzésével a telekkönyvbe bejegyezte, és azóta a tulajdonosi és a birtokosi státuszában általa ismert változás nem történt egészen a most vitatott bejegyzés kiderüléséig. Mivel a vitás

ingatlan tulajdonjogi státuszában bekövetkezett változásról az indítványozó nem kapott értesítést, így emiatt jogorvoslattal sem tudott élni. Sérelmezte továbbá, hogy az ingatlanügyi hatóság, illetve a levéltár nem őrizte meg a földrészletek helyrajzi számainak változási jegyzékét, és őt emiatt a hatósági kötelezettségszegés miatt érte kár. Ismételten utalt az indítványozó arra is, hogy az ingatlan-nyilvántartás hibája esetén is lehetőség van a kérdéses ingatlan beazonosítására a szomszédok segítségével. Ez egyértelműen igazolhatná, hogy a vita tárgyát képező nemessándorházai 3[...].8 hrsz.-ú, erdő művelési ágú, 5068 m² területű zártkerti ingatlan megegyezik az általa 1957-ben megvásárolt, és azóta is használt területtel. Az indítványozó szerint az ügyben eljáró bíróságok a szabad bizonyítás elvét sértő módon kérték számon rajta, hogy szakértővel bizonyítsa az ingatlan-azonosságot, mikor azt – álláspontja szerint – a szomszédok nyilatkozata és a józan ész is igazolta.

- [12] 3.3. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése] sérelme körében az indítványozó a bizonyítékok kirívóan hiányos és téves értékelésére, a szabad bizonyítás elvének figyelmen kívül hagyására, a bíróság téves mérlegelésére, a bizonyítási teherről szóló bírósági kioktatás hiányára hivatkozott. Sérelmezte azt is, hogy a 2018. január 11-ei tárgyalásra nem kapott idézést, ez pedig kihatott az eljárási jogai gyakorlására, és eljárási szabálysértésként értékelhető.
- [13] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönten kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezeken kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [14] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [15] 5. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt. A Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.364/2019/4. számú ítélete a bírósági eljárást befejező döntésnek minősül, így azzal szemben az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz előterjeszthető.
- [16] A jogi képviselő a meghatalmazást csatolta. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozó jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt eljárásban felperes volt – fennáll. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére hivatkozott, megjelölve az Alaptörvény XIII. cikkét, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseit, továbbá a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőséget kimerítette.
- [17] Az indítványozó a panaszában hivatkozott a jogállamiság alapelvének a sérelmére is, tartalmilag utalva az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére, de formailag a régi Alkotmány 2. § (1) bekezdésére hivatkozva. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a kérdésben, hogy az Alaptörvény ezen rendelkezését nem tekinti olyan, az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazó rendelkezésnek, amelyre alkotmányjogi panasz alapítható [lásd pl. 3107/2017. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [12]; 3075/2018. (II. 26.) AB végzés, Indokolás [24]–[26]]. Ezért az Alkotmánybíróság az erre alapított indítványi elemet nem vizsgálhatta.
- [18] 6. Megállapítható volt, hogy az indítvány a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek részben eleget tesz: a) tartalmazza a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [az Alaptörvény XIII. cikke kapcsán azt, hogy az ingatlanügyi hatóság az indítványozót a kisajátítás alkotmányos garanciáinak az érvényesülése nélkül, önkényesen fosztotta meg a megszerzett tulajdonától; a XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán pedig azt, hogy a bíróságok a bizonyítékok kirívóan hiányos és téves értékelésével, a szabad bizonyítás elvének figyelmen kívül hagyásával és téves mérlegeléssel hoztak számára kedvezőtlen döntéseket, illetve, hogy az indítványozó a 2018. január 11-ei tárgyalásra nem kapott idézést]; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálándó bírói döntést (a Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.364/2019/4. számú ítélete); d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XIII. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdések];

e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [kivéve a XXVIII. cikk (7) bekezdését]; valamint f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a bírói döntést.

- [19] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését mindössze felsorolta a 2020. január 8-án előterjesztett indítvány-kiegészítésében, mint az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését, azonban ahhoz érdemi indokolást nem kapcsolt, a jogorvoslathoz való jog megsértésére a panaszbeadványban és kiegészítéseiben nem tett utalást; így az indítvány ezen eleme nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt feltételnek, és az Alkotmánybíróság által nem vizsgálható.
- [20] 7. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [21] Az indítványozó Alaptörvény XIII. cikkével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos sérelmeinek központi eleme, és valamennyi ezen alapjogokkal összefüggésben előadott érvelésének az alapja az a hivatkozás, hogy az indítványozó által 1957-ben megvásárolt ingatlan és a jelen jogvita tárgyát képező ingatlan egy és azonos. E hivatkozását az indítványozó igyekezett a rendelkezésre álló dokumentumok becsatolásával és logikus magyarázatokkal alá is támasztani (pl. arra hivatkozva, hogy a szomszédai ugyanazok voltak az elmúlt évtizedekben, illetve, hogy a józan ésszel ellentétes azt feltételezni, hogy 1991-ig gazdátlan lett volna a jogvita tárgyát képező ingatlan, amit így a Magyar Állam „eredeti felvétel” jogcímen tulajdonba vehetett volna). Az ingatlanok azonosságának kérdésében való állásfoglalás azonban olyan, a tényállás megállapításával és az annak alapjául szolgáló bizonyítékok értékelésével, mérlegelésével kapcsolatos feladat, amely – az Alaptörvény, az Abtv. és az eljárási törvények alapján – a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik, és amelyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához [hasonlóan: 3365/2012. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [8]].
- [22] Az Alkotmánybíróság ezért a jelen ügyben is hivatkozik következetes gyakorlatához, amely szerint az Alkotmánybíróság „[n]em vizsgálja, hogy a bírói döntés indoklásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállónan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és az előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás és az abból levont következtetés megalapozott-e.
- A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat [elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12] és 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; megerősítette: 3129/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [5]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ekként a tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel [3250/2014. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [11]; 3239/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [14]; 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [16]; 3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [41]]. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, nem ténybíró, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során a bíróságok, végül soron a Kúria feladata [3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]].” [6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [38]] Mindezekre figyelemmel az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikkével és XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadott sérelmei tekintetében nem állnak fenn a befogadás Abtv. 29. §-ban foglalt feltételei.
- [23] Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy a rendelkezésére bocsátott periratokból kitűnően éppen az volt a Zalaegerszegi Törvényszék által a 3.Pf.20.449/2016/5. számú végzéssel elrendelt új eljárás lefolytatásának és újabb határozat hozatalára utasításnak az oka, hogy a törvényszék hiányosnak találta az elsőfokú eljárásban felhasznált szakvéleményt, amelyből nem lehetett megállapítani, hogy a 3[...].8 hrsz.-ú ingatlan mely ingatlanokból keletkezett, mikor került állami tulajdonba, és mi lett a sorsa az indítványozó által 1957-ben megvásárolt ingatlannak. A törvényszék pótolta a felek elmaradt tájékoztatását is arról, hogy további szakértői bizonyítás szükséges a tényállás tisztázására. Ennek ellenére a megismételt eljárásban hozott, 8.P.20.776/2017/6. számú elsőfokú ítéletben az szerepel, hogy a bíróság felhívta az indítványozót a szükséges iratok csatolására és a szakértői díj előlegezésére, ő azonban e felhívásnak nem tett eleget. Nincsen nyoma annak sem az elsőfokú ítéletben, hogy felmerült volna az indítványozó szomszédainak tanúkénti meghallgatása.
- [24] Mindezeket követően a másodfokú bíróság, amikor a 3.Pf.20.364/2019/4. számú ítéletével helybenhagyta az elsőfokú ítéletet, ki is emelte, hogy a szakértői vélemény kiegészítésének a lehetőségét az indítványozó a megismételt eljárásban megkapta, azonban a bírói felhívásra a megadott határidőn belül nem előlegezte meg

a szakértői díjat, ezért a bíróság a bizonyítási indítványát mellőzte. Azt maga az indítványozó is megerősítette az alkotmányjogi panaszban, hogy nem kérte a szakértői bizonyítás kiegészítését, mivel azt eleve reménytelennek tartotta, figyelemmel arra, hogy az igazságügyi szakértő az eljárás korábbi szakaszában már úgy nyilatkozott, hogy az ingatlanügyi hatóság iratkezelési hiányosságai miatt nem tud érdemben választ adni az ingatlanok azonosságának kérdésére. Azonban amint az a fent írtakból is kitűnik, az indítványozó számára biztosított volt a bizonyítás kiegészítésének lehetősége (amivel az indítványozó nem élt); ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés ilyen szempontból sem merült fel.

- [25] 8. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában, 29. §-ában és 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglaltakra, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2022. május 17.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1954/2019.

• • •

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetők az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.escom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Németh Balázs ügyvezető
HU ISSN 2062–9273